PÜHA JA ÕUDNE LÕHN
© Robert Kurvitz

ISBN 978-9949-33-063-8

Kirjastanud ZA/UM
Tallinn, 2013
www.zaum.ee

Trükikoda Uniprint

«*Mu süda ei puhka enne, kui ta puhkab sinus.*»
Püha Augustinus

ZA/UM

1.CHARLOTTESJÄL
2.KLASSIKOKKUTULEK
3.NON-ENTITEET
4.VIDKUN HIRD
5.ZA/UM
6.FRANTICEK VAPPER
7. MAAILM LÄHEB VALESTI, AEG ON LIIGESTEST LAHTI
8.LINOLEUMIMÜÜJA
9.PÜHA JA ÕUDNE LÕHN
10.HEAD ÖÖD, ANNI
11. ISE-CHILLIJA
12.ZIGI
13.AINELAULATUS
14.PUUDUJATE NIMEKIRI
15.HALLITUS
16.ENTROPONAUT
17. HARNANKUR
18.KOLM ÕLITAIGNAS LIHAPIRUKAT
19.MA EI OLE NALJA ASI

1.CHARLOTTESJÄL

See suvitusrajoon Vaasa külje all neelas neli Lundi tüdrukut. Koos nende väikeste luude ja päevitusrandiliste nahkadega haihtus terve ajastu. Kuus kilomeetrit looklevat rannajoont, viiekümnendatel populaarne ujumiskoht; riietuskabiinide ri - vid, kõrkjapuhmad sahisevad tuules. Sa mine otsi sealt üles see aeg, mida konservatiivid taga nutavad. Siis kui vanemad said lapsed järelevalveta randa saata, kaks reaali jäätise- ja bussiraha suvepükste taskus. Isa-ema vangutasid murelikult pead ja peit - sid laste eest uudiseid Messinast, Graadist, Gottwaldist, kus – nii neile tundus – iga nädal leiti kellegi soemüüri sisse valatud pisikesed skeletid. Iga nädal pääses seal kellegi kolmkümmend aastat keldris peetud tütar tänavale ja hüüdis appi.

Aga mitte siin.

Siin on sotsiaaldemokraatia. Ja sotsiaaldemokraatia pehmed virsikuõied, leebed ühiskondlikud programmid, nendest prog - ressiivsetest asjadest hakkab inimese katkisel hingel hea. Siia ääremaale ei ulatu iialgi see kummastav tehniline kihk konst - rueerida maa-alune salatuba. Ventilatsioonisüsteemiga, mille avad aiamurul on maskeeritud savist miniatuurtuulikuteks.

Need mõistuse tumedad palavikuhood, nad jahtuvad ääremaa jahedas udus; kaugete siniste liustike hingus, ta jäätab need haiged mõtted mehe peas. Vaasa. Sa elaksid parema meelega seal.

Ja siis, ühel teisipäevahommikul, kui sinises taevas on valged pilved, lähevad neli õde – Maj (5), Anni-Elin (12), Mälin (13) ja Charlotte Lund (14) – koos randa ujuma. Kaasa võtavad nad kaks reaali sularahas, neli paari ujumisriideid, süüa-juua ja kaks suurt päevalina kahes rannakotis. Kell 9.30 astuvad nad Lovisast, Vaasa äärelinnast hobutrammile. Trammijuht mäletab neid hästi. Täna, kakskümmend aastat hiljem on see vanadekodus elava Rolandi päeva suurhetk, kui ta sellest rääkida saab: «Kõige vanem ostis piletid kõigi eest. Charlottesjäli. Nelikümmend senti. Kümme senti pilet. Oleks kasvõi üks peatus kaugemale võtnud, oleks kakskümmend senti pilet. Ma mäletan seda väga hästi. Sealt algavad maaliinid, tariif on kaks korda kõrgem. Aga issand, mis piltilus tüdruk! Nii viisakas ka veel! See vanim neist, Šar-lot-ta!» põristab vanamees rütmikalt. «Seda ma siis veel ei teadnud, hiljem ajalehest lugesin. Ja siis läksin kohe otse politseisse, hetkegi viivitamata, iga sekund luges.»

Kell 10.25 astuvad tüdrukud Charlottesjäli rannas maha. Nad tänavad kõik järjest trammijuhti, hea lastetoaga, nagu nad on. Rannas on tol hommikul palav ja inimesi vähe.

Järgmisena kohtab tüdrukuid jäätisepoe müüja Agnetha. Agnetha on kakskümmend aastat tagasi veel üliõpilane ja töötab jäätisepoes suvetööna. Mälin ja Anni-Elin ostavad neli jäätist: kaks vanilje, üks laimi ja üks šokolaadiga. Ülejäänud tüdrukuid pole poest näha. Akendel on päikesekatteks rulood ette tõmmatud, ainus katmata aken on leti kõrval, kaubandusliku väljapanekuga. Tööpäeva hommikul on klientuur hõre, noor Agnetha teab tüdrukuid ja nende väljakujunenud maitse-eelistusi. Piparmünti, Mälini lemmikut, tol päeval ei ole ja nii tekib väike segadus. Peale jäätise

ostavad tüdrukud ebaharilikul kombel ka kolm õlitaignas lihapirukat. See tõstab arve ühele reaalile ja viiekümnele sendile. Tüdrukud lähevad poest välja ja leti kõrvalt ruloota aknast märkab Agnetha nende seltskonnas Meest. Midagi enamat Agnetha Mehe kohta meenutada ei suuda. Vanust, kasvu, riietust, kas Mehi oli rohkem kui üks – või nagu Agnethale hiljem tunduma hakkas – kas üldse oligi mingi Mees?

See on viimane kord, kui keegi tüdrukuid näeb.

Kaks päeva tagasi haridusministri ametisse vannutatud Ann-Margreti ja paberitööstur Karl Lundi neli tütart haihtuvad. Ajakirjandusel algab juhtumi kajastamisega aastaid kestnud armulugu. Iga väiksemgi detail tuuakse leheveergudel välja ja nii kanduvad Lundi tüdrukud sügavale rahvuse mällu. Haihtumisloost endast saab üks prestiižsemaid lahendamata juhtumeid üle reaalvööndi.

Umbes kell 12.40, viis tundi ja kakskümmend minutit enne kella kuute, kui tüdrukuid koju Lovisasse oodatakse, ja umbes kolmkümmend minutit enne jäätisepoodi, istuvad kolm poissi ühes elutoas. Tuba on ribikardinatest kullatriibuline, poisid on õdedest kahe jaoks klassivennad. Pikka kasvu tedretähnilisel on telefonitoru kõrva ääres. «Kuule, helista juba, suva,» utsitab blond teda tagant.

«No nii ei jää ju eriti šikk mulje, kui ma mingi kolm tundi varem helistan, kui kokku lepitud sai.»

Paks iilmaraa immigrant sikutab pikka selle peale varrukast: «Päriselt, Tereesz, helista. Midagi on valesti!»

«Ma tean, ma tean,» ütleb Tereesz ja terasest numbriketas heliseb ta sõrme all.

Läheneb aja kohutav müra, vägivaldseim heli maailmas. Akendest ei vaju kuldse toa peale mitte valgus, vaid ülisüvahall. Kõik vahemaad on seal ületamatud, iga ühe ja teise eseme vahel on *horror vacui*.

2.KLASSI-KOKKUTULEK

Inayat Khan valab endale morssi. Pisut roosat vedelikku tilgub lõualt kravati peale. Ülikond istub halvasti ja nööbid kisuvad. Jääb mulje, nagu ta oleks idioot.

«Paks helesinise kravatiga idioot,» mõtleb ta. «Poleks pidanud tulema.»

«Mine ikka, näed oma sõpru! Kes nad sul olid seal? See von Fersen, see oli tore poiss ja…»

«… tast on nüüd väga lugupeetud meesterahvas sirgunud…»

«Karjerist on tast *sirgunud*, jälk tüüp, rassist ka veel. Ma mäletan küll, milleks ta mind kutsus, tahad ma räägin sulle, ema, milleks ta mind kutsus?»

«… ja Tereesz ja Jesper! Kuule, Jesper on ju ka tuntud nüüd…»

«Kaamlisitaks. Ema, ta kutsus mind kaamli sitaks.»

Khan vaatab, kuidas magnetlint lugeja vastas libiseb. Plastikust kettad pöörlevad masinas hüpnotiseerivalt, magnetist saab muusika, aeglane laul, ja hetkeks tundub talle, nagu aula seintel ja põrandal hiiliksid jälle need valgusest täpid. Nagu tähed taevas või millimallikate parv sügaval vee all. Täpid libisevad Målin Lundi valgel kleidil, ta käsi muutub tüdruku talje peal higiseks. Mida öelda? Aeg seisab paigal, muusika kaob ja Khani paksu raamiga diamaterialistiprillidel peegelduvad Målin Lundi tumerohelised silmad.

Hålla mig här…

«Aa…» Keegi naisterahvas, vist paralleelklassist, jääb mehe kõrvale seisma. Ta hakkab midagi ütlema, aga teeb siis nagu ulataks hoopis suupiste järele. Kumbki ei tulnud. Khan on üksi, pükskostüümis naisterahvas on pükskostüümis. Niisama passida ka ei saa, peab kuidagi toime tulema.

Ta tõmbab taskust võlu-pastaka. Seal klaasi all naeratab Samara Rahvavabariigi presiidiumi esimees Sapurmat Knežinski oma rammusat ajaloomustvalget naeratust, otse kaamerasse. Temast vasakul toetub laevareelingule salapolitsei mustas nahkmantlis rotinäoga mees. «Näe vaata, haihtuv komissar!» ütleb Khan ja pöörab pastakat. Rotinäoga mees klaasi all haihtub. Ainult presiidiumi esimees Sapurmat Knežinski ise, koos erakordselt piinlike kriitikate esitamises vilunud lömitise, Uhotomskiga, jääb tekile. Seal, kus enne oli komissar, on nüüd tühi reeling. Näha on ka seda osa sillast, mida komissar enne varjas.

«Väga huvitav,» ütleb pükskostüümis naisterahvas ja vaatab otsivalt üle õla. Khan pühib laubale kleepunud juuksesalku. Teises käes hoiab ta ikka veel pastakat, mida nüüd ise unustava naeratusega vaatama jääb, pomisedes endamisi: «On komissar, ei ole komissari.»

Naeratus vireleb hetkeks ja kaob siis mehe topeltlõuaga näolt. Khani suured kurvad silmad vaatavad täiskasvanud inimeste saginat aulaparketil. Viiekümne kuuenda aasta lend hüüab seal üksteise nimesid. Vahetatakse käepigistusi, näidatakse laste pilte rahakottide vahel.

Komissar on, komissari pole.

Avaras toas parketil istub kolmekümnendates mees. Parkett on värskelt lakitud, blond tukk langeb sisedisaineri laubale. Ta istub rätsepistes, peened valged käed rüpes. Kui mees pilgu tõstab, peegeldub toa sisekujundus talle maast laeni akendelt vastu. Selja taga hämaras paistavad disainmööbli minimaalsed skeletid, kivilauaga kööginurk ja analoogkeskuse kõlarid nagu kaks tumma obeliski. Üksik vaim ripub toa kohal. Nagis ripub beež Perseus Blacki poolmantel ja kingariiulis on kolmetuhandereaalised valgest seemisnahast kingad.

Ta käsi on *dimmer switch* îl, valgus tuhmub. Toa peegeldus kaob ja väljas maani akna taga algab sõnajalgade meri. Tumeroheline laotus hajub pimedusse kuuskede all. Tavaliselt istub ta siin ja kuulab muusikat, aga täna õhtul on nii vaikne, et on kuulda, kuidas vihm krabiseb sõnajalgadel.

Jesper de la Guardie tegi kahekümnendates, siis kui ta koos mõttekaaslastega maailmakuulsa *Illdad minimal* disainikeele välja töötas, ka palju ninakommi. Siis nad saalisid koos Arhitektide Liidu kohviku ja maineka sisekujundusbüroo tualettruumide vahet, õnnitlesid üksteist tuleviku leiutamise eest ja rüüpasid pudelivett peale: «See projekt, mida me teeme, see *valitseb*, läbi selle kujundite keele määrame me inimese visuaalse tunnetuse järgmiseks aastasajaks» ja «Ühel päeval ma kirjutan sellest *raamatu*! Maitsetud inimesed on õelad inimesed, kurjus on maitsetu. Kas on siis tõesti nii mõeldamatu, et lihtne ja puhas sisekujundus maailma paremaks kohaks muudab?»

Siis läks ninakomm moest välja, aga pudelivesi jäi. Jesper rüüpab sõõmu ja tõuseb püsti, kohendab lipsusõlme sviitri Vkaeluses, tõstab telefoni hargilt ja kutsub endale takso.

Betoonist kuubik kuuskede all kustub, kui masin koos Jesperiga pimedasse metsatukka vuriseb. Õue jääb kütusepõlemisaurust pahvakas maha. Tühjas majas klaasseinte vahel tiriseb telefon – valge aparaat erakordselt kauni süüga puidust lauakuubikul.

Pimetab.

Koostööpolitsei agent Tereesz Machejek astub magneesivaksalis rongi tohutult liistakalt maha. Järjest tihenev vihm paneb vagunite terasest monoliidid läikima. Seal nad kõrguvad, trossiderägastikuga taeva alla riputatud perrooni kohal. Vagunite alt, voolukuumadelt magnetitelt tõuseb auru, triivib pahvakatena perrooni asfaldil. Machejek võtab vagunisaatjalt oma kohvrid ja liigub koos rahvamassiga jaamahoonesse.

Münt kukub taksofoni metallist pilusse. Toon kutsub ja Koostööpolitsei agent harjutab vastu kõnetoru normaalselt ja pingevabalt «tere» ütlemist. Tedretähnid ta põskedel ja ninajuurel on ajaga täielikult haihtunud, suukriipsakas alaliselt murelik. Keegi ei vasta, mees võtab portfellist aadressi koos juhenditega ja otsustab trammi kasuks.

Magneesivaksali tume kuju kõrgub linna kohal. Helendavaid liftikabiine laskub ta kõhust alla Vaasasse nagu võililleviihmavarje. Ühes neist vaatab agent Machejek, kuidas põhjamaade ainus metropol ta jalge all kumab. Liftiaken nõretab vihmast, taamal Põhjameres laguneb madal tasane linn valgusarhipelaagiks laiali. Telefunkeni sihvakas mast üksi kerkib hoonestuse saturniinrohelisest massiivist. Mootortsüklid looklevad seal, hõõguvad kuldselt, liiklus tsüklitel on sile nagu uni. Seal on Königsmalm – kommertskeskus – ja otse alla jääb Saalem, immigrantide rajooni värvilisi tulesid voolab asfaldil. Hobutrammid ilmuvad maneeži varikatuse alt, rühivad nõlvadest üles ja kaovad lõginal läikivroheliste kastanite alla. Rööpad hajuvad Lovisa kümnete ja sadade parkide vahel, viivad ülikoolisaartele ja sotsiaalmajade rajoonidesse, kus linn vaikselt okaspuumetsadele teed annab. Kaugel aedlinnades kustuvad tuled ja Machejek tunneb suvitusrajoone, tühje randu ja männikuid vihma käes lõdisemas. Sealt algab tõeline Katla ja üle ta mustavate laanemassiivide, raiesmike ja orgude läheneb teiselt poolt talve orbiiti juba septembri lõpus suur külm.

Kastanilehti tuiskab maneežihoone varikatuse alla ootepaviljoni, kus kiisuhäälega tüdruk teatab valjuhääldist marsruutide numbreid ja hilinemisi. Hoone sõrestik kajab

talle vastu, lehti kleepub paviljoni klaasile ja hobutrammide akendele, õhk on nende kõdu lõhna täis.

Koostööpolitsei agent astub tuubil täis vagunisse, reisikohver käes. Kohvri peal moodustavad reaalvööndi iisolate kontuurid lendu tõusva röövlinnu – Koostööpolitsei vapi.

«Eradetektiiv,» valetab Khan. Ta ei ole eradetektiiv. Eradetektiiv on fantastiline sulam. See laenab ülekaalulisuse ja õlised juuksed ta enda karjäärist vanematekodu keldris haihtumismemorabiilia kogujana ja segab sinna tast edukama klassivenna, Tereesz Machejeki, ametiposti rahvusvahelise Koostööpolitsei Kadunud inimeste osakonnas. Fantastiline sulam on Khani mitmel korral truult teeninud. See ei ole üks nendest kordadest.

«Vabandust, ma ei kuulnud hästi?» Pükskostüümis naisterahvas on hajevil.

«Eradetektiiv. Täpsemalt – ma otsin kadunud inimesi. Siis, kui politsei ja jõustruktuurid on alla andnud, siis sõbrad või perekonnad, enamasti perekonnad, tulevad minu juurde. Ja siis ma… ma annan endast parima.» Taustal kingib Sven von Fersen kunagisele klassijuhatajale oma vaimukate juhtimisalaste artiklite kogu, endal selline kosmopoliitlik nägu peas. Ei oskakski arvata, et kollaka naha ja eksootilise nimega inimesed ta sõnavaras kaamlisitad on.

«Ahah…» pöörab ta Khani poole. «Sa siis otsid neid taga. Ikka veel.»

«Jah, okei, nii see oli, alguses. Tõsi. Aga ma olen seda õppinud ka ja… üks asi viis teiseni.» Helesinise kravatiga mees higistab. Ta hakkab kannatust kaotama. «Ja pealegi – mis siis, kuula! Pooled vestlused siin käivad sellel teemal. Ütle nüüd, et sind ei huvita.»

«Esiteks, pooled vestlused ei käi siin *sellel* teemal. Sa arvad, et käivad, aga ei käi. Ja teiseks, muidugi huvitab, aga minu meelest on kogu see asi, noh, kurb.»

«Mis asi on kurb?»

«See teema. Need inimesed, kes seda käiavad. Ikka veel kirjutavad ajalehte, et nad nägid kuskil mingit naist ja see nägi välja nagu Mälin või Anni nüüd välja näeks ja nii edasi.»

«A´ käi perse kuule!»

Inimesed suupistete laua vahetus ümbruses vaikivad ja vaatavad Khani ja von Ferseni suunas. Pükskostüümis naisterahval hakkab ebamugav. Ta vaatab mujale. Diamaterialistiprillidega higistav mees pistab ülejäänud poole soolakringlist endale põske ja seab sammud garderoobi

Kastanid gümnaasiumi ees õõtsuvad tuules. Lehti lendab paraadkäigu trepile, kõnniteele ja poriloikudesse. Veepind virvendab, sahmakas peatuva masina rataste alt lõhub tänavavalgustuse sõõrid. Kostab taksoukse sulgumist ja siis astub lompi kolmetuhandereaaline valgest seemisnahast kingapaar. Sajatades teeb sisedisainer kolm pikka sammu. Poripritsmetele nördinult käega löönud, paneb ta mapi kaenla alla ja jalutab trepist üles paraadukseni.

Sees on soe, lõhnab liimi järgi. Jesper läheb läbi fuajee, vahetusjalanõudest kulunud parkett kingade all naksumas. Ta võtab naeratavalt aktivistilt nimesildi ja paneb selle oma pükste tagataskusse.

«Ikka rinda pane, need selleks ju ongi, et kõik üksteist ära tunneksid.»

«Jah,» ütleb Jesper. Ja jätab sildi taskusse.

Stendil on aastaraamatu portreed ja klassipildid rivis. VIII B. Kleenukesel blondil poisil on oma õlgade jaoks liiga suur pea ja kõrva taha lakutud tukk. Tast vasakul on kohutava kravatiga ülekaaluline Iilmaraa immigrantide laps. Väike Khan vaatab häguse pilguga kaamerast mööda. Pikka kasvu tedretähniline kojko tagumises «lattide» reas soovitas tal prillid ära võtta. Et vähem nõme välja näeks.

Nõks nõksu haaval liigub mehe pilk VIII B rividel, ärevus kasvab ta südames. Juba jõuabki kujutlus tast ette. Kuskilt tüdrukute rea keskpaigast särab massiivne vesinikutuuma reaktsioonide klaster, kauge tähtkuju, ainelaulatus.

See oli kaheksa aastat tagasi, kui Jesperi terane visaaž ilmus esimest korda disainikuukirja klantspaberist kaanel. Tõsi küll, rambivalgust tuli jagada veel kahe silmini koksis visionääriga. Seal nad siis olid, kolmekesi *shoot*'il, oma lipulaev-sohva peal. *Softbox* difuseeris, mängis Fakkengaff ja alla oli kirjutatud «pioneerid», «tulevik», «väljapeetud» ja veel palju muudki, mis tal kõik väga hästi meeles on. Kaks tundi hiljem istus Jesper üksi oma helendavas kuubikus, patsikumm pihus, morbiidsevõitu mõõtmetes klassipiltide ja ajaleheväljalõigete virnal. Üks pilk tuules kiikuvatele kuusepuudele ja kiusatus veel kord vaadata, ega lõhn kulunud pole, sai võidetud. Patsikumm sorteeriti lahtrisse «olmejäätmed» ja tüdrukute kaust pakendite alla. Jesper seisis keset tuba ja hingas sügavalt välja. Aitab sellest. Sellega on nüüd ühel pool.

Aga kus nad on? Miks neid ei ole siin? Miks neid kumbagi ei ole? Pettunud Jesper teeb juba eemalepöördunult sammu tagasi stendini, et see asi korralikult ette võtta, kõik pildid üle vaadata, kui järsku peatub kesk fuajeed kolmekümne nelja aastane mees. See mees elab ikka veel oma ema juures.

Varakevad, kakskümmend aastat tagasi.

Väike Inayat Khan kukub külg ees jääkirmega kaetud mudaloiku. Põhjapõtradega kampsun on porine, ninast tilgub tumepunast verd. Keset arvukaid heidutusi ja murelikke soovitusi maas püsida ajab poiss ennast siiski püsti. Aeglaselt, korraks uuesti maha libisedes. Viimaks seisab ta Sven von Ferseniga silmitsi, vaid mõne meetri kaugusel. Pori kuivab väikse Khani näol, käed tõusevad ebakorrektsesse lahingasendisse. Rusikad värisevad vihast ja alandusest.

«Kuule, tead, mis ta ütles või?» Von Fersen hakkab jälle pihta.

Vastik väike lakei teab küll, mis Khan ütles, aga küsib ikkagi: «Räägi, mis ta ütles, Sven?»

Sven ei ole kitsi vastama: «Ta saatis Målini koju ja suudles teda. Saad aru, Kaan saatis, Kaan suudles!»

Kostab naerulaginat ja lakei sekundeerib koheselt: «Miks sa pead sellist haiget juttu ajama, ütle? See on su oma viga! Kui sa sellist haiget juttu ajad, siis on see su oma viga. Mis sa arvad, et Målinil on jube mõnus kuulda sellist haiget juttu? Eh? On või?»

Vihapisarad veavad jutte põhjapõdra-kampsuniga poisi põskedele. Eile pärast kooli lasi Khan oma fantaasial lennata. See oli kohutav viga. Päike tuleb pilve tagant välja ja juba ta näebki, pealtvaatajate sõõrist mõnekümne meetri kaugusel, kuidas Målin Lundi blondid juuksed seal aupaistena helendavad. Tüdruk punastab häbist. Charlotte, õdedest vanim, paneb käe Målini õlgadele ja nad pööravad koos oma kevadmantlikestes seljad.

«Sul mingid, ma ei tea, *kaamlid* ei peaks seal kampsunil olema või?»

Karjatus sähvib nagu kõver mõõk läbi koolihoovi. Khan alustab meeleheitlikku sööstu von Ferseni suunas. Kuigi ta libastub veidi, siis mõttesilmas näeb ta ikka veel, kuidas Amistadi kangelaseepose Ramout Karzai terav oda vaenlase rinda tungib.

Vahemaa kahaneb, elajalik kokkupõrge näib vältimatu. Kuid järsku, ta vihast kahanenud vaatevälja nurgast ilmub miski tundmatu tegur ja peatab ta, teine käsi stoppmärgiks von Ferseni kummis rinna vastas.

Väljasirutatud kätega Jesper, blond salk näo ees, sülitab nätsu suust välja ja toob kuuldavale turmtule «Pohhui, Sven, ära hakka nussima» argumente. Khan katsub pinginaabri haardest vabaneda, marraskil põsk ja verine nina määrivad Jesperi õlga.

Nii nad seisavad. Kell heliseb ja söögivahetund saab läbi. Õu voolab lastest tühjaks ja Jesper pühib salvrätikuga oma sviitri õlga: «Suudlesid siis Målinit või?»

«Ei. Aga koju saatsin küll. Ja hästi läks ka. Väga hästi.»

«Ainult, et *nii* hästi ei läinud.»

«Jah.»

«See on seesama särk! Ütle, Khan, et see ei ole ikka veel seesama särk!»

«Jesper!»

Kaks täiskasvanud inimest seisavad garderoobis ja kätlevad üle aastate esimest korda. Jesperi võbelevas naeratuses on gramm südamlikkust. Ta alustab: «Ma vist käitusin veidi ebaviisakalt, kui me viimane kord nägime. Ma mõistan nüüd – see oli viga.»

Khan lihtsalt naerab selle peale. Ta paaripäevahabe rapub koos sõbraliku topeltlõuaga.

«Ma jätsin endast nõmeda mulje.» See öeldud, jääb Jesper hetkeks mõtlema, mis tal järgmisena kavas oli: «Mul on uudiseid. Midagi uut.» Ta osutab mapile ja vaatab küsivalt Khani suunas: «Või oled sa, ma ei tea, kokaks hakanud vahepeal?»

«Sa tead, ma olen alati *hardcore*.»

Vähimagi viiteta klassikokkutulekule võtab Khan garderoobist oma jope ja nad suunduvad ukse poole.

«Näe vaata, haihtuv komissar!»

«Ei ole väga mage.»

«Ma tegin Tereeszile ka ühe. See on eri spets variant. Sama pilt, aga arva ära, mis siis juhtub, kui veidi edasi keerata?»

«Mis siis juhtub?»

«Uhotomski kaob *ka* ära! Üks tuvi ka. Ta on poolenisti Uhotomski taga.»

«Muidu jääks pool tuvi õhku rippuma.»

«Täpselt.»

Agent Machejeki vihmavarjult tilgub piiskasid, suitsupahvak hõljub varju kuplis ja kaob siis tuulde. «Astra» hambus, voldib mees kaardi kokku ja pistab portfelli. Ta ees avaneb gümnaasiumimuru, sealt jookseb kaks meest läbi hõbedase vihmakardina, otse ta suunas. Hallis kalasabamustrilises mantlis kojko astub sammu tagasi. Ta teeb vihmavarju all ruumi, see on üüratu. Koostööpolitsei standardväljaanne.

«Vabandasid?»

«Vabandas,» vastab Khan Jesperi eest.

«On seal… *lahe?*» Machejek osutab peaga koolimaja suunas.

Khan raputab pead ja Jesper täpsustab: «Läheks hoopis linna. Üks koht on. Üks uus koht.»

Kolm meest astub suure vihmavarju all fookusest välja. Kauge aisakellade valing läheneb sedamööda, kuidas hõbekardinaid sõprade selja taga kokku tõmmatakse…

Kaheksa aastat tagasi.

… kuni Stereo 8 formaadis lint klõpsab vastu magnetlugejat, nõelad lambikeste all löövad kaksteist detsibelli. Biit on väljakannatamatult sile, moodsam veel kui ninakomm. Või mine sa tea, raske on öelda. Biit tuleb siitsamast, Vaasa maailmakuulsatest salvestusstuudiotest. Biidi tegi keegi poolmüütiline isik, Fakkengaff, kes võib küll olla oranje immigrant, diskor ja muusikaprodutsent, ent on pigem siiski grupp inimesi või masin taevas. Ninakomm aga tuli piraatristlejal läbi kaardistamata halli. Ninakommi tegid matšeete käes revolutsioonist unistav ori ja kubjas, kes karabiiniga põlde valvab. Fakkengaff tegi biidi selleks, et tüdrukud tantsima hakkaksid ja poistel hea vaadata oleks. Matšeetega ori tegi ninakommi selleks, et *La Puta Madre* ta perekonda mahalaskmissalga ette ei saadaks. Kuus kuud küpses ninakomm Irmala kõrgmäestikuplatool, kuldse päikese kiirtes. Päikest hoidis türkiissinisest taevast alla sadamast maailmakotkas oma tuhandekilomeetristel tiibadel. Selle koha, kus biit pooleks minutiks justkui vee alla läheb ja siis uuesti – nii uskumatu, kui see ka ei oleks! – veel ägedamana tagasi tuleb, sosistas Fakkengaffi kõrva liiderlikkuse vaim. Tal olid ingli valged tiivad, aga hingeõhk vastu miksimispuldi taga küürutava diskori kõrvalesta oli innast kuum, lõhnas kaneeli ja ürgkurjuse järgi.

Issand jumal, kui mõnus tuim on ninas. Issand jumal, kui hea on see koht, kus biit vee alt välja tuleb. Nii kurb. Veel ägedam kui varem. Kui lahe ma olen?! Ma olen seal kaane peal, ma olen nii lahe seal kaane peal. Ma olen valgusest piilar, vertikaalne, ja minu ümber on pime tuba. Ja see ongi kõik, rohkem ei ole, saad aru?

Külalised Jesperi valgel diivanikuubikul ja multifunktsionaalse lauamooduli taga vahetavad maailmanäituse muljeid. Kõlistatakse ka šampanjasotsialismi pokaale. Jesper üksi vehib tantsu nagu harvaesinev albiino-kukk. Veepudelist ta paremas käes lendab pärlendavaid piisku akendele.

Nagu aega, mis on olnud juba ja siis läinud, libiseb Vaasa tänavaid takso küljeakna taga. Suur must hobune puristab, hingeauru tõuseb ta sõõrmeist. Miski magus imbub Koostööpolitsei agendi purukspekstud südamesse. Vihm vaibub ja noored inimesed pimedas tõmbavad aeglaselt vihmavarje kokku. Metroosissekäigud, tuttavad kohanimed.

Tüdruk jalgrattal pöörab kõrvaltänavasse, kus kollased valgustablood märjast auravad. Liiklus peegeldub majade, suletud kaupluste akendelt, kuni mootortsükkel tõuseb jalakäiguteede kohale. Mööduv linn vilksatab kivist ääretise piludest ja väike poiss mööduva masina aknast lehvitab Machejekile.

Königsmalmi sillal saab mööduvast tänavavalgustusest punktiirjoon. Üle vee kõrgub maineka elamurajooni hall siluett, seal oli ka Tereeszi kodu, kui ta veel lapsena Vaasas elas. Eespool mootorkaariku tuuleklaasi taga algab saarerajoon, mis kakskümmend aastat tagasi veel kahtlast mainet kandis. Nagu Jesper nüüd seletab, on hoolikas arendustöö ja mõned läbimurdelised galeriid Östermalmist järgmise «tendentsrajooni» teinud.

«Pursui-boheemia, sa mõtled?»

Taksomeeter tiksub, salongis on soe ja pime. Jesper ei tee Tereeszi vaimukust kuulmagi.

«Kuule, räägi siis,» annab Khan linnaarenduse ja klassikokkutuleku segateemalisele vestlusele ootamatu pöörde.

«Mul on projektorit vaja. Üks lint on ka, «Kinos» räägin.»

«Aga näita siis kummi.»

«Just, morbiidseks kisub, Jesper, näita kummi, näita *juukse*kummi,» liitub Tereesz lunimisega.

«Ah, ole nüüd, ei hakka pihta. Ma ei kanna seda kaasas, ma viskasin ära selle. See oli üldse mingi väga imelik aeg…»

Khani näole ilmub kaval naeratus: «Jesper, ära ole kadekops!»

«Jah, ära ole kadekops, näita klassile ka.»

Jesper vaatab küljeaknast välja: «Ei.»

Möödub vaikne hetk. Rataste kahin teel, suunatuli klõpsib. Khan ja Tereesz vaatavad muiates teineteise poole ja Jesper teeseldud ükskõiksusega aknast välja. Alles veidi aja pärast tunneb ta jutu ülesvõtmise kohustust oma õlgadel.

«Mis sa siis Fersenile rääkisid? Detektiivilugu?»

«Kumm, Jesper, kumm! Näita!»

Resigneerunud moel pistab sisekujundaja käe Perseus Blacki poolmantli põue ja toob sealt nähtavale sõrmusekarbi.

Alles oli nii hea olla ja nüüd on nii kurb. Noore kinnisvaraarendaja fotograafist naisega akna all funk!esteetikast ja futurismist rääkides oli selline tunne, et nüüd ongi kogu aeg nii, *tavaline* ei tule enam kunagi tagasi. Praegu aga ütleb kiisu hääl kõlarimonoliitidest kümme tuhat korda järjest, et ta on armunud, armunud, armunud… Akna taga vajub hommikuhall sõnajalgade kohal pimedusest läbi, külm ja rõske. Üldse ei teki enam sellist tunnet nagu enne. Et see Jesperi kohta käiks. Lihtsalt mingi laulja kuskil stuudios. Peaks vist peale tegema. Just tegin ka ja üldse ei hakanud parem. Ei tea, peaks vist ikka tegema.

Minuti aja pärast seisab toa keskel piimjashallis valguses vastselt kõrgliigasse astunud kahekümne kuue aastane versioon Jesper de la Guardie´st. Tal on kohvivärvi triiksärk eest lahti, ninasõõrmed punetavad ja suunupp vihaselt torus.

«Nii. Pidu on läbi. Lähme koju.»

Keegi ei kuule, Fakkengaff on liiga valjult. Stereo 8 formaadis magnetlindimängija STOPP-nupp näpu all, seisab valgusest piilar järsku vaikuse keskel. Pead pöörduvad.

«Pidu läbi. Koju tagasi, saast.»

Piinlikku väljumist, riiete ja käekottide otsimist saadavad Jesperi klaasised silmad ja monstroosselt põlastavaks kaareks vajunud suu. Kaasvisionääri õlalepatsutuse peale saab too sellise põhjatust süvikust kerkiva pilgu osaliseks, mis inimestevahelised suhted igaveseks ära rikub.

Kinnisvaraarendaja fotograafist naine jääb maja ees seltskonnast veidi maha ja pöördub siis tagasi kuubiku betoonkatuse alla. «Jalavõru!» petab ta.

Pikad rihmikutes jalad, hõbeketike pahkluu ümber, raamivad järgmist nukrat vaatepilti. Kööginurgas laiali puistatud prügisorteerimiskottide vahel istub Jesper. Õunasüdamete, tühjade veepudelite ja käsitsikeeratud pasta paberkottide keskelt vaatab ta kinnisvaraarendaja naise lahkesse näkku. Lainepiiskadest udune septembrikuu rand silmade taga annab teada, et Jesper pole huvitatud. Teie kaastunnet – tänan, ei. Kõrkjaid kahiseb tuules, kahkjalt valge taeva all seisavad riietumiskabiinide siluetid rivis. Neli tüdrukut jookseb üle liiva ja haihtub õhku.

Paremas käes hoiab sisedisainer heleroosat patsikummi.

Khan tõstab pilgu Jesperile, sõrmusekarp nina all pihus. Ta kulmupuhmad on kipras, ta on mures. Salongist käib nõksatus läbi, kui masin peatub. Taksojuht pistab pea juhilavatsilt salongi, aga pöörab siis kiirelt ära, nähes ilmeid seltskonna nägudel.

«Lõhn on läinud,» ütleb Khan.

«Ma tean.»

«Midagi on väga valesti sellega.»

«Ma tean.»

3.NON-ENTITEET

Romangorodi konverents eristab kümmet eri tüüpi kadunud inimesi. Nendest üheksas, non-entiteet, on jämedas vastuolus rahvusvahelise inimõiguste deklaratsiooniga. Selline inimene pole mitte ainult mingi riigi vägivallaorgani poolt kõrvaldatud, kaotatud on ka dokumentatsioon tema kunagisest olemasolust. See poliitilise haihtumise erijuht, mälu needmine, on vahelduva eduga saanud osaks mitmetele ajaloolistele figuuridele. Meskiriigi puhul näiteks on statistiliselt püstitatav tervelt kümneprotsendiline kadu kogu selle kultuuri ajaloolisest mastaabist. Õnnestunud näidetel me pikemalt ei peatu – oleks võimatu rääkida päevast, mis olemata jäi. Aga väikesed märgid jäävad meist kõigist maha ja ka tsensor on inimene.

Nii võib sündida, et kodanik kustutatu on tänu nonentiteetlusele märkimisväärselt tunnustatum ajalooline figuur, kui ta lihtsalt jäätmehoidla taga kuuli pähe saanud kolleeg. Mis muu silmapaistev narratiiv see Samara Kommunistliku Partei kõrilõikaja Julius Kuznitski ajaloo obskuuriast päästnud oleks, kui mitte see naljakas

foto? Jäädvustustehnika arenedes on kunagisele keisri pea müntidelt mahaviilimise käsitööle lisandunud veel sootuks keerulisemad protsessid. Ühele hästiõlitatud degenereerunud-bürokraatlikule tööliste riigile ei paku erilist väljakutset oma perfokaartides väike kevadpuhastus teha. Aga foto- ja mõne eriti kurioosse näite puhul ka filmimaterjaliajastul omandavad puhastustööd teatud tehnilise peensuse varjundi. Sellise, mida me võime imetleda juba eelpoolmainitud haihtuva komissari Julius Kuznitski puhul, kelle retušeerija võlukepike tol sombusel pühapäevahommikul auriku «Mazov» pardalt haihtuma pani.

Julius oli vastik inimene, harimatu mats. Maailmarevolutsiooni ta noored silmad ei näinud – komissari tähelend algas hiljem, Samaras. Omamata vähimatki kujutlust Mazovi ideest, ei pidanud ta siiski paljuks ohvritele poliitiliselt süüdistava konnotatsiooniga tiitleid jagada. See talle viimaks siis saatuslikuks saigi. Ilmselt ei suutnud presiidiumi esimees Knežinski ükspäev lihtsalt enam seda piinlikkust taluda. «Räägi, Kusnja, kuidas saab see olla, et sm. Zdorov on kontrrevolutsionäär, kui revolutsioon oli viiskümmend aastat tagasi ära? Ja miks on sm. Bronski maazovlik-knežinskilikud tõekspidamised «pöördumatult kitsarinnalised»? Mina olen Knežinski, Sapurmat Knežinski, see on m i n u nimi!»

Teatud ringkonnas on neist kahest pildist – originaalist ja retušeeringust kõrvuti – lausa populaarkultuuriline fenomen saanud. Kurioosumile lisab vaimuväärtust see ilge rotinaeratus, mille Kuznitski tol päeval oma näole manas. No vaata teda! Kes ei sooviks seda vastikut nirki ajaloost pühkida?

Sootuks kurvemad lood on kolmanda figuuriga selsamal saatuslikul fotol. Aram Uhotomski, Mazovi truu revolutsiooniline sõber Üheteistkümne päeva valitsusest, silmapaistvalt andekas agronoom, geneetik, üks kolmest Ulani kollase kartulisordi aretajast. Harukordselt apoliitiline kuju, kelle pretensioonitu käitumine ja asendamatu panus kogu maailma töölisklassi toidulauale päästis ta kokku kolmest kaadripuhastusest. Seda kõike, kuni Uhotomski teaduslik erapooletus XXI geneetikute pleenumil kellegi tundeid riivas. Tuleb välja, et moodne geneetika lihtsalt ei olegi ühilduv knežinskiliku *tabula rasa* filosoofiaga, kus revolutsioonilise vaimu seisundis saab ka tikriseemned viigimarjadeks ümber veenda.

Õudusega avastas Uhotomski end presiidiumi ees sõna võttes väikeseks plastiliinist ussikeseks tituleerimas. Olemata varem enda kohta kriitikaid kirjutanud, pingutas vaene haritlane nii räigelt üle, et isegi toonases lopsaka enesealanduse õhkkonnas oli kohalolijatel ta sõnu raske kuulata. Sellest meeldejäävast esinemisest peale samastub Uhotomski nimi just nimelt lömitamise epiteediga. Ajalooline tegelaskuju täielikult kompromiteeritud, otsustas armulik esimees Knežinski endast vanema ja kunagi nii palju väärikama seltsimehe mälestust säästa, saatis ta Üheksa protsessil jäätmehoidla taha ja lasi hiljem kõik märkmed Uhotomski olemasolust kõrvaldada. Kuid ajaloovõltsing ebaõnnestus, retušeerijad jätsid hajameelsusest töötlemata ühe tähelepanuväärse foto, kus Uhotomski ikka veel peal oli. Sellesama, kust komissar Julius Kuznitski varemalt unustusse astus.

Tehniliselt kõige muljetavaldavam on aga Ignus Nilseni – Mazovi kooliõpetajast prohveti – kaanonist langemise lugu. Ka muidu märkimisväärne figuur kommunistliku

liikumise ajaloos, muutus ta Vaasa tsensorite käe all lausa kehatuks vaimuks. Sotsiaaldemokraatliku põhjamaa imidžile muutus Mazovi apokalüptilise veristaja karakter järsku kuidagi koormavaks. Nii nad siis sepistasidki vastselt revolutsiooni tagasi löönud Graadiga Nilseni haihtumise. Tsensorite meelehärmiks vändati tehniliselt edumeelse Üheteistkümne päeva valitsuse ajal Mazovist kümnete tundide jagu kinomaterjali, kus revolutsioonilist ikooni saatis peaaegu alati ta parim sõber ja võitluskaaslane, Nilsen. Kogu materjali hävitamine oleks kahtlust äratanud. Nii sündiski, et Mazovist paremat kätt hõljub alaliselt tontlik hall tsütoplasma. Ajaloolastel läks aastakümneid, et see kõhe müsteerium lahendada.

Ka tänapäeval usuvad paljud, et tsütoplasma näol on tegemist Kommunismi endaga.

4.VIDKUN HIRD

Kaheteistmillimeetrine film suriseb projektoris. Valgekanga kõrval diivanil istub Khan Machejeki kõrval ja vaatab umbusklikult oma neljakandilist kohvitassi neljakandilisel alustaldrikul. Ta tõstab suhkru segamiseks lusika ja läheneb ettevaatlikult tassile. Kohvik «Kinos» on kõik kas klaasist või valge. Tool, kus Jesper istub ja projektorit krutib, on valge, boksi helikindlad seinad on klaasist. Klaasist on tabloo, millele valgekangas langeb, valge on diivan, kus Khan ja Machejek ennast ebamugavalt tunnevad. Kohviku keskel klaasivitriinis on albiinotiigri topis. Vaata ainult, et sa midagi katki ei tee – see läheb sulle kalliks maksma.

«Las ma arvan,» agent keerutab «Astrat» näppude vahel selliseks pehmeks, nagu talle meeldib, «sinu kujundus?»

«Üks mu õpilane tegi. See koht on nagu kinolina, valge leht, meid on siia *projitseeritud*, tunned? Kuidas on olla? Kuidagi ei ole, kinolina, saad aru?»

«Saan jah, ebamugav on.»

«Eks ta veidi närviline ole jah, aga poiss on andekas. Talle oli sellist suure nähtavusega projekti vaja. Ja see on ainuke koht, kus kiiresti projektori taha saab. Nii et katsuks, tead küll, avatud olla,» vaatab Jesper koos tiigriga Khani suunas. Tiigri klaasist silmad on veel heledamad sinised kui sisedisaineril.

«Hei, mees, ma olen avatud!»

Machejek võtab pintsakutaskust hariliku pliiatsi ja märkmiku.

«Niisiis,» alustab Jesper, «Ühe mu töökaaslase sugulane töötab operaatorina. Teeb dokke. Eelmine sügis rääkis ta mulle oma uuest projektist. Koos Gesslega. Konrad Gesslet teate?»

«Ta teeb krimiasju põhiliselt, eksju?»

«Mitte ainult. Gösta, see on mu operaatori nimi, räägib mulle, kuidas ta kardab seda teha ja küsib mult, kas ikka peaks tegema. Tal on nüüd laps ka ja nii edasi. Asi on selles, et film räägib – ja siis mul tekkis huvi – Vidkun Hirdist.»

«Issand jumal!»

«Ei taha Vidkun Hirdist!»

«Oot-oot! Sama siin, see on läbikäidud teema, ta oli Ardas siis, ei saanudki kuidagi Vaasas olla ja nii edasi. Aga ma ikkagi otsustasin silma peal hoida sel, saad aru? Ja siis, kaks nädalat tagasi tuleb Gösta muga juttu rääkima. Et nad olevat läbimurde serval seal. Kuus kuud on Vidkun Hirdiga Kronstadtis istunud…»

«Ei ole nii!»

«… ja neil olevat seal selline strateegia: avaldavad Hirdile muljet. Vidkunile Gessle meeldib, Gessle on põhjamaalane, valge nagu lumi, palju lugenud ja hea väitleja. Nii. Hird tahab intervjueerijale muljet avaldada, hakkab lobisema. Hooplema. Gessle jätab sellist muljet, et eks neid lennuka fantaasiaga vägistajaid ole omajagu nähtud ka, mis see Vidkun Hird nüüd ka ära ei ole.»

«Jaa-jah…»

«Kolm esimest kuud Vidkun lihtsalt vihjab, tekitab huvi, poetab kahtlasi kuupäevasid, räägib rannas käimisest. Gessle ei tee tähelegi panema, arutab Vidkuniga filosoofiat, hea ja kurja ületamist, mul on see kõik siin kirjas.» Jesper patsutab kaustale klaasist lauakuubikul. «Siis ühel päeval viskab Vidkunil üle.»

Mees klõpsab lülitit ja väike pirn projektori südames süttib. «Ma pean teid nüüd hoiatama,» vaatab ta Khani suunas. «Need meist, kelle elukutse ei sisalda kraave ja kadunud lapsi, võivad mõningaid Vidkuni sõnavõtte südamesse võtta.»

Tereesz kuhjab oma musta kohvi sisse kuuendat lusikatäit suhkrut ja peatub hetkeks. Pärast kõigi jaoks märgatavat pausi pistab ta nõelterava HB pliiatsiteritajasse ja teeb, nagu tegeleks sellega, endal kibe naeratuseraas näol.

«Tüüp, millal sa ükskord aru saad? Kraavid ja kadunud lapsed – see on sinu teema ka.»

«Okei, Khan,» ohkab Jesper, «kraavid ja kadunud lapsed. See on minu teema.»

«Kraavid ja kadunud lapsed?» tõstab Tereesz järsku rõõmsalt oma suhkrust veniva kohvitassi õhku ja jääb ootama.

«*Skål!*» hüüatab Khan

«*Skål*,» nendib Jesper ja kougib laimiviilu veeklaasist välja. Kulm hapust maitsest mõtlikult kipras, jääb ta seda närima.

«Lint, Jesper?»

«Oehh…»

Valgele linale kangastub üliinimene, vägistaja, lapsevägistaja, NFD fašistliku partei «Hjelmdall» endine liige Vidkun Hird. Üks käsi raudadega tooli küljes, teine härrasrahvalikult põsakil, on tulevikufilosoof teadlik ka kaamera kohalolekust. Sellega arvestades tõstab ta oma põhjamaise buldogipõskedega lõua teatud aadelliku nurga alla; sinna heidab ta ülalt alla pilke oma silmakoobaste süvikuist. Juuksed kolmkümmend aastat vana tegumoe järgi hoolikalt küljele kammitud ja jalg üle põlve. Võib öelda, et Vidkun on edev mees. Keeldunud ajalukku astumast oma koodvärvidega märgitud vanglakombinesoonis, vestleb ta Konrad Gesslega nüüd hoopis mustsärklase univormis. See oli vaid üks tema mitmest tingimusest.

«Mõned inimesed sünnivad postuumselt,» suurustab ta muistses arda murdes. Arhailine kõnepruuk sisestab ta tänapäevaselt peenesse sentimenti ohtralt ruraalset sarmi. Kuuekohaline kell laual näitab, et käimas on 12. augusti intervjuu kolmas tund.

«Kas sa teadsid, Vidkun, et ma olen vanema arda kohta magistritöö teinud? Ma võin sulle selle kohta kirjandust sisse smugeldada.»

«Oh, see oleks sinust äärmiselt meeldiv, Konrad, sa ju tead, kuidas ma suhtun siinse raamatukogu valikusse.» Nad mõlemad muhelevad justkui mõistmises.

«Arda on meie hõimu loomuomane keel,» jätkab Vidkun deklareerival toonil, «Selle sõnavara kohandasid ja arendasid välja muistsed mammutikütid, kes Katla laaned aastatuhandete eest asustasid. Ardal on teatud tähenduslikke eeliseid tarkusearmastuse põhiküsimustes, eeliseid, mis mandrikeelkondadel puuduvad. Arda on meie loomus, tänapäeva vaasa – metropoliitne värdjas. Taandarenenud mandriliseks, Graadist läbi imbunud. See lahjendatud keel ei ole võimeline tõde väljendama. Kõik laused selles düsgeenilises kompotis väljendavad lõpuks üht ja sama: rahvusvahelist häma. Järgmine aastasada veel näeb meie hõimu naasmist oma lähtekeele juurde. Sellest saab sündima uus ajajärk tarkusearmastuse mõttes!»

«Sa oled sellest rääkinud juba üpris palju. Ma lugesin ka su märkmeid sel teemal. See kõik on väga huvitav, aga kas sa ei arva, et su enda ajalooline karakter saboteerib su õpetuse peenemaid tahke?»

«Misasja?» Hirdi silmad lähevad järsku põlema. Sügavad vaod ta põskedel venivad pikemaks ja suu paotub põlastavalt.

Konrad teeb, nagu ei märkaks Vidkuni tujukust ja jätkab: «Kuigi ma näen loogikat su tähelepanekutes, kas sa ei arva, et inimestel on raske nentida selle teaduslikku paikapidavust, kui see tuleb süüdimõistetud lapsevägistaja suust?»

«Paaritumine on meie hõimule sootuks teistsugune tava kui moodsa aastasaja sotsiaalporno-propaganda seda oma romantika ja ma ei tea millega meile ette söödab. Sa ju tead seda, Konrad. Ükspäev, siis kui nende suguvõimetud moraalid on mandrirahvused väljasuremiseni viinud, siis sa veel näed, mida ma sulle räägin.»

«No kuule, vaadakem nüüd hetkeks tavakodaniku pilguga…»

«Tavakodanik laseb oma tütrel koos kiptide ja kojkodega koolis käia, lapsest peale, rassikatlas. Tavakodanik laseb oma last ruberoididel seal vägistada. Sa ju saad aru, et nii on, kui neli tüdrukut pannakse sellisesse kooli.»

Konrad märkab küll, mis filosoofihärral huultelt lipsas, aga jätab selle tähelepanuta. «Tavakodanik on see, keda sa tulevikus oma lugejaks pead. Tavakodanik valib, kas sinu nägemus läheb käiku või mitte. Sa räägid ju rahvusest! Ja kas sa tõesti arvad, et ta ei pane tähele? Autor on fašist…»

«Rahvuslane.»

«Fašist ja metoodiline vägistaja, vähemalt nelja mõrva eest eluaegse vanglakaristusega Kronstadtis, ja raamat on segu ajaloofilosoofiast, eugeenikast ja vägistamisest!»

«Ajaloost. Ajaloost, Konrad. Sa oled tark mees, aga su lilla haridus annab ennast tunda. Sa ikka veel arvad, et ajalugu tehakse magistritööde ja ma ei tea millega…»

«No millega seda siis tehakse?» ei kaota paljunäinud intervjueerija närvi. «Vägistamisega?»

Vidkun krahmab Gessle nina alt märkmeplokist lehe. Tumesinises mundris kordnik hüppab järsu liigutuse peale kaadrisse ja virutab hõimlasele kumminuiaga randme pihta. Hird vingahtab haavunult, leht lendab õhku. Kolmekordne Oskar Zorni auhinna nominent, maailmakuulus dokumentalist Konrad Gessle tõstab käe kordniku suunas. Too langetab küll nuia, kuid jääb oma rannet silitava mehe kõrvale valvesse.

«Pastakat,» vaatab Vidkun vihaselt Gessle suunas.

Kirjapulka rusikas pigistades heidab kinnipeetu kordniku suunas võidukaid pilke: «Sina! Ole hea, ulata mulle nüüd mu leht ka.» Kumminui on juba ähvardavalt õhku tõusnud, kui Gessle rebib kärmelt uue lehe ja asetab selle terasest lauale Hirdi ette.

«Näed nüüd? Ristaretamine.» Vidkuni hoolikalt kammitud juuksed on rüseluses sassi läinud, üksik helepruun salk kõlgub silme ees. Küünarnukiga lehte libisemast hoides katsub Hird pastakat paberile panna, see tundub ta käes terav ja ohtlik. Mees vihastab järsku: «Vabastage palun mu teine käsi. Ma ei saa niimoodi.»

Gessle paluva pilgu peale võtab kordnik vöölt võtmerõnga. Nüüd adresseerib Hird otseselt vaatajat: «Tuhandete aastate eest tulid siia, maale maailma serval, meie esivanemad. Nad tulid siia koerarakenditel, läbi tohutu halli. Ainult kõige rangema tahtega isendid säilitasid selle kangelasliku siirde vältel oma meelteterviku. Nõrga vaimuga, kontinentaalsed isendid jäetigi sinna, halli meelevalda. Meie distsiplineeritud esivanemad lihtsalt eraldasid nad karjast. Need, kes mõistuse kaotasid. Nii astusidki hallist Katla mullale vaid puhastunud, vankumatu hinge ja murdmatu tahtega Haakonid, Gudrunid. Poolesaja aastaga küttisid need primogeenid surnuks kõik Katla mammutid. Nad õilmitsesid.» Vidkun Hird ringutab võidukalt oma vabastatud käsi ja asub paberilehele pisikesi täpikesi joonistama.

«See on elementaarne eugeeniline seaduspära, Konrad, elementaarne. Mida suurema väljakutse esitab keskkond, seda kaugemale stepimuuralist inimisend areneb. Siin pimedas, lumises avaruses… Inimene pole siia elamiseks mõeldud. Juba puhtalt ellujäämiseks peab tekkima üliinimlik tendents.»

Gessle tõstab ootusärevalt õlgu, ta ei sega vahele ja noogutab mõistvalt.

«Üliinimlik tendents ei ole moraaliiganditega piiritletud. Üliinimlik tendents on kaalutletud iha. Kõik on talle võimalik, miski pole keelatud. Mööda verd, öödepimedas, ühest talvest teise kandub ta põlvkonnast põlvkonda. Ka sinus, Konrad, on üliinimlik tendents.»

Konrad noogutab. Vidkun Hirdi näol levib ebaterve punetus. Punetus on kuskil palaviku ja allergilise lööbe vahemail. «Kõik meist, ka sina oled kohustatud võimendama endas seda ürgset ollust. Nagu kiskja lõuad kasvavad liha närides sitkemaks. Kohustus… kohustus on sul pesakonna ees. Et neilgi tuleks lõuad suured, sellised, kuhu mahub palju liha.»

Vidkun jääb kunstitööd imetlema, uhke naeratusega, mis ta näole kuidagi sobida ei taha. Kaamerasse pole veel täpselt näha, mis lehel toimub, aga Gessle naaldub pildile lähemale.

«Üks harukordne olevus. Keskmine neist. Kordumatu aare.»

Projektor suriseb, Jesper võtab kaustast kiletatud koopia Vidkuni lehest ja asetab ta kohvikulauale. Lehel on hoolikalt kaardistatud miski võõras tähtkuju, kümnetest täpikestest elegantne konstellatsioon. Khani suu vajub õudusest lahti. Koostööpolitsei agent Tereesz Machejek teeb oma märkmikku külma rahuga ülestähenduse.

«Sa ei kujuta ette, Konrad, kui kõvasti ma teda keppisin. Sa ei kujuta ette…» jõuab veel Vidkun Hirdi suukriipsult kosta, kui Jesper kiirustades projektori välja lülitab.

Juuni, kakskümmend aastat tagasi.

Rannaäärse kalju peal männikus on hämar ja jahe. Mändide latvade kohal on kõrvetav päike, aga siia juurterägastikust läbi põimitud liiva jõuavad tast vaid üksikud valguslaigud, nagu ookeani kuldsesse põhja. Hetkeks on puude all täielik vaikus. Saja meetri pealt on kuulda, kuidas kanarbik krabiseb lähenevate poiste ketside all, kuni meretuul männiku okastest lae jälle sahisema paneb. Puude tüved õõtsuvad kergelt, tumeoranžide sammaste rägastik, päiksest kuldsed triibud külgedel. Vaigu magus lõhn hõljub metsa all. Kummeli tolmune kõrvalmaitse, armas ja mõru bukett väikse Tereeszi sõõrmetes. Süttib tikk ja paksud pahvakad isalt varastatud «Astrat» pühivad kõik lõhnad kõrvale, suitsuviirge joonistub üksikus valgusvihus selgelt välja. Tereesz mõnuleb, tuulejope pea all. Ta harjutab valgussäras suitsurõngaste tegemist. Siit vaid mõne kilomeetri kaugusel asulas on ta isa diplomaadisuvila. See maja, populaarsele suvitusrannale nii lähedal, tegi Tereeszist kolm nädalat tagasi, suvevaheaja alguses järsku popi poisi. Just siis, kui teiste samme künka tagant juba selgelt kuulda on, puhub Tereesz väikse rõnga suurest loperdavast suitsumillimallikast läbi.

«Oh! Välja tuli…» hüüab ta ja purustab sellega oma meistriteose.

«Misasi?» küsib künkale jõudnud Jesper, lühikestes pükstes ja madrusesärgis. «Mis sul välja tuli?»

«Suitsurõngas läks teisest läbi.»

«Sa suitsetad nüüd?!» on Jesper jahmunud.

«Tahad ka? «Astra». See on kõige kangem.»

«Anna, Tereesz, ma küll võtaks ühe,» jõuab lõõtsutav Khan Jesperi kõrvale. Khani kaelas ripub nahast paelaga binokkel.

«Säh,» viskab Tereesz paki Khani suunas, kes pudistab seda püüdes käte vahel. Keel pingutusest suust väljas saab poiss paki siiski maha pillamata kätte ja tõstab ta oma prillide alla. «Lahe,» annab Khan kartongile professionaalse hinnangu. Valged taevatähed jooksevad seal sinise papi peal.

«Mõttetu,» poetab Jesper suunurgast ja astub Tereeszist edasi, teise künka otsa maad uurima.

«See sinu särk, vot see on mõttetu,» ajab Tereesz ennast laisalt küünarnukkidele ja pakub Khanile tikutoosist tuld.

Jesper vidutab silmi ja tõstab käe kaptenlikult palgele, uurides enda ees laotuvat metsaalust. «Mõttetu, jah? Anni ei arvanud nii. Tead, ta *komplementeeris* mind selle eest. Viimasel päeval.»

«Arvad sa?»

Jesper pöördub Khani poole. Poiss tõmbab algajalikult suitsu. «Kuule, Khan, mäletad, garderoobis, Anni ütles, et see on ilus särk?»

«Ütles küll. Tereesz, ta tõesti ütles seda.»

«Fersen hüppas vahele nagu lollakas ja ütles Annile minu eest, et tal on ilus kleit. Ja midagi ta juuste kohta ka. Väga naljakas oli.»

«Võimalust viisakas olla ei saa kunagi kasutamata jätta,» teatab Khan naeratades ja köhib veidi suitsu välja.

«Lähme.»

Kolm poissi liiguvad puude all libisevates valguslaikudes üles pangaäärse poole. Khan viskab suitsu ebaõnnestunud nipsuga minema ja hakkab binoklit paela otsas keerutama. Ta seljakott rapub, kui ta laskudes kiirendab. Nõlvadest alla joostes hüppavad ülejäänud poisid üle kanarbikupõõsaste, ainult Jesper muretseb oma valgete pükste pärast ja patseerib väärikalt, käed taskus, nagu õhtusel jalutuskäigul. Ookeanimühin puudes järjest kasvab, mida lähemale nad oma harjumuspärasele kohale kaljunukil jõuavad.

Palkidest piirdel on varisemisohu märgid, kus mehike pudenevalt nõlvalt alla sajab. Üle jalakäigutee, otse märgi alt põõsastesse ronides seletab Khan Tereeszile: «Vaata, nad kutsuvad seda Põhjamereks, aga see on tegelikult ookean, teoreetiliselt läheb ta hallis teie Igressi mereks üle. Jõuab Graadi välja. See teeb Põhjamerest interisolaarse. Seega tegelikult ookeani. Klassifikatsiooni küsimus.»

Kolmekesi koos olles katsuvad nad juba kolmandat nädalat järjest vestlust võimalikult akadeemilisena hoida. Et sügisel tagasi tulles kõigile oma asise iseloomuga muljet avaldada. Jesper tagapool, ettevaatlikult läbi põõsaste nihkudes, jätkab samas vaimus: «Meil Katlas polnud sellist sõna nagu ookean, meie jaoks oli kõik meri.»

Tohutu akvamariinne veekogu avardub poiste ees kõrgelt kaljuservalt. Pilved rebenevad kahvatult sinises taevas, säravvalge päike peegeldub triibuna alla vee peale. Ookeanilainetus uhub seal laisalt ja majesteetlikult pikka liivariba. Charlottesjäl. Tuul kaob hetkeks ja kuumapahvakas lööb poistele näkku. Õitsvate metskibuvitste lehestikust tõuseb putukaid. Rand kalju all kaardub pikalt mere poole, kuni Havsänglari hotellini poolsaare tipus. Liival on väiksed inimtäpid punavalgetriibuliste päevavarjudega.

Poisid võtavad istet murulapil kibuvitste vahel, kus muredast liivakivist järsak kiiresti silme alt kaob. Tereesz on mitu korda teoretiseerinud, kuidas mööda seda pehmet kaljunõlva saaks põhimõtteliselt ka alla hüpata – ta maanduks kolme meetri pealt laugeks muutuval liivavallil ja sealt edasi libistaks juba kandadel. Jesper muretseb sellisel puhul oma hilpude pärast ja Khan paistab lihtsalt argusega silma.

Ka nüüd istub Tereesz äärele kõige lähemal, samas kui Jesper nuiab Khani käest binoklit. Agregaadi kumeratel putukasilmadel peegelduvad päikeselaigud. Klaaside tumedas, jahedas südames võimendub pilt inimestest all rannas, suvistest põhjamaalastest oma rätikute ja päevavarjudega. Kujutis teravneb omakorda Khani jaoks vastuvõetavaks ta vasak: +7, parem: +4 prilliklaasides. Binokli ostis Khan päris oma raha eest. Vaasast, jahimeeste poest.

Kui ka Jesper on randa seirates käsi laiutanud, on Tereeszi kord. Kummist pehmendused silmakoopaisse surutud ja päiksest aina tedretähnilisemad põsed kissitamisest pingul, peab ta nentima: «Pole vist veel, kell on alles kümme ka. Küll tulevad.»

Samal ajal kui Khan ja Tereesz suitsumarke võrdlevad – vaasa jamps olla lahja, graadi kraam jälle kangem, Khan noogutab õhinal ja kiidab kõigele takka – sihib Jesper binokli snaipritähikuga randa. Seekord allaandmatult. Ristike peatub valgel päevavarjul, ent ei leia sealt neid punaseid lillekesi, mida otsib. Vertikaalsed jooned liiguvad üle noorte perekondade, varisevate liivalosside ja pruuni kehaga päikeseümmardajate, jäävad seisma kahel blondil tüdrukul, aga libisevad siis edasi – ei ole nemad. Vist sai liiga kaugele triivitud. Jesper fokuseerib lähemale. Kuskil kahesaja meetri pealt tärkab ta südame hämaras tuttav eelaimdus, kauge tähtkuju, ainelaulatus. Ta annab käega vehkides poistele teada, et midagi on toimumas. Khan ja Tereesz varjavad käega silmi päikese eest ja vaatavad alla randa.

Zeul-läätsede fookust veel kord täpsustades teravneb kahvaturoosa loor Jesperi silmis kõhuümaruseks. Hingamine raputab okulaare tüdruku nabalt päikesepõimiku kohale, kus rinnakorvi kumerjoon koondub päevitusriiete ülaosa kokku hoidvaks rõngaks. Valged paelad lõikavad õlgadel nahka ja rinnanääpsud trikooriide all tõusevad, kui tüdruk hingab. Ratas vaatetorude koondumiskohas klõksab kaks korda ja laienenud nägemisalas, beežil rannalinal, keerab tüdruk end kõhuli. Välksatab tuhkblond peanupp ja tuttavad põseümarad päikeseprillide all. Laisalt tõstab Anni-Elin Lund ennast küünarnukkidele ja pistab pea tüdrukuteajakirja. Ta väikese tagumiku kohal algab eriskummaliselt peen sünnimärkidest tähtkuju, mis jookseb seljal kuni tiivanukini välja.

Jahe õudus imbub klaaside tihendustest kohvikusse «Kino», kus kolm mõistust katsuvad kahekümnendat aastat oma hakkamasaamise pindpinevust säilitada. Khan väristab õlgasid: «Kes teab seda? Kes teab? Ma pole kogu see aeg sellest ühtegi rida lugenud. Kuskil pole seda öeldud!»

Tereesz paneb hariliku pliiatsi lauale. «Sellist asja kutsutakse kontrollfaktiks. See jäetakse meelega isikukirjeldustest välja. Isegi ametlikust dokumentatsioonist. Mul on need kolmkend kausta peas ja seal pole ühte rida selle kohta. Ta teab seda. Vaata teda!»

Jesperi nägu püsib klaar. Tema jaoks on see kõik juba läbitud etapp. «Sellepärast see Gösta mu juurde tuligi. Ametnikud kehitasid õlgu lihtsalt. Eks ta siis kuskil töö juures kuulis, et ma tüdrukuid tundsin. Nad olid seal parajas segaduses kõik. Hird ka ei seletand midagi rohkem. Ja muuseas, ma ei usu seda jama. Mingid poisid tal seal põhimõtte pärast olid küll, aga Hirdile meeldivad tegelt ikka suurte rindadega Gudrunid.»

«Ei sobi profiili, ei ole ajaliselt võimalik,» elavneb Khan, «Ta oli viis tundi varem kuuesaja kilomeetri kaugusel ja ostis oma kuradi vägistamise masina jaoks väntvõlle ja tihendi… ma ei tea, mingeid tihendinukke.» Kurikuulsa vägistamise masina ehitusmüra peale kutsus Vidkun Hirdi naabrimees viimaks talle ka politsei ja just see oligi tema jaoks lõpu algus. Inayat Khan aga vaatab Koostööpolitsei agendile tõsise pilguga silma.

«Tereesz. Sa pead kausta lahti tegema nüüd. Uurimist jätkama. Kuidagi ta peab seda teadma ja see on sellest kirjadejamast peale ainus tõsiseltvõetav liin praegu. Sa pead.»

«Te ei kujuta ette, kui kehvalt asjad praegu on. See on kõige halvem aeg mingeid vanu asju lahti kangutada. Mundilt ei tule mingit toetust enam, kõik on poolenisti

sõjaseisukorras. Keegi ei tea, kas näiteks Oranjenrijk üldse veel olemas on. Nad lasevad mind lahti, kui ma seda jama jälle ajama hakkan…»

«Ei, Tereesz, sa võiksid ju ikkagi nagu teha midagi selles suhtes.» Nüüd juba veidi ärritunud Jesper ei ole ähvardavast ilmasõjast huvitatud. «Sa ju *teed* seda, see ongi su töö. Tee seda!»

«Oota nüüd, oodake! Muidugi ma võtan selle ette. Mul oli kohe algusest peale selline tunne sees, kui sa mind oma klassikokkutuleku asjale kutsusid. Mis sa arvad, et ma mõtlesin, et sul tuli nostalgia peale või? Mul endal on see kaust kogu aeg lahti, sa tead, et see kaust ei käi kinni. Peab lihtsalt lootma, et kohalikud teevad rahulikult kaasa. Nad niikuinii vihkavad Koostööd. Väga harva viitsib keegi kontrollida, kas mingid ülekuulamispaberid on seal allkirjastatud.»

Khan naeratab kavalalt. «Ülekuulamispaberid? Et sa siis ikkagi lähed sinna, Kronstadti?»

«Homme.»

«Hea teada, et sa ikka veel lahe oled, Tereesz.»

Ka Jesper naeratab, kerge ebamugavustundega oma punetavate põskede ja suruva tooni pärast. «Aga kõva ju! Sellega on siis hästi.»

Tereesz nõustub. «See on väga hea asi. Kakskend aastat. Selle aja peale ei tohiks enam mingit lootust olla.»

«Aga lootust on siis?» kallutab Jesper arukalt ikka veel õlgade jaoks pisut liiga suurt pead.

«Jah. Väga tubli, Jesper. Sa oled väga tubli olnud.»

«Arve!» nipsutab viimase kahe aastaga tegevtööst kõrvale jäänud sisekujundaja ettekandjale näppe ja osutab nimetissõrmega lauale. Õhtud ei ole talle kergelt tulnud. Aga täna on kõik teisiti. Täna õhtul võib Jesper endale väikesi kompvekke lubada. Väikesi rumalaid kompvekke. Tuleb öö kuubiku akende taga, pimedas, kus kõik on võimalik. Võimalik on seegi, et kuskilt selle maailma peidetud sopist, Vostoki järve igijää alt või Ergi kõrbest, kuhu Ramout Karzai teadmata kadunuks jäi, sügavalt Graadi kopsudest… kuskilt võib ikka veel nad üles leida. Sellistena, nagu nad siis olid. Väikestena. Ja seeläbi ise ka väikesteks tagasi saada. Pealpool pilvi, Corpus Mundi jalamil tuleb aine vihmapiiskadest loori vaid õige veidi kergitada ja juba sa puudutadki neid… Kui tublid te olite, et te alla ei andnud! Kõik teised muudkui unustasid meid, öötaevas oli külmadest tähtedest täpiline, taeva tumesinine kuppel keerles meie peakeste kohal, aga me teadsime, et teie ikka veel otsite meid.

5. ZA/UM

Anni-Elin Lund võtab päikseprillid eest ja üürike valgusesähvatus pimestab ta. Rohe-kolla-sinine värvirägu tüdruku iiristes tuiskab pupillide peale, suitsune silmameik sädeleb valguse käes. Anni väle peake pöördub kärmelt nagu kassipojal. Päikesejänku

hüpleb tüdrukuteajakirjalt rannaliivale, liivalt päevavarjule, kui tüdruk seda pilguga taga ajab.

«Mis toimub?» küsib Tereesz ja kõlgutab järsaku serval jalgu.

«Ma ei tea, Målin on nüüd ka seal. Ta seisab…»

«Seda ma näen siit ka, et ta seisab,» segab Khan kannatamatult vahele.

«Ta seisab, ja ma pean tunnistama, see punasemummuline trikoo, ta ei näe selles just mage välja. Kaheosaline, nagu neil kombeks on ja oo! Ta on ikka… kurat!» Målini suukaar binoklisilmas muutub muigeks, seal sähvatab ta kurjasid kikusid. Käsi tõuseb silmavarjust demonstratiivseks lehvituseks pea kohale. Pilt kaob, kui Jesper reetlikud läätsed kõhu alla peidab.

«Maha, kõik pikali!»

Khan kuuleb oma vere kohinat kõrvus ja tunneb tuiksoont tuksumas käe all, keha poolest saati okkalises kibuvitsapõõsas. Tereesz, kes heitis ennast lihtsalt kärmelt selili, vaatab nüüd üles kahvatusse juunilõputaevasse. Kõrgel ta kohal liugleb üksik merikotkas briisil. Tundub, nagu lind lihtsalt ripuks õhus.

«Khan, vaata, kotkas!»

«Mis kuradi kotkas, ai!» Kibuvitsapõõsas tuletab ennast Khanile järsult meelde.

«Ära tõmble, sa rabistad põõsast,» toriseb Jesper keskel, kõhuli binokli otsas.

«No kui nad juba nägid meid, siis suurt vahet pole, kas ma rabistan põõsast või ei rabista. Kuule, vaata, mis nad teevad!»

«Vaata ise,» libistab Jesper Khanile binokli

Põõsas rapub jälle, kui lohvakas suvesärgis Khan ennast sealt välja ajab. Poiss tõuseb küünarnukkidele ja roomab ettevaatlikult, binokkel käes, serva poole. See palgele tõstetud, proovib ta murututi taha varjudes nähtamatuks jääda. Kiirustades liigub binoklisilm all rannaliival punaste lilledega päevavarjule ja peatub linal. Seal istub ta jahmatuseks ainult väike Maj ja vaatab kuskile ettepoole. Higipiisk langeb Khani prilliklaasile. Halba aimates kerib ta pilti kalju jalamile järjest lähemale, kuni vaevalt saja meetri kaugusel vaatab väike teatribinokkel otse ta läätsedesse. Teine käsi puusakumeral seisab seal sihvakas Charlotte, õdedest vanim. Ta õlgadeni šatäänid juuksed lehvivad tuulehoos. See kaunis ja kohutav olend üheksandast klassist on Khani immigrandihaardest umbes sama kaugel kui koht parlamendis. Ja nüüd seisab ta nii lähedal, et isegi teatribinokli Målinile ulatanult puurib tüdruku pilk otse Khani hädistesse silmadesse. Silmadesse, mida ta nüüdseks oma binokliga pigem varjab kui võimendab.

«Issand jumal, neil on ka mingi väike binokkel kaasas,» teatab Khan erakorralisele koosolekule.

«Seda nad eile näitasid näpuga siiapoole, ma tean, ma oleks pidanud rääkima…»

«Mida, Tereesz?» saab Jesper järsku vihaseks, «Nad siis teavad, sa lasid meil otse lõksu astuda just!»

«Ma unustasin, noh, vabandust. Mulle tundus, et äkki nad vaatavad seda kotkast. Tead, tal on just siin kalju lähedal see pesa ka…»

«Pista persse endale see kotkas.» Khan hakkab selle peale muidugi kõvasti naerma ja Jesper jätkab: «Nüüd meil ei jää muud midagi üle, kui siit püsti tõusta ja vastu

lehvitada ja see on kõik. Ma ei tea, mida me selle binoklinussi peale ütleme. Ma päriselt ka ei tea.»

«Mul tuli mõte,» tõuseb Tereesz otsustuskindlalt püsti, samas kui Khan teda pükstest krabab. Peatselt aga näevad kolm kõhnade säärtega tüdrukut all rannas kihistades, kuidas Tereeszi kõrvale tõuseb kohmetult veel ka kiitsakas blondi peanupuga sell ja siis, hetke pärast, kergelt ülekaaluline vennike Iilmaraalt.

«Tere tüdrukud!» hüüab Tereesz. Mälin katab ahhetades suukese, kui see pikk ja sirge kuju neljakorruselise maja kõrguselt pangalt alla hüppab.

Järgmine hommik, kakskümmend aastat hiljem.

Väsimusekurrud mehe silmanurkadest kaarduvad ümber põsesarnade. Silme all on tal justkui röövlinnul sarnadest kaks teravat tippu. Vaod kahel pool põski – oota, muretse. Ta suvalist värvi silmadele on Koostööpolitsei kabinettide ribikardinad juba ammu ette tõmmatud, keegi ei jaksa neisse vaadata, piiluda, mis toimub kardinate taga. Koostööpolitsei agendil on ka värskelt aetud habemega lõug, see ulatub veidi ette, pikk hall kael, suitsetamisest väsinud nahk vastu valget triiksärki. Särgi kaeluses ripub peenike must lips. Ööga sai vihmasadu otsa, aga külm ja tuuline on ikka. Vasaku käega tõmbab ta mantlikraed koomale, paremaga suitsetab.

Niimoodi väikse piirivalvelaeva vööris seistes küsib noor Vaasa ohvitser Tereeszi kõrval, aurav kohvitass käes: «Mis Kronstadtis?»

«Paraku ei saa ma sellele küsimusele vastata,» pomiseb Tereesz masinlikult, silmad sügishommiku horisondile naelutatud. Kajakaparv tõuseb sadamakõrkjatest ja kriiskab üle külma vee, kui paadimootor raksuga käivitub. Pahvakas masuuti ja keemiline vikerkaar tinases vees.

«Kohvi?» katsub noormees jutulõnga uuesti üles võtta.

«Tänan, ei.»

Tereesz tunneb veepiisku näol. Värskendav. Madalas hallis taevas pole päikest täna hommikul veel märgata, ainult õhulaevade täpid tiirlevad linna kohal ja suure Graadi ristleja terasest siluett ripub taamal lahel nagu tont. *Järnspöken*, ütlevad nad, raud-tondid. Kellelegi ei meeldi need halvaendelised laevad siin. Kohatud kummitused. Valves küll, aga kelle eest? Kes on kellele sõja kuulutanud? Ei keegi. Ega Graad oma terasest vihmavarjuga siin südameid ei võida ja ka Tereesz, kes ühe tavalise põhjamaalase silmis näeb välja, räägib ja suitsetab nagu graadi mees, ei jõuaks siin kaugele oma jutuga emake Zsiemskist, sajaaastasest okupatsioonist ja Jugo-graadi veresaunast. Jah… ja ka Františ̌ek Vaprast.

Muidugi tahtis ta olla nagu Františ̌ek Vapper. Ikka veel tahab. Kõik kojkod tahavad olla nagu Františ̌ek Vapper. Hõivata positsioonid, tõusta üles, heisata jälle Zygismunt Suure aegsed lipud. Uljus, elurõõm kui sööstva troika kuljus!

Mis juhtus?

Üksik piirivalvelaev veab Põhjamere peale oma pikka triipu. Paat rapub lainetuses päris kõvasti ja varsti peab Tereesz suitsu ära viskama, et mitte tekil libastuda. Kehvad suitsetamistingimused muudavad väljas lõdisemise mõttetuks ja nii läheb ta sisse kajutipingile kössitama. Pealegi katsub ta mitte vaadata teisele poole linna, alla

mööda looklevat rannajoont, kuhu jääb Charlottesjäl. Issand, kuidas tahaks minna! Ükskord tuli ta neli tuhat kilomeetrit Graadist läbi halli magnetrongi peal siia, ei helistanud ei Khanile ega Jesperile, läks otse Charlottesjäli ja passis seal nagu idioot. Siis läks koju tagasi. Veel nädal aega läbi halli. Jesperiga oldi selle restoraniasja pärast veel raskelt tülis ja lihtsalt Khaniga passida tundus ka mõttetu. Selline oli ta talvepööripäeva puhkus kaks aastat tagasi. Selline oli ta *puhkus*. Osakonna psühhiaater keelas tal aastaks ajaks reisimise ära. Olevat ohtlik nii tihti halli läbida.

Žgutt hambus torkab Machejek klaasist ja metallist süstla oma randmel selgelt väljajoonistunud veeni.

Aga ikka tahaks näha, kuidas kõrkjad tuules kummarduvad. Nii ilus on vaadata, kuidas ookean vaikselt ja rahulikult randa uhub. Kuskil värvitus kauguses on kaljunuki siluett. Ja vesi, külm vesi. Vihmapiisad. Ilus on vaadata.

Tereeszi soonilised käed silitavad hellalt musta kohvrit oma süles.

«*Haadramutkarsai!*» hüüab väike Inayat Khan otse kaljuservalt ja hüppab. Päike särab. Kõhuõõnsuses kõdistab, nagu ees oleks sada meetrit veel, aga kukkumine kestab vaid hetke. Liiv tuleb ootamatult järsku vastu. Mõne vuhiseva sekundi vältel lööb ta kannad liiva ja liug aeglustub. Väike Khan tunneb, kuidas juurikas tagumikku torkab ja kivid selga kriibivad, särk on püksist välja tulnud. Prillid põrkavad näolt ära ja juubeldav tedretähniline Tereesz tõttab neid all kinni püüdma. Tüdrukud lähenevad jooksusammul ta läbiklohmitud kehale.

«Sa oled hull!» hüüatab Anni juba kaugelt. Rõõmustamiseks on ka põhjust.

Aga mitte väiksel Jesperil. Ta on nüüd üksinda üleval ja vaatab vaheldumisi järsakut, oma valgeid pükse ja madrusesärki.

«Ei,» matsutab ta naljaka jäärapäisusega huuli, pakib Khanist maha jäänud seljakoti ja võtab pikema tee läbi metsa. Ta sammub kiireimas võimalikus tempos, mis poleks veel vääritu traav. Männiokastest jalakäiguteelt pöörab poiss rippsillale kahe kõrgendiku vahel ja läheb siis teiselt poolt mööda treppe alla laudteele. Teekond randa tundub kestvat igavesti. Juba ta mõtleb õudusega selle jama peale, mida loll Khan kindlasti suust välja ajab. Kuidas ta seda nüüd koordineerimata kaasa mängima peaks?

Alles poole tunni pärast jõuab Jesper alla randa ja laotab tüdrukute tühja rannalina kõrval nõutult käsi.

«Vabandust. Ega te ei sattunud nägema, kuhu need poisid läksid, kes sealt alla hüppasid?» osutab ta taamal kõrguva kaljunuki suunas. Vanahärral paluti tüdrukute asju valvata. Jesper otsustab, et kus iganes nad ka poleks, kaua neil minna ei saa. Hetke niisama kuumas päikeses küpsenud, istub ta lillelisele rannalinale. Arutanud endamisi, kas peaks särgi seljast ära võtma – kole palav hakkab – otsustab ta siiski maitsekuse kasuks ja heidab võimalikult *lahedalt* lina peale selili. Lahedus seisneb selles ükskõikses poosis, kus ta käed on risti kukla all. Jesperit huvitavad praegu rohkem need pilved. Ta on mõttes praegu. Ta mõtleb.

Ja siis imbub ta ninna imetilluke, atomaarne ühik lõhnaõli. Piibelehed, hingeõhk, inimese nahk lahvatavad silme ees. Jesper pöörab pea ja üle rannalina beeži tasamaa ta paistab: lõhnav ja võõras, tüdrukute asjadest maailm. Seal on valged ja kahvaturoosad lipsukestega suvekleidid nii kohutavalt korralikult kokku volditud, väikesed vöökesed ja

kasutud nipsasjad, Anni peen käevõru; ja korvriidest rannakottides on just sellist toitu, nagu tüdrukutele meeldib. Jesperile ei tule sellest midagi meelde, aga kindel on see, et palju seda ei ole. Tüdrukutele ei meeldi süüa. Niipalju Jesper teab.

Rumalas lummuses tõstab ta käe väiksest ridikülist välja paistva pudelikese järgi. Lõhnaõlipudel on granaatõunakujuline. Kuldne vedelik vaarikapunaste klaastahukate taga voolab ja Jesper vaatab võlutult. Maailm kaob. Pudel ikka veel peos, ei saa ta isegi aru, miks, aga käsi pistab väikse juuksekummi salaja madrusesärgi rinnataskusse. Ta viskab uuesti selili ja vaatab päikest läbi pudeli klaasi. Ajatu hetk viibib granaatõuna vaarikapunases maailmas, kui järsku, nagu eikusagilt, kõrguvad ta kohal Charlotte pikad jalad. Väike Maj vaatab Tereeszi kukilt talle otse silma: «Mis ta teeb su pudeliga, Anni?»

Tulised sünapsid Jesperi peas hakkavad ühendusi andma niipea, kui lummus on murtud, ega lase ta näole juhmi üllatust tekkida.

«Revacholiere,» hääldab ta mahlakalt ja paneb siis lõppu nagu vana proff ise: *«Granate*, number kolm, väga hea valik, tugevad noodid, naturaalne, juuniperi-mari annab sellist nagu õhulisemat minekut… Ei, väga hea valik, mis ma oskan öelda. Anni, sinu?»

Jesper ajab ennast vaikselt ja häirimatult istuli. Khan ja Tereesz vaatavad põnevusega tüdrukute, eriti Anni suunas, kes limpsib naeratades laimijäätist.

«Minu jah,» ütleb ta algul veidi nipsakalt ja muutub siis viisakamaks: «Su ema on parfümeerias, kas pole?»

«Ta rohkem nagu toob maale kui toodab. Viimasel ajal. Aga tal on paberid ka ja puha. Tead, ma olen Revacholis parfüümivabrikus seda vaatamas käinud, kuidas *Grenate* î destilleeritakse.»

«Sa oled Revacholis käinud?!» Isegi Charlottele avaldab see muljet. Koolis on ta midagi jumalannalaadset, klass kõrgemal oma kalliste riiete ja gümnaasiumipoistega. Ja nüüd lähevad jumalanna silmad üllatusest suureks. Jesperi kõrvad hakkavad lõkendama.

«Ükskord olen jah, ema töökaaslased kutsusid ta sinna ekskursioonile.»

Tereesz, kes vahepeal lippu oi-kui-kõrgel hoidis, leiab, et nüüd, kui suurem oht on möödas, peaks Jesperi maa peale tagasi tooma: «Seda sa siis lõhnadki nagu lill!»

Väike Maj Tereeszi kukil naerab laginal kõige peale, mida poiss ütleb. Sellega tal vedas. Tereesz poleks kunagi osanud arvata, et ta mingi lapsemagnet on, aga nüüd on see ja seiklusrohke hüpe teda juba kolmveerand tundi pinnal hoidnud. Khan on täiesti kasutu. Iga kolmanda Tereeszi söödu ta püüab kinni, aga siis ei oska ta sellega midagi pihta hakata ja häälitseb niisama.

Anni istub õhetava Jesperi kõrvale linale. «Minu arust Jesper lõhnab küll hästi. Üldse mitte nagu sokid või see riietumisruum.»

«See on päris jube teil,» ütleb Målin mahedalt.

«Ausalt, see on kõik von Fersen,» saab Khan nüüd oma esimese punkti kirja, «F… Fersenil on need kehalise kasvatuse sokid. See ei ole normaalne, kuidas need haisevad.»

Tereesz hingab kergendunult. Jäätisejärjekorras venis asi juba päris pikale. Ei Khan ega Tereesz ole hädaolukorras teab mis jutukad sellid ja Tereeszi plaan oli Jesperi saabumiseni igasugune binokliteema täieliku sõnavalingu alla matta. Õnneks tuli Maj oma kukilelunimisega appi ja lobises peatamatult, nii et kõik hakkasid naerma.

Nüüd tunneb Tereesz, et aeg on see jalust ära saada. Ta tõstab Maj kuklalt maha ja vilksatab paljutähenduslikult Jesperi suunas, mainides justkui möödaminnes: «Sa asjad ikka võtsid kaasa? Suitsud? Binokli?»

Anni-Elin ei lähe «suitsude» õnge: «Mis asi teil oli selle binokliga seal? Me juba eile nägime, et midagi vilgub kogu aeg. Nagu väike peegel. Põnev oli!»

«Ah, niisama, linnuvaatlus, tead, seal pesitseb üks merikotkaste paar…» jõuab Tereesz vaevu alustada, kui isegi Mälin oma kurjad kikud naeratuseks paljastab: «*Linnu*vaatlus.»

Anni kihistab Jesperi kõrval naerda ja Charlotte, õel jumalanna, on veel teravam: «Eks see linnuvaatlus ole jah härraste seas populaarne tänapäeval.»

Jesper punetab, aga kuskil Machejeki tedretähnilises sügavikus tõstab Františ̌ek Vapper oma uljast pead. On aeg! Ja juba ta sööstabki Tereeszi suult, kõik ettevaatlikkus tuulde heidetud, auhindadest kõige säravama, kõige ebatõenäolisema poole. Nagu meil, kojkodel kombeks on: kõik või mitte midagi.

«*Goląbeczko moja*,» muutub kogu Tereesz Machejek üheksainsaks šarmantseks naeruturtsatuseks, «no ju me siis nägime veel haruldasemaid linde.»

Nii tihti tähendab kõik või mitte midagi meie, räpaste kojkode jaoks pigem mitte midagi. Aga mitte tol päeval. Tol palaval päikselisel päeval, kakskümmend aastat tagasi. Šar-lot-ta! Ta õlaümarad liiguvad ettepoole, rangluud tulevad esile. Kulmude arkaadide all, külmades rohelistes silmades küütleb mikrosekundi vältel naeratus, kauge tähe valgus. Tereeszile.

See ütleb: «Šanss!»

Tereesz on nii õnnelik! Kõik läheb nii hästi! Varjud kasvavad, tunnid, valge liiv muutub kollaseks, siis oranžiks ja varjutriibuliseks. Tüdrukud võtavad rannalinad õlgadele, väike Maj haigutab ja jääb teki all magama. Tuul vaibub, läheb vaikseks. Kuningriik. Hobutrammid voorivad taamal peatuses. Nende rööbaste kajavad kriisked, kauge muusika kellegi hoovist. Rand tühjeneb ja taevast saab sinivioletne gradiaal. Tereesz räägib seal tüdrukutele oma isa diplomaadisuvilast, suveplaanidest, järgmisest päevast. Riietumiskabiinid sirguvad vaimudeks ja hiilivad rannal nagu kellaosutid. Pilveribad kerkivad sileda vee kohale, nende kohupiimalillad kõhud, horisondi luitund tsüaan, magenta, jahtunud sügavoranž. Mälin proovib Khani prille ette, Khan ei näe Mälini suurte mustade päikeseprillide tagant midagi. Ainult tüdrukute kujud, pead pööritama panevad kujud hubisevad nagu pahupidi küünlaleek.

«Tooge õunasiidrit!» hüüab Anni-Elin viimase trammi ukselt. Neli tuhkrut hobust nõksatab kohalt, kabiin helendab kollaselt õhtuhämaras ja väike Maj, inglitiivakestega valges kleidis, magab Mälini süles. Hea võõrasema viisnurgaga võlukepike kukub ta käest kabiini liivasele põrandale

Kolm poissi seisavad peatuses ja teevad teineteisele õhku ahmivaid nägusid, kui tramm nõlva taha veereb.

Soe ja hapukas hingeõhk paneb valge hotellilina Linoleumimüüja suu vastas laperdama.

Linoleumimüüja. Linoleumimüüja. Linoleumimüüja. Vasak käsi kuklas kisub ta lina topeltsilmust oma kaela ümber järjest koomale. Sõlm on keerukas ja äärmiselt hästi seotud. Kaheksanda korruse rõdu uks on ikka veel praokil ja jahedat õhku immitseb sisse, Havsänglari numbrituppa. Sealt rinnatiselt avaneb suurepärane vaade alla hilisõhtusesse randa. Rõdu pilliroost põrandal lebab aluselt lahti monteeritud kaitsevärvuses teleskoop, peegelduskatikuga. Skaut-mudel. Teleskoobi taga on modifitseeritud fotoaparaat. Rõdule, ja vaid sellele rõdule, mitte kõrvaltuppa või koridori, sest et niimoodi Linoleumimüüjale need asjad ei meeldi… Et siis ainult sellele rõdule siin kostab ta kurjuse intensiivset hingeldamist.

Kakskümmend aastat hiljem, õhtul.

Vidkun Hird vaatab hädist Koostööpolitsei agenti ülekuulamisruumi trellitud akna ees. Põlastusväärne. Hird kannab oma halli vanglakombinesooni. Helkurribale on kirjutatud «Vidkun Hird» ja ta number koos tähtlühendiga. Koostööpolitsei agent koorib pintsaku seljast ja pillab selle akna ees hooletult maha. Särgil on higilaigud kaenla all. Agendi liigutused on koordineerimata. Särgi rinnas on värskelt trükitud märk koos külalise tunnuskoodiga. Ventilaator hümiseb.

«Kuule, sa oled p u r j u s ju!» Vidkun vaatab üle õla, ukse juures valves seisva kordniku poole: «Viina hais käib üle pea… Palun viige mind ära siit, mul ei ole mingit tuju.»

Vidkun kuulab muiates katkendeid Machejeki vestlusest kordnikuga.

«Viis minutit… kümme minutit… lapse elu on kaalul…»

Uks sulgub valvuri järel ja Tereeszi käes välgatab hetkeks üks kahtlase ehitusega võti.

«Ma-tšee-jekk,» hääldab Vidkun, «Oledki kojko! See on ju nagu gavrillide peni, mingi kahejärguliselt madal eluvorm.» Nii Hirdi käed kui jalad on seekord raudus, massiivsed rauad painutavad ta käsi ebamugavalt selja taha. Aga sellest hoolimata vedeleb ta kuidagi aadellikult.

«Sa valetasid. Kellelt sa joonise said?» Tereeszi silmad on hägusevõitu, mees pilgutab neid vihaselt.

«Kuule, kas sa oled kuulnud sellest eugeenika-alasest uurimusest, mis kiidab kojkode alandlikku meelt?»

«Kellelt sa joonise said, s i g a?»

«Õpetlane, tead, soovitab teie rahvast seal kiptidega ristata. Supertöölisteks.»

«Vait!» Tereesz tõmbab ülekuulamisruumi akendele terasest kardinad ette. Järsult. Läikiv ruloo langeb raginaga ja otsekohe kostub selle peale lukuaugust kordniku närvilist võtmekõlinat.

«Idioot, sa tahad kinni minna või? Me siin järgime *deklaratsiooni*. Meil ei ole mingi Graadi anarhia.»

Akendeta toas, puhtas raudhallis valguses seisab Tereesz Machejek ja teeb laua peal oma kohvrit lahti. Sinna vooderdusse mahub täpselt üks rauast karp ja selle peale on valgete tähtedega kirjutatud «ZA/UM».

Hirdi silmad tulevad hirmunult koobaste sügavast välja. Ukse tagant kostab peksmist.

«Sul ei ole selle jaoks luba! Sul peab luba olema! Näita mulle oma luba!»

«Mis sa ütlesid? Ma ei kuule, mingi s i g a kiunub kogu aeg.» Tereesz lööb raudkarbiga Hirdile näkku. Vanglakombinesooni rinnale voolab paksult verd.

Hird vingub, ta ninajuurelt, punase kallerdise keskelt, paistab väike täke valget luud. Mees minestab. Ukse tagant kostab kordniku summutatud ähvardusi, aga lukuaugus rapub Tereeszi teemantvõti.

«Ma olen Koostööpolitsei agent Tereesz Machejek, Mirova, Graad, mul on seaduslik õigus ülekuulamiseks ja kui sa selle uksega veel nikud…» Klopsimine vaikib hetkeks ja ZA/UM klõpsatab lahti. Kõik käib kiiresti, vilunult, võiks öelda. Karbi poroloonist pehmendusest kisub Tereesz välja kolletunud vooliku otsas rippuvad kanüülid, tõmbab vööga oma randme ümber jubeda, lõõtsataolise aparaadi ja kangutab kummižguti Vidkun Hirdi raudus käe ümber pingule. Kergelt taarudes kruvib ta vooliku aparaadi külge ja torkab siis nõela Vidkunile veeni. Väike punane piisk Hirdi üliinimlikku tendentsi voolab otse kanüüli.

Teraskardinaga akna tagant kostab jooksusamme, rasked saapad vanglapõrandal. Abiväed. Aparaadi kaas klõpsab Machejeki randmel lahti. Ilmub ampullide rivi, täis kollast vedelikku; nagu suitsurantidega hambadki ülahuule alt, naeratusetaoliseks veninud suust. Vaikne sisin ja esimene ampull klõksatab paigale. Lõõts kaane peal väriseb hetkeks ja siis hakkab aparaat Machejeki randmel vaikselt hingama nagu lemmikloom. Kusekollast vedelikku pumpab Vidkun Hirdi randmesse. Mees lööb oma silmad lahti ja hakkab paanikas lõõtsutama.

«Sa tead, mis see on? Orikas, raisk!» sisistab Tereesz hammaste vahelt, otse Vidkuni paistetusest tursuva näo vastas.

Pisut verd koos süljega pritsib mehe suult Machejeki näkku, kui ta hirmunult silmi pööritades vadistab: «Ma valetasin. Sul on õigus. Ma… Ma ei ole neid kunagi näinud, mu kongikaaslane…»

«Mind ei huvita, mis sa arvad.»

«Ma ei arva midagi, ma räägin sulle, mul oli kongikaaslane, mitu aastat tagasi, Deerek…»

«Mind ei huvita, mis sa arvad. Ma tahan su tõde.» Tereeszi silmad on punnis ja kohutavad. Ta rabab žguti Vidkuni käelt ja selle meskiinlahusest ja lüsergeenhappest paisunud veenid alanevad silmnähtavalt.

Järsku surub Vidkun oma hambad nii tugevalt kokku, et tundub, nagu nad murduksid iga hetk. «Sa ei saa mult midagi. Nüüd sa ei saa mult midagi,» puristab ta hullunult, «Ma olen nii tugev!»

Ukse tagant kostab taraani mürtse.

«Mulle väga meeldib, et sa nii arvad. See ongi siis kõige parem, kui sa just nii arvad,» hingeldab Tereesz ja kruvib teist kanüüli aparaadi külge. See on talle endale. Silmad fikseeritult randmel torkab ta nõela oma veeni.

Esimene ampull on tühi, järgmist jagab Tereesz Vidkuniga, erutunult ta suu vastas pudistades: «See on hakklihamasin. Sa ei kujuta ette, kuidas ma sind sellega kepin

praegu.» Kusekollane vedelik murrab läbi Vidkuni veri-aju barjääri ja ta pealael, kolba all kasvab tohutu rõhk nagu õhumull. Mehe nägu oma käte vahel voolides hakkab Tereesz karjuma. Ta hääl jõuab Hirdi pähe nagu valge müra, puhas lõugav vägivald.

«Ma teen su kretiiniks, tunned?»

Vidkuni rõhu all peakoor annab agendi käte survele alla, raksatab lahti nagu lilleõis. Tundub, nagu miski sünniks sealt. Vidkuni käerauad lõgisevad abitult, mees katsub kätega peast väljarippuvat ollust kinni hoida. Tükikesi ta ajust pudeneb ikkagi sõrmede vahelt põrandale. Ta ei saa, see on liiga libe, seda on liiga palju.

«Ma näen su vittu, sa oled lahti mu ees, ma teen su lahti,» hingeldab Tereesz ja näeb, kuidas kogu Vidkun Hird ta ees avaneb. Mees tudiseb agendi teravate näppude all ja üritab kõigest väest öelda, öelda talle, mida ta otsib, öelda seda inimese keeles, aga ta suu ei tööta enam. Ja kogu selle aja, mis Tereesz kahlab ta peas nagu tiiger vees – kogu selle aja näeb Vidkun Tereeszi peeglist vastu ainult ühte pilti. Seal jahedal pinnal, kuhu Vidkun omaenda peas laastava lihunikutöö eest põgeneb, vaatavad teda Charlotte Lundi tumerohelised silmad. Pupillide sügavas sillerdab see šanss, mis Tereeszile anti. See on nii ilus ja põhjatult kurb, et siis, kui lõõtsutav Tereesz ta peast ülekuulamislaua taha variseb, hakkab Vidkun nutma.

Vaasa rannik sädeleb ta ees ja jalge all, piirivalvelaeva vööris lahkneb öine lainetus. Valgussaaste kollakas kuppel helendab taamal linna kohal. See tundub kirjeldamatult rõõmus, kõik need valged ja kollased tulukesed seal linnas mahuvad Tereeszi pihku ära. Ja kuigi väljas on külm, pole tal mantlit seljas. Ta pintsakuhõlmad on lahti ja valgel triiksärgil on Vidkun Hirdi verepritsmed. Koostööpolitsei agendil on käed mugavalt raudus ja noor ohvitser aitab tal teki peal püsti seista.

«Mis mürglit sa tegid seal?» küsib ohvitser.

«*Kui ma sulle sümfoonia kirjutaksin*,» kõlab seest, ragisevast transistorraadiost.

«Kuule, suur aitäh, et sa mind välja lasid, jube ilus õhtu!»

«Okei…» hakkab ohvitser vaikselt naerma.

«Aga viitsid, keera see laul valjemaks?»

«Misasja?»

«Ma luban, ma ei karga üle parda, keera valjemaks!»

«Ma rohkem nagu muretsen, et sa kukud üle parda, aga no okei siis.» Ohvitser astub laevakabiini ja tekile, üle lainete müra ja mootori podina kostab massiivne biit ja mehe falsett ütleb: «*Kui ma sulle sümfoonia kirjutaksin, näitamaks, kui palju sa mulle tähendad…*» Tereeszi jalg hakkab tatsuma. Sellise kergendusega, millist ta tunneb ainult pärast «ZA/UMi» kasutamist, ohkab ta ohvitserile: «Tead, ma lahendasin Lundi laste kadumise just.»

«Mille?»

«Sa ei tea siis? See on ju väga kuulus!»

«Millal see oli?»

«Ah, ammu, sa polnud siis veel sündinudki. Aga see ei ole tähtis, mul on praegu nii hea tunne sees. Ma arvan, et ma vist lahendasin selle!» Tereesz naerab. See naer on must, kuid siiras, väga siiras, ja öö Põhjamere kohal naerab talle vastu.

6.FRANTIČEK VAPPER

Vahest on kõige kurvem haihtumine just see, mis lahendatakse. Kui Peremennaja Veera veel hüdroelektrijaamade-eelsel ajal lihtsalt Veera jõgi oli, viskus operetitäht Nadja Harnankur selle voogudesse. Oma populaarsuse tipul. Oleks ju võinudki nii jääda: Nadja lihtsalt kadus ühel sügisõhtul pärast joovastavat esinemist, taevane sopran jäi ooperimaja saalidesse kajama. Kas oli õigus vanamehel, kes nägi teda õhtukleidis sillale jalutamas; või fanaatilisel austajal, kes väidab, et kohtas naist aasta pärast Revacholis? Ehk on omajagu tõtt hoopis paranoilise sopakameistri romaanis, kus Nadja on tegelikult Meski spioon, nihilist ja maailmalõpetaja. Kes oskaks öelda?

Kuid üks on kindel. Mitte kellelegi polnud vaja Nadja õhtukleidis säilmeid paisjärve mudasettest välja ilmumas. Polnud vaja jõekarpide kolooniat silmakoobastes, kuldhammaste surnunaeratust, hüdroelektrijaama ehitusbrigaadi jahmunud ilmeid.

Luhtumine. Luhtumine kujundab maailma. Ajalugu on luhtumise lugu, progress on luhtumiste järgnevus. Areng! ütleb futurist. Kaotus, nendib mässaja. Pohmell! hüüab moralist tagumisest reast. Ebaõnnestumine, saab mässaja vihaseks. Aeg on hall, ütleb ta. Looja äpardumine – ajastu sissejuhatus. Kras Mazov laseb endale kuuli pähe ja Abadanaiz võtab koos Dobrevaga Ozonne´i saartel mürki. Tuul puhub liha nende luude pealt liivaks palmide alla. Kes pidi teadma? Head üle ilma tulid kokku. Õpetajad, kirjanikud, migranttöölised kükitavad kaevikuis… noored soldatid hülgavad oma väeosad. Mis ilusaid laule nad laulavad! On vaprad lapsed ajaloole lemmikud, nii tundub neile, ja nad lehvitavad valgeid lippe hõbedase sarvekrooniga.

Ja kaotavad.

Riigipöörded surutakse maha. Suurel Sinisel kuhjatakse anarkiste massihaudadesse. Kommunistid, Graadi iisolalt tagasi löödud, taanduvad Samara kolkasse degenereerunudbürokraatlikuks töölisteriigiks. Revolutsiooniliste armukeste haihtumine laheneb kolmkümmend viis aastat hiljem, kui Abadanaizi ja Dobreva kallistavad skeletid leiab laupäevaõhtusel väljasõidul ühe nimetu Ozonne´i saare rannalt suurpankur Riche LePomme´i kaheksa-aastane võsuke Eugene. Lühikestes pükstes ja liblikavõrguga seisab ta ja vaatab nõutult oma mineviku luid, kuidas need üksteise külge klammerduvad. Pleekinud ja siledad. Kus algab üks ja lõpeb teine? Aeg on nad segi ajanud nagu kaardipaki. Pärast püstitab Riche sinna hotelli koos nüüd maailmakuulsa tervisekeskusega.

Kuid luhtumistest suurim pole see, kuidas Mazovi maailmarevolutsioonist veretöö ja siis veel kaotus sai, ega ka see, kuidas armukeste-mässajate luid nüüd lõhnateraapia ooteruumis eksponeeritakse. Siserahutused alla surunud, saab Graadist maailmajõud, hiidriik, ta linnad vohavad ja orbiidilt paistab selle kasvaja valgus nagu sädelev niidistik. Terved riigid haihtuvad maailmakaardilt. Riigid, kus Mazovil oli kord palju toetajaid. Riigid nagu Zsiemsk. Riigid, mille rahvaid nimetatakse derogatiivse vihmavarjuterminiga «kojkodeks». Ja seda nii kaua, et viimaks hakkavad nad isegi ennast niimoodi kutsuma.

Tereesz Machejek on seitsmeaastane. Ta näidiskojkost isa, diplomaat ja anastaja tallalakkuja, ei ole teda veel Vaasasse kooli viinud. Linn kaldkriips ökoloogilise katastroofi tsoon, inimasula megapolisejärgne ja nekropolise-eelne, eelviimane arengujärk, Polüfabrikaat, laiub Zsiemski ja Jugo-graadi piiril. Monstrum neelab Zsiemski ajaloolised keskused – Ferdydurke´i kuningliku vanalinna, Lenka männipuudest pargid. Algab suvi ja keldrite hämaras sosistatakse üht nime. Lapsed hüüavad seda majade hoovides. Puude lehed sahisevad ärevalt vaiksele uulitsale, Graadi militsionääri kõrvu kaikub sellest nimest vaid kaja.

«*Františ̌ek Vapper*…»

Vapraim kojkode seast. Filmistaar, revolutsionäär. Alles see oli, kui kevade lõpus rahvarahutused julmalt alla suruti, ja nüüd ei ole tast kaks kuud kuulda olnud. Räägitakse, et ta redutab kaugel taigas, jikuudi reservaadis, ja omandab hävitatud põlisrahva pappidelt erivõimeid. Fantastilisi asju! Ta stepikotka põsesarnad ja igatsev pilk, leebe naeratus, justkui päike tõuseks taiga kohale. Naeratus, mida ta säästab vaid nendeks harvadeks juhtudeks, kui ta tõsised, tõsised kulmud pole murest kipras… Ta uljas nägu keelatud filmidest kangastub trikotaaživabrikus, kus naised on julged, maikadest ja trussikutest õmmeldud valgekangale. Ei, Františ̌ek Vapper on Samaras! Läbirääkimistel. Ta tuleb Rahvavabariigi vägedega! Ära ole naiivne, Františ̌ek on kaugel-kaugel Katlas, talve orbiidil, Ignus Nilseni onnis. Nad ei leia teda kunagi! Vait! Františ̌ek Vapper ei peidaks ennast! Alles eile nähti teda lihajärjekorras, tal on nüüd valehabe ja lihunikupõll, ta kutsus ennast Vozam Sarkiks, loe seda tagurpidi!

Aga kuud mööduvad, uudiseid ei tule ja peagi on sügis käes. Tööstustolm nagu leinaloor langeb tasa-tasa kuldsete ja punaste lehtede peale. Oktoobris hakkab Zsiemskis ringlema üks sootuks teistsugune jutt. Vaikne ja pelglik. Františ̌ek Vapper lasti jäätmehoidla taga maha.

7. MAAILM LÄHEB VALESTI, AEG ON LIIGESTEST LAHTI

Inayat Khan ringutab juba tund aega oma voodis, keldriakna all. Väljas hämardub ja tänavalaterna kahvatu valgus immitseb ruumi. Kola tuubil täis kelder, justkui paigale tardunud, tolmukübemed säramas akna sinkjashallis valgusvihus. Laudadel draperiide all puhkab haihtumismemorabiilia tummasid vorme. Seintel on pildiraamide tumedad ruudud, stendi vari langeb põrandale ja hajub. Aukohal keset keldrit läigib õrnalt ja kutsuvalt klaasvitriin. Pisike kribu paljudel, paljudel riiulitel seisab ja ootab. Ärka juba üles, kallis kollektsionäär! Kaua sa vedeled, me teame – sa ei maga.

Khani sõrmed kobavad voodipäitsis. Ilma vähimagi tõsiseltvõetava pingutuseta ajab ta asju ümber ja otsib magnetofoni nuppu taga. Järsku tundub mõnusam ennast selle asemel hoopis teki all kerra tõmmata. Jalakäijate kingad klõpsivad väljas niiskel sillutisel töölt koju tulla ja Khan teeb meeleheitliku pingutuse veel veidi sõba silmale saada. Ah, katsu nüüd vähegi! ütlevad Khani põnevad lelud. Lase me kuulame su lõbusat ärkamise laulu! Atrofeerunud südamelihas Khani rinnus hakkab vähesest tööst pistma ja magamisest ei tule enam midagi välja. Käsi sirutub päitsisse, sõrm liigub mööda magnetofoni elevandiluust klahve. Draperiide all hoitakse põnevusest hinge kinni. Ja siis käibki klõps ja enne gitarri mahedaid arpeedžosid, vanamoodsa elektrioreli pehmet tämbrit, kahiseb lint niisama tühjalt mõne takti.

♫ *It´s been a long, long,*
long time
How could I ever have lost you…

Vasakust kanalist tuleb vali, klopsiv trummibreik koos bassiga sisse.

♫ *…when I loved you?*

Pidžaamapükstes Khan tõuseb trummide veeremise saatel istuli. Linade ussinahad kõrvale lükanud, pistab mees jalad oma teravatipulistesse väikse Muhhi sussidesse. Ajamata habemega lõualott rapub veel ühes viimases haigutuses, kuni ta suured mandlisilmad pärani ajab ja prillid ette paneb. Khan sasib oma juukseid ja hakkab laisalt kaasa laulma. Tal on ilus hääl.

♫ *It took a long, long,*
long time
Now I´m so happy I found you

Karvane kõht veidi rippus üle pidžaamapükste, lööb ta järgmise breigi oma isiklikel õhutrummidel kaasa…

♫ *How I love you*

… ja vajutab jalaga lülitile. Vanad lambipirnid klõpsivad sisse ja välja, trummibreigiga sünkroonis. Hõõgniit suriseb hetke ja kustub siis. Teadmata kadunud dodekafoonilise helilooja *comte* de Perouse-Mittrecie autogrammiga dodekaeeder vajub kuldsest valgusest tagasi pimedusse. Kui pirn uuesti süttib, koorub hämarast pealkiri raamatuseljal – «*Los Desaparecidos*».

♫ *So many tears,*
I was searching

So many tears,
I was waiting

Koht on hoogne, valjult ja häbitult kaasa lauldes liigub Khan veidi nagu esineja maneeriga läbi keldri. Laelampide rivi toob nähtavale laudadel hoolikalt korrastatud kraami. Tähestiku järjekorras kõrguvad puidust failisahtlid, seinal on Nadja Harnankuri ovaalses medaljonis portree, Ergi kõrbe kaart Ramout Karzai oletatava marsruudiga düünidesse, jumalalt audientsi paluma. Ja nööpnõeltega need kohad, kus ta võis sel teekonnal oma saladusliku lõpu leida. Möödudes tõmbab Khan draperiisid laudadelt ja mõistatus mõistatuse järel avaneb ta ees. Seraiidi draakoninikerdustega kuldsed ja rohelised laevad, kaksteist vaevalt peopesa suurust miniatuuri ülesrivistuses. Aerude rivid tumesinises valgete laineharjakestega tehismeres; laevukeste papüüruskollased purjeribid on uhkelt alla lastud. Pillirooturvistes mehikesed seisavad pardal, vimplid lehvimas odade küljes. See on Gon-Tzu tuhandemeheline ekspeditsioon. Safre keisri käsul seilavad nad Samara rannikult itta, enam kui kolm tuhat aastat tagasi. Nad otsivad keisrile surematuks tegevaid virsikuid. Ega tule sealt kunagi tagasi. Kahe ja poole aastatuhande pärast leitakse märke nende asustusest idas, Aniisisaartel. Kõiki asjaolusid arvesse võttes ei saanudki Gon-Tzu ekspeditsioon tagasi tulla. Keiser oli julm ja raevukas, absoluutne valitseja, ja ega surematuks tegevaid virsikuid ei ole ju olemas.

Kõik need armastatud esemed – nipsvidinad, mahajäänud asjad – kuidagi nad puudutavad Khani. Ja kuidas see kipitab! Kui veider… ta ei ole kunagi lõplikult mõistnud, mis see on. Aga ikkagi tõuseb ta suule see naeratus, nagu suurel paksul kassil, keda kõrva tagant sügatakse.

Kirjutuslaua kohal stendil, rohelise laualambi valgel on kõik tüdrukutest. Ajaleheväljalõiked, märkmete rägu, ja seal keskel koopiad «Målini kirjadest». Käekirja-analüüs kattub harukordsed 95%. Kirjad saabusid poolteist aastat pärast viimast päeva Charlottesjälis. Tüdrukute vanematele. «Kõik on korras. Me oleme Mehe juures,» räägib keegi, kes ütleb, et on Målin, «me armastame teid.»

Khan paneb kohvikannu priimusele ja laulu väljajuhatus muutub tagasi pehmeks, vaikseks nagu algus. See on ta lemmikkoht. Kogu maailmas. Ta võiks seda igavesti kuulata. Ta raputab kibedalt naeratades pead ja paneb käed südamele.

♫ *Now I can see you,*
Feel you
How did I ever misplace you?

Väljast kostub rataste sahinat, kui masin maja ees peatub. Keldriaknale hakkab vaikselt tibutama. Magnetofon teeb «klõps» ja laul saab otsa. Uksel on kalender, kus kaks kuud pole keegi viitsinud lehte pöörata. Ikka veel on august ja kahekümne kaheksanda alla on kirjutatud «Rahvusvaheline kadunud inimeste päev». See on kahekümne kaheksandal augustil just nimelt nende auks. See on *see* päev.

«Ini, su sõber Jesper on siin, pese enne hambad ära!» hüüab Khani ema ülevalt köögist.

Mees tõmbab pidžaamapükste peale topilise hommikumantli ja loivab keldritrepist üles.

Toa keskel klaasvitriinis seisab «*Harnankur*».

Kaks aastat tagasi.

Kristallpokaalid helisevad. Laupäevaõhtune sagin Telefunkeni torni restoranis. Panoraamkorruse akende taga laiub Vaasa. Sile kummitus. Pimedus, lumi ja tuled.

Hinnad on siin kallid küll, aga mitte niimoodi *maitsetult* kallid. Nii ei kõlbaks kuhugi, klientuuril on selle jaoks liiga palju sotsiaalset närvi. Toit on viietärniline, aga seltskond? Kõrgem klass! Näe, seal on Kommunikatsiooniameti president oma naisega. Ja Freibanki tegevjuht koos võluva lauljatari Pernilla Lundqvisti ja ühe vesperi ärimehega õhtust söömas. Võluv lauljatar sööb salatit, oliividega, tegevjuht soovitab vesperi äripartnerile vähki. See on siin oivaline, sa pead seda proovima! Ja tema seal, selle habemega professori kõrval, kas ta pole mitte Konrad Gessle, neljakordne Oskar Zorni nominent? Väga intelligentne mees… Freibanki tegevjuht kannab muidugi P. Blacki. Väljapeetud… Ja näe! Seal on kolmekümneaastane *kaotaja*! Kaotaja elab oma ema juures keldris. Kaotaja kannab sedasama helesinist rüüžidega särki, millega ta põhikooli lõpetas.

«Me vihkame sind, kaotaja!»

«Kes ta sisse lasi?»

«Nii kurb on vaadata, ta on vist *kohtingul*. Nii haletsusväärne! See naine pole talle kümme minutit midagi öelnud… Kuula, mis vaikus, ma pooks üles ennast!»

«Äkki kui ma annaks talle natuke raha? Lihtsalt natukene, mingi kümme reaali, äkki tal hakkaks kergem?»

«Vastik kaotaja, ära anna talle midagi, ma *vihkan* teda!»

«Ta ei saa kindlasti arvet makstud! Kindlasti ei saa – hüsteeriline naer – juba see vein üksi on mingi nelikend reaali, hahhah-haa!»

«Ma vihkan sind, kaotaja, sure ära, ma vihkan sind nii *õudsalt!*»

Khan higistab jälle ja katsub kätega kõrvu katta… Pead raputada, silmi pilgutada, ükskõik mida, et lõpeks see alanduste turmtuli, kuni järsku – vaikus! Brünett teravate näojoontega naisterahvas ta vastas sõrmitseb veinipokaali. Igavus on hingemattev. Naine heidab pilgu panoraamkorrusele, tumepruunile kaunisüülisele lauale oma käte all. Siis järsku, mõttesähvatus!

«Hästi ilus koht on see. Siin on uus kujundus vist. Ma mäletan… Viimane kord, kui ma siin käisin, oli kõik hoopis teistsugune.»

Khani silmadesse tekib selgus. «Jaa-jah! Mu sõber tegi selle! Talle meeldib selline värk, minimaalne, puhas. Ma ei olegi õieti aru saanud, mis sellega nüüd täpselt oli, aga ma arvan, et ta nagu… leiutas selle. Ta on üpris kuulus.»

«De la Guardie?»

«Jesper. Jah.»

«Sa tunned teda? Ta on nii andekas.»

«Oo, muidugi. Me Jesperiga oleme ammu sõbrad. Enne veel, kui ta tuntuks sai. Kui nüüd päris aus olla, siis…» Khan naeratab närviliselt, «… ega ma vist ei olekski siin reserveeringuid saanud. Kui, noh…»

«Aa! Ma mõtlesingi.»

«Mida sa mõtlesid?» küsib Khan, aga brünett naisterahvas ei vasta. Jälle kisub vaikseks. Khan vaatab üle põranda külalisi, kes hetkeks ei tundugi teda põlastades taga rääkivat. Taamal, Konrad Gessle lauas näeb ta naisterahvast dokumentalistile üht kõhna, blondi tukaga meest tutvustamas. Ka kelner märkab ta peente maneeridega kohalolekut ja tõttab härrale «tavalist» serveerima. Jäävett laimiviiluga. Tumehallis taljesse lõigatud ülikonnas ja laimiviil hambus näeb härra väga noor ja kuidagi elegantselt magamata välja. Kadestusväärne on see šikk, millega ta pintsaku alt tavaline T-särk paistab. Ta võib seda endale lubada. Särgil on tuntud tantsuartisti ikooniline albumikaas.

«Jesper!» hüüab Khan kohatu validusega üle laudade. Ta kohtingukaaslane ehmatab veidi ja vaatab siis küsivalt Gessle ja Jesperi laua suunas.

«Seal ta ongi,» ütleb Khan rõõmsalt, justkui vabanenult brünetile üle laua. Ta tõuseb püsti, et sõber paremini näeks, kus Khan on.

«Jesper, õu!»

Niimoodi, higilaigud rüüžidega särgi kaenlaalustes, seisab ta keset Telefunkeni panoraam-restorani ja vaatab, kuidas Jesper häiritult kulme kibrutab, Konrad Gessle suunas käsi laiutades. Ta teeb, nagu ei tunneks teda.

«Aia!»

On palava laupäeva pärastlõuna, kaheksateist aastat tagasi, ja kibuvitsaokas on Anni lühikese seeliku alla säärele kriimu tõmmanud. Tüdruk astub vihastades põõsastest välja ja Jesper, tohtrihärra, tõttab ta kõrvale.

«Mis juhtus? Anna ma vaatan!» Anni kergitab oma seelikut õige raasu ja lööb siis käega. «Ah, pole midagi, lollakad põõsad… Oo!» jääb ta poole sõna pealt vait ja ta suugi näeb välja nagu too häälik, «Nii ilus!»

«Ilus,» ütleb väike Jesper ja näeb ikka veel vaimusilmas Anni säärt, tenniseseeliku plisseeritud serva kerkimas. Khan lükkab põõsaid kõrvale ja Charlotte koos Måliniga astub kaljunukile, suukesed ammuli.

«Tõesti, ma saan aru, miks te siin passite kogu aeg. Nii mõnus tuul…» Briis pühib Charlotte šatäänid juuksed ta silme ette. Tüdruk kissitab, lükkab juuksesalgu hooletult kõrvale ja teeb: «Mmm…»

Tuul rebib valgeid õielehti õhku. Jääb mulje, nagu tiivulises kleidis väike Maj hõljuks rabisevate põõsaste kohal. Ta joonistab lahke võõrasema võlukepiga õhu sisse kujundeid ja tunneb ennast nagu maailma kõige tähtsam inimene. Ta on Tereeszi kukil, kes ei hooli kibuvitste okastest mitte üks põrm. Ta kahlab neist läbi ja paneb Maj murulapile maha. Tereesz on kriimuline ja naeratab lollakalt. Soolane tuuleiil raugeb, õhus on õite siirupist lõhna. Putukad sumisevad. Seitsmekesi mahuvad nad poiste salakoha murule napilt ära ja nii see oligi plaanitud.

Jesper igatahes on väga rahul. Öö läbi ei saanud poisid und. Irvitati, tehti plaane järgmiseks päevaks, hiiliti ringi. Võib öelda, et meeleolu lendas. Tereesz oli pika teekonna

ja okaste pärast kaljule tuleku vastu. Jesper koos Khaniga leidis, et see on ikkagi parim koht. Ja oligi! Vaade avaldab tüdrukutele muljet, Khan tutvustab horisondil sädeleva Graadi antiik-ristleja klassifikatsiooni, halliläbimisvõimet ja mahutavust. Paistab, et Målin pole veel haigutama hakanud. Ja mis kõige parem – tuuline on küll, aga ilm on nii soe, et Anni tahab ikkagi päevitada.

Målin pakib rannalina lahti ja satub koos vadistava Majga Khani kõrvale. Khan pingutab küll mälu, ent kahjuks ei oska ta antiik-õhulaevade kohta rohkem midagi huvitavat rääkida. Las Tereesz ja Jesper põrgatavad oma vestlust. Ta heidab selili ja paneb silmad kinni.

Päikese oranž virvendus, vee helin, löökriistade sahinad jahtuvad vaikselt ja poisi populaarteaduslikus unenäos on ülal orbiidil kosmosesügis. Ja vibratsioon, nagu alati. Hakkab jahe. Näotu, põhjatu epifeerium laiub hiiglaseselgade taga. Üles taevasse unustatud, kalibreerivad need iidsed sidesatelliidid oma roostes kõhte maakumeruse poole. Katapultjad liigesed pöörduvad asendisse, rändrahnud kriiskavad stratosfääri serval nagu kureparv, sideüksused eetrisse ragisemas. Mõõteseadmete liitsilmadest kobar vaatab alla, kus Katla iisola lõunarannik õitseb üürikeses suvepuhangus. Maalahmakas, nagu ilus uni, tukub halli tuhandekilomeetriste kaarte ja tsüklipööriste jahedas hällis. See on minevik, lähenev, kõikeneelav. Hall on ümberringi. Aga aine tumerohelised metsad ja valge rannariba, Põhjamere sillerdav päikesepeegel, Vaasa saarestik ja väike Charlottesjäl peavad veel vastu. Ja mida vähemaks ainet jääb, mida väiksemale alale sa ta kokku surud, seda kummalisemalt ta sätendab.

Seitsmekesi, poolkaares lebavad nad rohelisel lapil kaljutipus ja lained all murravad. Ülal taevas on vatitopuline *vy från ett* luftslott, pilvelinnad peegelduvad Khani prilliklaaside kumeralt. Ta teeb silmad lahti.

Charlotte Lund, üleni lõhnavast ainest, tõmbab suvekleidi ühe rapsuga üle pea. Ta kehaümarused, sile päevitunud nahk tuleb nähtavale. Tereesz tunneb ta liigeste saledust, see riivab teda. On palav.

Anni häbeneb oma sünnimärke ja lebab selili, päikseprillid peavõruks. Jesper ei julge selle kohta midagi öelda, kuigi ta tahaks neid väga näha. Ja Målin, tagasihoidlik, nopib lipsukese kleidivööl lahti, et tunda, kuidas tuul seeliku alt sisse puhub. Kleidiriie lehvib nagu puri.

«Siider!» annab ülakeha paljastanud Tereesz pidulikult teada. Ja tõepoolest, seljakoti hämarast tuleb nähtavale keldrijahe, eile öösel ennenägematult keeruka operatsiooni käigus hiivatud anum. Kolmeliitrine. Veepiisad sillerdavad klaasil, hermeetiline kork sisiseb lahti ja väike auruvine süsihappegaasi kerkib pudeli suudmelt. Õunasiider kihiseb ja mullidest koguneb vaht.

Tüdrukute suud lähevad lõkkele, ainult väike Maj vaatab segaduses ja joob oma sidrunitükkidega limonaadi. Tereesz paneb külma pudeli ettevaatlikult Charlotte kuuma põse vastu. Isa saab järgmisel nädalavahetusel teada, et siider on kadunud. Kui ta seda kultuurikoostöö aialõunal galeriiomanikele ja kuraatoritele pakkuda tahab. Aga Tereeszi ei koti. Vaata, kui ilus ta on, Charlotte, ja kui rõõmus selle üle. Ja isa on niikuinii akadeemiline kapitulaator, musterkojko ja anastaja tallalakkuja. Františ̌ek Vapper tast palju ei arvaks.

«Miks sa nii vaikne oled?» küsib Mälin tasa, et teised ei kuuleks, ja keerab ennast külili Khani poole.

Anni kergitab kõrvu: «Veider, et *sina* peaksid niimoodi ütlema. Sokikene!»

«Ah, jää vait,» naerab Mälin pehmet sooja naeru, nii et Khan tunneb seda oma kõrvalestal. «Räägi… sul on alati nii ägedad ettekanded. Ajaloos ja loodusõpetuses…» Khan hüppab oma südames koolipingi klapplaua tagant üles ja lööb võidukalt rusikaga õhku.

«Jaa-jah! See virsikute lugu oli jube armas!»

«Anni, ära sega vahele…» kortsutab Mälin kulmu, «Oota, mis virsikud?»

«Räägi, Khan, see on rõve kõva. See Iilmaraa, selle laevastiku ja keisriga…»

Nüüd viimaks teeb Khan oma suu lahti. «Vale *iisola*, tüüp. *Samara*.»

«Eino vabandust, ma ei mõelnud seda, tead küll, rassistlikus mõttes.»

«Väga naljakas, Jesper. Igatahes…» nüüd pöörab ka Khan ennast veidike Mälini poole. Ettevaatlikult, et mitte vastu minna, «Sa olid haige siis, ma mäletan.» Khan mäletab väga hästi, ta tahtis ettekande hilisemaks lükata, et esinemine raisku ei läheks, aga õpetaja ei mõistnud olukorra peensusi. «Samaras – täpsemalt siis Safres – on selline mütoloogia, kus virsikud on tähtsal kohal. Kui Aniisisaartel on kirsid, siis neil on virsikud. Nad kasvavad seal metsikult, sa võid metsast virsikuid noppida. Kultuuraprikoosid, -virsikud ja -nektariinid, need kõik on Samarast pärit. Isegi praegu tuuakse meile palju puuvilju SRVst läbi halli sisse.» Mälin noogutab püüdlikult.

«Vot. Kunagi ammu-ammu, kui Katla veel isegi asustatud ei olnud, saatis Safre keiser oma kõige kuulsama maadeavastaja, Gon-Tzu, surematuks tegevaid virsikuid tooma…»

Kakskümmend aastat hiljem.

Vaasa *city* sinetab. Königsmalmi tipptunni tänav, dideridaada-nikerdustega laternate säramine. Taeva tumehall kuppel ja põhjamaiselt värvitutes riietes rahvamurd selle all möödub nagu tontide migratsioon suru muinasjutust. Tereeszi pea käib ringi, nii pikka aega ei olnud ta suitsu saanud. Pea on paks ja tuikab, nikotiin vajutab silmadele, helid kaugenevad, muutuvad kumedateks. Ta istub politseijaoskonna ette trepile maha, mantlihõlmad tagumiku all. Seenevihm niisutab unepaistes nägu.

Viis minutit tagasi visati talle riided näkku ja lasti tulema. Unenäo viimased raasud kestavad veel. Nad kajavad ta kuklas, peletis libiseb loksuval veepiiril, otse ärkveloleku all, ta on tuikav peavalu. «Oht,» vastab ta tavaliselt, ta on vägivallast tehtud, aga vahel ta ütleb, et on Mees. Ta painutab kibuvitsapõõsaid ja vaatab neid kaljutipus. Ta on alati seal, ta tahab nad lõhki kiskuda, aga ootab kannatlikult. Männipuumetsas, kus ta suitsurõngaid puhus, näeb Tereesz teda ühe puutüve tagant teise taha hiilimas. Ta küürutab Khani binoklite servas, all rannas, väike Maj on tal süles, Maj jääb magama ja hobutrammi kabiiniuksed sulguvad. Ta on neelatus, põhjatu, miski ei seisa ta all ja iga hetk võib kõik ta sisse kokku langeda. Loetud päevad. Kohe tuleb ülejäänud elu. Vale ja kohutav. Siis, kui nad tüdrukute salarannal viimase õhtu peadpööritavas pimedas vette lähevad, tuleb ta linade juurde ja nuusutab nende asju. Mees järab õlitaignas lihapirukat ja vaatab teda päikesekatete vahelt. Tereesz on Agnetha, jäätisepoe müüja, ja Mehel on

iga kord uus nägu, kui ta akna tagant mööda läheb. Silmanurgast. Ta kannab Vidkun Hirdi nagu kostüümi, täiskasvanud Khani, keda Tereesz nüüd millegipärast kardab, ja vahel on ta Tereeszi isa. Tereeszil on hiljem päev otsa häbi, kui ta oma sõpru seal näeb, aga ta ei saa sinna midagi parata.

Aeglaselt, arglikult teeb ta endale teed läbi rahvamurru, kartes kellegagi kokku põrgata, kedagi vihastada. Tumedates riietes inimesed voolavad tänaval, suurel ristmikul kumavad valgusfoorid ja mootorkaarikud seiskuvad, tossupahvakad tõusevad summutitest, mootorid põksuvad. Vöötradade ristil läheb ta kõikuva massiga kaasa ja ülal hämaras säravad valgustablood, hiiglaslik pesumodell naeratab kõrgel kaubamaja seinal. Taksofonirivide tuled. Kui Tereesz kabiini astub, hakkab väljas päriselt sadama. Kabiini klaasid nõretavad ja kuskil Vidkun Hirdi mälestustes – või ta enda kongiunenäos, Tereesz ei ole kindel – kükitab peletis nende kohal ja paneb tüdrukute lõhkirebitud kehasid kimäärideks kokku tagasi.

«Tead…» Lörts sahiseb takso ratta all, graniitkillustik ragiseb. Khan vaatab aknast välja. «Üks asi… mis mul ennist ütlemata jäi… enda kohta.» Masin peatub ta koduukse ees, Saalemis. Brünett naisterahvas hoiab käekotti süles, mees avab endapoolse ukse. «See ei tule tavaliselt jutuks. Ei tule lihtsalt. Aga sa võiksid seda minu kohta teada. Et tegelikult…» Ta astub välja, kummardub salongi: «… olen ma maailma juhtiv ekspert haihtumise alal.»

Khan lööb taksoukse selja tagant kinni, võtab kolm sammu üle jalakäijate tee välistrepile, lükkab võtme pessa ja astub puitmaja esikusse. Väljast kostab mootori raksakas, masin stardib. Sees on hämar ja soe. Köögis keevad kartulid. «Ema, see läks kohutavalt!» Khan tõstab telefonitoru, aparaat ripub seinal, numbrid knopkaga tapeedis. «Täiesti kohutavalt, ära hakka küsima!» Ta kollased sõrmed hüplevad klahvidel, kuueteistkohaline seeria. Iisolatevaheline ühendus, vastaja kulul.

«Härra Ambartsumjan, mulle anti teie number ühelt oksjonilt.»

«Härra Ambartsumjan ei ole praegu saadaval,» kostab meessekretäri hääl, vaikselt, kaugelt.

«Ei, te ei saa must aru, ma helistan «Harnankuri» asjus. Ma pidin oma õhulaeva kasutusjuhendi saama. See on väga tähtis… vabandust, kas te kuulete mind?» Torus sahiseb, kõne on halli kustumas. Aja müra.

Kaks aastat hiljem.

«Tereeszist oled midagi kuulnud?» küsib Jesper kohe, kui ta Khani juurde esikusse astub. Ninna tungib vaesuse magusat lõhna. Mis asi see on? Mingi kaneel? Vanaks läinud sai?

«Ei, ma ei tea midagi. Just tahtsin sult küsida. Selline värk, ma pean ütlema, see teeb mind murelikuks.» Khan juhatab hommikumantli hõlmade lehvides Jesperi otse keldrisse. «Riided,» osutab ta nagile trepi kohal.

Jesperil on ebamugav olla. Seesama veider lõhn, mis vanasti. Kuidas see talle ei meeldi. Ta pigem elaks tänaval, ta pigem põletaks kogu selle saasta maha, kui lepiks selle lehaga. Peale kõige kardab ta, et iga hetk hüppab kuskilt Khani vaene vana ema välja.

Aga Khan nõudis täiesti ümberveenmatult: teeme tema juures, ta ei viitsi linna tulla, teeme tema juures või üldse mitte. Jesperil oma mineviku möödalaskmistega polnud ka vaidlemisruumi. Raske südamega astub ta viimaselt trepiastmelt keldrisse. Aga siis, seal avaneva pildi ees saab poiss temas võitu.

«Ossa!»

«Jepp. Väga mage ei ole, sa ütleksid.»

«*Ütleksin*,» Jesperi suur pea keerleb kaela otsas. «Oi!» hüüab ta, «Gon-Tzu!» Ta koputab nimetissõrmega Safre laevastiku esimese aluse vööris seisva mehikese peale. Pisike Gon-Tzu, vaevalt sõrmeotsa suurune ja pikkade rippvuntsidega nagu Samara lohel, hoiab vimplit keisri vapiga. Mehikese teises käes on nööpnõelapea suurune kompass, imeriist, mille ta ise olevat leiutanud.

«Aasta tagasi sain selle kokku. Mäletad, viimane kord olid mul ainult laevad valmis, värvimata ka veel.» Khan seisab uhkelt keset tuba.

«Oot-oot! Mis *see* on?» näitab Jesper näpuga läikivale vitriinile ta selja taga.

«See… see on mu kroonijuveel! See on mu silmatera! Jesper, see ongi «Harnankur»!»

«Originaal?!» Jesper astub aukartlikult vitriini poole.

«Muidugi mitte, ära ole naiivne. See maksab rohkem kui *sina*,» naerab Khan professionaali üleolekuga. «See on koopia. Üks kahest.»

«Harnankuri» habras siluett laiub vitriini klaasilahmaka taga. Jesper silitab klaasi, mis on kõrgem kui tema, ja otsib valgustuse lülitit.

«Näe, seal ääre all, aluse all, suur lüliti.»

Jesper klõpsab tulesid ja mitte vitriin, vaid antiik-õhulaeva enda kümne korruse särav valgus lülitub sisse. Makett ripub vitriini keskel nähtamatute tamiilidega õhus, nagu hõbedast ja lakkpuidust luik. Esimese klassi sillal, kristallklaasist seinte taga, sillerdavad läbi neljakorruselise saali väikesed kroonlühtrid. Tillukesed inimesed on tardunud keerdtreppidest alla tulema. Ta tundub nii kerge! Purustatav. Hõbedased kaared sirguvad nagu purjed laeva kerel ja koonduvad vööri, Šesti keisrinna niklist vapiluigeks.

«See on hämmastav, eksole, et nad arvasid, et midagi sellist suudab hallist läbi tulla. Vaata! Siin on tekid.» Khan on nii rõõmus, et ta seda viimaks kellegile näidata saab. «Tekid! Need väiksed korvikesed siin, vabaõhutekid! Jabur värk. Otse hallis passid. Koos naisukesega. Ausalt, ma võiksin seda päev otsa vahtida!»

«Ma saan aru, kuidas. No ei ole, noh! No ei ole väga mage…» Jesper tiirutab vitriini ümber ja jagab oma avastusi Khaniga, nagu see polekski viimased kaks aastat iga päev maketi kõrval tugitoolis istudes seda passinud.

«Istu sinna, sealt on eriti hea vaade,» osutab ta toolile. Jesper ei malda toolis istuda: «Oota, propellerid, ega nad…»

«Mine nüüd selle lüliti juurde tagasi, eksju, ja lükka seda veel üks nõks edasi,» ütleb Khan kavala, kavala naeratusega. Jesper paneb käed pealaele ja ta suu vajub lahti. Luige suured hõbedast propellerid, teravad nagu noad – kuus tükki manööverdamiseks külgedel, laeva kõhu all, eri nurkadel maa poole suunatud ja kaks veel suuremat ahtris – hakkavad alguses vaikselt ja siis järjest valjema üminaga pöörlema. Üksikud harud

kaovad, jäävad vaid helkivad, udused kettad. Propellerid on nii suured ja nii dünaamiliselt suunatud, et Jesperil tekib mulje, nagu laev tõuseks kohe-kohe vitriinist õhku ja lendaks minema, haihtuks ruumist ja ajaloost.

Laeva kerel on graadi tähestikus, kaunis šrihtis kaldtekst: «*Harnankur*».

Jesper kruvib veepudelil korgi maha ja Khan teeb endale kohvi. Nad istuvad vitriini ääres, tugitoolidel. Vaadates laeva tekib sisedisaineris nüüd jälle seesama lollilootus, millega Khan teda mõnikord nakatada suudab. Ikka veel hommikumantlis ja pidžaamapükstes rüüpab see laisk kass oma kuuma kohvi ja Jesper jääb teda üllatunult vaatama. «Kell on seitse, ütle nüüd, et sa *magasid?*»

«Vähe masendav, ma tean.»

«Seda see on,» naerab Jesper musta naeru ja jääb siis pikalt «Harnankuri» passima. «Ei tea, miks ta helistada ei võinud? Tereesz. Kohe eile. Ma ka juba teist õhtut vähkren. Vähe närvidele hakkab käima.»

«Ma ei vähkre midagi. Ma olengi selline, öise eluviisiga, kogu aeg. Väikestviisi kunstnikutüüp,» naeratab Khan, «Äkki ta sai Hirdi käest midagi teada ja lendas kohe peale.»

«Sa siis ei usu, et, noh, Hird ise midagi…»

«… teha võis? Ptüih! Vaevalt. Fantastika! Sa ei kujuta ette ka, kui palju need sellid valetada võivad. Ma tegin kümme! Ma tegin sada tuhat, ma tegin rohkem kui Ernö Pasternak! Neil on kõik numbrites ja kuulsuses. Aga see joonis oli…»

«Üks-ühele! Ma tean!»

«Vot. Midagi sealt peaks ikka tulema.»

«Midagi jah.» Jesper tõuseb püsti ja võtab nagist oma üleõlakoti. «Aga ma ei usu, et Tereesz kuskil õngitsemas on. Niipalju, kui mina olen aru saanud, siis meil oleks justkui, tead küll, kokkulepe. Et siis, kui asi tüdrukutesse puutub, siis teeme koos.»

«Seda jah…» Khan nõustub, aga silmanurgast piidleb ta salapärase hajameelsusega ikka veel «Harnankuri». Kuni ta süles maandub üks pehme must pakk.

«Näe! Üks… ee… naistuttav tõi mulle. Ta vist arvas, et ma olen juurde võtnud. Või midagi. Sulle peaks paras olema.» Khan kougib «P.B.» etiketiga pakist välja uhiuue Perseus Blacki triiksärgi.

«Kuule aitäh, mees!» on ta siiralt tänulik.

«Sa võid selle rüüžidega saasta minema visata nüüd.»

Tereeszi kartulikarva kojkosed juuksed on vihmamärjad ja tunduvad peaaegu mustad.

«Vabandust, ega teil ei oleks vahetusraha kümnereaalisele,» küürutab ta pikk mantlis kogu kioskileti taha.

Teismeline tüdruk närib ükskõikselt nätsu. «Ei, ei ole.»

«Väga hästi, ma paluks kõige odavam asi, mis teil on – toos tikke näiteks – ja olge hea, andke mulle münte tagasi.»

«Vabandust, härra, meil ei müüda tikke.» Pole midagi ebameeldivamat kui teismelise tüdruku vingumine. Neiu venitab hambapastasinist nätsu suu ja näppude vahel.

«Kurat võtaks, pakk «Astrat»?»

«Misasja?»

««Astrat».»

«Mis asi see on?»

«… Pulgakomm, anna mulle see pulgakomm sealt, nüüd!» Vaarikamaitseline pulgakomm, karamelliviiruga sees, klõpsub vastu Machejeki purihambaid. Ta laob münte kõlinal telefoniautomaati. Kabiinis on magus vihma lõhn, ilus on vaadata, kuidas veenired klaasilt alla voolavad. Tereeszile meeldib kabiinis. Pulgakomm on ka hea. Hea, et tikke ei olnud. Kuuldetoru õla ja kõrva vahele surutud, keerab ta taksomaadi ketast. Pea on kohe palju selgemaks läinud. Karamell on magus ja vaarikas on hapukas, selline, nagu vaarikas on. Kurat see Jesper ka kunagi kodus ei ole! Laual, aparaadi all on Koostööpolitsei embleemiga märkmik telefoninumbrite kohalt lahti. Tereeszi vihmased näpud jätavad sinna plekke.

«K, K, Kabroleva, Khan.» Ratas kõriseb uuesti ja klaasi taga, Vaasa hallis säras tuleb kümneid ja kümneid inimesi kaubamaja uksest välja ja läheb sisse. Freibanki merikotkas liugleb panga kohal tablool, vihmast aurav ja kuldne.

«Tervist, paluks Inayat Khani.»

«Sina, Tereesz või?» Khani ema murelik hääl ragiseb kuuldetorus.

«Mina jah, proua, kas Inayat on kodus?»

«Kuule, Tereesz, sina ju ikka kuulad mind. Ärge hakake ennast jälle piinama sellega. Tead, ma nägin üks päev tüdrukute ema…»

«Jah, muidugi, kuulge proua…»

«Ja me sattusime rääkima veidi…»

Jaa-jah, ühest kõrvast sisse, teisest välja. Khani ema jutt on tujurikkuja. «Proua! Palun öelge Inayatile, et ma helistan, kiire on. Vabandust.»

«Ema! Kes seal on?» kostab Khani hüüdmist kaugelt, «Tereesz või?»

«Ei, see on Pernilla Lundqvist, üks su paljudest austajatest,» ütleb vanem naisterahvas keegi-ei-kuula-mind sarkasmiga. Kostab jooksusamme keldritrepil ja autod vuhisevad mööda. Sahmakas vett vastu telefonikabiini ust.

«Tereesz!»

«Tere, Khan! Kuule, kus Jesper on, meil on kiire.»

«Siin,» kostab Jesperi hääl kaugemalt. «Mina siin. Jesper.» Ei ole midagi toredamat ZA/UMi pohmelliga kui su sõprade elavad hääled.

«Kuulge, kähku linna, Lovisasse. Vanadekodu «Skymning». Vaadake kuskilt, ma ei tea, telefoniraamatust järgi. Külastusajad saavad kell kaheksa läbi.»

«Okei, «Skymning». Mis seal on?»

«Deerek Trentmöller. Ja tead, ma arvan, et… Kexholmi ring.»

«Tereesz, Kexholmi ring on naiste õudusjutt!»

«Parem oleks, kui oleks.»

«Miks sa arvad, et ei ole?» Jesper katsub ennast toru taha mahutada, «Khan, küsi talt, miks ta arvab, et ei ole.»

«Miks sa arvad, et ei ole?»

«Kuulge, kohapeal räägime, eksju.»

«Okei, me võtame takso. Jesper, sul taksoraha on?»

«On.»

«Okei, me võtame takso!»

Järgnev on jälle ainult aja mass ja raskus, kohtadevaheline ruum, taksosõit: tumedates rõivastes jalakäijad, hall taevas ja tossupahvakad mootortsüklil. Tereesz Machejek. Sügishetked nagu sile liiklus rivis.

Jah, Khani ema nägi tüdrukute ema arsti ootekabinetis. Mis sest, et need on tema neli tütart. Kes ta üldse on selline? «Kaotada kõik oma lapsed ühe päevaga. Kas sa kujutad ette, mis tunne see olla võib?» Aga ütle, mis on see naine nende *leidmiseks* teinud? Mis sest, et tema on «oma rahu leidnud»? Khani ema hääl ragises kuuldetorus: «Kui tüdrukute ema suudab leppida, kas te siis ei võiks…» Ei võiks. Me, vaata, oleme *mnemoturistid*. Me armastame tüdrukuid – jah, ma julgen seda öelda – me armastame neid rohkem. Ka käesolev hetk, taksoaknast libisev õhtune linn, kus maailm läheb valesti ja aeg on liigestest lahti, on kuritöö. See tuleb heastada. Lahendada. Ei mingit rahu. Ei mingit vaherahu fuuriatega!

Ja kuula! Liiklus libiseb küljeaknast, kauged trompetihuiked, pikad noodid, mis nihkuvad paigast. Ootus. Tund, kaks tundi, kolm tundi, õhtu, järgmine hommik, järgmine nädal, talv, kevad, aasta, järgmine aasta, kümme, kakskümmend aastat. Ajast nagu pilvisest taevast kostab raksatusi. Suvevihm tahab lahti pääseda! Poisid, väike *mnemoturnee?* Mis sa passid niisama, norutad seal, oled ju vahva mnemoturist?! Mõned uurivad iisolate vahelist halli, entroponautideks kutsutakse neid, ja mõned avastavad uusi maid, need on maadeavastajad, aga teie! Mnemoturistid! Kui norumeel hiilib jälle ligi, siis jäta maha oma oleviku põlenud kestad ja viibi uuesti imepäevades!

Õhus on umbset vihmaeelset raskust. Vee kohal pikeerivad rannapääsukesed, püüavad putukaid. Jesper vaatab hindavalt.

Alguses kukub vaid üksik raske piisk. Keegi ei märka. On ju ikka veel nii palav, päike nagu valge tera särab pilvede vahel. Ja Safre arheoloogid lähevad just Aniisisaartele Gon-Tzu ekspeditsiooni jälgi otsima. Aga Jesper teab, mis tuleb. Sellised vihmapahmakad luuravad Katla suvel alati pilvedes. Ja Jesper teab ka, mis kell hommikul raadio lahti teha. «Tänane ilm,» ütles teadustaja. See kõik on osa plaanist.

Khan nihkub Mälinile jutustades lähemale. Juba ta tunnebki, kuidas mummulise seeliku äär ta sääremarja kõditab. Ülejäänud kuulavad Khani juttu, aga Jesper võtab rannavarjud põõsast välja. Ta nopib tüdrukute omal truki lahti ja just siis, kui päiksehelendavast pilvkattest äiksemürin läbi rullub, avab poiss kaljunukil suure rannavarju. Anni, ta rätsepistes jalge ees, tõstab peakese ja naerab. Päikesest sillerdav vihmakardin põristab üle ranna ja kaljunuki. Jesperi märguande peale avaneb veel kaks varju: Khan avab enda oma jutustust katkestamata, Tereesz varjab nii käsipõsakil kuulava Charlotte, kui eputava väikese Maj. Maj on ta väljakasvanud poisipea väikesteks turris patsikesteks punununud. Manööver teostub hiilgavalt. Rüütlid vaid muigavad tüdrukute naeru peale.

«Nii soe! Katsu!» pistab Anni käe varju alt välja, vihma klaveriklimberdusse. Ta selgroo kumerus kaardub Jesperi ees. Poiss mõmiseb midagi vastu ja vaatab lummatult

sünnimärgilinnuteed Anni rootsus kiisuseljal. Käsi tahaks välja ulatuda, tähekesed üle lugeda. Vihma tolmune lõhn imbub sügavale sõõrmekoobastesse. Kui pikk on mälestuse säriaeg?

«Oh!» sirutab Anni oma kaela välja ja raputab vihma käes pead. «Te olete hoopis teistmoodi, kui te koolis ei ole.»

«Ahah,» noogutab Mälin nõustuvalt, «ettevalmistunud!»

«Kuidagi nagu, *vanemad*, ütleksid sa?» kergitab Tereesz küsivalt kulmu Charlotte poole.

«Kuule, ma olen sind üks kord söögivahetunni järjekorras näinud,» itsitab tüdruk ja närib kõrt õunasiidrist kihisevas klaasis, «ma tõesti ei oska öelda.»

«No aga siis oli Tereesz ju veel poisike,» nöögib Jesper, «Nüüd aga… mees.»

Mälin naerab. Kolmanda varju all on ruumi just nii vähe, et tüdruk peab ennast kerra tõmbama. Juuste kuldne pärg vajub Khani põlvedele, rannavarjule põristab vihma. Tüdruk ajab pea kuklasse ja vaatab Khanile otsa, pikalt ja võõralt, tumerohelised silmad sillerdamas. Khan neelatab. Mälin on tüdrukutest ainus, kes siidrit ei taha.

«Kuidas lugu lõpeb?» Ta häälgi tuleb kuskilt võõrast kohast: «Miks nad tagasi ei tulnud?»

«No vot, see ongi küsimus,» köhatab Khan, «Miks nad ei tulnud siis?»

Mälin hakkab järsku kihistama, kurjad kikud välguvad avastusrõõmus: «Nad ei tahtnud nõmedale keisrile oma surematuks tegevaid virsikuid anda!»

«Loll,» poetab Khan kogemata, «Surematuks tegevaid virsikuid ei ole ju olemas!»

Charlotte tõuseb istuli: «Aga äkki on, kust sa tead? Sa arvad, et just nii oli, et Gon-Tzu ja need tuhat meremeest ei julgenud tagasi tulla, keiser tapab ära, eksju? Aga kui mina oleksin GonTzu,» vaatab Charlotte väikse Maj poole ja joonistab endale sõrmedega draakoni vurrud, «ja ma leiaks surematuks tegevad virsikud – ma ei räägiks kellelegi! Ma jagaks neid salaja, ainult oma parimatele sõpradele. Ja siis me hiiliksime koos tuhat aastat maailmas ringi. Ja vaataksime, mis imesid inimesed välja mõtlevad!»

«Kas sa annaksid mulle ka surematuks tegevaid virsikuid, Lotta?» Väike Maj vaatab üles oma vanima õe poole.

«Muidugi. Kui sa vanemaks kasvad, ma annaks sulle.»

«Miks ma vanaks pean saama?»

«Et sa igavesti noor neiu oleks, mitte selline väike põrrrnikas,» põristab Charlotte.

«Ei ole…» Tereesz vangutab pead ja vaatab, kuidas kohutava Charlotte juuksed pühivad ta õlga nagu pintsel, lõuake uhkelt püsti, «… ei ole *nii* ilus.» Khan ja Jesper, kohkunud järsust muudatusest Tereeszi strateegias, ei oska midagi öelda. Charlotte hingab välja, ta rinnakorv kahaneb aeglaselt. Põskede kapillaarikesed plahvatavad.

Tereesz vaatab teda ainiti: «Aga mulle? Kas ma ka saaksin su surematuks tegevaid virsikuid?»

«Eks me vaata.» Tüdruk muigab ja kogub ennast: «Aga enne peaksid *sina* mulle midagi tooma.»

«Sa ainult ütle, mida.»

Khan näeb silmanurgast, kuidas Mälin vahetab tüdrukutega salaja pilke. Midagi on juhtumas.

Anni tõmbab tenniseseelikut mööda päevitunud jalgu üles: «Järgmine kord on meie kord, kas pole? Ja meie koht. Ära sa arva, et meil oma sala-kohta pole,» sähvivad ta silmad Jesperile, «Mida te laupäeval teete?»

Poisid ei tee laupäeval midagi: «Midagi ei tee, absoluutselt mitte midagi, las ma vaatan oma märkmikust – mitte midagi!»

«Meil läheb nädal aega maal. Peenardel,» Anni selg kaardub, ta tõuseb tiivanukkidele ja libistab seeliku värvlit üle tagumiku, «aga laupäeva õhtul võiks rannas kokku saada?»

«Kindel värk. Ei, kindel värk. Sajaga,» pobisevad poisid kooris.

Charlotte käes kõliseb rahakott. Veel kord peegelduvad tüdrukute pilgud poiste vahel nagu trigonomeetria. Vihm jääb järgi, üksikud piisad säravad veel. Ere päike tuleb pilve tagant välja ja jumalanna üheksandast klassist ringutab ta kiirtes, asetab käed väikse Maj kõrvadele ja vaatab siis silmi kissitades poisse: «See on meie pool. Tooge kirsi-spiidi.»

«Misasja?» passib Jesper, suu ammuli.

«*Kir-si-spii-di,*» hääldab Anni. Ta punane keeleke puudutab «di» peal tipsuga suulage.

«See on muidu nagu amfetamiin.» Charlotte kõneleb iseenesest mõistetaval häälel. Ta rinnakumerad tõusevad ja langevad, kui ta rääkides hingab. «Ainult, et selline… eriline. See on *hästi* hea. Ja me tahame seda teiega koos teha.»

Vaikus.

Vihmamärjad kibuvitsad auravad päikese käes.

Merikotkas seisab taevas paigal.

«Maj jääb ikka koju, eksju…» Tereeszi peas turritavad ikka veel need naljakad patsid. Khan ja Jesper näevad teda Charlotte kõrval «Astrat» ette panemas.

«Muidugi, tobu!»

«Davai siis,» ütleb ta, «teeme ära!»

Mälin naeratab, ääretu rõõm paistab ta silmadest Khanile vastu. Asjalikult, nagu õpetaja tütrele kohane, asub ta juhiseid jagama: «Rahakoti sees on Zigi number. Helistage talle siis, eksju. Talt saab.»

8.LINOLEUMIMÜÜJA

Linnast linna käib Linoleumimüüja. Norrköpingus, suure jäätunud jõe ääres käis ta linoleumi müümas. Väiksed puukirikud ja kitsad tänavad. Linoleumimüüja imetles puitarhitektuuri, põhjamaa tardunud vaikust. Kella üheksaks õhtul olid tänavad tühjad ja tuuleiil hingas linnas. Tuul puhus, mantlihõlmad laperdasid ja lund, paksu lund sadas majade katustele. Lund sadas Linoleumimüüja südames. Tänavalaternate oranžikad rivid. Mis pildid ta peas siis vilkusid, sel õhtul. Üüritoas, teki all. Mis jutustused, mis

kannatlikkus. Äripartneri kõrvalmaja aias imetles Linoleumimüüja kahte venda: näod nagu keerubitel, suud pruntis ja põsed pakasest punased. Ja Ardas, mägede alguses, kus fjordid lõikavad mäestike vahele. Punamulla värvi majad lumise hiiglase jalamil. Ja öösel, kui aknaruudud vilkusid pimedas nagu pisikesed silmad ja mägede mustavad hambad olid taevasse irevil. Aga nende naeratus, see polnud midagi Linoleumimüüja naeratuse kõrval.

Ta harjutas. Lükkas lõua lotti nagu röövik, tõstis ülahuult. Hotellitoa peeglis muutus mees vaglaks. Kuidas oleks sellisena sisse astuda? Madala lae ja betoonseintega keldrisse. Kuidas oleks sellist asja näha? Vaata nüüd, ilu, vaata nüüd sina mind.

Siis, kui linoleumivabrik kinni pandi, hakkasid rasked ajad. Aga Linoleumimüüja sai uuesti jalule. Ta lõi uusi kontakte, tutvus maaletoojatega. Avati uus linoleumivabrik. Ja kus iganes ta viibis, mida iganes vaatas, alati tahtis ta rohkem näha. Ta müüs küll linoleumi, aga mõtles endast kui päevapiltnikust. Tema jaoks on maailm tallele pannud oma peidetud maastikud, ilupõletusahjud, mida ükski teine inimene ei näe.

Nagu laps kaleidoskoobiga lõhkus ta kujundeid lahti. Graadi oblastis, ülalpool talve orbiiti käis Linoleumimüüja linoleumi müümas. Magnetrong tuiskas põhjaplatool. Väljas akende taga oli pime ja virmalised lagendiku kohal, restoranvaguni peldikus, must mägitunnel neelas rongi alla. Ja siis, kui Linoleumimüüja välja tuli, olid ta pihud klaasikildudest tilulilu täis. Kuhu kadus veetlev lillekeste mandala? Ta kutsub, peidus, ta huvitab, kuid siis valmistab pettumuse, näotu ülesehitus, liiderdaja. Linoleumimüüja kaotas kannatuse. Ta ahne närvitalitus huugas. Jelinka. Polaarasulas hõõrus mees endale lund näkku, aga lumi ainult sulas ta närvide kuumast.

Ta puhkab nüüd, katsub ennast hoida. Teeb tööd, müüb ehituskauplustele, sisustusbüroodele ja edasimüüjatele linoleumi. Pruuni linoleumi. Lilledega linoleumi. Ta tuleb põhjast alla, Vaasasse. Kexholmis – Lovisa elitaarses aedlinnakvartalis linoleumi müües – näeb ta midagi uut. Midagi, mida ta arvas, et ta kunagi ei näe. Ta näeb teisi Linoleumimüüjaid. Ainult et need ei olegi linoleumimüüjad. Homode pargis madratsil räägib ta Piletikontrolöriga Vaasast, turvalisuse tundest, koolidest, vabakasvatusest. Lepavõsa kahiseb. Ja ülejäänutest ka. Neil on uusi mõtteid, teadmisi. Nad jutustavad teineteisele oma lugusid. Aiatarvete Rentija, Jala-Arst…

«Briifing.» Tereesz vaatab hõbedast käekella, mille kolleegid Kadunud inimeste osakonnast talle kümnenda aasta puhul kinkisid. «Viis minutit.» Ta sammub koos Khani ja Jesperiga hõlmade lehvides läbi vanadekodu pargi.

«Okei, okei, «briifing», võtaks veidi aeglasemalt.» Khan jääb ülejäänutest maha. «Mul pistab.»

Jesper tõttab. «Kuule, sul on südamega tõsine probleem. Ma arvan, et me kõik nõustume – sa peaksid arsti juurde minema.»

«Nõustun.» Tereesz nõustub. Majade valged aknaraamid kumavad hämaras lippaedade taga. Lehekõdu vetrub Jesperi seemisnahast kingade all. Ta vaatab poripritsmeid kinganinal ja lööb siis käega. Kõdu magus lõhn. Ta on ootamisest närvis.

«Teie kohalik võim võiks vastutulelikum olla,» jätkab agent Machejek. «Koostööinitsiatiiv ja rahvusvaheline meelestatus jätsid soovida.»

Khan katsub sammu pidada. «Ülekuulamise said?»

«Sain, sain.»

«Eile?»

«Ei, täna hommikul. Venitasid. Midagi polnud teha. Eile päev läbi tegin telefoni otsas, ma ei tea, akrobaati. Sada kõnet. Vabandust.» Tereesz on hiilgav valetaja. Jesper ei kahtle hetkekski: «Suva, kuule, mis Hird siis rääkis?»

«Polnud näindki neid.»

Jesper märkab Khani kergendusohet ja tõmbab kulmud kahtlustavalt kipra. Ta on ise ausalt öeldes veidi pettunud. Kõik see ettevalmistus. Asjata. Ah, algaks juba matusepidu.

«Oot-oot, ega see pole veel kõik,» tõstab Tereesz näpu püsti. Ta kannab musti nahkkindaid ja naeratab oma žesti peale. «Hird oli nii lahke ja andis mulle nime. Deerek Trentmöller. Sealt ta siis kuulis.»

Khan jääb järsku seisma ja vaatab pahaselt Tereeszi. «Ta lihtsalt *andis* sulle selle nime ja rääkis kõik ausalt ära? *Rääkis.*» Jesper ei saa aru, miks Khan sõbra ülekuulamisvõimetes kahtleb: «No eks sa ikka tagusid tal nahad kinni ka, eksju? Graadi stiilis,» vaatab ta tunnustavalt Tereeszi poole ja jalutab edasi. «Nii. Deerek, kes? Trentmöller?»

«Täpselt. Ma vaatasin järgi. Kõik klapib. Nad jagasid kaheksateist aastat tagasi kongi. Viimased aasta aega Deereki karistusest. Ta sai enneaegselt lahti. Sellega on üks nõks veel, tuletage mulle pärast meelde. Igatahes. Koos nad keerasid üksteist oma lugudega üles ja siis, üks päev, Hird paneb sellise *eriti* mahlaka maha. Deerek tunneb ennast vist tänuvõlglasena. Igatahes, ta hakkab vastu laiama. Tunneb üht tüüpi… oot-oot! Kexholmi ringist!»

«Ole nüüd! Jama!» Khanile ei avalda muljet. Tereesz ei lase ennast häirida. «See tüüp on sealt ringist – oletame nüüd hetkeks, et on mingi ring, eksju – ja ta on umbes nagu… juht. Tõsiselt halb inimene. Ja ohtlik. Mõni aasta pärast tüdrukute haihtumist tuleb juht Deereki juurde ja hakkab ajama, kuidas tema ja ta sõbrad röövisid tüdrukud. Nad on armukesed, muuseas, juht ja Deerek.»

«Mõnus.»

«Ja Deerek ei tohi kellelegi midagi rääkida, muidu nad tapavad ta ära. Nii. Nüüd Deerek räägib Hirdile edasi. Ja te ei kujuta ette, mis asju…»

Khan ja Jesper kõmbivad vaikides edasi. Kumbki ei küsi. Jesper lihtsalt raputab veidi oma pead.

«Igatahes, selliseid asju, mis Hirdi ja Deereku vestluse… ee… formaadis põnevad on. Ma vaatasin seda Deerekit ka veidi. Niipalju, kui ma Kroonlinna paberitest leidsin. Pederast. Näppis oma õe lapsi, perekonda põhiliselt. Ei midagi tõsist. Naine andis lõpuks üles. Sees on Deerek kukupai. Räägib hingekarjusele, kuidas ta ikka kahetseb ja kuidas «tas on see miski, see miski tõukab teda»,» Tereesz väristab seda öeldes skeptiliselt käsi ja jätkab siis käigu pealt: «… ja kogu seda ülejäänud diaboolikat, mis sellega kaasas käib.»

Puude all kükitab vanadekodu tagakülg. Veranda valgeks võõbatud puidust äärised, kivitrepp viib tagauksele. Ajastutruult punased seinad, habras puitarhitektuur.

Just selline maja Vaasa minevikust, mis oma elanikele noorust meelde tuletaks. Kastanid poetavad oma viimaseid lehti «Skymningu» katusele.

«Nüüd on Deerek muidugi seitsekümmend aastat vana. Või seitsekümmend viis, arvutage ise. Ja teate, miks ta varem lahti lasti?»

Khan ja Jesper ei tea, miks Kexholmi pedofiilide ringi juhi homoseksuaalne armuke, süüdimõistetud lapsepilastaja Deerek Trentmöller varem vangist välja lasti.

«Ta jäi seniilseks.»

«Mida? Mis, kuuekümneselt siis või?» Jesper mõistab, mis komplikatsioone sellest tekkida võib.

«Umbes nii jah.»

«Täiesti seniilseks?»

«Ei tea. Sinna ei olnud kirjutatud, kui seniilseks ta jäi. Olukord igatahes halvenes. Kiiresti. Eks näis.»

Khan vudib teiste järel vanadekodu trepist üles. Nad jäävad kolmekesi kaarega puitukse ees seisma. Tereesz laseb kella.

«Joonis…» Khan lõõtsutab, käed põlvedel. «Kust Hird Anni joonise sai?»

«See on neil see reliikvia seal. Käib käest kätte. Kui me selle mehe üles leiame, kelle käest see pärit on, siis me saame oma matusepeo. Seda ma luban teile. Võib viimaks *elama* hakata.» Tereesz kõlistab uuesti, seekord juba veidi vihaselt. «Ainult Hird pani lõpuks üle. Kexholmi juht…» Khani pilgu peale korrigeerib Tereesz ennast: «Oletatava Kexholmi grupeeringu juht tegi selle Deerekile ja Deerek näitas Hirdile. Mulle tundub, et Hird oli lihtsalt veidi uudishimulik. Et tead küll, vaataks, mis juhtub.»

Tereesz naeratab kurjalt.

Vaasa suikub viiekümnendate õndsas rahus. Talv lõpeb. Jääpurikad tilguvad räästa alt auguradasid kõnnitee jääle. Päevad kasvavad ja kuskil kaugel, ühe kesklinna kooli hoovis hakkab Sven von Fersen ülekaalulise immigrandi kallal võtma. Mis ta siis arvas, et Målinil on jube mõnus kuulda sellist haiget juttu või? Eh? Oli siis või? Tereesz seisab kaugel hooviuksel ega söanda vahele tulla. Ta loodab, et Jesperil hakkab liiga valus vaadata. Peegeldus.

Linoleumimüüja tuleb mööda aedlinna kõnniteid, ta saabastel on soolarandid sulavast lumest. Linoleumimüüja pole öö läbi maganud, ere valgus, päikse peegeldused jääl panevad ta silmad valutama. Käed värisevad kohvist, pea huugab. Närvide sinkjas-punane; tuikav teatejooks. Öise vestluse tuhanded pildid tursuvad Linoleumimüüjas, ta pistab käe taskusse, tasku põhjas on kääridega lõigatud auk. Ta teeb hobutrammiga ringe ja tuleb iga kord Fahlu peatuses maha, lipsab silla alt läbi; vaatab pajupuuvõsa ja läheb teiseltpoolt teed uuesti trammi peale. Linoleumimüüja pea puhkab vastu akent. Vahel jääb ta magama ja isegi siis liigub kujutlus edasi, vorm võtab järjest kummalisemaid poose, hargitab Linoleumimüüja ees jalgu. Isegi magades ta tahaks. Aga Linoleumimüüja treenib oma närve. Trammiakna taga lööb kell kaks ja koolipäev saab läbi. Linoleumimüüja lõuad värisevad, ta on ärkvel. Lapsi voorib trammikabiinist läbi. Kodus garaažis on näiterullid linoleumi rivis. Ta elab nüüd siin. Vaasas, Kexholmis. Ta kõnnib Lovisa aedlinna tänavail. Linoleumimüüja ripub käsipuu küljes. Ta tahaks

väänelda. Üks tädike vaatab teda imelikult. See on seesama tädi. Ta oli üleeelmises trammis ka. Ja eile. Enam ei saa, peab valima. Fahlu tuleb ja Linoleumimüüja läheb maha. Ta põikab silla alt läbi ja vaatab oma igatsuste pajupuuvõsa. Ta ei kannata enam. Pajuokstes tilguvad väiksed jäämuhud ja Linoleumimüüja hingeõhk soojendab neid. Tilk-tilk. Päike sillerdab veetilgal ja teisel pool pajupuuvõsa lähevad nägemused. Neljakesi rivis. Kõige väiksem jutustab alalõpmata. Vadin, vadin, vadin. See on kõige ilusam hetk Linoleumimüüja elus. Ta tahab neid. Pärast seda on läbi. Ta tapab ennast ja vabastab maailma Linoleumimüüjast. Aga enne veel need.

Südamerohtude lõhn ajab iiveldama. Jesper pühib oma kaela, kohendab närviliselt lipsu sviitrikaeluses. Tundub, nagu kõik need liigesesalvid oleks kuidagi ta nahale pääsenud. Ei tea, miks keegi elust nii kramplikult kinni hoiaks. Valged pitskardinad on kahel pool akent kinni seotud, miski roomab Deerek Trentmölleri tubaseks petetud palati seintel. Puuokste varjud tapeedi lillemustril. Vahel harva, siis kui mootorkaarik kahisedes mööda sõidab, ärkavad varjud esituledest ellu ja libisevad hämaras. Laualambi kollases. Lillede ja puuokste üksteisel libisevad kihid. Surm – see sõna, mis poiste omavahelistes vestlustes nii harva esineb, et tundub, nagu teda ei olekski olemas. Kõik lihtsalt haihtuvad, lähevad ära.

Siis, kui aeg tuleb, astub Jesper välja detsembrikuu õhku. Selja taha jääb majakuubiku valgus ja suusarajad viivad asula välispiirile. Söötis põllud laiuvad seal lume all ja Jesper läheb neist üle, sinna, kus puude müür tumetab. *Zig-zag dröm*, kuuskede oksad pühivad ta valget mantlit. Pime mets, silmade tumeroheline. Külmas õhus kostab tüdrukute hääli nagu aisakellasid, nad ootavad… igijää all, aastamiljoneist puutumata elukeskkonnas; sügaval Graadi kopsudes, kus ükski inimene ei tohi käia. Jesper ei räägi sellest kellelegi.

Deereki toa, õigemini palati riiulid on pahna tuubil täis. Perekonnapildid seisavad raamides, väiksel raamaturiiulil. Helkiv klaas. Jesper ei julge neid fotosid vaadata. Lapsed, õetütred? Koristavad need põetajad ka siin kunagi? Voodi kohal seisab hõbedane Dolores Dei ikoon ja selle all, kortsus käed rüpes, istub Deerek Trentmöller, ruuduline päevatekk õlgadel. Ta kaelas särab tilluke hõberist. Tilguti raam kõrgub voodipäitsis.

«Teate, poisid, mu mälu… Homme ma ei tunneks teid ära. See on parim asi, mis minuga kunagi juhtunud on. See on nagu õnnistus. Minusugusele. Mõni hommik ma ärkan üles ja ei mäleta enam oma nimegi. Ma ei mäleta, kes ma olen. Mis siis veel neist asjadest…»

Tereesz seisab käed seljal kardinate ees ja uurib aknaraame. «Praegu paistad küll päris kobe olevat.» Ta pöörab ennast ringi. «Kelle käest sa *joonise* said? Anni-Elin Lundi seljast. Kelle käest?»

«Oh, issand…» Härra Trentmöller väristab oma maksaplekilist nägu ja näeb väsinud välja, «Ma ei mäleta enam selliseid asju. Neid, mida ma tahangi mäletada, ma ei mäleta. Oma poega ei mäleta. Et siis veel selliseid asju…»

«Ära piiderda muga, Deerek.» Tereesz kükitab vanamehe ette ja paneb talle käed põlvedele. Khan vaatab hirmuga, kuidas agent Machejek Deereki kaetunud silmadesse puurib. «Pinguta nüüd, sa rääkisid oma kongikaaslasele, Vidkun Hirdile – sa ei taha ju

ometi öelda, et sa *Vidkun Hirdi* ei mäleta? Kes suudaks unustada? Sa rääkisid…» Tereesz paneb oma käe vanamehe lõua alla ja keerab ta näo uuesti enda poole, «Kuuled mind? Sa rääkisid V i d k u n H i r d i l e vangis, et sa tead kedagi, kes röövis neli Lundi tüdrukut, Charlottesjäli rannast, kakskümmend aastat tagasi. Ja sa joonistasid talle tõestuseks joonise ühe tüdruku sünnimärkidest. Deerek, joonis klapib!»

Pisarad voolavad härra Trentmölleri loppis põskedele.

«Deerek! Uu! Joonis klapib!»

«Ma tegin… Ma käisin homode pargis. Ma ei mäleta, ma ei taha…» Deerek niutsub oma vanamehenuttu, aga Tereesz läheb järjest vihasemaks. Juba hakkab ülahuul tubakarandiliste hammaste ees kerkima. Deerek tõmbub tagasi, nagu oleks tonti näinud, aga hädaabinupu peal on Tereeszi käsi ees. «Kui sa oma *mälutõve* tõttu koostöövõimeline ei ole, siis tea! Meil on tänapäeval üks selline masin. See on nagu jäätiselusikas, Deerek. Ma kougin sellega su kolbast välja, mis mul vaja läheb ja vot siis…»

«Tereesz!» Khan on toolilt püsti tõusnud ja hoiab ta õlast kinni.

«… siis tuleb õnnistus!»

«Tereesz, ei hakka pihta sellega!» Jesper ei saa aru. Ta vaatab segaduses, kuidas agent Deereki kohal küürutab, käsi häirenupu ees. Khan tõmbab teda vihaselt õlast, «Sa tead, kuidas see sind ruineerib, Tereesz, sa tead. Meil on sind Koostöös vaja. Sa ei tohi kinga saada. Mul on ka ideid, me ei pea…»

Tereesz rahuneb. «Okei. Jesper, võta uks.» Jesper piilub välja, tühja koridori. Vanadekodu on õhtuselt vaikne, justkui mahajäetud. Ta tõmbab ukse kinni. Süda peksab rinnus, mees toetab seljaga lingi vastu ja sasib närviliselt oma blonde juukseid. Õhk toas on paks ja Jesper näeb, kuidas vanamees voodi peal väriseb. Ta peidab kätega oma nägu Tereeszi eest.

«Linoleumimüüja,» ütleb Koostööpolitsei agent üheainsa sõna.

Mehikese kurvad, kortsus silmad lähevad suureks, kulmud tõusevad. «Kes?»

«Linoleumimüüja. Su poiss-sõber. Tema tegi joonise. Tema rääkis sulle tüdrukutest. Kes ta on? Kes, Deerek!?»

«Ta ongi lihtsalt… Oligi lihtsalt.» Deerek ei niutsu enam. Pisarad kuivavad ta põskedel. Vanamees vajub päevalina all kokku, nagu ta oleks välguga pihta saanud. «Lihtsalt Linoleumimüüja. Nad kõik olid. Nii nad kutsusidki ennast, elukutseteks.» Ta suust veereb väsinud ohe: «Oh issand, aita mind…»

Toas on vaikne, väljas sahiseb üksik mootorkaarik mööda ja puude varjud libisevad Jesperi peal, ukse vastas. Khan lükkab vaikselt Tereeszi kõrvale. «Väga tubli, Deerek. Näed, kui hea nüüd on,» vaatab ta oma suurte mandlisilmadega vanameest päevateki all. «Aitad meil need tüdrukud üles leida, eksju.»

«Kaks kohta,» sosistab Tereesz Khanile.

«Kaks kohta, Deerek. Ütle meile kaks kohta, kus see mees käis. Kus ta elas, kus rajoonis. Kas sa seda tead?»

«Kexholmis, nad kõik olid Kexholmis.»

«Väga hea. Tubli. Ja nüüd veel üks. Mõtle, Deerek, mõtle, kuhu Linoleumimees veel sisse kirjutatud oli. Aita meil tüdrukud üles leida. Kus ta käis?»

«Ta vaatas neid… rannas. Ühest hotellist.»

«Havsänglar?» Tereesz teeb närvilisi samme akna all.

«Ma ei mäleta, palun…»

«Olemas,» noogutab Tereesz ja teeb kaks sammu ukse poole, «Havsänglar. Läksime!»

Kaheksateist aastat tagasi. Vidkun Hird istub kongi nurgas isetehtud kirjutuslaua taga, üksik salk vanamoodsalt kõrvale kammitud juustest laubale kleepumas – praegu veel võib ka «klassikaline» öelda. Vidkun on noor. Suhteliselt. Laupa ei kata veel kortsurullid, põsedki alles hakkavad põhjamaa buldogiks vajuma. Kirjutuslaual on lademetes käsikirju. Tulevikufilosoofia, historitsistlik, eugeeniline universaalteooria. See seletab kõik asjad maailmas, see on tema pärand inimkonnale.

«Vidkun Hird: «Vidkun Hird»» seisab papist kaanel, paksude tähtedega. Kaks reformvoodit on seina ääres ja väiksest aknast lae all tihub päevavalgust sisse.

Voodis lebab Deerek Trentmöller. Vanaldane. Ja kuidagi hajevil. Ta võtab hõberisti kaelast, vaatab seda hetke ja hakkab siis naerma. «Oh! See saab sulle meeldima! Ma arvan, et selles on isegi omajagu üliinimlikkust. Seiklust ja teadlasetöödki vahest, ja kõike seda kahtlemata väljaspool head ja kurja.»

Mis vaimutöö mesinädalad! Deerek räägib ja Vidkun võtab märkmeid. Noogutab asjalikult. Palub hetkeks peatuda ja vahetab siis tindipurgi välja. Akna valguslaik hiilib üle põranda ja laotub terasest uksele. Hämardub, Vidkun paneb laualambi põlema. Ta tõstab lehe õhku ja puhub selle peale.

Head ajad, head ajad.

Deerek ringutab keset tuba ja naaldub Vidkunile lähemale: «Ja tead, mis ta ütles siis? Linoleumimüüja. Ma ei unusta seda kunagi! Ta tegi «hiilgavat kirurgiat» nende peal. Ta «ühendas nad kokku». Kõige väiksem suri. Teised jäid ellu. Saad aru, niimoodi.»

Linoleumimüüja. Linoleumimüüja. Linoleumimüüja sirutab kätt tualettpaberi järgi. Väljast Havsänglari rõdult tihkub soolast mereõhku numbrituppa ja pilliroovaibal on teleskoop. Teleskoobi taha on ühendatud spetsiaalne fotoaparaat. Pärast luusib ta veel õues ringi.

Ta loeb sõidugraafikut ootepaviljonis. Aga viimane tramm on juba linna poole läinud. Tüdrukud pardal. Suveõhtu on soe ja teeb mehe südame hellaks. Ta võtab sandaalid jalast ära. Ta käib paljajalu päevasoojal asfaldil. Asfalt on hele ja murenenud. Trammiröopad on jahedad. Charlottesjäl õhtul. Ta armastab teda. Ta armastab tüdrukuid. Ta armastab randa, kus miski ei tähenda enam midagi. Ta on armunud. Kunagi ei juhtu see minuga, mõtles ta, polaarasula kohal looklesid virmalised. Paarikesed kasvuhoonete varjus. Klaasi taga sadas lund. Kunagi ei juhtu see Linoleumimüüjaga. Aga ta armastab randa. Ja tüdrukuid. Ühte eriti. Eriti seda ühte. Ja teisi ka.

Liiv paljaste jalgade all. Ta varvaste vahel. Päevasoe. Ja siis niiske. Ta jalutab veepiiril, aedadest kostub muusikat, kaugel mändide vahel särab majade tulesid. Eemale, kaljunuki alla, kus keegi ei näe. Kivid on veest libedad, külmad ta paljaste jalgade all. Kuhu kadusid jalanõud? Ta ei mäleta. Ta läheb mööda kivisid, kaljunuki alt, lained pritsivad viigipükstele. Õrn pimedus, ta vajub põlvili ja naerab. Männipuud kahisevad.

Ujuma! Ta läheb kivide vahelt vette, keegi ei näe, kui õnnelik ta on. Viigipüksid lähevad märjaks, ta libiseb ja lööb põlve ära. Mis sest! Vesi on tume ja soe ja taevas on tähed.

«Telefunkenisse!» nipsutab Jesper sõrmi. «Mul on seal tuttavaid, see on lähedal. Sa saad sealt helistada nii palju, kui süda lustib, Tereesz. Tee oma imesid.» Ta käsi on püsti ja kolmekesi katsuvad nad Lovisa aedlinna ainsal magistraalil taksot võtta. Masinad vuhisevad mööda ja tõusevad taamal mootortsükli sammastel teele. Teisel pool teed kõrgub puude müür, liiklus on õhtuselt hõre. «Kell on pool kümme, me jõuame küll.»

Khan loivab järgi. «Ei tea… Mis mõttega me kiirustame. Räägiks õige juttu.»

«Mis siin ikka rääkida, helistame, teeme kõnesid. Lendame juba täna õhtul sisse.» Peale Jesperi on ka Tereeszil hammas verel, ta käsi on püsti isegi nende taksode jaoks, mille kollased tablood ei põle. «Mis me enam ootame. Sul küllalt ei saa ootamisest?»

«Just. Ja mul on suva,» Jesper keksib ühel jalal. Mööduv kaarik pritsib ta riided räpaseks. «Kui te arvate, et ma tahan hirmsalt teada, mis jubedat, *ruineerivat* – väga emotsionaalne, Khan – masinat sa, Tereesz, kasutad, siis mind ei huvita. Sa teed oma tööd ja sul ei ole aega. Kolm päeva on see aeg, mille sees kellegi, eriti lapse elusalt ülesleidmise protsent kahaneb iga päev, iga päev, poole võrra. Sada, viiskend, kakskendviis protsenti, Khan. Mis sa ise teeksid?»

«See ei ole tähtis! Kurat!» Vihmast ülal atmosfääris saab vaikselt hilissügisene lörts. Priske sahmakas ratta alt pühib Khanist üle. «Teie ja teie taksod, peatus on otse ees! Jesper, sa ei saa aru, te ei saa aru, kuidas see mõjub! Kuradi meskiin… lüsergeen…»

«Ossa! Käes!» Jesper jookseb mööda teeäärt peatuvale taksole järgi ja hüüab selja taha: «Sa siis kasutaksid hea võmmi taktikat, jah?»

«Kuulge päriselt, aitab…» Tereesz mõmiseb takso naha järgi lõhnavas korvis, akna all.

Khan libistab ennast külg ees salongi ja lõõtsutab: «Sa vist, Jesper… ei saa aru, et see värk on… *illegaalne*. Kõigis deklaratsioonile alla kirjutanud riikides… Mis möödaminnes on just need riigid, kus Koostööpolitseil on, noh…»

«Volitused,» lõpetab Tereesz Khani eest lause ja ütleb läbi võre juhipessa: «Telefunken.» Hetkeks on salongis vaikne. Masin nõksatab kohalt. Lörts krudiseb kaariku rataste all. Jesper otsib argumenti, aga Tereesz jõuab ette: «Jah. Ma kasutasin Hirdi peal masinat. Minu otsus. Ta ei oleks kunagi – mitte *kunagi* – meile midagi rääkinud. Ta oleks istund seal, ta oleks irvitanud. Ta oleks mulle kaks tundi kojkode ja kiptide ristamisest rääkinud ja see on kõik.»

«Aga Tereesz,» Khani häälde tuleb selline vinguv noot, «nad ju lasevad su lahti!»

«Kontrolli all. Ja tead, mis? Ma ei taha sellest rohkem rääkida.»

Järgmine päev. Linoleumimüüja pikksilmas sillerdab soe suvevihm. Pilt rapub, kui ta statiivi kohendab ja jääb siis paigale – terav, klaar. Linoleumimüüja kõrvus sahiseb. Pilved helendavad päikse käes, vihma sajab hotelli rõdule. Märjarant ulatub üle poole pilliroost katte. Ja vihm sahiseb all rannas, aga oma peas kuuleb ta piiskade rõõmsat trummeldamist päevavarjule. Väikeste punaste lillekestega päevavarjule teleskoobi silmas. See on peaaegu kilomeetri kaugusel, kaljunukil, aga Linoleumimüüja sirutab oma

käe välja, vihma sisse. Ja puudutab. Tule eest ära, paks poiss. Linoleumimüüja ostis linnast naisteajakirja. Seal kaanel oli moodsalt riides Ann-Margret Lund, naine poliitikas. Ja sees olid pildid. Ann-Margret oma ilusas korteris. Ja seal ta kõrval, kohvivärvi diivanil ta neli tütart. Pildi all olid nimed ja vanused rivis.

Anni-Elin…

Mis jutte ta küll välja ei mõelnud see päev, kui neid esimest korda nägi. Õudseid asju. Kuidas ta nad ette võtab. Linoleumimüüja on arst, ta on doktor. Doktor Linoleumimüüja. Ja ta paneb nad niimoodi käima. Jalutama enda ette. Ja isegi sellest ei saanud ta küllalt. Kuidas ta närvid siis huugasid, näljased, nad tahtsid nad elusalt süüa, need närvid. Ja kuidas see kõik taandus. Kui ta siia tuli. Mis koht! Nad lobisesid, kahel vastastikku trammiistmel. Ta selja taga. Ja Linoleumimüüja tundis nende valgete, valgete juuste lõhna. Tramm veeres nõlvalt alla, ratsud jooksid traavi. Rand tuli tema juurde, mitte vastupidi. Ja neljakesi nad juhatasid ta sinna. Tolmuloor kerkis asfaldilt, kõrkjad õõtsusid ja päike säras kahvatus, sinises taevas. See ei olnud nagu need teised rannad, Ardas ja siinsamas lähedal, Vaasas, Östermalmil, kus Linoleumimüüja higistas. Ta niheles jälkide, morsalaadsete kehade vahel ja ajas silmaga väikseid morsakutsikaid taga. See ei ole see Jelinka ujula, kus Linoleumimüüja silmad olid klooriveest punased ja kaks tundi pidi ootama, enne kui basseinist välja tulla sai.

Tuul sasis ta juukseid. Ja avarus! Maailm mahuks selle sisse. Tuul puhus; ta võttis kõige kõrgema hotellitoa, et tuul puhuks ta sisse ja jahutaks Linoleumimüüja maha.

Ta vaatas neid õrnalt, ta ei julgendki alla randa minna. Nende lähedale. Ta põleks tuhaks, kui ta neid kasvõi puutuks. Ta võttis pilte. Footonid reisisid, seesama valgus, mis päevitas tüdruku selga, põrkas ta tillukestelt, tillukestelt sünnimärkidelt ja sööbis süsimusta negatiivi. Valgeid täppe nagu tähti öötaevas. Mälestuse säriaeg. Ta tegi linast nööri, silmuse, ja masturbeeris. Viimast korda. Ta hingeõhk laperdas lina vastas ja koos spermaga tuli Linoleumimüüja ta seest välja. Ja haihtus.

Mälestus Linoleumimüüjast ja kõigest, mida Linoleumimüüja nägi, tuhmub päev-päevalt. Piiskasid põristab päevavarjule ja Anni sirutab käekest vihma klaveriklimberdusse. Täna, kui Ta üles ärkas, ei mäletanud Ta enam Linoleumimüüjat. Fotopoes tehti perekonnapilti, väike morsake, Linoleumimüüja meenus. Ja hiljem ka, ainult et järjest harvemini, tuleb Talle Linoleumimüüja meelde. Anni raputab oma valget peakest vihmas, punupats seljal. Ja teleskoobi taga vaatab härdunult ainult Tema.

Tuhandete kilomeetrite ja kaks kuud rohkem kui kahekümne aasta kaugusel, teisel pool talve orbiiti seisab meteoroloogiline uurimislaev «Rodionov» jäävangis. Kell on pool kaksteist polaaröösel. Meeskonna ees prožektorivihkudes laiub Põhjaväil, külm nägemus. Tekil sagib kasukates mehi, hõbehallid kaelused karvamütsideni üles tõstetud. Meeskond on paanikas. Seal, kus pimedus justkui rähmastuks veidi, aga kaugus liigub lõpmatult edasi – ilma vähimagi horisonditundeta – seal algabki hall. Meeskond tunneb ja kardab, kuigi keegi ei näe üle saja meetri öö sisse. Uurimislaeva antennide üksus saadab eetrisse meeleheitlikku abisignaali, koos teaduslike lugemitega. Katla Graadi Oblasti releejaamani jõuab see raadiosaadetis lähenevast hallist koletislikult moonutatud kõverpeeglis: «*Sektor-Oreool-Sektor, Sektor-Oreool-Sektor…*»

Kostab raksakaid, kui jääkate halli all taevasse kaardub, pühkiv tuuletõmme nagu tagurpidi keeratud ja kümnekordselt aeglustatud muusika. Hall läheneb – maailma mälestustest lumelaviin – ja matab ainet apla kiirusega. Tähistaeva laotus kaob täht tähe haaval ta rulluva harja alla.

Orbiidil on sidesatelliit «Iikonile» näha, kuidas hall pühib ühe lainega kogu Katla Põhjaväilast üle. Upub ka Samarskilt, kivikõrbelaotus Lõuna-Samaras, ja pool Supramundit Mundil. Hall tsükeldab, kaardub, ta rahus koguneb mäss aine vastu. Neelukohad neelavad tsüklite silmades. «Aasimut» stratosfääri serval kalibreerub. Vahetu entroponeetilise katastroofi tsoonideks loenduvad nüüd veel: Lemminkäise, Nad-Umai ökoregioon Kirde-Samara taigas, Graadi Yekokataa ja Severnaja Zemlja irrigatsoonikärgede võrgustik, Semenine´i saared Suurel Sinisel. Aine kauged, elust hüljatud nurgad. On kahekümne üheksas september seitsmekümnedate alguses. Kaks õhtut tagasi oli klassikokkutulek. Nüüd on maailmalõpp.

Ja Tereesz Machejek, Telefunkeni panoraamkorruse restoranis, telefon laua peale veetud, käskis kaks tundi tagasi Havsänglari sekretäril endale *kogu* viiekümne teise aasta juuni- *ja* juulikuu külaliste nimekirja ette lugeda. Laud on toidust lookas. Oivalise vähi sõrad vedelevad poolenisti telefoni peal. Khanile meeldib oivaline vähk väga ja Jesper seletab, kuidas selle ja selle torukese seest tuleb liha koos mahlaga välja imeda.

«Ime, ime,» ütleb Jesper ja osutab kelnerile, et see eelroa taldrikud juba ükskord ära viiks. Täna on õhtusöök Jesperi moodi. Ja Jesperi arvel. Ja Jesperile meeldib hästi süüa. Ta ei keera endale riisist ja makaronidest käkke kokku.

Khan imeb. «No ma ei tea, see on muidugi parem, aga kui sa riisi ja makaronide sisse veel *pelmeene* paned…»

Jesper rüüpab jäävett. «Tereesz, kuule, ma võin Kexholmi ise võtta. Ma olen seal ühe pediaatri elamist kujundanud ja see tunneb ühte arendajat. Ma arvan, et tal peaks olema juurdepääs sellele, mis ta nüüd oligi…»

«Elanike register,» ütleb Tereesz. Ta õlg tuikab valust. Aga Jugo-graadi punane vein on siin nii hea, et ikka tahaks rüübata. Ja siis ta peab toru uuesti õlale panema. Sekretär kord juba katkestas kõne. Siis helistas Tereesz administratsiooni ja palus edasi ütelda: «Nelja väikse tüdruku elud jäävad teie südametunnistusele.» See töötas. Ta ees veiniklaasi kõrval hoiab Khan ühe käega märkmikku lahti ja laineliseks kirjutatud lehtede peal on üle kahe tuhande nime.

«Poole peal, proua, ainult kaks tuhat veel,» ta pea huugab Larsidest, tuikab Bergidest, Åked vilguvad ta silmade ees nagu rongituled.

«Okei siis,» Jesper teeb uhkeks torbikuks volditud rätiku lahti ja pühib suud, «kell on pool kaksteist. Poolteist tundi veel. Siis läheb kinni. Ma saan selle kahe ja poole peale kaubelda. Nii. Hakkab pihta, ma võtan elanike registri.» Kelner veab lauda veel ühe telefoni. Ülejäänud külalised vaatavad kolmiku söömaaega vaoshoitud huviga. Kõhn kojko loeb juba teist tundi järjest monotoonse häälega nimesid ette ja kirjutab neid märkmikusse. Kollakaspruuni nahaga ülekaaluline mees mustas, kahekordse kaelusenööbiga Perseus Blacki triiksärgis kergitab prille, murrab vähisõra lahti ja lehvitab siis kübaraga tädile vastaslauas. Tereeszi märkmikus läheb selle peale järjekord sassi. «Khan, uu, sul ei ole just kõige raskem ülesanne. Tegele sellega!»

«Tereesz, kuule, issanda nimel, võtame selle märkmeploki.»

«Ei. See peab märkmikus olema.»

«Mis asi sul selle märkmikuga on?»

«Deerek Trentmöller,» ütleb Tereesz harjunud, masinliku häälega. Ja vaatab siis Khanile pärani silmadega otsa: «Deerek Trentmöller! Halloo! Oled sa kindel? On ta midagi märkinud ka sinna?»

«Puhkus.»

«Mis veel?»

«Linoleumimüüja,» ütleb sekretär väsinud häälega teisel pool kuuldetoru

«Deerek kuradi Trentmöller, seitseteist kuni kakskümmend neli juuni. Linoleumimüüja.»

Jesper lööb rusikaga vastu lauda, mille ta viis aastat tagasi ise kujundas.

Khan paneb vähisõra taldrikule. «Nüüd tuleb küll ZA/UM.»

Deerek Trentmöller näeb unes Linoleumimüüjat. Kõik need asjad, mida Linoleumimüüja nägi, pöörlevad ta silme ees nagu ühtlane mass liha ja pimedust. Vahetevahel ta ärkab. Tal ei ole und. Siis tuleb uuesti liha ja pimeduse pööris, Deerek uinub. Nad on Linoleumimüüjaga armukesed, Deereki unenäos. Ta on keegi teine. Läbi kerkiva vormitu mälestuse kostab klõbistamist. Puitakna kriiksu. Klaasid klirisevad raamides. Siis mütsatus, Deerek ärkab.

Surm. See peab olema surm. Tumepruunid lilled lillemustrilisel tapeedil. Okste varjud kiiguvad ja kardinad lehvivad tuules. Jah, see on täpselt nagu Deerek seda alati ette kujutas. Lahtise akna ees võtab pikk kõhn kuju kalasabamustrilist palitut seljast. Neid tuleb veel! Paks surm vajub mütsuga aknalaualt põrandale ja sosistab: «Okei, sees. Pea vahti.»

Pikk surm tuleb voodi äärde ja ühendab häirenupu lahti. Paks surm paneb laualambi põlema ja astub Deereki kohale, asetab käe pehmelt ta juustesse. Need suured tumepruunid silmad tulevad tuttavad ette. «Deerek. Ära rabele. Meil on sult nüüd midagi vaja. Meil on vaja, et sa mäletaksid ja sellepärast me teeme sulle väikse süsti. See ei ole valus. See on nagu uni.»

Deerek kuuleb kohvri klõpsatust ja pikk surm surub oma nahkkindas käe ta suule. Mis kummaline lõhn, kõik hajub, lahked tumepruunid silmad vaatavad.

«Aga mis siis, kui ta tõesti ei mäleta? Kuidas see siis töötab?»

«Eks näis.»

Deerek Trentmöller avaneb Tereeszi ees. Nüüd on hoopis Tereesz peletis veepiiril. Tiiger, kes kahlab läbi vee. Ta on alati seal, luurab. Ja igal pool, kus Deerek lõpeb, luusib tiiger ringi, nuusutab ja leiab eest Linoleumimüüja. Norrköpingus, Arda fjordilinnas, magnetrongil, Jelinka polaarasulas jälitab ta, silmad fosforjalt helendamas neis pimedais soppides, kus Linoleumimüüja käib. Ta on madala lae ja betoonist seintega keldris, kui Linoleumimüüja õetütrele nägusid teeb. Kui see viimaks Vaasasse jõuab, ootab tiiger magneesivaksalis, istub perrooni lõpus ja lakub käppasid; seal, kuhu laternate valgus ei ulatu. Ta sahistab pargi lepavõsas ja Linoleumimüüja ehmatab. Kevadhommikul Lovisa

tänavatel jalutades, püksitaskus kääridega lõigatud auk, on hetkeks tiigri südamesse näha. Paistab koolihoov, kaklus, väikesed poisid.

Kui Linoleumimüüja Charlottesjäli tuleb, tallab Tereesz seal tuult, ta on röövlind, peab vahti. Tal on kotka silmad, ta näeb kõike. Kuni ühel õhtul ta näeb, kuidas Linoleumimüüja haihtub, Havsänglari hotellitoa viimasel korrusel. Pool inimest on läinud. Päev päeva haaval ununeb, et Linoleumimüüja üldse kunagi olemas oli. Kuni lõpuks jääb vaid seniilne, vana Deerek Trentmöller.

«Linoleum, linoleum, linoleum…» ümiseb ta, «kas selline sõna nagu «linoleum» on üldse olemas?» Kummaline, kummaline kaotuse tunne. Kuid see pole sugugi linoleum, mida ta taga igatseb. Linoleumimüüja leinab ennast ise, tuleb vahel iseendale meelde ja kujutab ette sellist elu, kus ta ei haihtunudki. Ajab rõvedat juttu suust välja ja loeb Vidkun Hirdi memuaare. Fantaseerib edasi, omasoodu. Deerek Trentmöller igatseb midagi hoopis muud.

On kahekümne üheksas august, kakskümmend aastat tagasi, ja tal on halb olla. Midagi on valesti, öö otsa ei saanud magada. Hommikune ajaleht vedeleb vannitoa põrandal. Haridusministri neli tütart on kadunud. Deerek Trentmöller ei saa hingata, maailm läheb valesti, aeg on liigestest lahti. Punase pirni valgel ilmutab harrastuspiltnik hotelli rõdul tehtud pilte. Käed värisevad, ta on kindel, et nad olid seal. Kindel. Aga pesunööril on fotod pesulõksudega rivis ja neil kõigil on *horror vacui*. Eimiski.

Ilmutusvannis hõljuvale fotopaberile ilmuvad kaljunuki kontuurid. Kahvatu suvetaevas. Aga mitte neid.

Khan ja Jesper kannavad meelemärkusest sisse ja välja triivivat Tereeszi taksosse. Ta kingad libisevad mööda maad järgi, mees väriseb. Jesperi hääl kostab kumerpeeglist. Jesper… Jesper on ikka lahe kutt.

«Tereesz, Tereesz! Püsi üleval. Mis me teeme suga?»

«Ta ei teinudki seda. Ta ei teinudki.»

«Okei, aga mis me sinuga teeme nüüd, viime haiglasse? Tereesz!»

Tereeszi hääl on vaevukuuldav: «Mis me teeme nüüd?»

«Ma ei tea, ütle sina! Viime su haiglasse või magad välja?»

Tereesz katsub jalgu alla võtta. «Ei, te ei saa aru. Tupik. Mul on nii kahju… Ma ei tea, mida edasi teha.»

Khan hoiab Tereeszi pead all, kui nad ta kahekesi taksosse panevad. «Oota nüüd, tiiger. Alguses magad välja. Siis on minu kord. Mul on plaan.»

Tereesz minestab. Kõik kaob.

9. PÜHA JA ÕUDNE LÕHN

Mis oli see püha ja õudne, tabamatu lõhn seal õhus sel korral? Minu nimi on Ambrosius Saint-Miro, surud ütlevad «Ambrosius Pyhä-Mirä» ja Graadis nad kutsuvad mind Svjata-Miraks. «Diduska?» küsivad nad, silmad heldimusest pärani, aga mina vastan neile: «Ei. Ma ei ole teie diduska.» Ma olen Meski Ambrosius Santa-Mira, küpreede Ambrosio Hagiamira, ma olen ambroosia, püha maailm. Sina valisid mind, volitasid mind oma eluga, oma mõtetega, oma mõttekabinetis. Õhtul, kui sa magama läksid ja homme hommikul, ühistranspordi aknast. Aga see, mida mina teen, ei ole enam keskustelu, siin ei ole argumente, pooli ei pea valima. Kahtlemise aeg on läbi.

Ma tulen igal ajal üks kord. Suur õnn on elada siis, kui mina maailmas olen. Ma olen süütu ja nüüd oled sina ka. Kui sina otsustasid, siis oli see kas õige või tegid sa vea. Kui mina otsustan, on mu otsus see, mis on. Siis, kui jumal teile veel huvitava mõttena tundus, olin ma Pius Perikarnassiseselt; ma olin Ernö Pasternak – te tahtsite reedetud ja tõurastatud saada. Ma panin teid pasternakiaale laulma. Sellest, kui äge olen mina ja minu ebatarvilik sõda. Te tahtsite mind vihata siis. Ma olin Franconegro, te olite natsionalistid, te tahtsite rahvusvahelist, musta värvi rahatähte ja militarismi. Tahtsite tehases töötada, jumalat teenida. Ja medievaal-industriaalset arhitektuuri, tahtsite betoonist kaare all elada. Ma olin naine, Dolores Dei, kui teile tundus: tahaks ema, täiuslikku ema. Mul olid ilusad rinnad, ma olin noor ja teie ka, te tahtsite armuda ja ma lasin teil. Humanismi, renessanssi, teineteisest hoolida. Ma panin teid kooli ja õpetasin teile keeli. Te tüdisite minust, ma surin. Te tahtsite sellist maailma, kus mind ei oleks. Siis ma olin teile innossents Sola, ükskõikne tüdruk, istusin käed rüpes ja vaatasin, kuidas te riigipöördeid teete. «Ah, tehke siis ise, tehke vigasid, ärge õppige midagi,» mõtlesin ma.

Ma olin kodanik. Ma käisin maalt maale, ühe *inseli* pealt teise *inseli* peale ja tutvustasin sulle oma mõtteid. Igal pool, kus ma käisin, nakatasin ma sind oma norumeele ja nihilismiga. Ma rääkisin raadios, kuidas kõik on valesti, kuidas kõik on *egal*, *pohhui*, keda huvitab? Presidendid, kuningad, printsid ja šeigid – kõik kartsid mind, keegi ei tahtnud mind oma *suzerainty´*sse lasta. Nad ei tahtnud mind oma kirjastusse, kinolinale ja jutusaatesse. Aga siis, kui ma raamatupoes allkirju andsin, siis nägid nad! Sind tuli murdu. Ja kui ma raadios rääkisin, siis reitingud tõusid. Ma olin hiilgavalt menukas. Aitäh, sa tegid mind õnnelikuks. Nad lasid mind oma jutusaatesse ja seal ma näitasin, mis mõteteks on inimene võimeline. Ka sul võib õigus olla. Ja kui vaimukas sa sealjuures oled, sa muudkui kuulasid ja naersid. Sa kutsusid kogu oma perekonna radioola äärde kokku ja koos te kuulsite, kui erilised te tegelikult olete: «Ka mul võiks olla supermodellist *girlfriend*,» ütlesin ma, «kuid olen valinud üksinduse. Oleks see ju kodanlik. Kallis supermodell, muidugi ma võiksin sinuga öö veeta. Meil oleks lõbus, sa oleksid kokaiinist tuim nagu padi, ma paneksin sulle pipetiga piima perse ja vaataksin, kuidas see sealt välja purskab. Muidugi, ma olen selle peale mõelnud. Aga see ei oleks ju enam *mina*. See oleks kõige selle vastu, millesse ma usun.»

Aga see on šõu. See ei ole see, millepärast sa mu valisid. Ma olin ainus, kes küsis: mis oli see püha ja õudne lõhn seal õhus, sel korral? Mus ei ole sellist nõrkust ja arrogantsi, et ma *ütleksin* sulle, mis see on. Ma ei teeskle end teadvat, mis on sinu jaoks

kohutav ilu. Su südame salajas. Lõpp lool – ma näitan. Ma tahan kiht kihi haaval maailma küljest lahti kiskuda. Ja seekord ei ole see pettus, kõnekujund, see on reaalpoliitika. Ma ründan. Revacholi, siis Graadi ja siis edasi veel. See ei lõpe kunagi. Ma avan rinne rinde järel. Siis, kui kõik, kes minuga ei ole, on surnud ja hall pühib kogu maailmast üle, siis palun! Siin teile terminalid, kus endid surnuks kukkuda. Mine omal vabal tahtel, see ei tähenda midagi. Ma evakueerin maailma. Me lähme minevikku elama. Polikliiniku ette, pargipingile, sa tuled uuesti! Te olete koos paraadna all, vihma ladistab, te räägite juttu. Su sõbrad tulevad üle väljaku, lumises linnas, ka neil on kraed üles tõstetud. Sellest maailmast jääb alles ainult mälestus, entroponeetiline katastroof.

Sa ei suutnud kunagi päris täpselt öelda, mis see on. Ka siis, kui su silmad olid pahupidi ja vaatasid otse oma pähe, ei suutnud sa öelda. Tont, ta libises kõikides kadunud paikades, tagasipöördumatuses. Ma annan ta sulle võtta, ta lõhnad su pihkude vahele, püha ja õudne lõhn, hõõru nüüd oma nägu taga kokku. Hall, ta on värvidest küps, see imbub rähmastest piludest, ma teen ribikardinad lahti, vahesagedused, kõik mineviku kohutavad kadunud värvid tulevad välja. Kõik on uuesti.

See on see, kuhu nihilism viib. See ei ole enam see, mis võiks olla, või see, mis võiks mitte. See on.

Kogu maailm on vahetu entroponeetilise katastroofi tsoon.

10. HEAD ÖÖD, ANNI

Jesperi äärelinnakodus on tuled kustutatud, kui ta koju tuleb. Mees käib pimedas ringi, ta silmad harjuvad, mööblitahukad joonestuvad tasapisi pimedast välja. Ta ei võta isegi saapaid jalast. On puhas ja vaikne, üle poole toa laiuv klaasakendest sein on värskelt pestud. Keegi on Tereeszi aseme kokku pannud. Koostööpolitsei agendi oksekauss on läinud, parkett läigib. Jesperi talvesaabaste pori imbub lambavillast vaipa. Raamaturiiulitest sein eraldab magamisnurka suurest toast, Jesper peatub. Ta vaatab kaubamajakotte: «Ozonne», «En Provence», «*Tea Shop*». Lõhnab rohelise tee järgi. Riiuli küljes riidepuul ripub imepisike hõbedane kleit. Kangas sätendab pimedas.

Kaks kätt kiiluks ees libiseb mees kardinate vahelt magamistuppa. Nurgaaknast langeb öövalgus voodile. Linade vahel, blondid juuksed musta värvi padjale välja laotunult, magab Jesperi modellist *girlfriend* Anita. Varje jookseb mööda noore tüdruku suleteki alt väljanihkunud keha, ribid kaarduvad, rinnal on üksik sünnimärk. Jesper vaatab, kuidas tüdruku rinnakorv kerkib. Ta katsub meenutada. Neli aastat. Neli aastat on nad koos olnud. Mis ta on praegu, üheksateist? Jesper on kolmkümmend neli.

«Psst, kuule, ärka üles!»

Tüdruk hümiseb unes nagu laps. Jesper puhub talle kõrva, blond juuksesalk väreleb hingeõhus: «Anni, ärka üles, Jesper siin, uu!»

«Hmh… Jesper, tule magama,» tüdruk tõmbab tekiserva endale lõua alla. «Siin on nii mõnus jahe…»

«Kuule, ma ei saa, ma pean minema.»

«Minema… kuhu jälle?»

«Ärka üles, räägiks veidi juttu. Tahad, ma teen sulle mingit teed või midagi?»

«Ma tõin sulle teed, nägid?» Vaasa-oranje segavereline modell ringutab, liigesed libisevad, tekimerel liiguvad mustad varjud. «Nägin jah, suur-suur aitäh, see oli väga arvestav sust.»

Tüdruk lunib, unised täishäälikud, pikad nagu sääred: «Räägime homme, Jesper, lähme magama…»

«Ma ei saa homme, ma ütlesin, ma lähen ära.» Jesper vaatab tüdruku nägu. Vaikus. Klappnumbritega kell sahistab korraks. Tuul ulub akna taga.

Siis tüdruk turtsatab järsku: «Mh, ära mine jälle sõpradega metsa, ma ei ole üldse näinud sind. Oleme koos homme. Ma ju sinu pärast tulingi.»

«Ei, sa ei saa aru, ma lähen *täna*.»

«Täna? Mis kell on?» Valged klapid sahisevad. «Kaks öösel! Kuhu sa niimoodi lähed? Sa oled ikka väga imelik viimasel ajal!» Tüdruk ajab ennast küünarnukkidele, suu murelikult krimpsus.

«Ma ju sinu pärast tulingi siia, ma ei oleks muidu tulnud.»

«Ma vabandan. Tõesti. Ja ma vabandan selle eest ka, mida ma nüüd palun, aga ole hea, tule korraks voodist välja, ma pean seda liigutama.»

«Mis sul seal on?»

«Asjad.»

Tüdruk seisab külmal põrandal. Üht jalga teise vastu hõõrudes vaatab ta nõutult, kuidas Jesper voodit tirib. Voodijalad kriuksuvad, vaasa-oranje segaverd modell hoiab tekki õlgadel nagu rüüd. Ta on väga ilus, aga see ei tähenda enam midagi.

«Kuhu sa lähed?»

Vastuseks kostab põrandalaudade naksatus ja Jesper põlvitab. «Kaduma.» Peidiku luuk tõuseb ja Jesper tirib sealt lumivalge, pungile pakitud kohvri välja.

«Ja millal sa kadumast tagasi tuled?»

«Mulle tundub, et see šeff vastus, mille ma sulle anda saaksin, oleks külmavõitu. Ma siis parem ei ütle midagi.» Lukk siriseb lahti ja Jesper võtab kohvri taskust paberipataka.

Tüdruk on nördinud. On need Jesperid, mis talle meeldivad – Jesper kodune, teed tegemas, Jesper asjalik, Jesper siis, kui Jesper kohmetult oma poolehoidu näitab – aga selline Jesper talle ei meeldi. «Palun ära käitu muga, nagu ma oleksin idioot. See ei ole mingi kultuurilisa intervjuu sul praegu.»

«Okei siis,» Jesper keerab pabereid närviliselt rulli. «Mäletad, kui ma rääksin sulle, mis mul Lundi tüdrukutega oli? Et ma tundsin neid, nad läksid kaduma ja nii edasi.»

«Seal mu vanemate suvilas või?» Tüdruku kulmud on ikka veel kahtlustavalt kipras, aga suuke pöördub mälestusest pehmeks. «Sa olid nii purjus!»

«Näed nüüd, sellepärast ma ei joogi,» Jesper naerab kohmetult. «Aga sina pidid lunima, eksju.»

«Sa olid nii naljakas siis!»

«Nii naljakas,» nendib Jesper kibedalt, «vot siis. Okei. Olin naljakas. Nüüd on igatahes nii, et ma lähen neid otsima.»

«Keda?»

«Cornelius Gurdit, keda sa arvad?»

Kadestusväärne luustruktuur naksatab põlvedest, kui mudel vajub seina najal istuli. «Aga sa ju ütlesid siis, et see on mõttetu! Sa ju ütlesid, et sa oled ühel pool sellega. Äkki sa ei mäleta, mis sa ütlesid?»

Jesper lööb endale paberirulliga peopessa ja teeb paar mõtisklevat sammu põrandal, nagu ta peaks nõu ühe teise Jesperiga – sellega, kes ennast Anita vanemate suvilas purju jõi. Väga kohatu intsident. Väga kohatu Jesper. Aga ikkagi on ta tuhat korda targem, tuhat korda paremas olukorras, kui see nõutu olend siin. Ta sasib paberirulliga oma blondi peanuppu ja ütleb: «Lootust on.»

«Jesper…»

«Saad aru, ma *pean*.» Jesper asetab tüdruku rüppevajunud kätele oma kinnisvarapaberid, «Jää siia, võta mu maja, ela siin, palun. Müü kesklinnas korterid maha, mõlemad. Nii kiiresti, kui saad. Hinnad hakkavad homme hommikul kukkuma. Esimene asi hommikul, jooksed mu maakleri juurde. Näed, siin on number…» Tüdruku õlad rapuvad, aga midagi ei kosta, tuul üksi vingub akna taga. Jesper kükitab oma modellitari ette maha, talvemantli hõlmad puudutavad parketti. Ta paneb käe tüdruku õlale.

«Kuule, ma teen nüüd teed, eksju.»

Klappnumbritega kell sahiseb: «02.30». Tassid auravad põrandal, pruunid suhkrutükid nelinurkses suhkrutoosis ja spetsiaalne lusikas suhkrutükkide tõstmiseks. Raske on valada küll, aga tuld ei sünni ka põlema panna. «02.45»

«Ma ei saa aru. Mida see tähendab nüüd?» Tüdruk neelatab pika vaikuse lõpus.

«No, mis sa arvad, mida see tähendab.»

«Ja kogu see aeg, sul oli see kohver,» tüdruk osutab nimetissõrmega toa keskele, «nagu mind ei oleks üldse olemas.»

«See oli seal juba ammu enne sind.»

«Mis, ma pidin sind ümber veenma siis või?»

«No kuule, katsu olla.»

«Katsu olla? Tead, mis ma arvan või?» Mudel paneb teeklaasi vihaselt põrandale. «Ma arvan, et see Lundi tüdrukute asi on sul täielik jama. Sa oled lihtsalt pedofiil.»

Jesperi reedetud ilme on unustamatu. Tüdruk on oma sõnade jõust isegi jahmunud. Selleks, ja ainult selleks hetkeks ta kahetseb neid.

«Okei siis.» Mees tõuseb poole sõna pealt püsti. Ta võtab kohvri kätte ja astub rahulikult kardinate vahelt välja. Siis saab nördimus Anitast uuesti võitu ja fotomodell, alasti ja vihane, tormab suurde tuppa Jesperile järgi.

«Oma kuubiku võid endale perse pista! Ma ei jää elu sees siia Katla kolkasse istuma!» Patakas valget paberit ta käest lendab pimedasse tuppa laiali, ükshaaval sajab lehti erakordselt kauni süüga puidust lauale, parketi kalasabamustrile. Jesper ei pööra veel ümber, ta seiskub ja kallutab pead: «Ja kuhu sa siis omast arust lähed, kui sa siia ei jää? Lähed Graadi, laskemoonatehasesse tööle?»

«Sa oled hale! Sina ja su *tüdrukud*, see on lihtsalt hale. Kõik hoiatasid mind! Ja ma teadsin juba ammu enne suvilat ka! Kõik teavad! Lihtsalt mina olin viisteist siis, ma olin nii rumal…»

Anita hingeldab, toetab ühe käega kööginurgale, «Anni see ja Anni teine. Mu nimi ei ole Anni!» Jesper tunneb, kuidas käed külmaks tõmbuvad. Sõna «morbiidne» tuleb tiiruga tagasi. Talle meenub ta ise, alaealine pesumodell kaisus, kümneid ja sadu kordi järjest: «Head ööd, Anni. Head ööd, Anni. Head ööd.» Ma olen nii õnnelik. Ta jääb magama, puude oksad sahistavad akna taga nagu teine võimalus. Mis kurb? Jumala ilus ju!

Fotomodell pöördub tagasi magamistuppa ja hüüab seletamatus õelusehoos: «*Head ööd, Anni!*»

Inimese mõistus on loomult heauskne. Ta ei pea sellist kokkusattumuste košmaari algul võimalikuks. Aga mida enam ilmneb erinevus Jesperi enda mõtte ja toas helisenud mõnitava hääle vahel, seda aeglasemaks mehe hingamine muutub. Nagu keha valmistuks häbist välja lülituma. Ta korjab paberilehed põrandalt kokku, leht-lehe haaval ja patsutab pataka põlve peal ühtlaseks. Ta valib sõnu ega teagi täpselt, keda ta rünnata tahab. Ikka maailma pigem. Ta jalutab tagasi magamistuppa, asetab paberid voodilauale ja laob oma kohutava trumbi lagedale.

«Mis sa arvad, et sa lähed tagasi Revacholi või? Sellega ei ole hästi enam. Seda ei ole seal, vaata.»

Tüdruk istub voodil ja tõmbab lapsikus vihahoos õhtukleiti selga, mõistmata õieti veel, millest jutt käib.

«Seda *linna e*i ole enam,» kordab Jesper ja nüüd tõuseb tüdruk ehmunult püsti.

«Mis mõttes?»

«Sa ju tead, nad pole sellega viis päeva ühendust saanud.»

«Ei tea! Ühendust, millega?»

«Revacholiga. Plahvatus, läinud. Sa tõesti peaksid rohkem ajalehti lugema!»

«Mis sa teed n a l j a või?»

Kättemaksust pimestatud Jesper ei tea veel päris täpselt, mis ta teguviisis valet on. Midagi ta aimab küll, aga nüüd on juba hilja. Tüdruk ahmib õhku, käed vappuvad paanikas. Küüned klõbisevad nuppudel ja pimedas süttib raadio kollakas tabloo. Rattake pöörleb sõrmede all, eetrisahin kõlarites täis kriukse ja vingumisi, kui nõel tablool üle lühilainesageduste libiseb. Võõrkeelsed uudised räägivad äreva professionaalsusega, kõik segamini koos. Ta kosmopoliitne mõistus haarab sellest vaid õudseid katkendeid: «Meski agressor», «Saint-Miro», «Revachol», «aatomrelv» ja «pool elanikkonda». Tüdruk väriseb nii intensiivselt, et Jesper hakkab ta tervise pärast kartma. Iga hetk see luine masinake, ta lihtsalt kukub osadeks laiali. Viimaks teeb vaasa naisdiktor talle surmatorke. Tüdruk variseb haavunult kokku, kui välisministeeriumi kodumaiste reisijate nimistust libiseb läbi vaid reaalsusele nii eriomasel diktorihäälel: «… tuntud lauljatar, Pernilla Lundqvist, salvestamas oma kolmandat stuudioalbumit…»

Anita suured silmad on pimedas tumedad, õudusest pärani lahti. Ta röögib: «Jumal! Mu õde! Mu õde on seal!»

«Mul on nii kahju,» ütleb Jesper.

«Oled sa kindel? Kuidas nad kindlad on!? Miks nad midagi ei t e e?»

«Ma ei tea.» Jesper haarab oma kohvri.

Tüdruk ahmib hobuse moodi hirnudes õhku sisse. Ta suu moondub tohutuks tumedaks karjeks. See suu ähvardab maailma alla neelata. Ja nii ta teebki, sest edasist Jesper ei mäleta. Karje vaakumis tuiskab valget, valget lund, tuba kajas betoonikimedalt: «Ära mine!» Jesperi randmel on küüntest verevalumid, ta lööb ukse selja tagant kinni ja seisab maja ees. Hoovis tuiskab. On külm ja tuul vihiseb, ta nahk on huugavalt kuum. Peotäis lund, ta hõõrub seda endale näkku. Hoovi serval, kuusepuudest tunneli suudmel seisab must mootorkaarik. Tereesz Machejek astub salongi valguses masinast välja ja viipab talle. Jesper, mantlihõlmad tuules lehvimas ja valge kohver käes, astub üle hoovi. Kuused poetavad taamal lumeviirge tuulde, *zigzag dröm*. Ja siis järsku on maailm nii kerge, nagu kõik tähendused oleks talt ära võetud. Ta ei ole enam midagi väärt. Jesper naeratab.

Taksokabiinis on soe. Masin õõtsub, ta prantsatab Khani vastas maha. Tereesz tõmbab ukse kinni ja libiseb ta kõrvale.

«Kuidas läks?»

«No ütleme nii, et väga hästi ei läinud,» vastab Jesper ja kogub ennast hetkeks. «Sõidame.»

Öö vastu esmaspäeva, seitse päeva varem.

Linn plahvatab taksoaknas nagu diskoteek, Tereesz väriseb, kaotab oma mõistust. Jesper hoiab tast tugevalt kinni: «Kuule, tal on nagu krambid või midagi. Mage on. Me peame ta haiglasse viima.»

«Tereesz, kuule,» Khan kummardab sõbra kohale. «Me viime su haiglasse ikka.»

«Ei!» Tereesz haarab Khani jopest. «Palun!»

Poisid vaatavad küsivalt üksteise otsa ja kehitavad siis õlgu. Tereeszi nägu tilgub higist: «Sa pead mulle lubama! Luba, et sa mind üles ei anna!» Ta lõug väriseb hetkeks ja siis kerkib ta silmadesse tühi pilk, keha jäigastub nagu puunott.

«Mida kuradit?» Jesper raputab Tereeszi, paneb käe ta suu ette: «Hingab, kuule, ma ei tea, ärme siis ikka vii või?»

«Ärme vii jah. Sinu juurde?»

Jesper ohkab raskelt. «Oehh… Okei, minu juurde siis. Aint üks jama on. Mul tuleb ülehomme tüdruk Revacholist siia, mis sa arvad, on ta korras siis?»

Khan raputab pahuralt pead: «Kust ma peaksin teadma, sa ei tunne mingit eraarsti?»

«Eraarsti, Khan! Sa ei saa litsentsi, kui sa haiglas ei tööta!»

«Nojah, aga ma arvasin, et äkki *sina* tead.»

«Ma tean ühte tavalist arsti, Khan. Tavaline kõlbab ka?»

«Kõlbab-kõlbab, ära pahanda nüüd.»

Takso tormab mööda öist Vaasat. Vahepeal on Tereesz Linoleumimüüja, siis Vidkun Hird, siis Deerek Trentmöller, siis jälle Tereesz Machejek. Ja vahepeal on tal selline tunne, nagu tegelikult teda ei olekski enam olemas. Vaasa värvide plahvatus valgub meduusi musta tinti täis, akvaariumis pimeneb. Mustadest mustim on Tereeszi ülikond. Puude lehtedest, lörtsi sahinast rattakummidel, taevast linna kohal on see

tehtud. Ta tõmbab mansetid sirgeks, kohendab lipsusõlme. Ta on pidulik, ta on viisakas. Ülikond lõhnab keemilise puhastuse järgi, ja siis, nagu vihmavarjud kalmistu kaskede all, avaneb ta ees *matusepidu*. Igatsetud, kardetud, kõik on seal! Matusepeol on tüdrukute ema, tal on mustast pitsist leinaloor ja elegantsed murekortsud selle all. Paberitööstur Karl Lund hoiab vihmavarju naise pea kohal. Kaselehed värisevad, on suvelõpu vihmad.

Ka Khan ja Jesper on matusepeol. Isegi Khani ema on tulnud ja kogu klass ka. Nad on nüüd kõik palju vanemad. Tereesz ei tunne enamikku äragi, aga see on vist Sixten seal, ja see on väike Olle. Von Fersen räägib oma lakeiga juttu. Ja Zigi! Kooli kõige paham poiss on ka kohal, tal on ikka veel must nahktagi seljas. Ja Jesperil on ainsana valge vihmavari. Tereesz jalutab läbi matusepeo, kõik räägivad, vaikselt, patsutavad üksteisele õlale. Kui Tereesz mööda läheb, noogutavad nad talle lugupidavalt. Ja tüdrukud on ka seal, lillekuhjade all, pehme koheva mulla sees. Nad on varbalülide seeriad, roidenääpsud, rangluude kaarekesed, kolbad rivis nagu reliikviad. Miski pole kadunud, kõik on alles, tallele pandud. Paberid on selged nagu koolitöö, see on isikutuvastuse *magnum opus*, nad hakkavad seda akadeemias õpetama. Ja peotäis hambaid ka – Maj väiksed piimahambad, pärlid Anni lõualuust, Målini kurjad, kurjad kikud – kõik on olemas, kõik kattub: iga väike plomm, puuduv killuke Anni purihamba küljest, jalgrattaõnnetus. Ja Charlotte filmistaarinaeratus. Nii oleks tahtnud mõned võtta sealt! Niisama, mälestuseks. Kuidas nad klõbiseksid peos, need kalliskivid! Aga nii ei tohi teha. See oleks ebaprofessionaalne.

Tuleb arst ja süstib soolalahust, esmaspäev, öö vastu teisipäeva. Tereesz selgineb vaikselt, on jahe ja matusepeol on kõik hall ja hõberoheline. Hallaudud arooniapõõsaste kohal, laua peal vanamoodne kristall, puuviljamotiividega. On vaikne. Põõsastes sahiseb miski nagu raadioeeter. Teadvusele tulles Tereesz mõistab, mis see oli. Uudised Põhjaväila kollapsist on avaliku ruumi ärevaks teinud ja tal ei ole vähimatki tahtmist seda mängu kaasa mängida. Tereesz palub Jesperil klassikaraadio peale panna. Klassikaraadio, nad ütlevad, laseb ka siis parukates, surnud ja valge nahaga meeste muusikat, kui maailm juba ammu lõppenud on. Perouse-Mittrecie lainetab, ilus on kuulata, nagu ookean, mm… *grave*. Kõik tantsivad, aeglaselt, ja mida rohkem Tereesz sellele mõtleb, seda selgemaks talle saab, et matusepidu ei tulegi kunagi. Uurimus on ammendatud. Teisipäeva hommikuks on ta valmis endale tunnistama, et nad ei saa kunagi teada, mis Lundi lastega juhtus.

Kontsaplekid jätavad takso jalamatile süvendeid. Tüdruk tõstab jala üle põlve, korallpunaseks lakitud varbaküüned rivis, ihuvärvi rihmad jooksevad üle ta Serj Van Dijkide. Kalliskivikobar sätendab rihmade koondumispunktis. Elegantne, sa ütleksid? Oleks kaubamaja-kingadel mingid nilbed kristallid peal, tähendaks see täielikku *faux pas´*d! Aga see Serj Van Dijk siin – see, mida me praegu vaatame – maksab 10 000 reaali. Too teine maksab 500 reaali rohkem – hooldustööd. Üksik teemant hüppas Revacholi deltal rentslisse, mis peadpööritav öö! Ja pealegi, Serj Van Dijk ise ju ütles, et elegantsil ja snooblusel tuleb vahet teha. Ja kuna Serj need kingad disainis… tee sellest omad järeldused.

«Ma paluks Körsfall, 130. See on vist linnast väljas veidi, ega pole viga?»

Jalanumber on 37, ja mis tallavõlv! Nagu õhtumaa arkaadid… Jala-Arst Kexholmi ringist annaks nendele keldrisse lukustamise skaalal üheksa ja pool. Kümnest.

Kohvertelefonist kostab kellamängu, klõps ja kaas avaneb. Aga meie vaatame ikka veel neid kümnetuhandesi Serj Van Dijke, kuidas kalliskivid säravad, kui jalg kõlgub taksoraadio Fakkengaffi rütmis. Me ei saa neist kuidagi küllalt. «Halloo! Berenike, kallis! Ozonne! Nii tore! Ma olen alati tahtnud nendega midagi teha! Ei, ma ei jää kauaks. Paar nädalat.»

Taksouks sulgub. «Aitäh.» Kolmeteistsentimeetrised kontsad tipivad jalakäigurajal, hämardub; siin alati kas hämardub või on pime, kuhu päev kadus? Valged sääremarjad välguvad, avaneb vaade betoonkuubikule taamal kuuskede all. Sees on tuled süüdatud. Samblikud sätendavad, porilompidel on jääkirme, oktoobritormide-eelne külm. Reisikohver vajub ukse ees kingade kõrvale maha. Kostab uksekella sirin. Jesperi modellist *girlfriend*'i sääred kestavad igavesti. Me roomame mööda neid üles ja tundub, et kellukesemantli serv ei tulegi kunagi vastu. Enne tagumikukumerat jõuab Meski maailmalõpetajate õhulaevastik, must nagu tavott, Revacholi silmapiirile. Moepealinnas pannakse tegelikult juba Anita põlveõnnalde juures käsi silmile ja küsitakse: mis on see halvaendeline korstnasuits seal ookeanil, nagu tormipilved?

«Lahti on!» hüüab Jesper seest. Tüdruk astub sisse ja suur tuba avaneb ta ees higihaisuna. Tubakahigi: hästi palju tubakat ja higi. Jesper tuleb akna alt üle toa. Seal madratsil on mingi tüüp, rasvane kartulipruun peanupp paistab teki seest. Sisedisainer võtab tüdruku kohvrid ja tutvustab talle paksu tüüpi higistava tüübi kõrval. Immigrant naeratab kohmetult ja kui ta oma käe annab, on seegi soe ja higine.

«Anita,» tutvustab tüdruk ennast.

«Ma olen Inayat, aga kõik kutsuvad mind Khaniks. Ka sina võid mind Khaniks kutsuda. Ja see siin,» osutab ta tekikuhjale, «see on mu paarimees Tereesz Machejek. Ta tunneb ennast kehvasti, nagu me näeme.» Khan arvab, et ta sai üpris hästi hakkama. Oleks võinud halveminigi minna: «Mida *asja*?! Jesper, miks sa ei rääkinud mulle, et sa päris modelliga käid! Normaalne! Kui mul oleks Anita Lundqvist, ma küll räägiks kõigile. Kuule, anna autogrammi, kuule, su õde on Pernilla Lundqvist, eksju, anna mulle Pernilla telefoninumber, näita tisse! Jesper ütle, et ta tisse näitaks!»

Khan rikub joviaalse sissejuhatuse omaette «tisside» üle irvitamisega ära. Nüüd ta vaatab neid ka, tüdruku lohvaka moemaika all. «Tissid, tissid, modelli tissid, kuulsa modelli tissid,» mõtleb ta ja hakkab järjest enam naerma. Muidugi ei pane ta tähele, kui tüdruk juba teist korda Tereeszi järgi pärib.

«Vaeseke, mis tal on?»

«Toidumürgitus.» Jesper võtab tüdrukul käe alt kinni ja juhatab ta magamistuppa riietuma. Khan rakendab taktitunnet ja hüüab ukselt: «Kuule, okei siis, homme näeme, eksju!»

«Lähed juba? Oota, ma kutsun sulle takso!»

«Sina ja su takso, ma jalutan parem.»

«Head aega!» hüüab tüdruk sõbralikult. Kui Khan mööda metsateed üle külmast krudiseva sambla peatusesse longib, veab tüdruk voodil pükse jalga. Lohvakalt

boheemlasliku moemaika peal on Serj Van Dijki nägu, revolutsioonises kahevärvilahenduses, hall ja türkiis, nagu trafaretiga lastud. Mis? Ei ole pretensioonikas! Van Dijk on ka omamoodi revolutsionäär. Nagu *fashion*-revolutsionäär. Moemaailma Mazov. Ainult, et ta ei saada kodanlasi niivõrd Kirde-Graadi taigasse asumisele, kuivõrd, noh, müüb neile riideid.

«Jesper, kes nad on sellised?»

«Mis mõttes?»

«Sa ei ole mulle kunagi mingist Khanist rääkinud. Ja see teine?»

«Tereesz. Nad on niisama, vanad klassivennad, keskkoolist. Meil oli kokkutulek just. Klassikokkutulek. Ma ei rääkind sulle või?»

«Ei.»

«Imelik.»

«Imelik jah.»

«No me niisama, meenutasime veidi vanu aegu. Kuule, Tereesz elab Graadis. Ta jääb vist veel mõneks õhtuks siia. Ega sul midagi selle vastu ei ole?»

«Muidugi ei ole,» ütleb tüdruk, aga aimab halba. Ta puurib kahtlustavalt Jesperi selga, kui see teed keetma läheb. Vastuvõtt jättis soovida. Üks närune musi. Tüdruk tammub magamistoas pahaselt ringi, aga märkab siis voodilaual raamatute keskel sõrmusekarpi. Oo, üllatus! Kas õhtuks? Karp on just nii kaugel, et Jesper ulataks seda voodist võtma. Kas võib olla? Ei usu, aga ikkagi on parem ette teada, mis tuleb. Ja pealegi – uudishimu! Tuju läks ka kohe paremaks. Must sametist karbike, pisike karbike. Tüdruk teeb karbi lahti, klõps!

Öö tuleb Vaasa kohale. Kesklinnas Königsmalmil jookseb rebasekutsikas üle ristmiku. Loomakese hingeaur värvib õhku siniseks, ta kikitab kõrvu. Tänav on vaikne ja tühi, kesklinnamajade rõdukorvid seisavad rivis, kollased valgusfoorid aknapeeglites vilkumas. Öine põhjamaade metropol on valgusinstallatsioon – ilus modernne asi, ainult külastajaid napib. Dideridaada-stiilis kuninglik arhitektuurimuuseum naaldub jõe kohale, fassaadvalgustus paneb hoone kuldselt helendama. Ja allpool pimedas triivib mööda jõevesi, glasuurne nagu külmkapist võetud viin. Sillad kaarduvad tast üle, laternapärlite read seljal. Üksik jalgrattur sõidab kodarate vurisedes koju ja õhus on hüvastijätmise lõhna. Reklaamitablood ülal kaubamaja nurkades kustuvad surinal säästurežiimile. Hiiglaslik pesumodell taksofonirivide kohal naeratab ja kaob. Anita Lundqvist. «Lapsuke, kata end kinni,» ütleks presiidiumi esimees Sapurmat Knežinski. «Kas sul külm ei hakka?» Ja politseijaoskonna treppidest jookseb kaks Koostöö agenti üles. «Tereesz Machejek! Kus on Tereesz Machejek? Te arreteerisite ta, neli päeva tagasi!» See mees on Mees Sisejuurdlusest. Ta on surmaingel.

«Tereesz kes? Machejek?» Valveohvitser ootab masina käest vastust. «Meil ei ole kedagi sellenimelist siin olnud.»

Asfalt sädeleb. Saalemis on öökülm ja jäätund porilombid. Puumajad kössitavad kõnniteede ääres, üksikuid kingasamme kajab tänavalt. Ning kuskil seal sees, keldrikorrusel, klõpsib Inayat Khan «Harnankuri» tulesid. Pimedas toas kustub õhulaevamakett, ainus valgusallikas. Iga kord, kui ta uuesti süttib, tuleb Khani nägu

nähtavale. Laevakorruste tulerivid peegelduvad ta paksu klaasiga diamaterialistiprillides. Tal on idee, sähvatuseraas – selline, mida näeb alles siis, kui kõik muud tuled kustuvad. Khan on seda hetke kaks aastat oodanud. Ta lõikab tamiilid läbi, võtab õhulaeva nagu imiku hällist ja tantsib, laev süles. Tühi vitriin jääb seisma keset tuba. Helgiheitjate hõõgniidid jahtuvad teisel pool teed, maneežihoovis; hobutrammide vagunid kaovad pimedusse. Hobused magavad tallides reas.

Aedlinnatänavaid möödub, valgeid lippaedade liipreid. Kostab kauget koerte haukumist, aknaraamid valendavad pimedas ja puitaiamööbel seisab tühjalt verandal. Kes sahistas tikripõõsastes? Öökülm lõhnab, tuumaperekonna unenäos luusib tulevikuhirm ja seal, kus Lovisa saab otsa, algab okaspuumets ja Jesper de la Guardie veeretab ennast voodist välja. Anita jäi vihaselt magama ja Jesper on mures. Aga mitte selle pärast. Jesper ei leia oma kallist patsikummi üles. Ta hiilib aluspükste väel ringi, vaatab voodilauale, raamaturiiulile, tõmbab siis hommikumantli selga ja astub kardinate vahelt suurde tuppa. Akendest otsasein läigib pimedas, põrandal on miiniväli – piimapakkidest, sokkidest, kruus-tuhatoosidest erakvähk nimega Tereesz Machejek on ennast oma uude karpi sisse seadmas.

Agent, nina vastu klaasi, ärkab üles. Jesper pistab talle teetassi ette. Lõhnab nagu piparmünt.

«Õu! Ärka üles! Räägiks veidi, ma ei tea, juttu või nii.»

«Okei, aga ma tahan sees suitsu teha.»

Suud liiguvad, kostab naerupahvakaid ja tund-tunni haaval hakkab akna taga sinetama. Kruus-tuhatooside ja tasside ladu koorub aeglaselt pimedast välja.

Ka kohvik «Kino» klaaside taga sinetab hommikuvalgus. Kolmapäev. Väljas Östermalmil askeldavad varajased ärkajad, tänavapuhastusmasin uriseb, hommikused ajalehed kukuvad postkastirividesse. Liiklus virgub, masinist kraabib tuuleklaasilt hallakorda.

Vuntsidega hilistes kahekümnendates *copywriter* joob sees kohvi ja sööb munaputru kõrvale. Järsku tõmbab ta endale kohvi kopsu ja jookseb köhides tualetti. Lauale jääb hommikune leht lahti. Kuulutuste lahtris on koopia Målin Lundi käekirjas sõnadest «Kõik on korras. Me oleme Mehe juures ja meile meeldib siin. Me armastame teid». Koopia all on Inayat Khani kontakttelefon ja tekst ütleb: «Hea inimene, veel ei ole hilja. Kui sul on informatsiooni selle kirja kohta, kui sa saatsid selle kirja või kui sa tead midagi uut – ükskõik, mida – Lundi laste kadumise kohta, palun võta ühendust.»

«Ma paluks plokk «Astrat», mentooliga, ei, oodake, kas «Radarit» on tulnud?»

«Ei, vabandust, Ulvi-härra, see evakuatsiooni värk! Uut kaupa ei tule üldse enam sisse, ei teagi, kui kaua ma jaksan lahti hoida seda poodi.»

«No sel juhul andke kolm plokki «Astrat»,» ütleb lokkis peaga, kastanijuukseline noormees. «Siis see mustsõstravein sealt, palju tal kraadi on?»

«No sel juhul andke kolm plokki «Astrat»,» ütleb lokkis peaga, kastanijuukseline noormees. «Siis see mustsõstravein sealt, palju tal kraadi on?»

«Väga hea, on teil veel seda?»

«Siin kaks tükki on.»

«Need ja siis see viin sealt, «Lõpp-peatuse», liitrine, halllaagerdatud ikka?»

«No kus ta siis muidu. Kui poleks, viiks kasvõi ise halli seisma, see ju heinamaa taga juba!»

«Nii, siis pakk tikke, pakk, mitte toos. Ja need küünlad, rohkem ei ole? Ahjaa! Ma võtaks seda metsmaasikaliköori ka, eelmine kord unustasin võtta. Andke need kaks, mis teil on seal.»

«See teine on vaarika, metsmaasika on otsas.»

«No ma võtan siis selle. Ja andke siis parem juba kõik alkohol, mis teil on, kui te kinni panete. Ja suitsuvorsti ka veidi.»

«K õ i k alkohol?»

«Jah, ja pool latti suitsuvorsti.»

Kräsupäine noormees sõidab jalgrattal läbi Lohdu alevi, Lemminkäises, vahetu entroponeetilise katastroofi tsoonis. Järelkärus kõlisevad tolmused pudelid, suitsuplokkidega segamini. Ja pool latti «Tohtri» suitsuvorsti ka, paberisse keeratud. Külateel säravad tänavalaternad nagu teemantid hommikuhämaras.

11. ISE-CHILLIJA

Viiekümnendate alguses vaatab noor ema oma nelja-aastast poissi Lovisa lastemänguväljakul. On südasuvi, paplid poetavad halle torte, päike va pudrusilm särab taevas, aga ema on mures. Teised lapsed jooksevad ümber mängumaja, poisid kilkavad ja tirivad tüdrukuid patsist. Mängumaja rippsild kumiseb, kui pisipõnnid ta laudadel tormavad. All, suure liivakasti puitäärel ehitavad tüdrukud ja poisid koos linna. Linalakk tüdruk keerutab pisikest õhulaevamudelit ümber torni ja kaks poissi kaevavad tunnelit, üks ühel, teine teisel pool mäeharja. Tunnel saab keskel kokku ja poisid naeravad võidukalt. Tüdrukul on igav, ta hakkab nutma, teised tüdrukud tulevad küsima, mis viga.

Ainult väike Ulv istub üksi, kaugel eemal, teisel pool liivakasti. Ja kui keegi pärib talt, mis on see üksik maja, mille Ulv oma üüratule lapile ehitanud on, siis Ulv ei vasta midagi. Poiss lihtsalt vaatab hägusalt kaugusse ja naeratab oma salapärast lapsenaeratust. Nagu ta oleks kuidagi… liiga *lahe* selle jaoks. Liiga lahe tüüp, et ülejäänud tattidele oma majast rääkida. Teised tüdivad peagi Ulvi ülbest maneerist ja jätavad ta rahule. Noor ema ei saa aru, miks ta last seltskond ei huvita. Isegi oma vanematega pole Ulv üle kümne sõna vahetanud. Ta räägib küll, aga alles siis, kui üksi jääb, iseendaga. Vahel ema kuulab teda teisest toast ega mõista, mis ta poisikesel viga on.

Kostab kauge tänavaparaad, basstrumm mütsub: õts-õts… Ulv istub uhkes üksinduses liivakasti nurgas ja nõksutab oma käharpead edasi-tagasi muusika rütmis. Jääb mulje nagu ta…

…*ise-chilliks*.

On kolmapäeva pärastlõuna Jesperi maja lähistel metsas. Seekord tuleb Khan kõige ees ja teised proovivad temaga sammu pidada. Ta on raske kofeiinidopingu all, pole öö läbi maganud. Hommikuni välja klõpsutas ta «Harnankuri», tegi kohvi ja kaugekõnesid, kuulas kurbasid laule, kuni ema palus vaiksemaks keerata. Khan vehib rääkides kätega, oranži kilejope hõlmad eest lahti ja Iilmaraa värvides türkiis-oranž-violetsetriibuline sall lehvimas. Ema kudus selle talle talvepööripäevaks, tutimütsi jälle eelmiseks sünnipäevaks. Ka see on Iilmaraa värvides. Need käivad komplektis.

Metsarada lookleb küngaste vahel, kõrged männid kahel pool teed. Kolmekesi kõrvuti – Jesper paremas rattaroopas, Tereesz vasakus ja Khan otse keskel rohututil – tulevad nad mööda tee lumesegust liiva künkast alla. Hein on hallamustriline, krõbiseb saabaste all. Õhus lendleb üksikuid lumehelbeid, kuivand sügiselõpuloodus sädeleb.

Khan hingab värsket õhku sisse. Samblik kõduneb. Ta lööb käpikuid kokku, need käivad tal nööriga üle selja. «Mul ei ole kunagi kriminaalsesse lahendusse usku olnud, te ju teate seda. Iga samm edasi on samm edasi ja selles mõttes on muidugi vahva Linoleumimüüjaid taga ajada, aga Tereesz, vahel mulle tundub, et sa kogud neid tüüpe nagu ma kogun memorabiiliat, saad aru? Ma ei mõtle seda nüüd pahas mõttes muidugi.»

Tereesz puhub suuri hõbehalle suitsupahvakaid ja teeb sinna keskele Astra-rõngaid, mille vaikne tuul laiali kannab. «Ei pahanda, sul on õigus ka. Sa kogud seda värki selleks, et sa arvad, et sa leiad sealt midagi tüdrukute kohta. Ma kogun oma monstrumeid samal põhjusel.»

«Ja mida sa, Jesper, kogud?» küsib Khan.

«Ma ei kogu midagi, morbod. Aga ikka on tore, kui mehel on hobi. Kuulge, mis nüüd saab?»

«Eino, Trentmölleri valdustes tuleb läbiotsimine teha, sugulasi tuleb intervjueerida,» loetleb Tereesz nahkkinnastes näppudel.

«Mis mõttes, sa ju nägid, et ta ei teinud seda?» Metsatee käändub, helepruun hein naaldub üle roobaste nagu kellegi juuksed ja kahiseb Jesperi jalge all. «Või ei ole sa kindel?»

«Kapten Pepi Popikarnassose Psühhedeelses Kabinetis ei saa sa kunagi kindel olla,» lõikab hüperaktiivne Khan vahele ja keerab ümber. Mõned sammud tagurpidi käies seletab ta Tereeszi eest: «Sellepärast ZA/UMi kohtus ei arvestatagi, see on psühhedeelia, saad aru, sellest üksi ei aita, reaalsus peab *korrespondeerima*. Peavad olema mingid tunnistajad ja asjad. See on kõik niikuinii üks mõttetu värk!»

«No kas ta nüüd päris mõttetu on, seda ma ei ütleks,» Tereesz viskab suitsukoni puude alla, oranž säde põrkab, «aga Pepi Popikarnassose puhul oli sul õigus küll, seal lähevad katsealuse fantaasiad ja reaalsus segamini. Mulle tundus, nagu tegemist oleks pigem mingi… aspektiga tast. Sellisega, mis lakkas olemast või… Kui ma aega saan, siis peaks laskma kohalikel võimudel neid asju uurida.»

«Aga praegu on, kuidas te ütlete, *bastaa*?» küsib Khan.

«Praegu on *bastaa* jah.»

«Väga hea, sest et olgem nüüd ausad! Kes teist tahab nad kuskilt kraavist üles leida? Tegelikult ka. See ei ole ju eesmärk omaette, sellest ei saa midagi!» Khan jääb kavalalt naeratades vastuseid ootama ja näeb, kuidas Tereesz käe üles tõstab.

«Mina tahan. Ja on küll eesmärk omaette. Kas sa *lõpetatusest* oled kuulnud? Sellisest kontseptsioonist.»

Jesper mõtleb ikka veel põlastusega Pepi Popikarnassose süntesaatoripinina peale, ülehinnatud futuristi eneserahuldamine. «Sul on midagi paremat välja pakkuda? *Tempus rev?* Seekord teeme kõik õieti?»

«Poleks paha. Ausalt, ega ma ei ütleks ära.»

«No kuule, Khan, ole nüüd mõistlik.» Tereesz paneb järgmise suitsu ette, külmas õhus on tikuväävli lõhna. «Aeg hakkab otsa saama, Revacholiga on sidekatkestus, Oktsidendiga ka. Pool maailma on tagajalgadel, kui sõda tuleb, siis pannakse kõik uurimised seisma, dokumendid, paberid, inimesed võivad kaotsi minna. Tuleb kiiresti töötada, kõik otsad lõpuni viia, enne kui on hilja.»

Kolm väikest siluetti läheb võssakasvand põldude ääres, nad hoiavad tasakaalu ja nihkuvad vaieldes üle palkpurde, jää triivib jalge all koos ojaga allavoolu; nad hüppavad üle ümberkukkunud puude metsatunneli hämaras ja liiguvad hanereas valgetel heinamaadel. Khan läheb okastraadi alt läbi ja Jesper, nagu Tereeszki, hüppab üle. Koplid jäävad maha, mets hõreneb, tee liivane vagu istub allpool puujuurte piiri nagu pisike kanal. Juba sahistabki meretuul ülal latvades, õhus on tunda, kuidas veekogu avarus läheneb.

«Me oleme teie asja nii kaua teinud ja midagi pole sealt tulnud. Andke nüüd mulle ka üks võimalus.» Khan seletab rohkem kätega vehkides kui suuga.

«Okei, selles on sul õigus küll, et on tupik,» tunnistab Tereesz. «Aga ütle siis lihtsalt, mis see plaan on, ja las me mõtleme. Kui ma arvan, et sellest võib midagi tulla, siis okei, teeme ära, kui mitte, siis peab aja maha võtma.»

«Sa ei saa aru,» kehitab Khan õlgu, «kui te ära ütlete, siis me ei saagi kunagi teada. Mingeid muid otsi ei ole enam. Ma ei saa jätta sellist võimalust, et te ära ütlete. Teeks väikse väljasõidu enne, ah? Käiks räägiks ühe professionaaliga? Me oleks juba ammu pidanud taga ühendust võtma, sellega läheb kiireks nüüd.»

«Mis mõttes muid otsi ei ole enam,» ei saa Jesper aru. «Aga Mälini kirjad? Keegi ju pidi nad saatma, käekiri kattus, selles eas tuleb ikka väike areng sisse. Kui kolmeteistaastane kirjutab, siis viieteistaastaselt ta käekiri ei pruugigi 100% kattuda, 95% on vägagi paljulubav, ma olen lugenud sellest. On mul õigus, Tereesz?»

«Jaa-jah, on küll õigus,» hüppab Khan vahele. «Aga tead, mis? Mul on üks mõte, kuidas me selle ka sirgeks saame. Seda lihtsalt ei tasu *praegu* ootama jääda. Tuleb tegutseda, kohe!»

«Mis mõte?»

«No ma panin ajalehte kuulutuse.»

Tereesz longib oma viiekümnendate stiilis kalasabamustrilises mantlis, ta näeb igati kojko välja, suu on mõtlikult paokil. «See ei pruugi üldse nii kehv idee olla, millal sa selle kuulutuse panid?»

«Üleeile andsin sisse, täna peaks ilmuma. Ma panin su numbri ka sinna, Jesper, juhul kui ma ise kodus ei ole.»

«Ja mis sa kirjutasid sinna?»

«Et kui kellegil mingit informatsiooni on, siis tulgu lagedale, midagi halba ei juhtu, aidaku hädast välja, noh!»

«Selline asi võib olla efektiivsem, kui sa arvad,» seletab Tereesz Jesperile. «Eriti nii vanade asjade puhul. Aga sa pead ikka kuid ja kuid erinevatel veergudel kalastama. Kuhu sa panid?»

«Dagensisse ja Kapitalisti. Mul polnud rohkem raha. Muuseas, te olete mulle mõlemad viis kümpi võlgu. Ja selle nõustaja jaoks, keda ma meile soovitan, talle läheb ka vaja. Ja reisi jaoks. Vähemalt tuhat peaks kaasa võtma, ta on väga kallis, väga kõrgelt hinnatud. Ma olen nii pikka aega oodanud seda, lugenud tast…»

Jesper muutub kannatamatuks. Esiteks pole tal praegu kindlasti tahtmist kuhugi sõita, teiseks ta juba aimab, kelle raha siin silmas peetakse. Khan elab oma masuudipuurtornil hukkunud isa valurahadest ja kui Tereesz uurimist ei algata, ei maksta talle midagi kinni. «Kuule, lao välja, mis nõustajast me räägime siin?»

Kolm siluetti jõuavad kaljupangale. Avarus tuleb mere pealt vastu, üle kuivanud heinamaa. Hein on lumekihist valgetähniline, üksik männijändrik lõdiseb tuule käes. Taevas hämardub, kui mehed pangaservale lähenevad, Jesper tõmbab mantlikraed koomale, veemühin kõrvus valjenemas. Ta jalutab tihtipeale need kuus kilomeetrit pangale üksinda läbi. Siit paistab see, mida nad kõik näha igatsevad – Charlottesjäli rannatriip sinetab teiselpool lahte, lumeuduses kauguses.

Khan nõjatub palkidest piirdele ja vaatab alla. Lainemürakad peksavad ennast kaljuseina vastu katki, vesi kaardub ja valge lainehari puruneb miljoniks vahukobaraks. Piisad mehe prilliklaasidel teevad pildi uduseks. Jesper hindab sügislainetust, see tuleb kord aastas ja nüüd on tal plaan selge. Mingu. Tüdrukule ütlen, et lähen ka, poistele mõtlen midagi muud välja. Ta mõõdab tuult.

«I s e - c h i l l i j a,» ütleb Khan, «on viimane aeg temaga tüdrukutest rääkida.»

Jesper hakkab naerma, aga Tereesz on tõsine.

«Oot-oot! Ta kinnitas kilomeetri täpsusega Abadanaizi ja Dobreva skeletid,» seletab Khan. «Veel? Kaks aastat tagasi mindi tema vihje järgi Corpus Mundile Cornelius Gurdit otsima. See ahelik, mille ta välja tõi, on nüüd küll halli vajunud, aga nad leidsid Gurdi toidunõud ja laagriaseme jäänused sealt lähedalt. Pärast viitesada aastat! Ise-chillija, Jesper, ta elab Lemminkäises, maamajas, metsa sees, ja me läheme sinna.»

Tinahallil merel sajab lund, temperatuur seisab nulli peal; tuul lahes on alla kümne meetri sekundis ja kaks järgmist nädalat panevad tormid Lääne-Katlas, otse halli serval, ookeani paisuma. Kahenädalane aken, täiuslikud tingimused. Juba Jesper tunnebki, kuidas veemass Charlottesjäli rannas, kümne kilomeetri kaugusel siit, laineteks murdub. Ta silmis liigub lainete laudjaid, pikki ja stabiilseid nagu ilusaid mõtteid.

«Okei,» ütleb Jesper, «aga mul on endal üks konverents. Disainivärk. Neljapäevast laupäevani. Ja muuseas: Lemminkäise ei ole väga hea mõte praegu. Või äkki te ei tea?»

Väike Ulv on üheksa aastat vana, kui Oranjes sünnib nüüdisaegne tantsumuusika. Johan Hauer, Rietveld ja Arno Van Eyck keerutavad ülikoolisaalides plaate; Vesperis, Viderundil, avatakse maailma esimene diskoteek «Das Baum»; Messina suveõhtusel arkaadiväljakul, pärast inimajaloo kõige eepilisemat setti, kroonib ekstaasis rahvamass Theo Van Koki innossentsiks. Ulv tuleb ranits seljas koolist koju. Ta käib neljandas klassis, ta istub üksi viimases pingis, sest et Ulvi ei huvita, mis õpetaja räägib. Ulvi ei huvita matemaatika ja loodusõpetus ka ei huvita Ulvi. Nõmedad plikad ei huvita Ulvi, Ulvi huvitab ainult üks asi siin maailmas. Suu ammuli seisab ta koduteel, Västermalmil, Fonopoe ukse ees, kust muusikahuvilised sisse-välja voorivad. Mängib Theo Van Koki kooma-remiks ühest vanast overtüürist ja muusikahuvilised vaatavad, lindid kaenlas, kuidas poe ees kõlarite all rokib väike Ulv tantsida nagu kurjast vaimust vaevatud. Pisarad voolavad alla mööda Ulvi põski, kogu maailm haihtub. Kõik naeravad ja vaatavad vaimustunult, kuidas väike poiss nõksub ja kargleb, lõngub, lõõtsutab, vehib, röögib: «Vau, ei ole nii?!» Ta lööb käte ja jalgadega õhku, taob peopesadega kaariku kapoti vastu üleminekut kaasa ja ei saa lihtsalt aru: «Kuidas n i i kõva?! Ei ole nii kõva!!!»

Trendikas dressipluusis müüja tuleb poest välja; hallist kadunud asjade kaosest, kus kooma kaikub üle inimajaloo, astub Ulvi ette noor mees ja ulatab talle Stereo 8 lindi. «Theo Van Kok/» seisab ümbrisel, «*Comte* de Perouse-Mittrecie». See on esimene ja viimane kord Ulvi elus, kui elav inimene talle midagi väärt on olnud.

Mootorkaariku kroomjas rehv keerleb ja lumi sahiseb rattakettide all, aga Inayat Khan ei ole seal, ta on kolmeteistaastane ja astub Tereeszi isa suvila verandalt välja õunapuuaeda. On pime ja rohutirtsud siristavad. Ise-chillija paneb Stereo 8 lindi mängijasse, kaks plastikust ketast keerlevad. Käimas on *soundcheck*, aga juunikuu öö on vaikne, see muusika ei kosta sinna välja. See on kakskümmend aastat edasi ja kaugel-kaugel Inayat Khanist. Õhk on lõhnadest pilgeni, ta tuleb nagu vaim poisile puude alt vastu, tiirutab ta põlvede ümber ja lõhnab varaküpsenud suisleppade järgi. Khan astub paljajalu kastemärjal murul. Poisid magavad sees, teisel korrusel, aga tal ei tulnud und. Hommikul kell pool kaheksa läksid nad koos tööle. Khani keha on ehitusest rammestunud, aga süda rahutu. Rahad ei taha ka ots otsaga kokku tulla. Diiler Zigi pildus telefoni otsas astronoomilisi summasid. 300 reaali. Jesper viis oma «Mees Hjelmdallist» seiklusromaanide kogu antikvariaati. Pika veenmise peale. Khan müüs binokli maha.

Kuueteisttaktilised põlemiskambrid põtkivad masina südames; kaugel Lemminkäises värisevad maamaja aknaklaasid bassirütmis. *Check, check*… Aga Inayat Khan ei ole seal. Suislepp potsatab ta jalge ees murule. Väike Inayat nühib õuna särgivarrukasse puhtaks ja võtab aiapingil istet. Ta lööb hambad vilja ja tunneb, kuidas magus valu põtkib südames, nii et raske on hingata. See on käest libiseva võimalikkuse tunne, mis päev otsa kasvab ja siis õhtul annab ennast tunda. «Räägi… sul on alati nii ägedad ettekanded. Ajaloos ja loodusõpetuses…» Tumerohelised silmad, ääretult lahked ja nii väga huvitunud. Oled sa ikka kindel, Khan? Katsu nüüd mõistlik olla, pole mõtet ennast niimoodi asjata alandama hakata.

Kapoti all aurab, seal jookseb mootoririhm; lint libiseb magnetlugeja vastas. Aga õunapuuaias on ikka veel vaikne. Inayat Khan ei usu jumalat, eriti. Jumal olevat kunagi,

kindlasti rohkem kui kolm tuhat aastat tagasi kellegi Piusi nimelise mehe poolt Iilmaraal leiutatud. Vist. Aga nüüd viskab Khan õunasüdame põõsasse, paneb käed kokku ja palvetab.

«Palun tee nii, et ma ka Mälinile meeldiksin. Jumal, palun tee nii, et ma talle päriselt *meeldiksin* meeldiksin, mitte lihtsalt… no tead küll, oled ju jumal. Ma luban, et siis ma ei arva enam, et keegi mees – Pius, Perikarnassiselt – su välja mõtles. Ma luban, et ma usun siis, et sa oled kõikide aegade algusest olemas olnud ja joonistanud taeva ja maa oma… ee… kuldse sirkliga, või ma ei tea, millega. Vabandust, jumal, et ma niimoodi lõõbin su kallal, aga vaata, mul on jube raske uskuda, et sa olemas oled, kui ma Mälin Lundile ei meeldi.»

Khan vaatab üles taevasse. Südame pimedas tiirleb ja laotus süttib täht-tähe haaval. Armastus, nagu sileda karvaga kass tõmbab kõhu sees kerra. Armastus talle on kaotuse kartus.

Tagatulede punane kuma värvib lume verele, mootorkaariku summutist raksatab tossu. Ketistatud rattakummid vuhisevad lumel ja mootor kõriseb hetkeks. Käiguvahetus. Toon tõuseb. Kiirendus surub hulljulge autojuhi seljatoe sisse. Noorel mehel on sõrmed kangide külge jäätunud ja võidusõiduprillid peas, ta on juhikorvis. Klaaside härmaselt pinnalt peegeldub valgustamata mägitee ja kaob rataste alla.

Lemminkäise entroponeetilise katastroofi tsooni kohal atmosfääris tuiskab. Tumedad mäeahelikud, lumetähnilised tipud silmapiiri lõikamas, hambad irevil nagu Linoleumimüüjal. Oru põhjas laiub raiesmikke ja kuusepuumetsasid, mööda mäenõlva lookleval teel kihutab must mootorkaarik sada viiskümmend kilomeetrit tunnis.

«Sitaks ä g e on!» hüüab Khan. Tereesz noogutab, masuudiaur täidab salongi jahedat õhku, õhk on tööstushapu. Agent vaatab aknast välja, teepiirde postid lendavad lumesajus mööda ja alt orust paistab valge laanemassiiv, raiesmikuruudud sees mustamas. Khan hüppab Tereeszi kõrvalt vastasistmele. Ta laseb viimase tilga veinipudelist keelele. Kurv loksutab ta kolaki! vastu kabiini seina.

«Otsas,» näitab ta Tereeszile tühja pudelit. Koheselt ilmub uus aromatiseeritud marjavein Khani pihku. Keeratav kork lendab krõksuga maha, «Suhkur: 25%» krudiseb hamba all. Kaugel teisel pool orgu, vastasnõlval, vilgub pimedas tulukesi. Kõik ülejäänud masinad liiguvad ikka veel vastassuunas, eemale entroponeetilisest katastroofist, juba kolmapäeva õhtust saati. Siis kui Khan, agent Machejek ja hull suru rallisõitja Kenni – lihtsalt Kenni – koos Vaasast teele asusid:

«Mis su nimi on?»

«*Kenni*.»

«*Kenni kuka?*»

«*Vain Kenni*.»

«*Kattoo, entroponeetisen romahduksen vyöhyke! Ei voi olla, kuusetkin rupee taivaasen ajautumaan, saa-ta-na, ihan kuin ne sanoi, sen kyllä täytyy nähdää! Ja talot myös!*» karjub Kenni juhikorvist üle mootorimüra.

«Kuidas läheb?» hüüab Khan vastu. Tema vastupidiselt Tereeszile on ikka veel veidi mures, kui masin raputab ja juhikorvi pimedas, spidomeetri kollakas kumas, näeb osutit saja seitsmekümnele nihkumas.

«*Hienosti menee, ihan hienosti, en huolehdi ollenkaan!*»

«Ja tee, kuidas tee on?»

«*Että mikä, tiekö? Ei, hyvin on, en huolehdi ollenkaan.*» Kenni ei *huolehdi ollenkaan*. Kenni tahab aromatiseeritud marjaveini hoopis ja siis, kui Khan arvab, et Kenni purjus peaga sõitma ei peaks, siis Kenni ütleb: «*Äla huolehdi, alright? Mä oon puolet tiet juonu jo, muuten mä nukahtaisin. Se autta mua keskitymään, kato!*»

Tee lookleb edasi mööda mäenõlva, kuuskede vahel. Kenni tõmbab külje ette, et kurvis püsida. Khan tunneb ennast turvalisemalt alles siis, kui mootorkaarik koos külateega nõlvalt alla sügavale metsa sukeldub. Lumekahin rattakettide all ja mootori põtkimise hääl, aknaruudud on ringideks kinni tuisanud. Tontmust metsamüür laperdab illuminaatorite taga. Järsku tõmbab Kenni vasakule tee äärde ja Khan hüppab tagasi enda poolele. Mootorkaarik tuiskab punast värvi Graad Telekomi furgoonist mööda. Uudisteagentuuri võttemeeskond lehvitab Khanile omaenda kinnituisanud illuminaatorist, Khan lehvitab vastu.

Viimased kaks päeva on ta Tereesziga koos kabiinis joonud, juht keeldub peatusi tegemast, Kenni tahab rekordit teha. Tal on stopper käel. Ja kõik see aeg nad näevad, kuidas kogu ülejäänud liiklus läheb teises suunas. Kakssada kilomeetrit Vaasast ja mootortsükli vastassuunavööndis nihkus ikka veel liiklusummik mööda. Äärealade rahvas, teel linnadesse, sugulastele külla. Autoraadio sahinast sai teada, et samasugune paanika leiab aset kõikjal Katlas. Ardas on Norrköping oma magneesivaksaliga selleks kohaks, kuhu kõik igaks juhuks kokku voolavad. Ka Jelinkas, kokkukukkunud Põhjaväila lähistel, on järgmiseks kaheks kuuks piletid välja müüdud. Ära ei saa, mine või jala üle boreaalplatoo.

Lagendikest küljeaknas sai aegamööda kuppelmaastik, udused vaalaseljad libisesid silmapiiril, kuusemetsad küüru peal. Ka mootortsükkel läks hilja öösel maanteeks üle, aga vastassuuna liiklus ei hõrenenud, kõigest tee tuli sammastelt alla, väljade keskele, kus lumi tihenes ja põllud valendasid tast. Khan jäi raskelt magama, pea küljeakna vastas, ja nende ees pimedas säras esitulede teemantimeri ühel pool sõidusuunda ja kõhe, tühi maantee teisel pool. Üksik punaste tagatulede paar libises kiiruga edasi Lemminkäise poole. Ja nendega koos läksid veel ainult sõjaväekolonnid ja välismaa uudisteagentuuride masinad, raadioantennide üksused katustel.

Hommikul tegi ta silmad lahti ja klaasi taga möödus mahajäetud suru küla. Elektritraatide lained looklesid postide vahel ja nende all, tühjal külatänaval, sõitis maatüdruk jalgrattaga. Tal oli pikk seelik ja jope seljas. Maatüdruk vaatas Khanile otse silma, helkurid rattakodaratel helendamas. Nad olid tuhat viissada kilomeetrit Vaasa piirist ja tuhat viissada oli veel ees. Kenni sõitis vaikselt ja kabiini oli kuulda, kuidas jää ratta all porilompides murdub. Tüdruk lehvitas ja keeras asula välispiiril kõrvalteele. Metsavärava hämarus neelas ta alla, jalgratta tagatuli vilkus dünamo rütmis. Ees puudetunnelis juba sadaski lund. Nii nad läksid – Inayat Khan ja Tereesz Machejek, koos taksopargi kõige julmema kuti, Kenni, lihtsalt Kenniga. Mõned tunnid istusid poisid

vaikselt ja vaatasid niisama, kuidas Surumaa möödub hämaras. Tänavalaternate külmad tähed süttisid kauguses, majade katustel murenes eterniiti. Mida lähemale jõudis õhtu, seda paksemaks läks lumi. Silmapiirile kerkisid mägede tumedad saehambad, külad jäid järjest harvemaks ja Tereesz käis välja, et võiks aromatiseeritud marjaveini lahti koukida.

«Muidu läheb masendavaks.»

Ees pimenevas mäestikus nägid nad tihti sõjaväeõhulaevasid taevas. Kord vuhises raudprikk otse üle silla ja püüdis nad oma prožektorivihkudesse, õhupadi ähvardas kaariku ümber pöörata. Aga siis oli laev läinud. Ainult ta tuled veel libisesid üle pimeduse metsa kohal. Seda kutsutakse evakuatsiooniks.

Kontrollpunkt seisis hüljatult tee ääres, seal helendasid tähed «LEMMINKÄISE». Üle tee jooksis betoonplokkidest sõjaväepiire, Kenni tõmbas ratastele lumeketid peale ja pööras piirdest mööda sõites pool põldu üles. Koos piiripunktiga jäi selja taha ka nähtamatu talveorbiit, kust edasi on alati talv. Asfaltki kadus ajapikku ja nii tulid maaperekonnad saanidel vastu, mööda lumiseid kruusateid. Näha halli oma silmaga lapsepõlvest saati silo taga kõrgumas on nende suur privileeg. Hobused vedasid saane ja mööduv pere, kogu oma vara otsas, lehvitas naljakale paksukesele tumekollase naha ja diamaterialistiprillidega.

«Nii imelik, kogu aeg nad lehvitavad,» ütleb Khan ja Graad Telekomi furgoon jääb kaugele maha, lumepilve Kenni masina rataste alt. Kaugel pimedas metsas ei vilgu enam ei esitulesid ega saanilaternaid. Sinna taluhoovidesse, kombinaadiesistele ja suletud külapoodidesse on nüüd jäänud ainult need, kes tahavadki siia jääda. Pimedas kõrgub hall.

«*Kuuletko sen?*» küsib Kenni juhikorvist, «*Harmaa… se on nyt varmasti harmaa! Mua vähän huolestutta.*»

Tereesz ja Khan kuulavad. Ja tõepoolest, tuisu all on kasvamas uus heli, halvaendeline rudin, madal praksuv müra. Nagu laine murduks, aeglaselt-aeglaselt… Khanile kõlab see nagu laulu algus. Ta kuulis seda unes.

«Ma ei ole enam KoMilis, nad lasid mind lahti,» hüüab Tereesz, purjakil, käed ruuporiks suu ees.

«Mida?» ei kuule Khan alguses, müra on hüpnotiseeriv. Ta tunneb, kuidas ihukarvad üles tõusevad ja külmavärinad jooksevad, nagu ta oleks just külmas toas kampsuni seljast tõmmanud.

«Nad lasid mind lahti Koostööpolitseist!»

«Ma tean!» hüüab Khan ja ulatab Tereeszile aromatiseeritud marjaveini. «Sa oled kogu tee kellegi Somerset Ulrichi ametimärki näidanud!»

«Kust sa tead?» Tereeszi suust tõuseb alkoholi lõhna kabiini külma sisse.

«Sest et kõik piiripunktid kutsuvad sind härra Ulrichiks ja agent Ulrichiks ja Somerset Ulrichiks.»

«See on üks kadunud agent, kelle paberid ma võtsin. Mul on neid veel.» Tereesz rüüpab sõõmu, ta huuled punetavad ja pudelikaelast loksub kleepuvat vedelikku särgikraele. «Pabereid, ma mõtlen. Ja kadunud agente. Kronstadtis panin «Machejek»,

muidu nad ei võta jälge üles. Ma mõtlesin, et lähen Somerset Ulrichiga Lemminkäisesse ja jätan raja maha, eks tulgu järgi!»

«Sa oled tagaotsitav või?»

«Jaa-jah, mis ma ei rääkind sulle või? Üks tüüp sai südamerabanduse sellest jubinast!»

«ZA/UMist või?»

«Sellestsamast,» ütleb Tereesz ja ees näeb suru ralliäss Kenni, kuidas mustav laanemassiiv aeglaselt taevasse triivib. Maa krudiseb ja praksub, kui kuused ennast koos juurtega ta seest välja rebivad. Puit karjub, ja läbikülmunud maagi, nagu hambaarstitoolis. Paekiviklibu lendab õhku ja kaugel ülal pimedas mähkub esimesi puid halli sisse ära.

Kaks aastat tagasi.

Khan kuuleb läbi une telefonihelinat. Külm ja võõras hääl, valeärkamine. Ta teeb oma ema keldris silmad lahti ja tõuseb, pidžaamapükste ja susside väel. Ta tunneb, et midagi on teisiti, aga läheb siiski. Kelder ta ümber on unest kummaline, asjad on valedes kohtades. Nadja Harnankur oma medaljonis naeratab õudselt, Gon Tzul on kompassi asemel surematuks tegev virsik käes, see hallitab.

Keset tuba laual läigib tühi klaasvitriin. Khan ei julge sinnapoole vaadata, selle tühjuses on midagi, mida ta ei mäleta. Midagi valet. Telefoni helinas ka – kuidas see kõlab läbi korteri pimeduse, ülevalt esikust.

Ta läheb trepikesest üles, esik magab ta ümber, telefon heliseb seinal. Mees sirutab käe, kardab. Ta pihk tõmbub toru plastikul higiseks, miski keelab tal vastu võtta. Aga ta peab, see on tähtis, iga niidiots on. Nii tõstab ta toru hargilt, esik imbub sellest halli sahinat täis. See valutab ta kõrva vastas.

«Halloo?» küsib Khan.

Aga keegi ei vasta.

«Halloo, kes on? Palun ütle, kes sa oled!» kordab ta ja iga kord muutub mehe hääl järjest anuvamaks, sahin järjest valjemaks. Kuni lõpuks see kurdistab ta, sisekõrva rõhk läheb paigast ära, jääb ainult tundmatut päritolu vibratsioon, selle kese. Vaikus käib lainetena lihast ja luust läbi. On külm.

«Palun,» prisked pisarad voolavad Khani prilliklaaside alt. «Ütle, kes sa oled...»

«Sa tead, kes ma olen.» Vibratsioon eritab lapse häält, ütleb sellega kohutavaid asju. Khan hakkab vappuma, vajub esiku nurka, toru käes.

«See ei ole sina, see ei ole sina!» nutab ta. Mehe päriskeha rapub mõistusega kaasa. Ta ärkab ja nutab oma voodis. Kõrv huugab, uni jätkub ärkvelolekus, ainult vitriinis on jälle õhulaevamakett, Nadja ei naerata enam ja Gon Tzu hoiab kompassi.

Vitriini peal on kuivanud juustuvõileivad emalt, jahtunud kohv. Ja ümbrik – hommikune saadetis Graadist, magnetpostiga. «Sarjan Ambartsumjan» on saatja lahtrisse kirjutatud ja sees on üksainus võti, kuldne ja mõõtmatult keeruline.

Tal on kaks aastat aega.

12. ZIGI

Üheksateist aastat tagasi, hilissügisel. Kell on 8.15 ja Khan jääb kooli hiljaks. Ta tõttab kesklinnas, Königsmalmil. Liikluse valgeid jutte hõõgub hommikupimedas, sajab paksult lörtsi. Poiss jookseb, ranits seljas, üle vöötraja, signaal tuututab ja mootorkaarik vuhiseb mööda. Ta oleks peaaegu alla jäänud. Lörtsilobjakaid tikub silma, sulab põskedel ja villamütsil. Khan jookseb trepist üles peaukseni, kui miski naelutab ta paigale. Kooli fassaadi nurgal küürib majandusjuhataja koos koristajatädiga suurt punast O-tähte. Täht on sama pikk kui koristajatädi. Politseinik vangutab pead ja vaatab üles seinale, kus tohutu slõugan annab teada: «KOGU MAAILM ON VAHETU ENTROPONEETILISE KATASTROOFI TSOON».

Selline poiss on Zigi.

Zigi on kooli kõige paham poiss. Zigi on nii paha, et mõned ütleks isegi, et Zigi on liiga paha poiss. «Ta käib kümnendas klassis, aga tead, mis? Ta tuli meile ühest teisest koolist ja Sixten tunneb seal kedagi ja see rääkis, et Zigi tuli nende kooli ka ühest teisest koolist. Arva ära, mitmendas klassis Zigi neil käis! Just! Ka kümnendas. Ma võin kikku tõmmata selle peale. Ja tead, mis veel? See kool, kus ta enne seda oli… ta käis seal ka kümnendas klassis!» Zigi ema on rõõsk Vaasa naine, ta töötab haridusministeeriumis ja saab Lundide emaga hästi läbi. Sellepärast poiss saabki kesklinnas koolis käia, kuigi ta on kaks korda istuma jäänud. Kodus on tal lademetes ruudulisi vihikuid, igasuguseid piiramismasinaid, linnamüüre ja trajektoore täis, aga Zigi ei taha, et sa seda tema kohta teaksid.

Zigi isa on nihilist, kojko ja joodik. Selle üle on Zigi väga uhke: «Mu isa? Ah, ma ei tea… nihilist… kojko… joodik…» Zigi pärisnimi on Zygismunt Berg. Tereesz nägi teda ükskord poiste vetsus, tõstis vasaku käe rusikasse ja lausus: «Františček Vapper!» Zigi ei ütelnud midagi. Zigi kuses. Sorr-sorr. Siis läks Zigi uksele ja seisatas hetkeks. Nahktagi lukud kõlisesid.

«Õu kutt, kuule!»

«Jah?»

«Pista perse oma Františček Vapper.»

Zigi on nihilist ja kommunist ka. Kui vaja läheb. Tal käib «kodanlane» üle huulte nagu libliknuga: «kodanlane», «kodanlased», «kodanlik», «kodanlik kunst», «väikekodanlik arvamus», «sa oled kodanlane», «su kodanlasevanemad», «su vanemad on kodanlased», «see on sellepärast, et su vanemad on kodanlased», «see on sellepärast, Ann, et sa oled kodanlane» (Zigi kutsub ka õpetajaid eesnime järgi), «kodanlaselibu», «kodanlasekutsikas», «pederastia on kodanlik haigus, pederastid on kodanlased». Zigi on lugenud poiss ja kursis ka kodanluse kaunimate nimedega: «pursui», «*bourgeois*», «*petit-bourgeois*», «pürjel», «bürger», «kulak», «keskklass», «rantjee», «suurmaaomanik…»

Ta mõju on tohutu. Patsidega tüdruk neljandast klassist tuleb koju ja küsib: «Isa, miks sotsiaaldemokraatia nii nõrk on?»

«Kust sa sellist asja kuulsid?»

«Zigi ütles, et sotsiaaldemokraatia on nõrk ja kommunism on vägev. Miks meil kommunism ei ole, isa?»

Aga eelkõige on Zigi siiski nihilist. Ta loeb diamatti, räägib, et loomad on automatoonid, fännab biheiviorismi, jumaldab halli ja Meski nihilistlikku innossentsi Ambrosius Saint-Mirod. «Kui teil veidigi julgust oleks, kasvõi tsipake, siis te läheksite ka SaintMiro alla.» Zigi räägib oma kodumaast riigikukutaja pöördes. See ei ole enam osa Zigist. Zigil puudub kodumaa. Geograafiaõpetaja saatis ta direktori kabinetti, Zigi peatus uksel, nahktagi lukud kõlisesid: «Hallis näeme,» ütles ta ja vedas nimetissõrmega üle oma kõri. Siis kui koolis veel entroponeetikat ei käsitletud, kogunesid paljud vahetunnis Zigi ümber ja koridor kajas ta pooltõdedest: «Hall on minevikust tehtud,» ütles ta. «Kõik kadunud asjad on seal läbisegi, kurvad ja mahajäetud. Hall on maailma mälestus maailmast. Ta kuhjub aine otsa ja pühib kõik oma teelt. Seda nimetataksegi entroponeetiliseks kollapsiks.»

«Aga millal see juhtub, Zigi?»

«Jah, Zigi, millal?»

«See juhtub veel sinu eluajal, väike Olle. Ma loodan vähemalt. Ajalugu neelab oleviku alla, ainest maailm kaob, *desaparecido*… Sellepärast polegi meie põlvkonnal mõtet koolis käia, mingit tulevikku ei tule. Kui sa suureks kasvad, ära sina lapsi saa, nagu su alaarenenud kodanlasevanemad. Sa jõuad neid veel suremas näha ja see on kõik. Võrreldes halliga on maailma alles jäänud vaid õige pisut! Lõpuks iisolad upuvad, kümnete ja sadade ruutkilomeetrite kaupa maismaa massiivi, saad aru, nagu laev vajub halli sisse kreeni. Vuhhhh…» Zigi teeb kätega uppuvat laeva, nahktagi lukud kõlisevad ja lapsed ahhetavad. «Ära muretse, Olle, see saab olema inimkonna tähetund.»

Zigi teeb suitsu. Kooli peldikus, garderoobinurgas. Zigil on *sprechgesang*-ansambel, huvijuht tegi suure vea, kui ta lasi Zigil talvepööripäeval esineda. Zigi *sprechgesang* ̂is nagu kuulipilduja. Nelisada kuuli minutis…

Hook:

«Tee suitsu! Kooli peldikus, garderoobinurgas,
abraq adabra, fuajees (*aa-jee!*) söögijärjekorras.

1st verse:

Vastik hommik, pime, väsinud on olla,
jälk lörts, tuju nullis, panen kohe maja nurgal (mutt ei näe!)
priske koni ette, mmm… saad aru, mul hakkab mõnus.
Priske koni, seest on soe, kõik kaob!

Hook:

Abraq adabra, kooli peldikus, garderoobinurgas,
abraq adabra, haihtu nagu maailm.»

Ja nii edasi. Jaanuaris visati Zigi koolist välja. Ja pane tähele, see polnud ta segaste riimide pärast. Viiekümnendate Vaasa tolerantses haridusruumis nähti sellist *sprechgesang* îmist pigem väljakujunemisprotsessi loomuliku osana. Asi oli selles, et Zigi oli narkodiiler. Sellepärast ta tuligi üldse sinna kooli. Sellist asja ei osanud tollal küll keegi oodata ja Zigi oli sellest enam kui teadlik. Ta tegutses kartmatult, otse klassis, rääkis tehingutest avalikult ja valjult, jagas näidiseid, lõikas Vaasa naiivsusest saaki nagu Vidkun Hird või Linoleumimüüja. Ta tarbis ise ka, tuli narkojoobes tundi, ta oli anakronism, ajast kakskümmend aastat ees. Zygismunt Berg oli must kobrutav plekk.

Siis kui politsei talle viimaks jälile sai, emigreerus Zigi Graadi oma isa juurde. Ta kadus radarilt. Mõned aastad hiljem leiti ta söestunud surnukeha ühe iseäranis masendava paneelelamu küttekorruselt, põletusahjust.

13.AINELAULATUS

Blond juuksesalk tüütult silmanurgas, kulmud päikesest kipras, seisab väike Jesper de la Guardie oma ajatunnetuse transpordisõlmes. Kõik viib siia ja siit lähtub kõik. Ta kannab sel puhul valget madruseülikonda, tal on tumesinise randiga madrusemüts peos, ta painutab seda närviliselt. Jesper on kolmteist aastat vana, tal on püksitaskus pudeliavaja, taskurätt nimetähtedega, kakskümmend neli spiiditabletti ja pingil ta kõrval on liiliabukett. Kõik eelnev aeg suubub siia, Charlottesjäli hobutrammipeatusesse, ja siit peatusest lähtub kõik, mis järgneb. On ´52. aasta esimene juuli, Jesper seisab suveõhtu serval, funk!ootepaviljoni ulja valge kaare all. Ta kardab, kostab vagonettide lõginat, kui lõbustuspargiatraktsioon teda aegamööda oma kiirendusharjale tõstab, eelmisest pühapäevast saati. Ja nii on see kestnud kogu see nädal: kõrgus, pöörituse tunne seisab ees. Ja langemine, ta on nii kirjeldamatult elevil. Esimene tramm tuleb ja tüdrukuid pole seal. Poiss tunneb kummalist kergendust, nagu siis, kui ta kolm aastat tagasi Revacholi lõbustuspargis Terasmägede jaoks liiga lühikeseks osutus. Oht on napilt möödas. Kuid siiski, ka järgmine tramm puistab oma reisijad peatusse ja tüdrukuid pole nende seas. Tunne pöörab end kõhus pahupidi – pettumuseks. Mis siis, kui neid ei tulegi? Kell on pool üheksa ja nad pidid juba tund aega tagasi siin olema. «Sa pead olema vähemalt nii pikk, et sõita Terasmägedel, väike poiss.» Jesper tõuseb kikivarvukile ja võtab julgestuseks sõõmu õlut. Õlu on kohutav idee, ta teab seda, õlu paneb humala järgi haisema.

«See on kohutav idee, Tereesz. Õlu haiseb, tšikid vihkavad õlut!» Aga pärast nädalat ehitustöödel, kolmesajareaalist summat kooli kõige pahamale poisile Zigile, lunastamaks müstilised tabletikesed… pärast plaadimängija akusid, lilli ja jumal teab mida veel, oli Tereeszil õigus. Ta ütles: «Meil ei ole rohkem vahendeid, Jesper, ja *kuivalt*… kuivalt me ei lähe.» Nii nad seisidki õlleputka ees, abivalmis paadialune limpsas huuli ja unistas oma pistisesõõmust. Müüja vaatas altkulmu kolme ulakat poissi ja poisid vaatasid, kuidas vahutav vedelik tsisternist papptopsidesse voolas.

«Nagu kusi,» kommenteeris Jesper.

Khan võttis pooleliitrise oma pruunide käte vahele ja vaatas, kuidas Jesper vastu madrusemütsi serva sõrmi põristab. «Jää vait ja joo, endal käed värisevad.»

«Mm… te olete kust joonud, kui ma ei eksi?» etles Jesper meelalt ja nuusutas oma topsi. «Mõtlesime küll säilitada neitsilikkuse fassaadi, aga siin te olete ja haisete nii šikilt k u s e järgi!» Madala naljataluvusega Khan tõmbas endale haisvat õlut itsitades kurku.

Nüüd kõmbib Khan närviliselt peatuse ees ja toksib jalaga väikseid kivikesi üle tee. Iga natukese aja tagant saab keegi rannaline kivikesega vastu jalgu ja heidab talle teiselt poolt teed kurja pilgu. Poiss vabandab ja lehvitab meretuules oma särgiesist, kus õlleplekk alles kuivab.

«Kas haiseb? Jesper, ütle, kas on näha?»

«Haiseb jah, väga rõvedalt haiseb, näha on ka. Vaata, mis kell järgmine tramm tuleb.»

«Üheksa tuleb, kakskend minutit veel.»

«Ei, ära *ütle* mulle, mine vaata!» Jesper saab Khanist lahti ja tühjendab oma topsi. Papptops lendab prügikasti poole ja põrkab napilt servast mööda. «Kurat!»

Tereesz, ehitusplatsi päikesest tedretähniline nagu kurat, nõksutab oma põlvi ja teeb pahkluudeni nööritud kirsades tantsusamme. Tal on kaasaskantav plaadimängija nahkrihmadega seljal. Koorevärvi plastikust reljeefkiri teatab moodsa hulljulgusega «Mono». Masin on üüratu ja kaalub rohkem kui telliskivikoorem. Oma käes hüpitab Tereesz raskeid patareisid. «Noh, kuidas on, sumiseb?» küsib ta Jesperilt. «Mul küll sumiseb.»

Jesperil sumiseb küll, aga mitte palju.

«Hea ongi, ega julgestuse mõte ei olegi selles, et käpa maha saaks. Lihtsalt servad tuleb maha lihvida,» targutab Tereesz. Ta on vist ainuke, keda tunniajane hilinemine rajalt maha ei vii. Meie – kartulikarva kojko-räbalad – kes me endid sumina najal läbi genotsiidi, Jugo-graadi veresauna oleme joonud… Niikaua, kui meil haisev humalajook või aromatiseeritud marjavein käepärast on, ei kohku me millegi ees.

Khan võtab pingilt oma krüsanteemikobara pihku ja nüüd nad istuvad kõik kolmekesi rivis, toksivad asfalti ja plaksutavad põlvi. Koordineerimata, ebarütmiliselt. Nõlva tagant kostab rööbaste kriginat ja Tereesz pigistab hirmunult peos oma seitsmest punasest roosist buketti. Kabjaplagin läheneb, juba on ratsud nõlval ja voorimehe mütsil kiiskab hõbedane ametimärk. Sumin justkui käega pühitud, nopib Tereesz närviliselt buketi hõbepaberit. Ta ei hellitanud sellega: seitse punast roosi, täismäng. Oleks kompvekiassortii ka ostnud, sellise uhke kohe, kuldse reljeefkirjaga nagu graadi romaanis, kui ainult näpud põhjas poleks. Midagi välgatab trammikabiinist, silmanurgast näeb Tereesz, kuidas Jesper püsti tõuseb. Las Jesper ajab oma liiliate rida ja Khan jampsib krüsanteemidega! Roosid, punased, seitse tükki – vot see on šikk! *Róże i bomboniera, bardzo wybornie, Tereesz Machejek!*

Vaguniuksed voldivad end terase lõginal lahti ja poiss ei pane tähelegi, kuidas okkad ta krampis kätesse tungivad. Ootus meenub detailselt, aga juhtumine ise on liiga jõhker, hetk jääb ajas põnevuseloori taha. Midagi nagu oli, midagi ta tegi. Tüdrukud, kolmekesi, astusid vagunitrepilt asfaldile, pikad jalad põlvsukkades, issand jumal mis julmus, nad on ennast üles löönud! Seelikuservade lehvides, nii argiselt šikid nagu

polekski suurt midagi toimumas. Charlotte paneb käe lahedalt puusale ja seisatab ta ees, aga Tereesz, võimetu kaasa mängima, teeb eksituse ja kallistab tüdrukut. Käed neiu ümber, kleidi seljal ripub röögatu roosibukett, oojee, lilleõied on kuldse tolmuga üle lastud, kui *wybornie* saab üldse olla? Ta tunneb võõrast lõhna tüdruku kaelalt. Nad vaatavad üksteist siis – Tereesz ja jumalanna üheksandast klassist – ja Tereesz, näost pruun ja punane, totter naeratus kõrvuni, ütleb: «Tere!»

«No tere sulle ka!» vastab Charlotte poisiliku sarmiga. Nagu polekski midagi. Tüdruk võtab lilled vastu ja koos nad lähevad mändide alla, kuhu õhtupäike ei ulatu. On hämar ja vaikne ja keegi ei oska midagi öelda.

Väljas, Ise-chillija maamaja õuel pöörab Kenni mootorkaarikut ümber stardivalmis asendisse. Masina rasked gaasiraksatused sulavad kokku laanemassiivide müraga eemal, halli serval. Ka suurest majast, kivivooderdatud seinte tagant on ülepühkivat halli tunda. Masina tuled õuel lõikavad tolmusest aknast läbi vana mõisahoone mõranenud kivipõrandaga esikusse. Aknaruudul lööb sõrmega tolmu sisse joonistatud naeratus sädelema.

Koputamise peale ei tulnud keegi uksele, tabalukk oli kutsuvalt lahti ja esikus rippusid taskulambid naeltelt. Endine Koostööpolitsei agent Tereesz Machejek ja keldrielanikust desaparetist Inayat Khan lähevad nüüd, taskulambid käes, läbi pimedate tubade labürindi. Aiatarvete toikarivid, lahtimonteeritud aiakäru ja vana mööbli kuhjatised mööduvad taskulambivihkudes. Khan koperdab katusekivide virnade vahel ja pikk Tereesz ta ees liigub praktiliselt kummargil madala lae all. Veel üks asustamata kolikamber. Kõrvaluksest paistab avar nõgimusta laega köök, lõhnab kriidi ja hallituse järele. Sealt vilksatab pudelilademeid ja miski, mis näeb välja nagu pool latti suitsuvorsti. Iga natukese aja tagant hüüab Khan tulutult peremehe järgi.

«Oled sa kindel, et me õiges kohas oleme?»

Khan on kindel ja Tereeszile tundub, nagu ta kuuleks katastroofi kauge, summutatud kaose keskel aisakellahelinat. Helin läheneb, faasib sisse ja välja nagu meelepete. Aga see ei tule väljast, kus puude juured maa sees ragisevad ja elektritraadid särisedes taevasse lehvivad. See tuleb kuskilt siit seest, elektrita majast. Tereesz võtab vanapaberikuhjal istet ja seirab tolmuhõljuvas lambivihus end ümbritsevat tuba. Ta on ikka veel veidi vintis kõigest sest marjaveinist, kuid pimedus kainestab. Erineva koliga ümbritsetud uksed viivad kõigis neljas ilmakaares edasi. Ta arvab end kuulvat ka elektrigeneraatori madalat pobinat taamal, maja südames, ja võtab selle endale sihiks. Kinnikiilunud ust nagistades astub ta suurde, madala laega saali.

Tereesz kustutab taskulambi ja astub ettevaatlikult üle kummis põrandalaudade. Sees on jahe. Bensiinilõhn lõikab hallitusest läbi. Juhtmepundarde mustad ussipesad looklevad ta kingade alt edasi saali hämarasse taganurka. Seal vilguvad rohelised ja kollased tulukesed rütmikalt. Saal on küünaldest vaevu valgustatud, nad võbelevad lakke riputatud vankrirummudel, heidavad kollakaid valgussõõre põrandale, aknaruutudes mustendab pimedus. Tereesz seisab valgussõõris ja tunneb, kuidas aisakellade helilainetus ta ümber luusib, jäine ja võõras. Krohvitud seinte najal kõrgub dekkidesse laotud aparatuuri. Khan peatub ukse kõrval ja laseb näpud üle reljeefsest kirjast «Mono».

«Tereesz,» sosistab ta, ««Mono»! Näe, ja see siin ütleb «Hertz».» Kõrgsageduste pügalad vaevu värelevad ta näppude all. «See on…»

«… diskoteek,» noogutab Tereesz. «See on diskoteek.» Kolmveerand sajandit tagasi tuleb Osoonisaartele pilkane öö. Kõik on hall, tumehall ja lauspilvise taeva all uhuvad mustad lained rannaliiva. Palmide saablid õõtsuvad revolutsiooniliste armukeste peade kohal. Riigipöörded on tagasi löödud, kõik on luhtund ja läind. Dobreva lööb oma tumedaks meigitud anarkistisilmad lahti. Ta suunurgas kobrutab kuivanud mürginire. Ampullikillud krõbisevad Abadanaizi hamba all, ta silitab naise pead. «Kuula!» ütleb ta ja pilkases pimedas vee kohal siriseb kellukeste hüpnotiseeriv rütm. Mustvalge maailma sisse hakkab vaikselt värvi imbuma.

«Tants!» kilgatab Dobreva plikalikult. Ta tõuseb püsti ja läheb. Abadanaiz järgneb talle lainetesse, veemust lööb pahkluude ümber kokku.

«Kuuled?» küsib Tereesz Khanilt.

«Nagu mingi sirin, eksju?»

«Just.» Tereesz võtab naela otsast küünlaga vankrirummu ja osutab sellega ruumi hämarasse kaugusse. Aupaklikult nihkuvad nad üle põrandalaudade saali tagumisse otsa. Sammhaaval ilmub pimedast slaiderite rivisid miksimispuldil, kõlarite laeni monoliidid kõrguvad kahel pool pulti ja selle taga, kõrvaklapid peas, istub trendikas dressipluusis noormees. Klappide ühendussild litsub lokkis juuksed ta pea vastu. Ulv nõksutab helide rütmis lõuga, aga ta silmad on kinni, nagu kõrgepinge all.

«Härra Ulv,» sosistab Khan vaikselt. «Vabandust, aga…»

«Tss…» paneb noormees sõrme suule. Silmad ikka veel kinni pigistatud, tõmbab ta kulmud nii intensiivselt kipra, et tundub, nagu laugude taga pulbitseks plahvatusoht.

«*Palun… ära riku… mu introt ära*,» hääldab ta nagu tohutu jõgi, nagu üksinda pidupanemise üliinimlik kuupmetraaž rõhuks vastu Ise-chillija hammastest tammi. Ta osutab näpuga miksimispuldile, kus kümned ja kümned slaiderid nihkuvad piinava aeglusega üles.

«*See on kõige tähtsam… koht*.»

Khan asetab ümbriku ettevaatlikult stuudiomonitori peale. Sinna, kuhu Ise-chillija oma väriseva käega osutab. Nagu lõhkeainelaos teeb Tereesz tagurpidisammu. Ta jõuab ümbrikult veel tüdrukute nimed lugeda. Ikka veel väljakoolitatud agent, ei jäta ta märkamata, et neid on tegelikult kaks – tüdrukute ümbriku all on veel üks peidus. Mis selle peal kirjas on, Tereesz ei näe. Ta hoiab suu kinni ja kui mees koos Khaniga kikivarvukil läbi maja taandub ja kellade sirin nende ümber paisub valjemaks veel kui entroponeetiline katastroof väljas, tundub talle, et need kaks on kuidagi harmoniseerumas. Nad lähevad läbi kolikambrite miiniväljade. Heli kerkib nende selja taga nagu lööklaine, aegluubis püssilask, kus kõik on jälle nagu siis, kaheksakümmend aastat tagasi. Kras Mazov tõuseb oma kabineti tagant, ta on ajaloo mustvalge. Ta suust kerkib püssirohusuitsu ja väljas, Riigipäevahoone aias rõkkab kontrrevolutsionääride meri. Aga Kras Mazov ei kuule enam selle maailma reeturlikku häält, kabineti peeglites heliseb *intro*.

«Eino, mis seal disainikonverentsil ikka oli? Åre Åkerlund rääkis, kuidas tal poleks sõja vastu midagi. Året mäletad? Ma tegin kunagi sellise vea, et lasin tal koos endaga disaini kuukirja kaane jaoks sohvale istuda. Nüüd kõik arvavad, et ta tegi ka seal midagi. Åre kaasa arvatud. Sõda olevat tema arvates tänapäeval rohkem nagu häppening, meediaeksperiment. Ja ei, ma ei saa seda välistada: see võis vabalt juhtuda. Ta *võis* sealjuures kasutada sõna «paradigmanihe».» Jesper teeb Havsänglari viimase korruse numbritoale ringe peale ja harjutab omaette: «Pärast seda, kui ta büroost ära läks, tead… ta on ikka täiesti segi tõmmand ennast. Kirjutab Dagensisse plaadiarvustusi. Kusjuures ta on ninakommist kurdiks jäänud! Päriselt ka, see võib juhtuda, tal on nina vahesein kaks korda kokku kukkunud, te peaks teda nägema! Ta näeb lihtsalt kohutav välja. Nagu siga. Kuidas ta ikka veel plaadiarvustusi kirjutab, kui ta kurt on? Ei, ta ei kirjutagi, ta lihtsalt refereerib välismaa omasid. Hinde laseb *rock*î jaoks palli võrra madalamaks ja «diskole», nagu sa, Khan, ütleksid, paneb kaks otsa.»

Jesper seisatab voodi ees ja noogutab beežile lauakuubikule heakskiitvalt. «Et mis ka Lemminkäises toimus, sa küsid? Ah, niisama, poistega käisime, sürreaalne värk, halvasti sellega ei ole, mulle päris meeldis. Lumi, kuused, maailmalõpp. Mida, kallis? Et miks me sinna üldse läksime? No vot. Seal elab üks spetsialist, vaata. Ulv on ta nimi ja ta oskab üksi pidu panna. Vähesed sünnivad sellisena. Enamus inimesi paneb ikka koos teiste inimestega pidu. Neil pole muidu huvitav. Aga mitte Ulv. Ulv on Ise-chillija. Või nii nad ütlevad. Õhtu tuleb, tood veidi juua, paned plaadi peale, tantsid, lobised iseendaga. Umbes nagu mina praegu. Ainult et kõvemini. Hommikul, siis kui normaalsed inimesed tööle lähevad, sina ikka veel *ise-chillid*.» Jesper tõmbab volangkardinad rõduakna eest ja väljas on hämar sombune taevas. Rõdu tundub piiskadest niiske.

«Et mis? Ah jaa… No tead küll, nagu ikka. Ta on surnutega rääkija. Just nii, surnutega rääkija. Nad tulevad, kui ta neile Van Eycki ja vana Reitveldi laseb. Sellepärast ta ongi üksi niimoodi. Ei, kallis, Fakkengaffi ta ei sallivat.» Ukselink naksatab ja Jesper astub rõdu pilliroost põrandale. «Ta kommunikeerub halliga, noh. Mida iganes see ka ei tähendaks. Saad aru küll, kuidas see meid… paeluda võis. See mõte. Jah, nende tüdrukute pärast. Just nii, haa-haa-haa!» Siit vaataski siis Deerek Trentmöller neid tol päeval. Imelik. Ta ei saaks öelda, et siin *kõhe* oleks. Täiesti tavaline hotellituba. Mõni meremaal vähem ei teeks paha, kõrkjad esikus on rõvedad ja tapeet on, noh, tapeet on ikka veel tapeet. Muidu on kõik tipp-topp, viiekümnendate elegants. Jesper vaatab rõdult alla. Charlottesjäl niiskub seal vihma käes, sügislainetus uhub ta randa. Rõdu on kõrgel-kõrgel taeva all, kaheteistkümnendal korrusel. Jesper seisab seal üksi. Ta laiutab käsi. «Ära ole naiivne, muidugi mitte *päriselt*. Aga šõu oli korralik. Šõu on selles valdkonnas – soolapuhumises – see kõige tähtsam. Võta neid kui meelelahutajaid. Vot siis. Kuhu me õhtust sööma lähme? Ei, ma *väga* ei taha sellest rohkem rääkida.»

Enne väljaminekut seisab Jesper veel korraks kesk Havsänglari tuba number 1212. Diivani samblaroheline kate, volangkardinad tunduvad põrandalambi pehmes valguses aprikoosikreemjad. Ei, tal ei ole midagi selle vastu. Väljas on maailm ühtlaselt hall ja ruumi naiselik šikk tukub seal keskel. Tõeline väikekodanlik unenägu. Jesper laiutab käsi justkui oodates, et midagi juhtuks. Ta teeb ka paar väljakutsuvat sammu ja

jääb siis käed külgedel löödult seisma. Raadio numbrilaud läigib voodilaua kuubikul, kell tiksub, kardinad lahtiununenud rõduukse ees kaarduvad purjena.

«*Palun*,» ütleb Jesper ja vaatab ruumi, ta puhtaid seinasid ja kõrget lage. Aga midagi ei juhtu. Enne veel, kui sisedisainer alla randa läheb, sajatab ta toale pettunult: «Emane nikerdis.»

Mööda niisket liiva läheb Jesper, trotslikul sammul. Kõrkjapuhmad sahisevad hilissügise külmas. Poiste kaljunukk, nüüd palju väiksemaks kulunud, sinetab taamal veepiiskade udus. Sihvakas valge surfilaud lõikab sügistaeva sisse nagu saabel. Jesper tõstab oma kaunitari pea kohale. Ta heidab üleolevaid pilke purjelauduritele vees. Kaks tundi võib siin kehakindas liguneda, siis ronid koos kümne teise lõdiseva tüübiga ühe ja sama vaibunud laine peale. Ei, Jesper läheb oma kohta. Juba ta tunneb, rinnaõõnsuse sügavas, kuidas seal lained paisuvad, ootavad teda.

Seelik lehvib ja valendab männiku hämaras, ümber neljateistaastase tüdruku kõhnade päevitund säärte. Poisid lähevad, nad on Charlotte seeliku lipukangast juhitud ešelon. Kui kaua see niimoodi kestnud on? Siinpool männikut, kus liivateed kaovad mustikataimede tumma rohelusse, pole nad varem käinud. Tuttavad kohad jäid ammu maha, rippsillad ja tee, mis viis üles kaljunukile. Kõik möödub vaikuse hämaras, kohati katkendliku vestluse häälel. Varjud sirguvad luidetel ja eemalootavas kauguses veetakse puude eesriideid aegamööda lahku.

Avanev väli lainetab mere soolases tuules. Madalal ta kohal tuleb veriapelsini värvi päike välja. Juushein sahiseb, kui Charlotte põlvikuis jalad lahkavad ta merd. Kuus pikka seierivarju libiseb üle välja, tüdrukud jooksevad kergendunult ja poisid lippavad nende kannul. On see ikka veel Charlottesjäl, see väli, mille servadel pillirood tõusevad, õõtsuvad tuules? Seal, kus heina pruunikasbeež laotus läheb peenvalgeks liivaribaks üle, Målin seiskub ja võtab kingad jalast. Ta hingab Khani kõrval aplalt mereavarust oma kleidist pitsitatud rinda. Silmapiiril, vee helesinises peeglis lõõskab vastu veel üks päike, õrnast virvest laiali kantud nagu plahvatus. Pilveviirgude tindilärakad, mustjad vastu valgust, rebenevad vee kohal. Nad seisavad seal kõrkjapuhmaste vahel, nad kõik, käed silmil ja pilliroohiiglased kummarduvad aupaklikult neist mõlemat kätt.

Anni, lühikestes pükstes, potsatab liiva sisse ja Tereesz paneb kaasaskantava plaadimängija mornilt ta kõrvale, kõrkjapuhmale. Poiss tõmbab antenni saabumise vaikuses välja ja vajutab lühilaineraadio menuka noorsoojaama peal käima. Kõlaritest kostab kitarripoppi, absoluutselt vastupidist Tereeszi löödud meeleolule. Tüdruk ei kallistanud teda vastu. Kui jäik ta tundus, Charlotte, kui sirge oma rihmikute kontstel. Ta ei julge teda vaadatagi nüüd, tunneb, et miski on vahepeal katki läinud. Tundub, nagu oleks, tundub, nagu miski oleks purunenud. Selline asi viib mõtted Jugo-graadi veresaunale. Kui sumin on läinud, leiad sa, tuleb välja me raskepärane loomus. Lõppude lõpuks oleme ju kõigest kartulikarva juuste ja suvalist värvi silmadega kojkod. Aga Målin, põhjamaade rõõsk, laseb rõõmsalt vastu päikest sõrmenipsu ja küsib Khanilt: «Kas te *seda* saite?»

«Saime!» hüppab Jesper vahele. Ta vaatab tüdrukuid, kuidas nad õitsele löövad, kui ta paberkotikese taskupõhjast välja kaevab. Målin laotab rannalina liivale ja Anni

toob koti sügavast välja kuus sillerdavat veepudelit. Pudelid seisavad liiva sees rivis ja Charlotte seletab, kuidas sellest tohutu janu peale tuleb. Kuidas nad hiljem peavad rannast vett juurde tooma. Aga sellest pole midagi, see saab olema üks paras seiklus sellele uljale paarile, kes minna viitsib. Põnevusevärinad läbivad poisse selle sõna peale. Paar!

Ainult Tereesz ei pannud tähele. Tereesz mõtleb ikka veel genotsiidist.

Kuuekesi sõõris, tüdrukud poiste vastas, istuvad nad rannalinal ja Charlotte poetab endale paberkotist tabletikesi pihku. Kotike kõriseb. Ninad nihkuvad lähemale ja kõik vaatavad, kuidas kakskümmend neli vaarikapunast briljanti seal sätendab. Tüdruk laseb kalliskivisid ühest käest teise, prisked väiksed rattakesed hüplevad rõõmsalt. Üks põrkab maha, tüdruk teeb «uih!» ja Mälin korjab selle nagu nipsasjakese liiva seest üles. Ta puhub peale, hoolsalt, heidab vanemale õele laitva ilme ja laseb siis sõrmega üle tableti pinna nagu rubiinilihvija. Khan näeb, kuidas tüdruku huuled õhetavad. Nad on kirsi-spiidi värvi.

«Kuule, ole hea mees, ütle mis *asi* see on,» pahvatab Tereesz viimaks välja, õhtuhämaras, mänguväljakul, kus diiler Zigi nahktagi lukud kõlisevad. On eilne õhtu ja musta värvi rasvaste juustega poiss kõnnib kiige peal. Käed tasakaaluks külgedel asetab ta oma džiinides jalgu üksteise ette kiigelauale. Ja alustab: «Tead, kuidas nad räägivad, et droogid – see on tervise raiskamine?» Kiige teine ots lõksatab vastu maad, kui poiss keskkohast üle läheb. «Põgenemine *reaalsuse* eest, saad aru, mõttetu jama?» Küsimus on retoorilist laadi. Las Zigi ise vastab: «Neil on õigus. Ninakomm teeb värdjaks, pops idioodiks… Hoidke eemale sellest jamast, see nüristab vaimu ja ausalt öeldes on see väljakujunemata organismile ohtlik. See ei tasu ära.» Zigi hüppab kiigelt maha, liiva lendab ta ketside alt. «Aga *see* siin, see konkreetne droog! Nad teevad selliseid üldistusi ainult sellepärast, et nad ei ole veel…» ta tõmbab tagitaskust paberkoti välja ja kõristab seda Tereeszi nina all, «Samara amfi teinud! Te ei kujuta ette ka, kuidas teil praegu veab! Mis raiskamine! Ma ei saa aru, miks ma üldse müün seda. Miks ma seda kõike kohe ise ära ei tee?» Zigi mustad silmad läigivad hämaras. «See on nii uus värk, et tal pole isegi nime veel! Tüdrukud kutsuvad seda kirsi-spiidiks, poisid ütlevad «Samara amf». Ta tuleb Samara Rahvavabariigist, sellepärast. Kõik head asjad siin maailmas tulevad Samara Rahvavabariigist. Nad toovad seda läbi halli sisse. Maailma esimene kommunistide poolt leiutatud tänavanarkootikum! Seal teevad seda entroponaudid, hallis, et olla kartmatud! Aga peo panemiseks? See on väga pioneerlik mõttelaad, väga progressiivne. «Lendav Kommunist»! Nii nad ütlevad selle kohta Graadis. Aga mina, mina isiklikult ütlen… Tahate teada, mis mina isiklikult ütlen?» Varjud langevad Zigi põsesarnadelt, ta mustad kulmud ja kurrud silmanurkades moodustavad salakavala ilme.

«Noh?» küsib Tereesz.

«*Ainelaulatus,*» ütleb Zigi. «Ma ütlen: aine laulatus.»

Väike Inayat Khan istub Mälini vastas rätsepistes ja vaatab, kuidas tüdruk vähimagi hoiatuseta tabletikesed suhu pistab, nagu kompvekid. Pudeli keeratav kork krõpsatab ja Mälin pühib huuled veest puhtaks.

«Noh,» küsib ta reipalt, «mis me ikka passime niisama? Paneme praegu alla, niikuinii läheb hea nelikend viis minutit, enne kui töötama hakkab. Tüütu on oodata.»

«Sa võtsid kaks?!» Charlotte on ehmunud. «Lollakas!»

«Mis siis?» mühkab Tereesz ja Khan tunneb kabuhirmu oma sõbra, tedretähnilise absurdifilosoofi kõrval. Ikka veel Jugograadi veresauna peale mõeldes krõmpsutab Tereesz oma tabletikesi. Ta ei võta vett peale, sahhariinjas, maguskibe kemikaal kihiseb suus, aga Tereeszi vähe kotib. «Ma võtsin ka. «Lendav Kommunist»,» ütleb ta, neelatab ja sirutab käed välja nagu lennukitiivad.

«Okei, stopp!» hüüab Charlotte ja ka Anni turtsub: «Kaks on liiga palju, alustage poolest. Mis me teeme teiega nüüd? Kutsume kiirabi?»

«Pole vaja,» muigab Målin. «Ma tegin eelmine kord kohe alguses terve ja tead, väga hea oli. Ma arvan, et nüüd tuleb kaks korda parem. Mis sa arvad, Tereesz?»

«Ma tean pangarööve, mille jaoks on vähem ettevalmistusi tehtud kui selle õhtu jaoks,» leiab Khan ennast järsku endalegi üllatuseks välja prahvatamas. «Näed, gaasilaternad, juhuks kui pimedaks läheb,» ta pakib Tereeszi seljakotist, kelle asjad ta nüüd konfiskeerib, vihaselt kolm laternat välja. «Ja lisavesi!» Veega täidetud punsu hümiseb liiva sisse maandudes. «Sest et Zigi ütles, et selle – ausalt öeldes, ma ei saa ikka veel aru, mis ta nimi on – selle *asja* all muutuvad maitsed vastikuks. Ja juba läheb kõik… ma ei tea, imelikult.»

«Just.» Charlotte tõstab üksiku vaarikpunase tableti oma sõrmede vahel õhku. Ta vaatab Khani, kelle tärkavad juhiomadused tas segadust tekitavad ja teatab äraootavalt: «*Skål?*»

«*Skål,*» vastab Khan ja Jesper vaatab, kuidas ta nohkarist pinginaaber ja Charlotte koos veepudelite järgi haaravad. Ainult Anni veel kõhutab ta ees ja veeretab kirsi-spiidi peopesal. «Noh?» Tüdruk vaatab Jesperi poole, käed lõua all: «*Skål?*» Jesper heidab hooletu pilgu üle ta pea: tagumikuümarale küljelõhikutega suvepükstes; kronksus põlvedele, jalgadele, mille otsas plätud lohakalt ripuvad. Tüdruk muigab, ta ei neela kohe alla, laseb spiidil sulada oma terava keele peal.

«See on magus selline, vastikult magus, mulle päris meeldib. Ma arvan, et see meeldib mulle just sellepärast, et ma tean, mida see minuga teeb. Sulle meeldiks ka, kui sa teaks.» Tüdruk vaatab Jesperit ja Jesper vaatab üle ta jalgade. Päikese jahtunud plahvatust veekogu kohal. Järsk tuulepuhang paneb kõrkjad ümberringi sosistama, kõik vaikivad ja kuulavad. Poiss pistab rattakese suhu ja tunneb, kuidas sahhariin keele peal sädeleb. Ta kõhkleb veel hetke ja lõnksatab siis. Hirmusapp tõuseb üles vastu neelatust, happeline keskkond reageerib, lagundab pahaaimamatult vaarikapunast briljanti kõhuõõnes. Side- ja värvaineid kihiseb. Lained uhuvad randa ta silme ees, vaikselt nagu unes, kajakad kriiskavad; selle hämarduva maailma jaoks on poiss valge madrusemütsiga nüüd kõigest reisija, ta on semisünteetika meelevallas. Jesper ise andis ennast üle, kõigist kuuest viimasena küll, aga vabatahtlikult. Nagu kõik teisedki. Tema veel ei tea seda, aga juba nüüd kannab ta väljaarenemata ainevahetus süsinikust, hapnikust ja vesinikust mikroskoopilisi helbeid laiali; elementaarosakeste looduslikult mitteesinev kombinatsioon settib ta sees. Miski siin ei sõltu enam temast, kõik sõltub neist. Neil on oma plaan ja selle käikuminekuni on aega nelikümmend viis minutit. Nad

ühilduvad temaga, moodustavad tas uusi käitumismustreid, võtavad üle nagu vaiksed relvad salajases sõjas.

Aga miski ses psühhofarmakoloogia vaikselt hõljuvas sajus ei küündi lumetormini, mis Målin Lundi kolmeteistaastases kehaõies laastab. Khan vaatab, pea kuklas, kuidas tüdruk ta ees püsti tõuseb ja harutab lahti oma tuhkblondi patsi. Juuksed lehvivad tuules. Nagu lapseootuse uhkuses asetab tüdruk käed kõhuümarale. Valgemummulise kleidiriide all töötab ta ainevahetuse keskus ületuuridel. Juba ta tunneb, kuidas hommikuhaigus pööritab kesk seedimise õrnust, fenetüülamiinid tuiskavad kroonleheveenilise roosa nahariide vastas. Amfetamiiniliste viimane süntees, *non plus ultra*! Ta keha tahab sissetungijast vabaneda, aga ta on nii vapper, ta hoiab selle kõik enda sees. Ta on ka kaval, ta pole päev läbi söönud, ja ilus, väga ilus on ta ka.

Tüdrukuteajakirja klantskaanel, nagu abakusel, seisab kaksteist briljanti rivis. Alguses oli neid kakskümmend neli. Charlotte võttis ühe, Anni võttis ühe, Jesper võttis ühe, ja Khan võttis veel ühe. Tereesz võttis kaks. Rehkendagem. Samal ajal, kui tuul sasib Målini juukseid ja ta tunneb, kuidas kõik see tulvab juba nüüd ta veri-aju barjääri taga – tema vaikiv saladus. Tõuseb serotoniinilistest apokalüptiline keeristorm. No mis ta oskab öelda, Målin Lundil on kiisu kurjad kikud, pehmed kehaümarused, tal on puhtad viied kaheksanda klassi lõputunnistusel ja talle tõesti meeldib, siis kui mõnus on olla.

Kuuekesi, käed põlvedel istuvad nad rivis ja vaikivad. Ootus, silmapiiri serv on hämarkuldne, päike vajub veekogu sisse kreeni ja taevalaotuses ta kohal on määrdund siniroheline viirg. Målin mõõdab pöidlaga nagu allesjäänud aega liivakellas. Pöidla taga vajub päikene, iga hetkega tõmbub taevakuppel lapse kukla taga järjest tumedamaks siniseks. Tähti süttib seal, üks teise järel, ja vaikuses võib kuulda, kuidas liiv veepiiril kihiseb taanduvate lainete all nagu limonaadipudel.

Jesper seisab rannas, kus kedagi muud ei ole. Kakskümmend aastat laiub ta selja taga ja lained kõrguvad ookeanis ta ees. Tast paremat kätt liivas on surfilaua valge mõõgatera, teine käsi puhkab äraootavalt puusal. Jesper kannab kummimusta sel puhul, nagu alati. Ta kannab kogukehakinnast. Ta helesinised silmad vaatavad maski silmaavast nagu pangaröövlil, suu punetab külmast keset suuauku. Tühi rand ütleb Jesperile iga-aastase tere. Rannajoon on palju muutunud, laiud on ajas roomanud nagu elav liiv, aga põhiplaan jääb alati samaks. Pilliroo vahelt astub Jesper aeglaselt ookeani. Põhjamere kümnekraadine vesi liibub tihedalt ta kummiülikonna vastu, samm sammu haaval järjest sügavamana. Ka läbi ülikonna neopreenist külmakindla naha läheb kehasoojust vette kaduma. See juhtub aegamööda, märkamatult. Kuni kolmveerand tunni pärast algab alajahtumine.

Lained peksavad ta vöökohal ja lained paisuvad ta ees, tumehallis hämaruses. Jesper veab end kõhuli lauale ja hakkab sõudma. Vesi loksub vastu lauda ja laineid puruneb ta ümber, kui ta neisse tõuseb. Mida kaugemale ta jõuab, seda kõrgemaks nad tõusevad, kuni viimaks ei suuda mees enam laineharjadest läbi sõuda. Enne kui paise ta üles tõstab, vajutab Jesper laua terava nina vee alla ja sukeldub. Hüpotermiliselt jäine vesi plahvatab talle vastu, voogusid keerleb ümberringi, veealuses tõmbepöörises. See

põletab ta silmis nagu sulatina. Vastu mere põhjatut hauda libiseb Jesperi süsimust siluett ja lükkab surfilaua helendavat valget viirgu pimedusse.

«Mis sealt edasi tuleb? Mis tunne see on?» pärib Tereesz viimaks ja siis kui Charlotte, Anniga läbisegi, annab poistele edasi kõrgendatud füüsilisi tundmusi ja raskesti sõnadesse seatavat ekstaasitunnet, nihkub see kõik ülal nende kohale nagu kõrgrõhkkond taeva pimenevas kuplis. Khani valdab kummaline ükskõiksus olukorra vastu. Ta pilgutab silmi diamaterialistiprillide taga, hingab rahulikult, tunnetab ennast, oma ülekaalulist keha enda ümber, rasvapatja ja erutunult tuksuvat südant, justkui see kõik ei olekski enam osa temast. Mälin nihkub vabandavalt Khani kõrvale, nad eralduvad seltskonnast.

Khani vaikses silmapiiriviirulises maailmas on hea rahulik olla. Tundub nagu Iilmaraa trikoloor – see kirev värvide kombinatsioon, mis tüdrukule Khaniga seoses meelde tuleb – tundub, nagu see kõik oleks õhtutaevaks ümber jahtund. Mälin ütleb seda poisile, ja samas hoiatab, et sellist avameelsust ootab täna veel palju ees. Siis, kui *see* peale tuleb.

«Väga hea,» noogutab Khan ja liigub järjest lähemale uuele endale, sellele, milleks tööstuslik empatogeen ta teeb. Eesseisvaks ööks ja kogu ülejäänud eluks ka. Kui tal vaja on, naaseb ta siia kohta, kus kõik on korras. Kõik on kontrolli all. «Ja muuseas, sellest see tulebki, õhtutaeva värvidest. Türkiis, violetne ja oranž. Need on nii eredad seal lipul sellepärast, et Iilmaraal ei ole õigeid värvimuldasid. Neid ei esine seal looduslikult. See ongi nende õnnetus, see ja hullult pleegitav päike. Sellepärast tundubki, et neil on halb maitse. Tegelt see on muldade ja päikse pärast niimoodi. Nad tahaks rahulikumaid asju teha, aga nad ei saa.»

Mälin noogutab. «Tead, vahel mul ei ole lihtsalt midagi lisada. Eriti sellise asja peale. Ma ei tea midagi värvimuldadest, aga mulle meeldib su jutt. Nii et ära pane tähele, eksju.»

«Ei, sa ei pea vabandama. Ma tean, et see on huvitav – Iilmaraa värvimuldade situatsioon, antiik-õhulaevade halliläbivus, isegi see joga, mida ma sulle siis rääkisin, kui ma sind koju saatsin – keegi ei pea mulle seda ütlema.» Nad naeravad vaikselt, justkui oma nalja teiste eest peites. Khan vaikib viimaks ja tõstab oma lõua uuesti ookeani poole üles. «Ja mis sina ütleksid, kuidas see on? See tunne? Kui see peale tuleb.»

«Ma ei tea, miks, aga mul on praegu värvituju,» seletab Mälin ja Khan noogutab talle rahulikult. «Ma ütleksin, et see on must. Väga pime. Väga hea pimedus.» Khan noogutab jälle. Ta hakkab vaikselt nautima seda uut maneeri, mis tas avaneb. Tahaks, et kogu maailm räägiks talle. Kõigest. Ja Khan noogutaks vaikselt vastu, avaldaks oma tagasihoidlikku poolehoidu. Inayat Khani poolehoidu. See ei ole naljaasi. Ta tunneb, kuidas peopesad higistavad, käed lähevad tuimaks. Mälin räägib talle, et see peabki niimoodi olema. See on kõik täiesti normaalne. See tähendab, et varsti tuleb. Varsti hakkab pihta.

Khan vaatab järsku palava hoolivusega seda olevust enda ees ja olevus vaatab Khani vastu. Tahaks talle kõike parimat. Tüdruk väriseb kergelt, plõgistab hambaid ja surub oma higistes pihkudes rannalina. Mälin Lundi tumeroheliste silmade taga

sähvivad imeilusad mõtted, sünapside puuharulises võrgus monteeritakse ta serotonergilisi neuroneid ümber. Pärsitakse seda seaduspära, seda kohutavat asja, mida tujude kõikumiseks, pärispatuks, serotoniini taas-sissevõtuvõimeks kutsutakse. See keemiline tsükkel, mis kiusab oma kasinate kompvekiratsioonidega Mälin Lundi, päevast päeva – koolihommikust õhtuni välja, siis kui kodused tööd on tehtud – ta lakkab nüüd toimimast. Ja mitte ainult, neuronid pumpavad kasutusest kõrvaldamata jäänud kogustele ebaloomulikus lahkuses juurde. Tüdruk on läbi imbunud selle tindimustast, üleküpsend kobarate mõnusast mahlast, puhtast vedelast kaifist. Viiekümnendate gitarripoppi kostab sinna sisse välja, kaasaskantavast plaadimängijast. Transport-proteiinid muudkui pumpavad mõnu juurde, seda kõike tuleb nii palju, et ei keha ega mõistus suuda veel reageerida.

«Ma kardan,» ütleb Mälin järsku. «Kuidagi teistmoodi on olla kui eelmine kord. Ma sind kuulen praegu, aga kõik muu käib lihtsalt ringi. Mulle tundub, et… ma ei tea, mis mulle tundub.» Tüdruku hingamine kiireneb silmnähtavalt. Ta pöörab selja vanema õe poole ja ütleb vaikselt üle õla: «Nii palav on, Lotta, ole hea, tõmba mu kleit üle pea.»

«Mis, juba?!» Charlotte viskab kärmelt pilgu kellale ja siristab teise käega luku Mälini seljal lahti. «Viisteist minutit peaks veel olema. See võib muidugi lühem ka olla, see aeg.»

Mälini hääl on nõrk, katkev paelake: «Pea käib nii ringi, ma ei näe midagi…» Tüdruk tõstab käed üles õhku.

«Pole midagi,» ütleb Khan rahulikult, ta ei kaota närvi. Mida keerulisemaks olukord muutub, seda rahulikumaks muutub Khan. Ta pilgutab ikka veel vaikselt oma silmi ja hingab sisse ja välja. Merejahedus, lainetav ookean laiub ta silme ees, alati nii avar ja osavõtmatu. «Kui sul pea ringi käib, siis pane silmad kinni,» ütleb Khan ja leiab, vähemalt praegu veel, et härrasmehelik oleks mitte sinnapoole vaadata. Kleidi valgemummuline pakkepaber kahiseb õhus, Charlotte kergitab ta ühes tükis üle Mälini pea.

Tüdruk hingeldab vaevu: «Issand jumal, ma kardan… Issand…» Ta vajub oma õe põlvede vahele, punetav huultekajakas hääldab pimedas: «Tuleb…» Khan ei suuda kauem vaatamata jätta. Mälini juuksepärg lainetab Charlotte kleidikaharas, ta ujumisriietes keha hõõgub õe süles, tüdruku silmad on müdriaatiliseks laienenud – tohutud mustad kettad, pupillide kaevud ilma vähimagi iiriseroheliseta. Viiekesi istuvad nad sõõris ta ümber ja Mälin vaatab Khani.

«Kuidas sa nii rahulik oled?» küsib ta.

Khan vaatab eemale tüdruku kehapehmustelt, liigestelt, mis ta silme all palavikus nihklevad. Ta vaatab Põhjamere külma, kuhu päike on uppunud. Pilveviirgude tumedad tondid lagunevad. «Ma ei tea,» ütleb Inayat Khan, võtab veeudused prillid eest ja pühib neid harjumuspäraselt taskurätikusse. «Ma arvan, et see töötab vist. Juba mõnda aega on selline ebanormaalselt rahulik olla olnud.»

Charlotte paitab Mälini pead. «Võib olla küll, mul tuli ka vaikselt esimene kord. Kas sul pihud higistavad?»

«Charlotte, mul kogu aeg pihud higistavad. Aga jah, ma arvan, et nad higistavad ka nüüd.»

Mälin liibub õe kleiti nagu jahedate linade vahele. Ta hõõrub ennast sinna sisse, hällis, lasteaiavoodis, kleidiriie krabiseb tärgeldatud pesuna ta ümber, lõhnab nii meeldivalt, õhkjalt… Keha on alles kolmteist aastat vana, aga kesknärvisüsteemi punahämaras juba vallanduvad oksütotsiinijõed nagu sünnitusjärgses õndsuses. Poolehoid ja usaldus voogavad üle ta vasttärganud piimanäärmetest, orgasmihormoon kerkib nagu pärm rasvkudede soojas, tüdruk õhetab selle hoolivuse lainetes. Ta armastab kõiki. Anni vaatab kadedalt ta püherdamist: «Ähh, sul on juba nii hea!»

«Issand jumal, kui hea mul on,» õhkab Mälin. «Sa ei kujuta ette ka kui hea, räägi midagi ilusat, see rabiseb nii kõvasti. Ma kardan, et muidu läheb kohe hästi kurvaks.»

«Nii võib juhtuda,» noogutab Charlotte oma suursugust pead ja surub pihu kontrolliks vastu Mälini rinda, tõmbab siis käe kohkunult ära nagu pliidiraua vastast. «Issand, su süda, see peksab nii kiiresti! Nagu kabjaplagin, kuuled?» Anni naaldub õe rinnakorvile, kõrv südamel. «Mälin, kui palju sa võtsid, ütle ausalt!»

«Kaks tükki,» valetab Mälin. Ta ei võtnud kaks, ta võttis *kuus*. Ta silitab ühe käega Anni siledaid juukseid ja teisega leiab õhust Khani käe. Ta surub selle ka oma rinnale, läheduse vajadus, ja hingab: «Kõik on korras, uskuge mind, kõik on täpselt nii, nagu see olema pidi, issand, kui hea mul olla on…» Ta raputab aeglaselt pead, ettevaatlikult, nagu taanduks ta külma- ja kuumalainetuse eest; marru aetud, see perutab ta ees, ratsude suud on vahul. Aine märatseb, laastab. «… Mul ei ole elu sees nii hea olla olnud, kõik on nii pehme, katsu sina ka…» Tüdruk surub poisi kätt tugevalt oma ribide vastu, ümmardajate ring tõmbub Mälini ümber koomale. Khan ajab end istudes sirgu selle kõige kohal, ta tõstab oma priske lõua üles tüdruku poole, uhkelt, kirjeldamatu rahu valitseb ta südames. Juba ennist see nihkus ta sisse, aga tunne kasvab iga hetkega järjest suuremaks, kindlamaks. Tõmmuvereline poiss vaatab altkulmu, diamaterialistiprillid suurendavad nagu luubiklaasid ta silmade nüüd mustendavaid rattaid. Ta on Serberi lõvi, tõeline rahvaste khaan.

«Mälin, kuule, mul vist lõi ka sisse just. See maagia.» Ta tõmbab oma silmad vidukile.

«Ma nakatasin sind!» õhetab tüdruk ja naeratab heldinult oma esmasündinule vastu. Khan hingab välja ja tunneb, kuidas ta hingeõhk on õudselt soe neiu vastu, nagu mõõk, ja maailm ümberringi suriseb tumemustalt oma rõõmu. Õhkkond vibreerib, kõik on mürafiltri all, rändrohutirtsude parv siristab, hõõrub oma koibasid nende niidikeste vastu, millest kõik on tehtud. Kõigest käib läbi see pekslev infarkt, ka mullakohevas, Khani käe all, Mälin Lundi keha soojas pimeduses kostab hädaolukorra alarm.

Hull suru ralliäss toksib maja ees mootorkaariku kummi. Järjest hullemaks läheb, kõrgsagedused parvlevad ta kõrvus. Jää hetkekski vait, lase Kennil mõelda, miks kolmas käik sisse ei lähe. See on murettekitav, tõesti. Ta vaatab vana puumõisa kipakil ukse poole ja maailm seiskub seal lumehelveste hõljudes, üheks ainsaks klaariks hetkeks. Maja katuseviil kõrgub, must vastu taeva tumesinist laotust, kõik on rahulik, vaikne. Tagasilangemine maale. Hingeõhu hõbedane pahvakas tõuseb Kenni suult talve vaikusse.

Seitsekümmend aastat tagasi astub Nadja Harnankur sillaääriselt tühjusse, uhke ballikleit pöördub pahupidi, kleidiriie laperdab kukkudes. Ta langeb, pea kuklas, sirgelt nagu tikk, ja läbi alusseeliku hõljuvvalge millimallika jätab operetitäht maailmaga hüvasti. Veera jõgi voogab ta kukkumise all, elavhõbejas vool, vahupitsiline. Ja kaugelt, kaugelt kostab saanikellasid, nagu lapsepõlvemälestusest.

Inayat Khan koos Tereesz Machejekiga astub maamaja uksest välja. Pikk eksagent vaatab vaikuses üllatunult ringi. Nii ilus on vaadata, kuidas lund hõljub kätte unustatud vankrirummu küünlavalgel. Ja Kenni lehvitab neile mootorkaariku juurest, teine käsi kergendusest südamel.

Nad jõuavad kaks sammu võtta, Tereesz kuuleb veel, kuidas lumi kinga all rudiseb, kui järsku plahvatavad madalsagedused. Kenni näeb, kuidas kaks meest pööravad kohkunult mõisahoone poole. Kõlab kõrvulukustav biit, aknaruutude klaasid rapuvad selle bassirütmis.

Väike Tereesz vihub tantsida, ennastunustavalt nagu jikuudi šamaan. Ta väristab õhus oma sõrmi, need on tuimad ja mõnusad ja maailm sosistab ümberringi. Tuuleiil paneb kõrkjad sahisema, see jahutab ta higist leemendavat laupa ja paljast ülakeha. Maailma heatahtlikkus on ammendamatu, Jugo-graadi veresauna pole seal kunagi olnud, Františ̌ek Vapper tuleb ja SRV revolutsiooniline armee tuleb ta selja taga valgete lippude lehvides. Tereesz võiks ükskõik mida selt maailmalt küsida, aga seda, mis otse ta ees ennast liigutab, ei julge ta vaadatagi. See ei ole osa sellest maailmast enam. «Monost» kostab ainult basstrummi madalaid ta kõrvakuulmise musta peegli sisse. Nad on kuuekesi kõrkjate vahel peidus. See tundus nii hea mõte neile kõigile. «Lähme jah, lähme sinna, teeme pesa!» kilkasid nad läbisegi.

Khan paneb pimedas gaasilaternaid põlema. Gaas on haistmisorganitele vastiku, nälkja lõhnaga. Välgumihkli sähvakas ja lamp lööb hubinal põlema, sinised tulekeeled tantsivad klaaside all, kõrkjaväli laste ümber heidab neist peeneid varje. Khan vaatab oma kätetööd ja talle meeldib see. Talle meeldib, kuidas varjud sellest Mälini põskedel võbelevad. Ta ei karda talle seda ka öelda ja tüdruk on selle eest tänulik. Charlotte kleidiriide kahara sisse keeratud, valgetes ujumisriietes, on Mälin Lund küllastunud, üleküpsenud. Vaimselt ei jaksa ta enam aine tulvasid heaoluks ümber tõlgendada, aga kudedes käib lageraie ikka veel edasi. Aine peksab nüüd tüdrukut, jõhkralt, armukadedalt. Ja miski selles palavikuöös ei anna vaibumisest märku. Jälle ta lööb, Mälin surub käed otsetabamusest külgedele, hing jääb kinni. Kleidiriide mõnuaisting rudiseb lümfidel, ta kaenlaaluste siledas, niburoosad pakatavad küll vastu trikotaaži lahast, aga närvilõpmed on ammu tuimad; liiga tuimad, et tähele panna. Tunnetusüksused kärssavad, füüsiline aparaat ei võta rohkem kaifi vastu. Pudelivesi läheb tüdruku käest rannalinale ümber, keegi ei pane seda tähele, kõik muudkui lobisevad ümberringi. Soe punakas kirme kleepub Mälini reite sisekülgedel, ta nõtkub, silmamustad hõõguvad ühel ja samal sagedusel – läbipõlemise režiimil. Ja ümberringi liivas närtsib liiliate, krüsanteemide ja punaste rooside bukette.

Laps raugeb, keha vajub pinge all kokku. «Palun lohutage mind, liiga hea on…» pomiseb ta, «liiga kurb on olla.»

Operetitäht lööb oma silmamunade valged lahti; ja kahetsus, näärmete lämmatav kahetsus! Mida ma teinud olen, ma rumal, rumal naine! Jääkülm vesi loksub Nadja elutu jutustuse kopsukäsnades. Kõigest, mis Nadja teinud on, jääb ajalukku hülss, kehasoojuseta, moonutatud. Ta on seal mulaaž, meelepete, peaaegu keegi ei mäleta, kes Nadja tegelikult oli. Nad pole kuulnudki ta läbilöögist «Ohvitseri naises», ta riivatu leivanumber «Laevapoisi armuke» on parimal juhul ajalooline kurioosum. Oma ajastu naeruväärne liialdus. Ta on unustatud, vanaks jäänud, milleks talle enam ilus kleit, kuhugi pole ju minna! Aga ülal veepinna virvenduse kohal kroonlühtrid alles süttivad. Kõik on veel ees, pikoloflöödid, ta lemmikinstrumendid, ja reipad fanfaarid, mis toretsev hääl! Timpanite äikesemürinad veerevad, veekohin Nadja kõrvus kõlab kui furoor, elu, ovatsioonid, palavad, palavad austusavaldused. Ta tuleb pinnale tagasi ja inimesed, noored ja ilusad, on taaskord seal koos temaga. Käimas on tõeline pidu, Nadjale näib. Varsti vist lõppeb maailm.

«Ei,» ütleb Františ̌ek Vapper, «kaheksa aastat on veel.»

Mis meeldiv noormees, mis põsesarnad, nagu stepikotkal! «Kaheksa aastat? Aga siis on ju kõik veel võimalik!»

«Jah, kõik on võimalik selle maailma jaoks,» ütleb Františ̌ek Vapper.

Anni, noorem õde, joodab põetaja hoolivusega Mälinile pudelivett sisse ja Khan tõmbab käega kõrkjaid nagu eesriideid merelainetuse eest. Ta hakkab rääkima. Pimedas loksuva veekogu taustal hubiseb siluettide paar. Nad tantsivad. Üks hullunult, teine samas rütmis, aga kolm korda aeglasemalt. Anni pakib oma põleva õe kleidiriidest kookoni sisse. Charlotte ise koorus sealt juba ammu ära. See oli nelikümmend minutit tagasi, siis kui ta teise alla pani.

Ta tuleb pimedusest läbi tantsupöörises Tereeszi juurde ja surub oma häälega ta silmad lahti. Poolalasti tüdruk paneb veepudeli poisi suule ja ütleb: «Tereesz, uu! Sa pead jooma, muidu sa saad kuumarabanduse. Teie ka,» hüüab ta selja taha, «ärge unustage vett juua!» Poiss võtab pudeli ja kaanib, ta janu on kustutamatu. Niimoodi, veejahedalt, ta ind viimaks raugeb. Õnnis keemiline rahu surub poisi maha oma raskuse all. Pöidlad kuldsete püksikute värvlis, äraolevalt, liigutab Charlotte Lund oma vastkoorunud keha ta ees. Pea veidi kuklas ja silmad kinni, noogutab tüdruk basstrummi põrkavale rütmile kaasa. Ta naeratab põgusalt, heliseb korraks. Nii naerab Charlotte ainult omaenda naljade üle. See murrab Tereeszi maha; see ja see pool, mille ta salaja peale tegi. Ta kuuleb, kuidas naeruvärin põtkib seal, võõra peaajukoore müsteeriumis. Kuidas oleks *naerda* seda naeru? See ei olegi millegi üle ega millegagi koos, see ei koosne sõnadestki enam, see on ammu läinud, kadunud Tereeszi jaoks.

Koolivormis Machejek tuli treppidest alla. Kust ta pidi teadma, et Vaasas kannavad koolivormi ainult täielikud heidikud? Need tüübid, kes seinu nühivad. Ta ju alles tuli siia. Vanim Lund läks trepist alla, ta papud klõpsisid astmekividel ja tüdruku kümnendikust sõbra, Ilusa Aleksandri suuvärk muudkui käis ta kõrval kadestusväärsetel tuuridel. Tereesz läks nende järel söögijärjekorda nagu vari. Charlotte Lund ei käi muidu kunagi koolisööklas, ta ei söögi, tal puudub ainevahetus selle maailmaga. Aga Ilus Aleksander

võlus ta endaga kaasa. Tereesz Machejek kaheksandast seisis Charlotte selja taga ja valas endale morssi. Tüdruk pööras ennast ümber ja ulatas morsikulbi järgi. Tereesz ulatas talle kulbi. Ja nii see juhtuski.

«Sa oled Charlotte Lund,» pomises Tereesz tüdruku poolmüütilist nime.

«Ja *sina* oled?»

«Tereesz Machejek,» ütles Tereesz Machejek. Ja sinna see jäi.

Charlotte šatään juuksepintsel paitab ta õlgasid, kui tüdruk pead vangutab, muusika taktis. Ta tõstab käed pea kohale, sõrmeämblikud puutuvad õhus kokku ja rangluude all on väiksed, paljad rinnad pingul, päevitusrantide valged. Ta naerab: «Peale tuli, Tereesz Machejek!» ja raputab siis rõõmsalt pead ühelt poolt teisele. «Mul tuli. Just. Peale!» Seal liiva sees, kus Tereesz Machejek põlvitab, koorib tüdruk ühe jalaga teiselt tumesinist põlvikut maha. Ja siis kui neiu kükitab ta ette, ütleb Tereesz Machejek: «Mul ka.» Sooja ja külma lained löövad kokku nende kohal. Kahe reievalge vahel sädeleb püksikute kuld, mida Tereesz vaatab. Omakasupüüdmatult, lapse aseksuaalsusega. Lihtsalt, noh… ilus on vaadata. Nad vajuvad teineteise peale kokku nagu tikumajad, ihadest priid. Niisama mängulustist.

Tereesz, Khan ja hull suru autojuht vaatavad väljas, pead kuklas, kuidas hall maja tagant läheneb. Seal sees tümitab basstrumm robustselt ja väljas, hoone silueti taga, rullub mustav laanemassiiv kogu nähtava silmapiiri ulatuses üles taevasse. Hall nagu laine kõrgub püstloodis kuusemetsadest, mäeahelikest maailmalaotuse kohal. Ta õudus nihkub aeglaselt, mühinaga maailmast üle, aga maailm on ainest tehtud ja aine on igihaljas, iidne, ta peab end kummastava väärikusega ülal ka kadumise hetkel, naeratab suursuguselt, heldinult, nagu Františ̌ek Vapper kord jäätmehoidla taga naeratas. Mägede teravikud mustendavad tummalt, raiesmikud avarduvad, ta härmas kuuseväljasid sätendab tähtede all.

«Ma ei ole küll K. Voronikin ega midagi, aga…» puhib Tereesz mootorkaariku kabiinis. Ta sobrab seal käega istmel. Khan seisab väljas, jalg kaariku najal, Kennilt šnitti võttes. «Aga?»

Tereesz ronib masinast tagurpidi välja, marjaveini pudel näpus. «Aga mulle tundub, et poole tunni pärast on see kõik halli all, Khan.»

«*Että mitä? Mitä se sanoi?*»

«Ei midagi, Kenni. Ma ei kuulaks teda. Ta ei ole K. Voronikin ega midagi.»

Tereesz keerab marjaveinil krõksuga korgi maha ja paneb pudeli suule. Ta parem ei räägi enam.

«See on okeanograafiline müüt. Tapjalaine,» osutab väike Khan veekogu suunas. Kõik vaatavad, neljakesi, rannalina turvalisest soojast. Ja putukaid sumiseb pimedas, gaasilaternate ümber. «Pikka aega see oligi just nii – müüt, meremehelugu. Ardas on selle jaoks isegi mütoloogiline nimi: «*halderdingr*». Aga nüüd on nad teaduslikult dokumenteeritud nähtus, nad on päriselt olemas, saad aru? See seletab kümneid, sadu teadmata kadunuks jäänud laevasid. Öeldakse ka «desertöörlaine», «Draupneri laine» ja minu lemmik – «imelik laine». See tuleb pealtnäha eikuskilt ja on ülejäänud lainetuse

tasemest tunduvalt kõrgem. Seega, tapjalaine võib olla ka suhteliselt väike. Aga näiteks kümnemeetrise lainetuse puhul on nad maailma kõige kõrgemad teaduslikult mõõdetud lained üldse. Oo, ma olen sellest dokumentaalkaadreid näinud!» raputab Khan oma lõuga, demonstreerides kaadrite meeliülendavat uskumatust. «Meski keskookeanipuurtornilt üles võetud. Te ei kujuta ette ka, mis koletis!» Khan tunneb, kuidas ta keel ja mõistus töötavad täielikus unisoonis. Kõik tuleb täiuslikult välja. Keel jäi saamatuks, mõistus lünklikuks, aga mitte nüüd! Jääks see igavesti nii. Ta on oma käe õhku rippuma unustanud. See esitab ikka veel kümnemeetrise lainetuse puhul tekkiva tapjalaine aukartustäratavat kõrgust.

Målin vaatab, kuidas see taevas ripub. Mustav huvipuhang päästab ta iseenda keha küüsist. Ta teab nüüd, mida tal vaja läheb. Peaks peale tegema. Õige natukene, siis hakkaks kõik uuesti pihta. Aga tugevamalt veel. Tüdruku paokil suu neelab õhku sisse, ta kaanib ahnelt pudelist vett. Vesi pärlendab ta suul. «*Millest* nad tulevad?»

«See on matemaatika, eksju?» Jesper istub käsipõsakil. «Mingi matemaatiline reegel seletab seda?»

«Just!» vastab Khan. «Nonlineaarne efekt. Ma ei tee sellist nägu ka, nagu ma saaksin aru, mis värk sellega on, aga igatahes! Tuleb välja, et tapjalaine võib kokku tulla suvalisest hulgast väiksematest lainetest mingi valemi alusel. Kui nad suurel veeavarusel, nagu näiteks ookeanil liiguvad, siis tõenäosus on, et ükskord sünnib neist peaaegu vertikaalne, äärmiselt ebastabiilne lainemonstroossus. See *imeb* teiste lainete liikumise energiat endasse, vesi tõmbab tüünemaks ta ümber. Tavalised lained muutuvad värelusteks ja tapjalaine kukub kohe-kohe kokku oma ebanormaalse raskuse all. Aga ta võib enne tohutut hävingut, ma ei tea, *külvata*, kui te lubate…» Khan lõpetab suure žestiga: «Ja tead, kus nad kõige sagedamini, kogu maailmas kõige sagedamini, esinevad? *Siin*. Põhjamere sügislainetus on selle nähtuse nimi.»

«Täiesti persses,» kihistab Anni naerda, ta ropp suuvärk pääseb vaikselt valla. Tüdruku silmarägu on ammu müdriaasise mustaks tõmmanud. Ta vaatab kõrkjate vahelt vette, kust – väiksele Annile tundub – iga hetk võib tõusta täiesti persses tapjalaine. Aga tuleb hoopis Tereesz, koos Charlottaga.

«Ja tead, mis selle juures *kõige* rohkem persses on?» küsib Khan kavalalt. Ta pühib prilliklaase ja paneb siis diamat-prillid ette tagasi. Mandlisilmad nende luubis on kissis, populaarteaduslikust salapärast pilgeni: «Seesama efekt – ärge küsige mult, kuidas, ma ei tea – aga seesama nonlineaarne efekt seletab *halli* ka. Nad kasutavad seda entroponeetikas. Niimoodi käitub hall siis, kui ta maailmast üle pühib.»

«Nagu tõllarattad,» ütleb Charlotte ja vaatab poisi silmi. «Sul on see vägagi peal. Muuseas, Khan, kui ma tohin öelda?»

«Jah, sa tohid öelda,» noogutab noor Inayat.

«Sa oled *äärmiselt* tark oma vanuse kohta.» Charlotte hääl on leedilikult siiras. Khan tunneb ennast ta komplimendist kroonituna.

«Ja sina oled väga, väga hea rühiga,» vastab poiss ja tüdruk naerab südamest.

Austus- ja poolehoiuavalduste risttuli mühiseb nagu ookean, kõik võbeleb, hubiseb leegina, ja selle keskelt tõstab Anni järsku oma peakese. Saarma väledusega

liigutab ta ennast, kael õieli, justkui otsides midagi. «Oot-oot,» sõnab ta, «kas vesi on otsas?» Jesper ei märka, kuidas Anni pilk talle vihjeid teeb ja kõik ootavad ta järgi. Ta vaatab ikka veel lummatult merele, valge madrusemüts kuklas. Ta ei tunne midagi väga erilist, ta on suhteliselt kaine, lihtsalt palav on. See kõik on kerge pettumus Jesperi jaoks. Ameleda ka ei ole saanud ega midagi. Aga tapjalained – väga magedad ei ole.

Mees kogukehakindas hingeldab, kui ta pinnale tuleb. Ta puristab jääkülma vett suust välja ja rullib ennast surfilaua peale kõhuli. Üksik must täpp nimega Jesper loksub pool kilomeetrit rannast, lainetuse meelevallas. Ta vaatab kronomeetrit käel, veerand tundi veel ja siis on ta kehasoojuse kriitiline piir ületatud. Tuleb puhata. Jesper katsub oma piimhappest värisevaid lihaseid lõdvaks lasta. Ta vaatab selja taha, kus Charlottesjäl on männipuudest triip ja ülal hämarduvas taevas vajuvad pilvehiiglased aeglaselt kokku. Laud tõuseb ja langeb veekogu rinnal, ta hingamise rütmis.

Kõik on järsku nii vaikne. Kuhu kõik mu lained kadusid?

«Ikka ja alati need viis kuulsat, kohutavat, viimast sõna:
Miks sa mind siia jätsid?
Ma jään kindlaks endale, hüüan, iga jumala kui laine poole:
Kas sa seekord jääd? Kas sa seekord jääd?
Kas sa seekord jääd, või mis?»

Läheneb kohutav mühin. Jesper tõuseb kaksiratsa laua peale, koorib kummimaski kuklasse ja vaatab, blond juuksesalk palgel. Ta surfilaua tillukese punkti taustal kerkib hiidlaine tumehall vahupitsiline sein. Nagu rakumembraan. See tõuseb püstloodis, harja vahumöll varjab taeva Jesperi eest ja piiskasid lendab. Laine paisuv järsak tõstab surfilaua oma laudjale. Nimekas sisedisainer selle peal sõuab kõigest väest. Ta katsub ennast lainesse pöörata.

Aga *halderdingr* liigub tohutu kiirusega.

«Nii kahju,» ohkab Anni heldelt. «Sul võiks ka hea olla.» Nad seisavad asfaltteel, laterna all ja sealt, kus asfalt liiva sisse mureneb, hakkab pihta suur Charlottesjäli rand. Nelikümmend viis minutit metsapimedat ja isukat lobisemist seisab selja taga. Kui mõnus oli rääkida, ainult kahekesi.

Jesper hoiab punsut tumepunase veepumba all ja pumpab. Vesi laulab sedamööda, kuidas anum täitub. «No ega mul nõme ka ei ole, sinuga on tore rääkida, eksju, ja teised näevad ka väga rõõmsad välja. Ja midagi nagu oleks ka. Aga Khan räägib, nagu tal oleks mingi taevane rahu ja Målin…»

«Målin grillib.»

«Just. See oleks vist õige sõna.» Jesper paneb punsule korgi peale ja täidab kaks veepudelit. Need tasku pistetud, vaatab ta küsivalt Anni suunas. Mutukad-putukad peksavad ennast meeleheitlikult tänavavalgusti vastu ja tüdrukunääps selle all hõõrub oma paljaid jalgu kokku. Ta käest ripub gaasilatern. Udupeened karvad tüdruku paljastel

jalgadel helendavad vastu elektrivalgust. Küsima paneb Jesperit see naeratus, nagu idee, mis levib üle Anni suu.

«Ma tean!» ütleb ta. «Sa oled rohkem nagu ninapoiss niikuinii. Oma parfüümijutuga.»

Jesper kükitab tüdruku vastas, asfaldi kohal, ja Anni rahakoti peeglikese keskel sädeleb üksik tablett.

«Mingit uhmrit on vaja, mingit kõva asja,» ütleb tüdruk ja siis, kui elevil Jesper oma kiviga tagasi tuleb, on tal juba lauvärvitoos näpus.

«Aga aitäh ikkagi!» Anni purustab hoolikalt tableti kriitja pinna ja uhmerdab killukesed peegli peal pehmeks vaarikapunaseks puudriks. Ta limpsab keelega üle toosi serva ja võtab siis ettevaatlikult viiereaalise rahakoti vahelt. Jesper vaatab seda kombetalitust põnevusega pealt. Kuidas Anni voldib musta rahatähe keskelt kokku ja eraldab sellega puudri peeglisilma peal triipudeks. Seal nad jooksevad, paralleelselt nagu rööpad. Viiereaaline rullub torukeseks tüdruku sõrmede vahel.

«Nii. Nüüd paned ühe sõõrme – vot niimoodi – näpuga kinni ja teise sisse pistad selle,» ta demonstreerib Jesperile rullikest. «Ja siis, ühe pika hingetõmbega tõmbad kogu triibu endale ninna. Las ma näitan!» Veepumba ees tänavalaterna all on AnniElin Lund põlvili. Asfalt sätendab, tüdrukunääps kummardab peeglikese kohale. Jesper, valges madruseülikonnas, jälgib, kuidas ta usinalt triipu oma ninasõõrmesse tõmbab. Kogu pulber kaob paberrulli sisse ära, ühe apla hetkega. Jesperile tundub see kõik täiesti imeline. Anni lööb peakese ägisedes kuklasse ja ulatab talle rahatähe. «Natuke kipitab. Aga mõnusalt. Sellest hakkab kiiremini pihta ka. Aga kestab jälle vähem. Tee!»

Ja Jesper teeb. Rahatähe mustas torus tuiskab uimasti puuder ja kaardub. Kristallid purustavad kapillaarikesi, sõõrmeis sügeleb, kipitab. Ja siis, kui Jesper püsti tõuseb, on kõik nii vaikne ja ilus. Nad lähevad koos metsa alla, gaasilatern kahiseb Anni käes ja heidab pikkasid, liikuvaid varje tüvesammastelt luidete pimedasse.

Jesper tõukab ennast sulava liigutusega kõhu pealt lauale püsti. Vee mürin rullub selja taga ja sisedisainer surub kannaga laua kiilule. Ühes hetkes muutub takistus minimaalseks, kõik on täiuslik, ta glisseerib läbi vee. Laud ei puutugi vett enam, ta hõljub vibreerival õhupadjal; siksakitades surfib Jesper järsakust alla ja üles, tagasi laine harja. Selja tagant on kosta, kuidas see murdub, oma raskuse all kokku variseb. Tohutu sillerdav veekardin langeb ja tõmbab teda enda sisse. Jesper lubab tal, jääb maha, siseneb toru hämarusse, kus see vaid väikeseks ajaühikuks eksisteeriv maailm – keerukas, raskestimõistetav dünaamiline mudel – saavutab oma kokkukukkumises stabiilsuse. Laine kollaps on püsiv keskkond, hämar mandlikujuline õõnsus vee raevukas pöörises. Seal sees on sile ja vaikne. Kui see vaid igavesti kestaks, oleks seal viiekümne teise aasta suvi.

Viiekümne teise aasta suvi on igavesti kokkuvarisev objekt, see sööb ta elavalt. Midagi on valesti selle mälestuste kobaraga. Kohutavalt valesti. Ta justkui poleks võimalik enam, maailm ei toeta teda. Aga siin, kümneks sekundiks, kõik stabiliseerub. Jesper paitab veeseina ja ta külmast punetav suu ütleb alati: «*Palun!*»

Hoovis, kus mootorkaariku rattad on lume sisse silmuse joonistanud, vaatab Inayat Khan pea kuklas ja taluhoone hõljub tast üle nagu tont. Elektrijuhtmetest sisikond

ripub pöörlevast objektist välja, must vastu tähistaeva laotust. Ta triivib enesestmõistetava rahuga edasi halli. Kõrgele üles jääb maha ta mööblist ja pudenenud vundamendist viirg. Enda ees hoovis näeb Khan, kuidas Tereesz ja Kenni juhmistunult objektile järgi longivad, pead kuklas, kuni puitaed tuleb vastu.

Kummalises paanikata mures vaatavad nad kõik Ulvi lobudiku suunas. Tundub, nagu iga väiksemgi praks tuleks sealt, ta paekivivundamendist. Kohe-kohe see kerkib. Aga midagi ei juhtu. Hall tardub paigale seal kaugel, maja taga, laante nagin vaibub ja muusika majaski jääb vait. Kuskil tunnetatavas kauguses, ülal tardunud halli serval, laguneb talumaja koost ja kaob. Higist nõrguv Ulv tuleb uksele ja paneb mentooliga suitsu ette. Ta on oma dressipluusi seljast võtnud. Noormees aurab seal, uksest raamituna, dressides ja hõbedases maikas. Ise-chillija raputab oma lokkis pead ja higipiiskasid lendab. Siis, kui Tereesz ja Khan ta poole tõttavad, vaatab mees järsku selja taha ja ehmatab.

«Võta!» karjub Ulv, ümbrikud käes üle hoovi neile vastu joostes. Ta lehvitab käega umbkaudses suunas üles halli poole ja pistab Khanile paberid pihku: «Te peate minema! *Nüüd!*»

Kostab mootori käivitumise raksakas ja kaariku rattad keerlevad lumel. Hall massiiv ei suuda enam oma fantoomraskust kanda. Ta murdub. Raiesmike avarus vajub hetkega ta alla, puuderlumest plahvatustes, varing nagu lööklaine tuiskab maailmast üle. Kuused kummardavad löögi all, hall lööb vana laguneva mõisahoone aknad lahti. Ta kaardub maja servadest, nagu kõhkleks hetke ja lahvatab siis kokku ta ümber. Hall haarab mõisa oma põue ja kuskil seal sees, madala laega saalis, paneb noormees kõrvaklapid pähe. Ta loeb ülepühkivat halli nagu magnetlugeja Stereo 8 linti. Ainus märge, mis Lundi lastest seal elutus mulaažis liigub, on kellegi Jesperi kummastav võimatu mälestus neist. Hall tuiskab põldudest üle, kahel pool külavaheteed. Ta laviin lööb kruusa peal kokku, kobrutav sein läheneb, tõmbub vaarikapunaseks mootorkaariku tagatulede kumas.

Ketistatud rattad kriiskavad kruusa peal. «*Menee-meneemenee-menee!*» röögib hull suru ralliäss masinale nagu ratsule käsku. Ta surub jalaga juba põhjas gaasilapatsile, raskelt, justkui kaarik sellest kiiremini läheks. Ja spidomeetrile vaadates tundub, et lähebki! Tereesz jälgib noolekest loendi kollakas valguses, see hüpleb kahesaja peal. Khan ta kõrval näeb halli. See nihkub vaikselt, kuid kindlalt üle akende. Salongi elektrivalgustus hämardub sest. Mehe prilliklaasid lähevad uduseks, ta on kiirusest sügavale nahkistmesse vajunud ja surub kahte ümbrikut südame vastu. Uduste prilliklaaside tagant pole näha, kuidas Khani silmad rõõmust niiskeks tõmbuvad.

«Mul oli õigus, Tereesz, mul oli alati õigus,» ütleb ta, aga Tereesz ei kuule teda. Mootor undab liiga valjult.

Jesper ja Anni tulevad gaasilaterna valgel läbi juusheina. Jesper hoiab nüüd nii laternat kui veepunsut, Anni ainult oma särgikest. Sinkja leegi valgel loeb Jesper sünnimärke ta rootsus kiisuseljalt. Ainult rinnahoidja peened paelad varjavad neid veel. Kui mõnusalt juushein sahiseb, paitab ta sääri lühikeste pükste all. Väike Jesper,

kohutavalt janune, rüüpab pudelist vett. «See on jumalik! Jumalik vesi! Nad peaksid seda pudelisse panema,» ütleb ta, «ja siis nad peaksid seda müüma!»

Januste rõõmuhuiked tervitavad neid rannalt. Kõik kallistavad. Anni pühib gaasilaterna valgel huulepulka Jesperi suult ja naerab. Khan on Tereeszi kukil ja teeskleb, et Tereesz on *roobot*. Ta keerab sõbra pead, see teeb rooboti häält ja pöördub sinna, kuhu Khan teda juhatab. Siis kui roobot-Tereesz on põlvist saati vette juhitud, partsatab Khan ta kukilt maha. Ta jõuab seal hetkeks millimallikaid imetleda, kui ülejäänud juba jooksevadki neile järgi, ujumisriietes.

Väikesed valendavad lapsekehad lähevad pimedas vette. Liiv vajub paljaste jalgade all, siidpehme vesi loksub pahkluude ümber. Ainele ülitundlikud kehad reageerivad igale viimsele kui puudutusele. Liivast plahvatusi kerkib Anni varvaste vahelt, ta tõmbab varbad mõnust kerra ja astub ettevaatlikult edasi. Nad lähevad kõik väga aeglaselt, käed vee jaheda pindpinevuse kohal. Nad kilkavad kohati, säästes igat hetke oma salvimise ekstaasist. Ja salv ise võtab nad vastu, voogab puusade ja kõhtude ümber. See on jahe ja veatult viskoosne. Målin ei suuda. Kui vesi ta rinnad ja kaenlaalused kord niisutab, vajub tüdruk tervenisti ta sisse. Merepinnale jääb maha ainult andumise hümin. Ta surub küüsi pihkudesse, tunneb, kuidas ta raksatab kohe. See ei mahu ta sisse ära. Hormoonid moonutavad juba ta libisevat keha, luuvaagen on laienenud sünnitusavaraks, talumatu heaolu tuikab puusade sügaval. Ta kehavedelikest hauas paneb pisike *homonculus* oma nööpnõelade suurused silmad kinni. Loomake, poolringiks kerra tõmbunud, teeb suu karjeks lahti. Aga midagi ei kosta, ei ühtegi häält, ta polegi siin kunagi olnud. Målin lõtvub, kõik on nii võimatult hea, kõik mustab ja kajab seal, vetesügavuses. Charlotte hõõguvvalge vari libiseb tast mööda, ta tunneb kellegi pehmeid käsi oma õlaümaratel. See on Khan. Ta tõstab tüdruku pinnale. Målin hingab soolast õhku sisse, jääb sinna hõljuma. Vesi nõrgub ta juustest ja ülal mustas taevas särab tähtedest, piimapritsmetest lõputult detailne viirg.

Nad kõik kuuekesi löövad oma peakesed kuklasse ja õõtsuvad seal niimoodi, poolringis. Ja vee mustas peeglis särab tähtesid vastu. Nad virvendavad nõrgalt, laialikantult. Ainult Inayat Khani prilliklaasidelt peegeldub kogu nende hiilgav teravus.

«Neid ei ole enam seal,» Khan kuuleb, kuidas hääleke nõrkeb ta käte vahel. Ta langetab pilgu, tähed libisevad ta prillidelt maha. Tähtede asemele nihkuvad Målin Lundi silmad, suu paotuv pimedus liigub iga sõna kujuliselt: «Aga ma näen neid ikka veel.»

Ja siis, kui nad hommikul kõrkjate vahel ärkasid, nagu kassipojad pesas, korjasid nad prügi korralikult kokku. Nad panid päikse käes kuivanud riided selga tagasi, ta pimestavalt eredas valguses. Silmadel oli valus ja maailm ümberringi tundus sõbralikult võõras. Kõik oli räägitud eile, öö pimedas, valges polnud vajadust korrata. Nad läksid kohmetult naeratades, väsinud jutukatkete saatel trammipeatusse. Seal leppisid nad kohtumise augustikuu viimasele nädalale. Tüdrukud pidid siis oma perekondlikult Graadi-reisilt tagasi olema. Täpset päeva nad ei osanudki öelda, helistatakse üle, saadetakse postkaarte. Augustilõpu kokkusaamisel plaanisid nad arutada ka seda, kuidas asjade muutunud seis koolis välja nägema hakkab. Ja päris maailmas üldiselt.

Peatuses ei suudeldud ega midagi sellist. Küll aga vahetati palju lahkumise kahjutundest ja kehalistest salasõnumitest laetud pilke. Tüdrukud läksid trammi peale ja poisid Tereeszi isa suvilasse. See oli viimane kord, kui nad teineteist nägid.

14.PUUDUJATE NIMEKIRI

Kakskümmend aastat hiljem, Vaasa lähistel, seisab põgenike murd liiklusummikus. Katla iisola kuuskümmend miljonit ruutkilomeetrit maismaamassiivi kaotas just kuus protsenti oma kogupindalast, valgustabloo mootortsüklil teatab «Kõik read sissesõiduks». Tagatulede punane jõgi särab sügisöös ja kuskil seal keskel, hiigelummikus, seisab ka see masin, milles Tereesz Machejek juba ammu magab. Kapoti alt tõuseb auru, poripritsmete radiaalid kaarduvad ta kerel. Korpuse mustade plaatide alt läigib mootorielementide niklist lõpuseid. Ka Inayat Khan on end salongis kerra tõmmanud. Ta ei maga veel. Ta maiustab iga mööduva hetke kallal, kuigi ja just nimelt seepärast, et on surmväsinud. Istme nahk naksub külje all, läbi magusa poolune kostab uudistetoimetuse õhulaevasid väljas. Tiivikud tuksuvad kauguses turvaliselt, une tume keeris kutsub ja pööritab. Khan käib temast sisse ja välja, nagu ise tahab. Vahel masin nõksatab ja liigub paar meetrit. Siis avab desaparetist oma silmad ja näeb, kuidas Kenni mööda käib. Hull suru ralliäss puhub teiste juhtidega juttu ja kraabib tuuleklaasilt härma. Käesolev hetk on selline, et Khan teab: ta jääb seda taga igatsema. Juba ta igatsebki – esitulede teemante, tagatulede verist kuma masuudipahvakais, teadmist, et kõik saab korda.

See oli kakskümmend aastat tagasi, kui ta end viimati niimoodi tundis. Võimalustest tulvil. Siis kui nad koos tüdrukuid Graadist tagasi ootasid. Väljas maailmas, ta kinnipigistatud laugude taga algab jumalariik. Ta pressib käsi vastu rinda, embab oma nähtamatut kaasat. Kõik need ruumid, avarused seal söötis põldudel ja maanteeäärsel, nad on võimalused. Võimalused koosviibimisteks. Vestlusi hargneb, nagu ikka, Khani mõttekabineti pimedas. Målin Lund kõnnib seal koos temaga, noogutab, kuulab, küsib küsimusi. Naerab ta naljade üle, juba kahekümnendat aastat. Nad istuvad kiirtee äärisele maha, ta ei pahanda. Tüdruku keha on ajast puutumatuks jäänud, ta näeb ikka veel välja nagu laps, aga vaim on tal koos Khaniga edasi liikunud. Kasvanud, täiskasvanuks saanud. Ta on kaalukas nüüd, salapärane ja kurb.

Kaks kuud möödus, aga augustilõpu kohtumine ei saanudki kunagi teoks. Kuigi tüdrukud tulid tagasi Vaasasse juba viieteistkümnendal augustil, ei helistanud nad. Miks see niimoodi oli ja miks nad ses ajavahemikus kolm korda Charlottesjäli rannas käisid, jääbki saladuseks.

Pärastlõunane päike värvis seinad ribikardinate vöödiliseks. Tereeszi isa suvila suures toas seisis õhk paigal, miski kerkis, pärssis hingamist. Vaakum, see oli kaotuse tunne, kohutav, kohutav mure. Pärast asjatut mitmenädalast ootust telefoni kõrval otsustasid nad viimaks ise tüdrukutele helistada. Nad seisid kolmekesi suures toas. Tereesz pani toru hargile. Khan ta kõrval oli läbematu: «Mis juhtus? Neid polnud kodus või?»

«Ema võttis vastu,» Tereesz vajub nõutult tugitooli. «Ta ütles, et nad on rannas.»

«Kus rannas?»

«Charlottesjälis.»

«Misasja? Miks nad ei helistand siis?»

«Ma ei tea, midagi on valesti…»

Ja siis leidis aset see vaidlus. See, mille pärast Tereesz kaks päeva hiljem Jesperile kallale läks. Ta ise tahtis kohe alla randa joosta, Khan nööris ketse jalga, ainult Jesper veel leidis, et niimoodi poleks piisavalt lahe. Peaks ootama, laskma neil ise helistada. Nii see jäigi ja viieteist minuti pärast, kell üks, nägi jäätisepoe müüja Agnetha viimase elava inimesena Lundi lapsi. Oli kahekümne kaheksas august – rahvusvaheline kadunud inimeste päev.

Sellest päevast edasi ei ole asjad enam «lahedad» olnud. Ta proovib seda sõna mitte kasutada, see kõlab nagu süüdistus. Läbikülmunult ja õhku ahmides vajub sisedisainer liivale selili. Hüpotermia. Lõhnab nagu mädanev pilliroog; kõrkjad ja juushein naalduvad tuuleiilides vastu maad. Ta on kolmekümne nelja aastane. Ta trambib kandadega niisket liiva. Kuidas ja miks ta jaksas, ei tea. Kui liigesed külmast krampi lõid, miks ta siis ei veeretand ennast laua pealt merre? Või siis, kui laine kokku vajus, miks ta ei jäänud?

Ülal, sügisõhtu pimedas taevas vajuvad pilvemassiivid teineteise sisse. Aeglaselt. Ta haarab kahe käega peast kinni ja surub. Külmast sinetav suu avaneb aeglaselt, hingamisteedest kostab vappeid, kõht lainetab kokkutõmmetes. Kannad kaevuvad liiva sisse ja rusikad tõmblevad, aga midagi ei muutu. Ta mäletab kõike. Viiekümne teine aasta seisab kolba sees paigal, kummastav, võimatu muuseumieksponaat, koopia kadunud maailmast. Lõhn on järjest magusam ja alati seesama, ümberlükkamatu fakt, mille raskust ei ole võimalik üle tähtsustada: sinna ei saa enam tagasi.

Unes kostab kapjade samme, nad tulevad, mootortsükli mustal asfaldil. Jesper! Khan tahaks talle helistada ja öelda, et pangu ennast valmis! See on nüüd päris värk. Aga telefoniputkat siin pole, jumalariigis on pime ja ratsapolitseinikud kammivad masinate vahelisi rivisid. Luupainaja siluett peatub aknaklaasi taga. Khan teeb silmad lahti. Hobuse sõõrmeist tõuseb hingeauru, ta puristab, niisked mustad silmad läigivad poolunes mehele vastu. Ohvitser ratsul suunab valgusvihu läbi härmas klaasi salongi ja läheb siis edasi. Rauad kajavad asfaldil, hobune kaugeneb, Khan paneb silmad kinni ja uinub taas. Ta käed on rinnal kallistusse kangestunud.

Kui nad viimaks magama jäid, kuulis Khan unes kohutavat häält. See oli selle sama päeva öösel, kahekümne kaheksanda augusti öösel ja koos selle häälega laskus

õudus maa peale. Algul ta kuulis seda unes, kuidas see liikus järjest lähemale ja hüüdis, kindlate intervallidega:

«*Maj!*

Anni!

Målin!

Charlotte!»

Poiss ärkas teise korruse magamistoas. Ta vaatas Tereeszi hirmust suurtesse silmadesse, sõber seisis ta kohal ja raputas. Khan oli nüüd täiesti ärkvel, aga maailma kõige hirmsamat puudujate nimekirja hüüti ikka veel. See jätkus väljas, Charlottesjälis. Mitte ta unes, vaid päris maailmas. Veri tardus Khani soontes. «Kas sa kuuled ka seda?»

«Jah,» vastas Tereesz.

Nad ajasid Jesperi üles. Tõmmati joped pidžaamade peale ja joosti välja. Oli külm ja esimest korda sel aastal hõljus sügise lõhna õhus. Nad peatusid aias ja kuulatasid. Nimed kaikusid metsas koos koerte haukumisega. Nad jooksid läbi õunapuuaia, mööda tikripõõsastest, edasi männiku pimedasse. Taskulampide ja helgiheitjate vihud sähvisid seal.

Need olid otsimissalgad.

Neljanda päeva lõpuks saadeti vabatahtlikud laiali. Neid oli sadades kohale tulnud. Igaüks tahtis kuidagi aidata, muretsemisest osa võtta. Tuhanded kõned saabusid spetsiaalselt üles seatud vihjetelefonile. Tehti üleskutseid, algatati programme. Ajakirjandus ja raadio tõusid tagajalgadele, järgmisel hommikul olid tüdrukute pildid otse esikaanel. Pealkirjad kasutasid kõige jäledamaid sentimentaalsusi: «Ema ahastab: lapsed, palun tulge koju!» Arvamusveergudel arutati surmanuhtluse taastamise võimalust, siis kui pisarakiskumisse segunes paranoiline kättemaksujanu: «Kes röövis emalt lapsed?» See kaastundemöll, mille sisse poiste endi kaotus täielikult kadus – kõik see ulgumine ja hammaste kiristamine – nad tundsid end jõuetult selle keskel, see alavääristas neid. Tookord oli see kõigest aimdus, nüüd oskab Jesper oma nördimust ka sõnadesse seada. *Kiibitsev uudishimu*. Kuskil seal vahutamise all nägi nilbe kodanlane iseomase magusa õudusetundega kõiki neid asju, mis tüdrukutele tehti. Sinna pimikukardina taha, kuhu Per-Jonas otse vaadata ei julgenud, piilus ta ajaleheartikli vahendusel. Ta nägi seal ennast, tema oligi Mees, ta järas õlitaignas lihapirukat ja talle meeldis see, mida ta nägi. Aga siis, kui varateismeline Jesper oma klassiõdesid vaatas, oli see kirjeldamatu salapära, kehade võõras kuningriik. Seljakumerusest, paljastatud käsivarrest, vähimast piisas. Ta vihkab tänini täiskasvanud inimese seksuaalsust. Tema jaoks on see tülpinud nõudlikkus. Reaalselt, ja paradoksaalsel kombel, teeb see tast pedofiili.

Just siis, kui hea maitse etalon ise kogukehakindas Havsänglari fuajeesse astub, paneb retseptsionist telefoni hargile. Tuntud sisedisainer tuleb keset ööd, ta tilgub, mattvaibale jäävad liivased jalajäljed. Härra näeb nii armetu välja, poolsurnuks külmunud, et naisterahvas unustab telefonikõne ja tõttab teda saunalinasse mässima.

«Ei, ei ole kiirabi vaja,» vehib Jesper käega ja plagistab hambaid. «Ei taha teed, ei taha! Mustsõstrateed ka ei taha!» Ta kutsub lifti ja surgib nuppu tuimaks külmunud näpuga edasi ka siis, kui see juba ammu põleb. «Ei, ei taha, vanni lähen, kuuma vanni.»

«Härra de la Guardie,» meenub naisterahvale viimasel hetkel. Ta pistab kinganina sulguvate liftiuste vahele: «Teile tuli telefonikõne, keegi Olle…»

«Öösel? Mis asjus?»

«Ajalehekuulutuse peale.»

Vabatahtlikud saadeti laiali ja otsimissalkade järel läksid kõik ülejäänud ka. Männimetsad jäid sügiseselt vaikseks, poisid lonkisid neis. Verekoerad ei haukunud enam, piirivalvelaevu ei tiirutand lahes. Ja kõikjal, kus nad käisid, oleks justkui tühjus ise, ta vaim valla pääsenud. Kõik rippus paigal, kasutult: riietuskabiinid, hõre pooltühi rand. Trammipeatuses voorisid trammid tühjalt, siis pooltühjalt jälle, uksed lõgisesid kokku ja lahti. Viimasena läksid halvaendelised tuukrid, see oli kolm nädalat hiljem. Ja nii nad nägid, kuidas kõikjal ümberringi algas pikk allaandmine. Mida see tähendas, nad teadsid väga hästi, kuigi eal ei julgetud teineteisele seda sõna öelda. Koos mõtlesid nad välja kõige fantastilisemaid plaane. Meeliülendavaid triumfe, koos naasmisi.

Juba kuu aega tagasi oli õppeaasta ametlikult alanud ja mures vanemate ühine otsus saatis nad kooli tagasi. Seal ootasid neid tüdrukute fotod, lilled ja tormilaternad trepil. Ka koolikoridoris lehvis see võltslein. Igaüks oli kuidagi neid teadnud, kõik võitlesid tähelepanu eest ja võrdlesid oma kaotusi. Ka sinna kadusid nad ära. Nad ei julgenud kellelegi rääkida, mis suvel juhtunud oli. Viimaks puistasid nad oma südamed naisohvitserile, kui see koolis käis ja selle tulemusena sattus enam kui kahesaja ülekuulatu sekka ka Zygismunt Berg – poiss, kes selleks ajaks noorsoopolitseis juba «tuntud tegelane» oli. Mingit vilja see reeturlikkus ei kandnud ja siis, kui naisohvitser novembri lõpus direktoriga rääkimas käis, murdsid nad kolmekesi klassist välja. Koridor kajas nende vahetusjalatsite plaginast. Ta oli nende ainus ühendus *uurimise*, selle südametu instantsiga. Nad peatasid ta uksel ja pinnisid, kuni vaesel naisel ei jäänud muud üle.

«Me peame ennast harjutama mõttega, et tüdrukud on surnud,» ütles ta.

Pildikesed ja tormilaternad korjati koolitrepilt kokku, surmanuhtlust uuesti kasutusele ei võetud. Isegi Vidkun Hirdile mõisteti eluaegne. Aasta pärast haihtumist arreteeriti ta sarnase profiiliga kuritegudes kahtlustatuna ja ajakirjandus tõttas seda kõike Lundi lastega seostama. Vanameister ise pillas ka vastavaid vihjeid. Kutsikatest, kes emakarust liiga kaugele uitasid ja muid selliseid hirdisme. Kui nad kolmekesi kokku said, oli see kõik, millest nad rääkida suutsid. See või mõni teine teema, mille heitlikuks muutunud meediahuvi poistele ette söötis; kui mitte Hird või vastavaldatud seksuaalkurjategijate nimistu, siis kiri, mis kaks aastat pärast haihtumist Karl ja Ann-Margret Lundile saadeti, selle käekirjaanalüüsi detailid, või näiteks sensitiiv, kes väitis, et tüdrukute surnukehad on maetud Ringhalle jäähokistaadioni vundamendi alla. Sedamööda, kuidas artiklid harvenesid, muutusid kokkusaamised nii lootusetuteks, et igaüks poistest katsus neid omal kombel vältida. Jesper läks salaja surfitrenni, tegeles

spordiga. Kümnendas klassis jäi Khan esimest korda istuma ja langes koolist välja, üheteistkümnenda alguses läks Tereesz tagasi Graadi.

Ajakirjandus kaotas Lundi tüdrukute vastu lõplikult huvi alles viisteist aastat hiljem. Uurimine oli siis juba ammu kokku jooksnud, juhtivinspektorid erru läinud. Polnud põhjust enam kokku saada, nad taandusid oma isiklike elude juurde. Jesper leidis endale alaealise pesumodelli ja tegi, nagu ei tunneks helesinise kravatiga Khani restoranilaua taga. Tereesz käis iga aasta üksinda Charlottesjälis. Teistele ta ei helistanud. Ja Khan uppus lõplikult haihtumisjuhtumite sinkjashalli maailma, istus ja klõpsis oma ema keldris poolteist sajandit tagasi teadmata kadunuks jäänud õhulaeva tulesid. Ainiti.

«Harju ise oma nahhui mõttega.»

Maailmalõpp. Linna sissesõidul kõrguvad teivasjaamade tumedad kaared. Tõkkepuud tõusevad. Tolliametnike vestid ja triibud tõketel helendavad sidrunkollaselt. Mootorkaarik võtab kohalt, kõik liigub ühtlaselt, sujuvalt. Raadioeetri nahkistmelõhnalises sahinas räägitakse aatomrelvast, mis Revacholile kolm tundi tagasi visati. Khanil on soe, naisdiktori hääl on tasane ja ilus. Tänavavalgustuse rivid kõrguvad tee kohal, külmhalodest pärjatud, nad libisevad hommiku tumesinise taeva all. Ta triivib nendega kaasa, oma kodulinnas, kust ta homme õhtul lahkub. Üks asjaajamine on veel jäänud. Laternad tuhmuvad. Khan vaatab ja hoonete tondid tulevad madrugaada valgel taevast välja.

Magamistuba lõhnab liiliate järgi. Väljas, maamaja akna taga sinetab ja raagus kastanid liigutavad seal oma okste luiseid sõrmi. Ta ärkab varahommikul ja jätab silmaklappidega abikaasa voodisse magama. Naine on viiekümne kahe aastane, tal on peened näojooned ja naerukurrud kanavarvasteks väsinud; tumerohelised silmad laugude all ei anna ühtegi vihjet. Ta läheb hommikumantlis, astub puit-käsipuuga trepist alla ja teeb endale kohvi. Puumaja jahedates tubades, köögi avaras on tuled kustus. Talle meeldivad need sinised tunnid, kui majas on vaikne, nii et kuuleb, kuidas põldhiired põranda all krabistavad. Peen teravate sõrmedega käsi surub presskannu nuppu alla. Isegi see hallituse lõhn, mis põrandalaudadest tõuseb, on talle ajaga meeldima hakanud, kuigi see alguses teda nii pelutas – seitseteist aastat tagasi, kui ta siia elama tuli. Ja vaikus! Maal on kõik nii vaikne, aga ajapikku muutus seegi puudumine omamoodi õnnistuseks. Ta läheb üle suure toa, üle külmade põrandalaudade ja ümberringi hämaras valendab mööblit; viiekümnendate elegants, värv puidult koorumas. Ukse kõrval tõmbab ta abikaasa mantli õlgadele ja astub mehe kingadesse. Niimoodi, hallid juuksed ühe lihtsa liigutusega üles seatud, tuleb ta välja verandale.

Sügiskülm paneb kohvitassi naise käes paksult aurama, ta seisatab hetkeks, hingab ja võtab siis enda valitud puitaiamööblil istet. Ja siis, jalg üle põlve, suitsetab Ann-Margret Lund oma päeva esimese sigareti. Ta jälgib valgust, päikest läbi hommikuse udu tõusmas. Ta ees hästihoolitsetud aias tuleb sombu seest detaile nähtavale, kasvuhoone klaasid läigivad, muru vajab rehitsemist. See saab olema ta päeva esimene kohustus. Ta kustutab suitsu tagurpidi lillepotist tuhatoosi ja läheb sisse tagasi.

Ilusate vanemate lapsed on ilusad, koledate vanemate lapsed on koledad. Alumise korruse dušikabiinis niisutab Ann-Margret oma ikka veel ilusat keha. See ei olnud alati

selline, algul oli ta pulklik nagu hernehirmutis. Ta oli siis veel plikatirts, ronis koos poistega plankudest üle ja puude otsa. Siis käivitus naissuguhormoon ja kudus ta ümber uue võõra keha. Rasvkudedest ja kumerustest imetlusobjekti. Aegamööda õppis ta selle peensusi valdama; lõpetas ülikooli, õpetas, armus, tõi kolm tütart ilmale. Kolm aastat järjest, iga aasta üks. Nad jäid tast maha nagu pärlid kees. Ja keha taastus, noor nagu ta oli. See tegi sõbrannad kadedaks, kuidas ta abikaasa käte vahel magas, häbita. Aga hiljem, siis, kui ta parteisse astus, tuli veel üks, see kõige noorem. Mees armastas teda ja nii ei kohkunud ta, kui viimane naise jäädavalt moonutas. Samas kui maa külgetõmbejõud oma valdkonnas võimutses, tõusis mõistus üles kõrgele – ministeeriumis, ametikohtadel. Aga nüüd seisab Ann-Margret Lund peegli ees ja kuigi ta nahk on oma elastsusest ja mõneti ka värvuse rõõsast kaotanud, on ta puusad jälle kitsad ja reied saledad. Kõik on uuesti kokku tõmbunud, aga seekord tunneb ta oma keha ees hoopis kõhedust, mitte kergendust. Mis sest, et see puudumise tunne, vaikus, rahu ja hallituse lõhn ta uues pelgukodus tuli ta sisse, tegi tast salaja enda. Ta on tühjus. Aga siis, kui ta sellele otsa vaatab, tuleb Ann-Margretil ikkagi hirm peale. Nagu kõik see naiseksolemine oleks kuidagi ära jäänud.

Ta katsub selle kallal mitte nuputada, kuivatab end kiiresti, katab ennast päevariiete beeži ja läheb.

Naine rehitseb aias kuivanud lehti. Siis, kui ta esimese poolaasta lõpus kooli tuli, vaatasid poisid salaja pealt. See oli esimene poolaasta ilma nendeta ja Ann-Margret tuli oma tütarde kappe tühjendama. Teda ümbritses lugupidamise sõõr, lapsed eemaldusid. Ainult Tereesz, Jesper ja väike Inayat vaatasid nurga tagant, kuidas naine oma tütarde eelmisest aastast jäänud nipsasjakesi pappkarpidesse ladus. Ta rullis popstaari postrit kokku ja kuldseid tähekesi pudenes käte vahelt. Poistest keegi ei öelnud teineteisele, miks nad sinna luurama tulid. Aga salaja tahtsid nad talt pai saada, temaga koos koju minna, tüdrukute tubasid vaadata. Ja siis plaane koostada, kuidas nad üles leida. See oli lapsik igatsus. Nad tahtsid neis asjus tähtsad olla ja kui kellelgi üldse oli võim neid sellisteks pühitseda, siis oli see tüdrukute ilus ema. Nii ei juhtunud, aga hiljem tulid nad ikkagi kõik, ükshaaval, kuigi nad seda teineteise eest salajas hoidsid. Nad uurisid ta maakodu asukoha välja ja avaldasid naisterahvale kohmetult kaastunnet. Siis vahetati ka uudiseid, uurimise asjus, ja vaikselt jäid Ann-Margretile nende nimed meelde. Kuigi viimati juhtus see kaheksa aastat tagasi. Hiljem, siis kui Tereesz ja Khan üles tunnistasid, valetas Jesper ikka veel, et tema polevat midagi sellist teinud.

«Suht nukker värk,» ütles ta sarkastiliselt.

Ann-Margret tuleb raagus tikripõõsaste vahelt, ta paneb aiakindad kuuri naela otsa ja saadab abikaasa tööle. Karl Lund rügab ikka veel palehigis nagu kirglik tööstusmagnaat, kuigi poliitilised ebastabiilsused ja neist tärganud rahvusvaheline majanduskriis laastavad ta ettevõtet; mis sest, et tal on tegelikult raha piisavalt, et kuhu iganes, kasvõi Stella Marisele erru minna. Sohver tuleb talle poole üheteistkümneks järgi, luksusmasin mähkub külavahetee halli uttu. Ann-Margret vaatab õues, kuidas tagatulede vaarikapunane tuhmub, kui mees tast kaugeneb.

Koos abikaasa ja hommikuse kõherituaaliga kaugenevad kõik märgid sellest, et tal kunagi neli blondi ja rohesilmset tütart oli. Ühel olid küll šatäänid juuksed ja teisel

vikerkaarevärvilised silmad, aga siis kui ta muusika vaikselt mängima paneb ja selle rütmis oma õlgasid liigutab, ei oska ta enam öelda, millisel. Siis kui süütunne lahtub ja päevavalgus tuleb valgete pitskardinate vahelt sisse, tunneb Ann-Margret Lund ennast kergelt, ta hõljub. Nagu kogu elu oleks elamata jäänud ja kõik need muljed, väiksed mõlgid, mis inimene endast maailmasse jätab, oleks muusika rütmis sirgeks koputatud. Ta liigutab ennast tagasihoidlikult oma sugupuu varjus, kust kõik lehed on langenud. Ta ei teagi enam, et see kuidas ta asetab oma ülahuule alumise peale, ennast unustades ja muusikale kaasa muiates, on täpselt see, kuidas Charlotte seda tegi. Ta pühib põrandaid, sätib laualinasid sirgeks ja koputab raamatute rivid riiulis ühtlaseks. Ta ei kuula raadiot, see ei tähenda talle midagi. Niipalju kui see Ann-Margretisse puutub, lõppes maailm juba ammu ära ja jättis ta siia koduseid toimetusi tegema.

Ta istub köögilaua taga, käed rüpes ja vaatab, kuidas majapidamine läigib. Kell on pool viis, tubades on vaikne ja puhas. Ta tukastab kohati nagu pärastlõunane kass, ta halliks läinud pea nõksatab laua taga. See juhtus üleöö, nagu Dolores Deil. Kakskümmend aastat tagasi, kahekümne üheksanda augusti hommikul ärkas ta üles ja hõbetas. Ta kuuleb unes muusikat, valgus tulvab köögiaknast ta juustele ja selle tulvamises tunduvad nad hetkeks jälle kuldsed. Kõlab koputi rähnitokseid uksel. Äkki jättis Karl midagi maha või tuleb ta varem koju… aga milleks siis koputada? Et keegi talle külla tuleks, tundub lihtsalt ebatõenäoline. Peaaegu keegi ei käi siin enam ja talle meeldibki nii. Ann-Margret Lund kohendab kostüümi, silub istudes kortsu läinud ülepõlveseelikut, sätib suu naerule ja teeb ukse lahti.

«Tervist, proua.»

Kolm meest seisavad seal, kohmetud naeratused näol: üks on hirmkallilt riides ja lõhnab viiesajareaalise *aftershave*´i järgi, see ei suuda varjata palavikku, millest ta laup punetab; teine seisab tumeoranžis kilejopes ta kõrval, Iilmaraa trikolooriga sall kaelas; ja kolmas, pikk ja kiitsakas, tõttab suitsu kustutama. Kuigi seosed on visad tekkima, kutsub ta mehed sisse ja vaatab, kuidas nad seal ülariietes seisavad. Alles siis, kui ta näeb seda poisilikku arglikkust, millega nad ühelt jalalt teisele tammuvad ja kinganinadega põrandat uuristavad, tuleb talle meelde, kellega tegemist on. See meenutab talle noore austaja käitumist.

«Meil on uudiseid,» ütleb Inayat Khan. «Ma tean, ei tasu lootusi kõrgele ajada, eksju. Aga need on head uudised, proua.»

Ja kui proua nad kööki juhatab, tundub süda taas tinaraske ja juuksedki hõbetavad köögi sombuses poolvalguses.

«Kohvi? Teed?»

Viis tundi tagasi istub Jesper kohvikus «Kino». Keskpäeva valgel tunneb ta ennast sinna klaasseinte ja kuubikmööbli vahele veidi vähem *projitseerituna* kui tavaliselt. Ta pea on paks ja silmalaud kummaliselt rasked. Ta pühib leemendavat laupa initsiaalidega taskurätikusse. Sisedisainer näeb tavalisest viletsam välja, tirib sviitrit üle pea. Triiksärgi väel hakkab jälle jahe. Maani klaasakende vahelt immitseb hilissügise külma, väljas möödub rahvamass. Ta tellib endale ühe rohelise tee, sidruni ja meega.

«Ma olen veidi külmetanud vist,» nendib ta üle laua, endast mõned aastad nooremale mehele. Ta mäletab teda küll, see on väike Olle. Ta oli neist neli klassi allpool. Jesper mäletab teda peamiselt Olle hiilgava võltsimisande pärast. Vanemate klasside poisid kasutasid ta kuldset kätt kõiksugusteks signatuurideks, poisiklutt teenis niimoodi head raha. Kõik need kahtedest kubisevad tunnistused ja märkustest punased päevikud, mis allkirju vajasid. Nüüd on väike Olle endale suured pruunid vuntsid kasvatanud ja Jesper teeb sellest omad järeldused. Olle on *copywriter*, vuntsid on jälle moes. Teatud ringkondades. Sellistes, kus nihilismi innossentsi Saint-Mirod vaadatakse kui mingit eksootilist poeeti. Või vähemalt kaks päeva tagasi vaadati, siis kui see maa, kust nii Saint-Miro kui vanamoodne vuntsihullus pärit on, ei olnud veel ühe teise maa peal aatomrelva kasutanud.

«Selle va nihilismusetrendiga on nüüd vist kööga ka,» mainib Jesper mokaotsast.

Olle nõustub tuliselt: «Peaks maha laskma jah need vuntsid, ma tean, see tuli meile kõigile täieliku pommina. Vabandust väljenduse eest, ega me…»

«Jaa-jah, see on kohutav,» katkestab Jesper ta poole lause pealt. «Totaalne tragöödia. Miks sa mulle helistasid, Olle?»

«Ma lugesin seda kuulutust ja mõtlesin pikka aega. Alles siis, kui see pauk ära käis, tead, mul vist hakkas viimaks kahju.»

«Mida türa, Olle? Mis toimub? Millest sul *kahju* hakkas?»

Vuntsidega *copywriter* ehmatab järsult peedipunaseks tõmbunud Jesperi ees. See naaldub üle laua tema poole. Kui Olle püüab oma pilku peita, võtab albiinotiiger kohviku kauguses Jesperi rolli üle. Kuigi *copywriter* siin tihti tutvusi tegemas käib, pole talle see jubedavõitu topis kunagi meeldinud.

«Pean´d kinni, ega ma neid maha ei koksanud, ma kirjutasin need kirjad lihtsalt.»

«Miks issanda nimel peaksid sa midagi sellist tegema?»

«Ma ei tea,» kogeleb Olle. «Ma olin noor siis, ma tõesti ei tea, miks ma niimoodi tegin. Koolis kõik rääkisid nendest, pärast seda, kui see juhtus. Võib-olla ma tahtsin lihtsalt näha, mis saab. Kas nad saavad aru, et see ei olnud päriselt Målin. Üks kutt, see Zigi tõi mulle Målini vana vihiku ja küsis, kas ma saan hakkama selle käekirjaga. See tundus suht lihtne ja, noh, ma mõtlesin, et prooviks.»

«Ja sina saatsid need ära või tegi seda keegi teine?»

«Zigi saatis, mina lihtsalt kirjutasin. Tead, mul on tõesti nõme selle pärast, sa pead aru saama, et ma olin siis noor ja, noh, eks ma pidasin ennast väikestviisi nihilistiks ka…»

«Ja sul ei ole midagi muud mulle rääkida selle kohta? Sa ei tea neist midagi? Isegi siis, kui ma näiteks politseisse läheks selle jutuga, sul ei oleks rohkem rääkida?»

«Kahjuks jah.» Paistab, et Ollel on päriselt ka südamest kahju, ta silub närviliselt oma vuntse ja Jesper passib palavikust klaasistunud pilguga aknast välja, Östermalmile. Tumedas rõivas rahvamurd trügib akna alt mööda. Ta suu punetab, ta tõmbab sviitri selga tagasi ja võtab varnast oma mantli.

«Idioot,» ütleb ta ja läheb. Olle jääb maha arvet maksma. Kui tšekk lauda tuuakse, põrnitseb albiinotiiger teda ikka veel kurjalt.

«Ja need on *head* uudised?» küsib Ann-Margret ja raputab tuhka, kuus tundi hiljem, väljas. Suitsupahvakaid tõuseb tema ja Tereesz Machejeki suult, taevast imbub ühtlast helehalli valgust. Ta istub kolme mehega verandal puitlaua ümber ja tuuleiil puhub tumepruune lehti põrandale.

Jesper, oma jutu lõpetanud, tunneb ennast ebamugavalt. Aga siis hüppab Khan vahele: «Ei, see ei ole veel kõik! Aga vaadake, selle juures on tähelepanuväärne, et kakskend aastat hiljem, selles kohas, kus maailm praegu on, tuleb ikka veel midagi uut välja. Tähendab – veel on aega. Ja mul on selline tunne, et just nüüd, just sellepärast tulebki kõik välja. Et midagi on õhus.»

Endine minister istub tikksirge seljaga, jalg naiselikult üle põlve. Ta vaikib äraootavalt, see jahutab Khani entusiasmi. Mees võtab lonksu oma kohvipõhjast. Või õigemini, teeb nagu võtaks. Seal ei ole midagi peale veniva suhkru.

Khan jätkab: «Ma ei tea nüüd, mida te sellest arvata võite. Või kui tõsiselt te seda võtate.»

«Mina näiteks väga tõsiselt ei võta,» pistab Jesper vahele.

«Igatahes,» jätkab Khan veidi nördinult, «ma ise ütlen kohe ette ära, et mina võtan. Tõsiselt, ma mõtlen. Me tuleme just Lemminkäisest, eksju, ühe eranõustaja juurest. Ta on üpris tuntud, kuigi ta hoiab madalat profiili. *Ise*…» Tereesz viskab talle hoiatava pilgu ja Khan jätkab: «Ulv on tema nimi. Kas te olete tast kuulnud?»

«Ma ei usu, et ma oleks.»

«Tema juurde minnakse selliste asjadega, mille kohta kuskilt mujalt informatsiooni ei saa. Kinnijooksnud asjadega. Teda on kaasatud vähemalt kaheteistkümne surmajuhtumi uurimisse. Ja alati on ta kuidagi aidanud. Üldiselt politsei just ei kiitle sellega, aga Tereesz võib teile kinnitada, et see on tõsi.»

Endine agent Machejek noogutab pead. Ta tunneb naise silmi endal ja katsub küll käituda, nagu töö juures omaksega käitutakse, püüab olla jäiselt lugupidav, usaldusväärne, aga see ei taha tal hästi välja tulla. *Me armastame tüdrukuid, me armastame neid rohkem*… Tal on nii piinlik oma mõtete pärast, ennist. Algul ta püüab sinnapoole mitte vaadata, siis tõstab pilgu. Hetkeks ristuvad ta suvalist värvi silmad Ann-Margreti väsinud smaragdidega. «Ta meetodid on sellised, mida ametlikus juurdluses hiljem ära ei märgita,» alustab Tereesz. «See on vaikiv kokkulepe. Prokuratuuriga. Selline asi annaks kaitsele liiga palju, millest kinni haarata.»

«Tegemist on mingit sorti paradetektiiviga, ma saan aru?» Meedia survel kaevasid politseinikud koos linnavalitsusega viimaks kogu Ringhalle läänetiiva üles. Sensitiiv ajas silmad pahupidi ja muudkui osutas, aga betoonvundamendi seest tuli ainult veel betoonvundamenti. Ja see on vaid üks konkreetne juhtum. «Eks neid *nekromante* ole omajagu nähtud,» lubab naine endale ühe kibeduse.

Tereesz signaliseerib Khanile, et see ootaks. «Kui ma teen oma tööd, siis ma ei tee seda õigusriigile. Ma teen seda kannatanu pärast.» Niimoodi rääkides unustab ta ennast. Enesekindlus naaseb, ta on jälle Koostööpolitsei agent, mitte see leheke tuules, milleks ta end teinud on. «Ja seega, mind ei huvita ka, kust ja kuidas tuleb informatsioon, niikaua kui see on resultatiivne. Tõsi, selle konkreetse eranõustaja juures pole ma käinud. Tema valdkonda jäävad kahjuks ainult sellised juhtumid, kus ohver on juba surnud. Aga tal on

vaieldamatu anne sel puhul. Näiteks on seesama Ulv ise ka kahtlusalune olnud. Kaheksas eri juhtumis, mida ta on nõustanud. Kui see teile autoriteetsena tundub – ja mulle ausalt öeldes tundub. Täiesti seostamata juhtumid ja kunagi pole ta vastu mingit tõestusmaterjali leitud. Saate aru?»

Naine paneb mõtlikult suitsu ette ja siis, kui Tereesz talle tuld pakub, kasutab Khan võimalust. Ta naaldub üle laua ja prahvatab välja: «Ta ei tea *mitte midagi* tüdrukute kohta!»

«Ja mida see tähendab?» on naine nõutu.

Khan vaatab talle laia naeratusega vastu: «Ta ei oska nende kohta mingit informatsiooni anda. Mitte midagi. Täiesti tühi leht: ta ei tea, kus nad on, ta ei tea midagi nende minevikust, ei mingeid saladusi. Aga just selles asi ongi! Ta ei tea midagi sellepärast, et nad ei ole surnud.»

Naine kohkub, salaja, leedilik postuur jääb muutumatuks. Tereesz märkab ta reaktsioonis midagi kahtlast, aga suurest lugupidamisest ei suuda ta veel öelda, mis see on. «Ja seesama nõustaja ütleb niimoodi?» jääb Ann-Margret küsivalt vaatama. Khan asetab paberiploki ta ette. «Need on minu märkmed. Tüdrukutest. See on see kokkuvõte, mille ma talle andsin. Tema märkmed on seal lõpus. Te näete, et need on täpselt need sõnad, mida ta kasutab: «Ei ole surnud».»

Ann-Margret sirvib lehti. Kogu maailma õnnetus libiseb uuesti ta pilgu alt läbi, fotokoopiad ja daatumid, sündmuste kronoloogia. Khan jätkab: «Sellisel puhul on kombeks anda ka kontrollümbrik. Kui esimese õigsust ei ole võimalik kontrollida – praegu on see tüdrukute oma, sellega üksi ei oleks meil midagi pihta hakata – siis tõestab seda teise õigsus. Ja arva ära, kes veel ei ole surnud?» Khan kougib põuest välja oma teise ümbriku ja asetab ta lauale. Alles siis, kui Tereesz seda viimaks nägi, hakkas ta Khani kummalist eksperimenti tõsiselt kaaluma. «Zygismunt Berg» on sinna peale kirjutatud. Jesper ei tea sellest veel midagi. Ta vaatab, kael uudishimulikult kõveras.

«Ma andsin talle Zigi.» Khan on sõiduvees, ta unustab ennast, räägib otse Jesperiga. Seostekaared, mida ta õhku joonistab, muutuvad järjest fantastilisemaks. Kuidas üks paraspetsialisti väide seal teist tõestab, punktiirjoontest sigri-migri, sildike ütleb uhkelt: «Aksioom!» Ja siis veel need kirjad! Kuidas nad absoluutselt peavad teada saama, mis nahktagis lõngusest sai, nooleke hüppab, mis kõik sealt välja tulla võib!

Ainult Tereesz, kes seda juba kuulnud on, jälgib ikka veel Ann-Margreti reaktsiooni. Seda pole. Naine lihtsalt passib üht lehekülge tüdrukute kaustas. Väljas hämardub vaikselt, on külm. Ta on oma mantlikrae üles tõstnud ja kui Tereesz ta pilku püüab, siis naine ei vasta. Ta ei loe enam ammu, tuiutab lihtsalt, silmaterade tuttavad tumerohelised seisavad paigal. Mis on see vaevu libisev tunne seal sügaval? Tereesz arvab end teadvat. Kuidas ta silmanurgad on kergelt vidus, see äratundmatus. Ta *meenutab*. Aga mida?

Õhtu läheneb, on sinihämar ja Khan seal keskel põleb nagu pirn. Ümberringi, vaikses hajakülas, on õhk kristalselt külm. Mees nõjatub klapptooli ja pühib võidurõõmsal ilmel oma prilliklaase. Tereesz ta kõrval otsustab lahendustest lihtsaima kasuks, ulatab käe välja ja võtab kausta servast kinni. Naine hoiab seda endiselt käes. Ta pole veel lehekülge vahetada jõudnud.

«Kas ma võin?»

«Jah, muidugi,» noogutab Ann-Margret. Ta justkui ärkaks: «See kõik on väga segane, ma pean tunnistama…» Ja samal ajal, kui Khan seletab, kuidas laste ema pidavat nüüd sellega politseisse pöörduma, vaatab Tereesz kaustast nelja fotot Lundi lastest. Khan on nad vanuse järgi rivvi seadnud, nagu pärlid kees.

Ann-Margret sulgeb aiaväravaid lahkujate järel. Ta lehvitab õrnalt tagaaknasse. Takso veereb mööda kruusateed, see ei ole enam Kenni seal roolis. Kenni on ammu läinud oma Kenni maailma, Kenni asju tegema. Nad on neljakümne kilomeetri kaugusel Vaasast ja valge maamaja raagus kastanipuude vahel ei saa neist piisavalt kiiresti maha jääda. Salaja tunnevad nad kõik sealt lahkudes kergendust. Kuidagi piinlik on ka. Keegi ei oska midagi öelda, kruusa rudiseb rataste all. Lõpuks Khan ikkagi proovib: «Tal, nagu… ei paistnud väga hea meel olevat. Või nii.»

Jesper nuuskab: «Endal oli see debiilne mõte.»

«Mida me siis sinu arust oleks pidanud tegema? Et ei räägigi, las nuputab ise välja, näiteks selle, mis värk nende kirjadega oli?»

«Jaa-jah! Nad ei ole surnud, proua Lund, teie lapsed on elus, elus lapsed! Selle kallal ei saanud ka lihtsalt lasta tal nuputama jääda, eksju? Pidi ikka ära lahendama selle müsteeriumi.»

Veel veidi aega nad istuvad niisama vaikselt ja põrnitsevad aknast välja. Külateid möödub, masin rapub ja Tereesz küsib juhilt, kas sees tohib suitsetada. Ta paneb ühe ette. Tikk sähvib hämaras ja sigaretipaber pragiseb ta leegist. «Astra» ving teeb salongis tiire, see lõhnab kibedalt. Pärast nii pikka aega Kenni masinas tundub kuidagi reeturlik siin istuda.

Khani südametunnistus hakkab kipitama: «Aga järsku me tõesti ei oleks pidanud seda tegema. Mis siis, kui ta ongi leppinud ja me niisama, ilmaasjata ärritasime teda? Mis siis, kui sellest ei tule ka midagi…»

«Arvad sa?» teravmeelitseb Jesper. «Äkki see ikka oli meie kohustus! Võõra inimese koju sisse tormata ja talle ta lastest rääkida.» Ta vajub hetkeks mõttesse ja alustab siis uuesti: «Tegelt ma ei usu, Khan. Et ta leppinud on või nii. Äkki ta katsub lihtsalt eluga edasi minna? Ma ei ole muidugi lapsevanem.»

Tereesz tõmbab ukse küljest tuhatoosi välja. Ta suitsetab, vaikuses. Nad väldivad mootortsüklite võrgustikku, sealseid ummikuid. Seepärast sõidavad nad mööda külavaheteid õhtuste põldude ja metsatukkade vahel. Poolel teel on ta juba kuuenda suitsu juures ja kabiinis hakkab vaikselt umbseks minema. Endine agent on viisakas, ta kerib akna alla ja värsket õhku tuleb sealt sisse, koos mõne üksiku lumehelbega. Neid hõljub väljas kraavipervele. Raagus põõsaid vuhiseb mööda ja põldude kohal kauguses algab lumesadu.

«Ta ei ole leppinud,» ütleb Tereesz. «Ta on unustanud. Ma ei näinud ühtegi pilti neist kogu ses majas. Ta vaatas neid selles su kaustas ka, nagu ta katsuks meelde tuletada, kes need sellised on.»

Khan väristab end külmast. Keegi ei ütle midagi. See tähendab nõustumist. Möödub veel üks pikk paus, kuni ka Jesper põristab. Niimoodi annavad nad teineteisele teada, mis *tundeid* see neis tekitab. Kõige harvem räägivad nad isekeskis sellest, mida

nad tegelikult arvavad. Kõigest sest haihtumisest. See on sellepärast niimoodi, et algul nad rääkisid liiga palju. Nii palju, et rääkimine enam ei aidanud. Kõik on öeldud, neil ei ole üksteist millegagi lohutada. Sellepärast ongi see kõigile nii kummastav kuulda, kui Jesper ütleb: «Vahel mulle tundub, et kogu maailm on nad ära unustanud.»

«Nii ongi,» ütleb Tereesz.

Ja Khan ütleb: «Lähme otsime selle türaimeja üles.»

«Teeme seda juba täna,» ütleb Tereesz.

Selle peale küsib Khan: «Kuhu me tahame sõita?»

«Graadi,» vastab Tereesz.

Ja nad mõlemad vaatavad Jesperi suunas.

«Davai,» ütleb Jesper.

Pimedusega koos tuleb lumetorm. Nad sõidavad Saalemi tänavail ja linn ümberringi tuiskab kinni. See on esimest korda sel aastal. Lume külm ja magus lõhn tungib koos Khaniga salongi, kui ta suur reisikohver kummaski käes sisse tuleb. Maja ette jäävad tast rööpad maha. Ta vana ema seisab kitli väel uksel ja hüüab midagi järgi, aga keegi ei kuule, mis see on. Masin kihutab juba ja lund tuiskab väljas tänavatunnelis pöörisena.

Lund sajab kogu selle aja, mil nad Jesperit ta maja ees ootavad. Kaks tundi. Juba tundub võimalik, et nad ei jõuagi oma öise magnetrongi peale. Kuusepuudelt poetub valgeid viirge tuule sisse, must mootorkaarik mattub lume alla. Viimaks Jesper siiski tuleb, valge kohver käes.

«Kuidas läks?»

«No ütleme nii, et väga hästi ei läinud,» vastab ta. «Sõidame.»

Nad sõidavad. Kiirelt. Nad paluvad taksojuhil veel kiiremini sõita, aga see oleks juba ohtlik. Tuisk veab triipe esitulede sisse, ta kaos lendleb kõikjal, teedel, tänavavalgustuse oranžides halodes. Tereesz viskab juhile raha ja läheb ees, käekellale pilku heites. Ta jookseb üle lumise väljaku, selja taha jääb taksouste kinnilöömise hääl. Teda ei huvita, et Jesper ta asjad enda juurde maha unustas.

Jesperil on ainult sellest kahju, et ta pesumodellist lahkudes oma juuksekummi üles ei leidnud. Tegelt oleks ju kõvemini võinud panna. Sellest on ka kahju. Ta jookseb, kohver käe otsas, lund tikub silma ja kõiksuguseid tagantkätt-vaimukusi tuleb pähe: «See moevärk, selle moevärgiga, saad aru, sellega ei ole *hästi* enam. See *mudeli* teema, sellel ei ole tulevikku. Võtad mu maja, hakkad nüüd Vaasas elama, ei ole turvaline reisida, eksju. Aeg päris tööle minna.»

On öö, aga liftide ees tungeldakse. Nad sõimavad, Tereesz välgutab oma valedokumente: «Koostööpolitsei, eest ära!» Ta ei ole enam Somerset Ulrich, ta on nüüd Kosmo Kontšalovski. Kosmo ei ole kadunud agent, see on Tereeszi enda vaimusünnitis. Jälgede segamiseks – keegi ei oska sellele järgi tulla.

Alles siis, kui tuubil täis liftikabiin neid linna kohale kergitab, istuvad poisid kolmekesi kohvrite otsa maha ja tõmbavad veidi hinge. Linn mattub lume sisse, all mootortsüklite lipsudes imbub ta valendus saturniinroheliseks, tänavavalgustuse kuldseks, oranžiks… kuni taevavaksali pimedus nad alla neelab. Liftiuksed avanevad,

nad jooksevad jaamahoone kõrgete terasest kaarte all. Ka seal ootab neid öine rahvamurd. See tungleb kõikjal, saalis, piletikassade ees, kuigi tablood näitavad, et vabu kohti ei ole ja kiisu hääl krappidest kinnitab seda. Isegi ülehomne lend Samarale, SRV-sse, on täis müüdud. Just! Degenereerunud bürokraatlik töölisteriik on see koht, kus sa praegu olla tahad. Rääkimata sellest, et Graadis kaob selsamal hetkel irrigatsioonikärgede võrgustik, misjärel lainehari tõuseb ähvardavalt Yekokataa kohale. Kuhu sa jooksed, jää koju, mine sõjaväkke!

Nad pressivad ennast välja perroonile. Ka kõrgel öötaeva all sajab lund ja siis, kui vagunisaatja neid seal magnetrongi vaguni viiekordse liistaka ees liiga agaralt peatab, teeb Tereesz midagi, mida ta kunagi ei tee. Kosmo Kontšalovski autoriteetsed välgatused ei mõju enam rahva hälinast tuimestatud vagunisaatjale. Kiisu häälega tüdruk teatab lennu peatsest lahkumisest, palub kollase joone taha astuda. Juba nad kuulevad ka seda, kuidas rongiuste hüdraulika sisiseb. Tereesz pistab käe pintsaku alla ja toob sealt nähtavale pistoleti. Kabuuri nahkne tasku jääb ta kaenla alla rippuma. Mahagonist käepide tugevalt peos, astub ta uste vahelt rongi luksuslikku hämarusse, püssitoru läigib ja vagunisaatja taganeb teenistusrelva ees. Tereeszi selja taga lipsavad ka Khan ja Jesper uste vahelt sisse. Uksed plaksatavad kinni, magnetid undavad, üks Khani kohvritest jääb perroonile maha.

Tereesz paneb pistoleti kabuuri tagasi ja vabandab kohkunud vagunisaatja ees. Sellise asjaga pole nad siin Katlas harjunud. Eksagent tänab naist koostöö eest, ta on tagasi diplomaatia juures. Väljas perroonil tõmmatakse hiiglaslikud puhvrid rongi küljest lahti. Nabanöör on läbi lõigatud ja niimoodi, kinnitussildadest vabastatuna, vajub viiekordsetest vaguniliistakatest rong kogu oma raskusega magnetite peale. Nad huugavad vagunite all täiel võimsusel. Ja siis algab lend.

Magnetpadi lööb Põhjamerd nende all kahte lehte. Sees on vaikne, generaatorid ümisevad, kui rong tuiskab poolesaja meetri kõrgusel vee kohal. Nad seisavad kolmekesi, naeravad. Tereesz kustutab suitsu pronkstuhatoosi, nad pööravad vaateakendele selja ja lähevad. Ees ootab hall ja selle taga algab suur maailm. Kusagil seal, ta linnades, tänavatel, stepiavarustes on Zygismunt Berg, ainus inimene selles maailmas, kes teab, mis juhtus Lundi lastega. Linnast nende selja taga, vaateakendes, on jäänud veel vaid valgussaaste, kuldne kuma kaugel lumetormises pimedas.

15. HALLITUS

Deerek Trentmöller lamab katatoonilises seisundis. Vanadekodu ta ümber on tumm. Ta ei mäleta enam ühegi asja nime ja ükski seos ei tähenda talle midagi. Kõik ununeb. Ta vaatab kogu maailma õndsa küsimärgiga nagu laps. Kahe kuu pärast tuleb põetaja ta tuppa ja hingab juba uksel kergendunult. Ta ühendab kanüüli vanamehe randmelt lahti. Puude okstest pits libiseb palatiseintel, väljas aedlinna tänaval tuiskab mootorkaarik mööda.

Rattad krudisevad lumel ja sees, soojas salongis, vedeleb tuntud minimalist ja kurt muusikakriitik Åre Åkerlund, Jesperi kolleeg büroo päevilt. Ta väljavaated ei tundu just hiilgavad. Plaadiarvustuste läänest mahavorpimine muutub pea et võimatuks, kui uusi plaate ei tehta. Aga Åre Åkerlund teeb väga palju kokaiini ja see, nagu me teame, teeb väga intelligentseks. Sotsiaalne kliima on nüüd küll teine, aga tarbimine kui selline jääb. Tähendab, et ikka veel on ruumi reklaami jaoks. Åre Åkerlund paneb aluse Vaasas hiljem maailmakuulsaks saanud Ideede Laborile, reklaamibüroole, mis päris reklaami asemel toodab reklaamide jaoks *ideid*. Keegi teine teeb nad hiljem valmis. Ideede Laborist sünnib mõne kuu pärast apokalüptilise reklaami tippteos. Ka põhjamaades stardib transpordigigant ZAMMi interisolaarne kampaania, hüüdlausega «Põgene! Veel ei ole hilja.»

Umbes sealkandis või veidi hiljem, talvepööripäeva paiku, jääb Konrad Gessle uus dokumentaalfilm laiema avalikkuse tähelepanuta. Talv tuleb pime ja pikk, paanikas massid nõuavad kergemat meelelahutust. Mis sest, et režissöör on kaheksakordne Oskar Zorni nominent. Aga siis toob Meski oikumeeniline agressor oma laevastiku hallist välja, see manööver libiseb kaugel põhjas üle boreaalplatoo. Must suits tõuseb sellest taevasse, virmaliste alla, Graadi Holodnaja Zemlja oblastis. Kaks kuud varem Meskiriigile sõja kuulutanud Graadiga liituvad seepeale ka Arda, Vaasa ja Surumaa. Sellega haaratakse Katla, see maailma rajamaa, suurde tsentrifuugi kaasa.

Filmi «Vidkun Hird: «Vidkun Hird»» vaatajanumbrid paranevad. Oma suureks kurvastuseks aga näeb Konrad Gessle kinosaalides just sellist sorti publikut, mida ta oma vastuolulist projekti alustades kõige rohkem kartis. Halvad ajad annavad rahulolematusele rahvusliku värvingu, seal istub militaarnoorus, lummatult, koos seniilsete natsi-taatidega. Keegi neist ei mõista õieti humanist Gessle peent sümbolikäsitlust, ta irooniat, absurditunnetust. Juhmid sõjardid imetlevad Hirdi mustsärklaslikku poosetamist tõemeeli, ilma vähimagi irooniata. Erilist muljet avaldab neile just see, kuidas suurkuju viimaks omaenda üliinimlike maksiimide all kokku variseb. Neile tundub see poeetiline, kuidas ta viimastes intervjuudes seosetut juttu suust välja ajab. Sahisevad kaadrid juurviljastunud Hirdist oma kongis liigutavad neid pisarateni. Lõpuks tuleb siis välja, et isegi tema enda vägilasemõistus ei suutnud nende muistsete tõdede järgi elada. Nad olid liiga ausad, liiga ehedad. Sõdalane, nagu ta oli, pingutas Hird lõpuni välja, vajumata tagasi lahjendatud kultuuri mõjuruumi. Selles seisnes ta triumf, hubris ja põrmuvajumine: tõde – see on lihtsalt liiga vägev.

See on vaid üks mitmest maailmalõpuabsurdist, aga just sellest tiivustatuna leiab Sven von Fersen, et aeg on kapist välja tulla. Vaimukad juhtimisalased artiklid faasib Sven aegamööda välja, nende asemele tulevad «toetusavaldused valitsusele ja relvajõududele». Siis kui Graad ja tema põhjaliitlased avastavad end maailmasõja kaotuspoolel, organiseeritakse Iilmaraal ainus tõeline vastasseis. Sven von Fersen ei soovi kaamlisittade abikätt: «Enne, kui sa tähelegi paned, pistab see sulle skimitariga selga.»

Kuid lõpuks jääb fašism ikkagi sinnasamma, ühiskonna äärealale, kus ta alati käinud on – krüptozooloogia ja psioonika vahele. Valdav avaliku elu massiiv ei ole selline, nagu Sven von Fersen. Põhjamaine stiilitunnetus on neis liiga selgelt välja

kujunenud, ekstreemsused ei leia kõlapinda. Toimetaja delikaatne käsi juurib taolistest kirjutistest rassitundliku sõnavara välja. Avaldamata ta neid ei jäta – oleks see ju sõnavabaduse vastu. Nii siseneb seegi maalahmakas hallis koos ülejäänud maailmaga geopoliitilise apokalüpsise staadiumisse, aga kokkuvarisemise asemel ta pigem triivib laiali. Ikka veel sotsiaaldemokraatiana. Ikka veel jagatakse seal niisama lulli lööjatele lahkelt abirahasid. Ristlejad hukkuvad Põhjamerel mürsutules, aga töötule kunstnikule pakutakse ikka veel riigi poolt tema enda valdkonnas ümberõppimisvõimalusi. Graad kaotab ülal põhjas boreaalplatoo, Jelinka põleb kolmekuises talveöös ja keegi ei jää ellu, aga töötu Per-Jonas räägib ikka veel sellest raamatust, mida ta kirjutab. Graad hülgab Katla vähetähtsa sõjateatri, koondamaks jõud oma koduiisola kaitseks, tee Ardasse on nüüd agressorile valla ja rinne nihkub päev-päevalt lähemale, aga Per-Jonase raamatust pole ikka veel midagi kuulda. Niimoodi – ekstremistide vastuväiteist hoolimata – läheb Vaasariik ajaloo kardinate taha koos oma kolmeaastase tasutud isapuhkuse ja laitmatult töötava ühistranspordiga.

Ka ökoloogilise südametunnistusega tulevikuprojekte ei näi seal miski peatavat. Päris viimastel kuudel, siis kui hall üle ookeani Vaasa poole hiilib, saab teoks valgussaaste vastaste lobigruppide suur unelm. Tööstus- ja ärihooned kustutavad tööpäeva lõpus tehisvalgustuse, tänavalaternad kiiverdatakse spetsiaalsete filtritega. Esimese ja viimase suurlinnana maailma ajaloos kaotab Vaasa täielikult valgussaaste. See ei ole ainult pommireidide vastane meede, see säästab ka linde, kes muidu võiksid linna valguslabürintidesse eksida, ja rannahülgeid, kelle paaritumisrütmid liiga pikast päevast sassi lähevad. Sa võib-olla naerad selle peale, aga õhtul, siis kui suur maailm taamal paisub veriseks keeriseks, tullakse Vaasas peredega tänavale ja ollakse koos vähetähtsad. Ainult kauged plahvatused rikuvad talveöö sügavat rahu, ta veatut tähistaevast. Kõik vaatavad, pead kuklas.

Ka Khani vana ema vaatab, Saalemis. Ta silmad on iilmaraalikult tumedaks värvitud. Ta juukseid katab kuldne pearätik. On külm ja naise hingeõhk aurab puitlinna tänavatel. Oma poega nägi Aliyah Khan viimast korda sel õhtul, neli aastat tagasi. See ei olnud palju hiljem – mitte rohkem kui kuuke – kui ta helistas ja emaga hüvasti jättis. Ümberringi kõnnib perekondi, nende seas teenistusealisi mehi. Inayat ütles, et tema ei tule enam tagasi, aga neid, põhjarindelt, tuleb kogu aeg. Soldateid. Ka sõda on kuidagi unarusse jäänud. See kõik on omamoodi mandumine, allaandmine, aga selleski kajastub deviis, mida seostatakse just moralismiga; liikumisega, mille tütarrakuks on ka sotsiaaldemokraatia. See kõlab niimoodi: «Hetkeks tundus, nagu inimkonnal oleks lootust.»

Siis, kui tähed kaarduvad ülalt peale vajuva hävingu alla, ei suuda paljud liitsõna «maailmalõpp» enam selle täies tõsiduses võtta. Paanika on jahtunud. Evakuatsiooni kummalises ükskõikses rauguses jäävad terved perekonnad Vaasasse maha. Seal mängivad nad lauamänge, eramajades, avara planeeringuga korterites. Nad armastavad vitamiinirikast toitu ja siis, kui hall on vaid mõne päeva kaugusel, annab sellest alati märku ükssama ilus sündmus. Puuviljad lähevad hallitama. See vohab neis haiglaselt. Lapsed kuulavad, kuidas apelsinid laua peal krudisevad. Viljalihas tärkab eoseid, õunad on neist karvased. Kui sa neid katsuda proovid, siis nad lähevad praksuga lahti. Keegi ei

tea, miks see niimoodi on. Aga vähesed jaksavad seks ajaks karta ja seepärast ma ütlengi, et see on ilus.

Khani ema on üks neist, kes otsustab Vaasasse maha jääda, kui hall tuleb. Paljud ka põgenevad. Nad suunduvad üles Ardasse, lähemale rindele, eemale hallist. Anita Lundqvist võtab seal, talveorbiidil, oma peened käed ja läheb laskemoonatehasesse padruneid poleerima. Neil viimastel aastatel, eriti pärast evakuatsiooni, tundub pesumodell äärmiselt tugev. Kõik see kergemeelsus ja elujanu, mis tüdrukust funktsioneerivas maailmas mudelinimese tegid, tõlgendub maailmalõpus millekski sootuks muuks. Need on juhiomadused ja Anita Lundqvist on põgenikelaagri kuninganna. Kui Åre Åkerlund teda seal kohtab, ei tunne ta tüdrukut äragi. Kes on see valküür? Aga siis tuleb Anita ta juurde, tervitab nimepidi ja toob põlle seest nähtavale ravimeid, leevendamaks Åkerlundi võõrandumisnähte. Tuntud minimalist ja kurt muusikakriitik on tänulik. Ta räägib tüdrukule rahvusvahelisest uimastiärist, mis enam ei tööta. Ja sellest, kuidas must rahatäht IIR – interisolaarne reaal – on devalveerunud ja maailma majandus kokku varisenud. Viimaks räägib Åkerlund talle ka *eba-maailmast* – kõigest sellest, mida ta koges teel põgenikelaagrisse. Ta tuli Ardasse jala. Evakuatsioonist maha jäänud, rühkis mees kaks kuud üle kinnijäätunud fjordide. Ta tuli läbi mahajäetud kummituslinnade, ta oli seal üksi ja hall tuli ta kannul. Ta roomas üle igikeltsa, kus allalastud õhulaevade vrakid ta ümber hangedesse mattusid. Åkerlund räägib ka hobusest, kes ta saani vedas ja kelle ta viimaks ära sõi. Ja Anita räägib talle Jesperist vastu. Ta räägib ainult head.

Tehas, kus Anita töötab, on strateegiline ressurss. Kuigi ta on peidetud sügavale fjordidesse, leiab vastselt orbiidile saadetud Meski luuresatelliit «Mosaiik» ta sealt üles. Oikumeeniline agressor pühib laskemoonatehase pommirahega maalt ja pesumodell jääb sõjakeerisesse kadunuks. See on kuus aastat pärast lumetormist õhtut, mil Khan, Jesper ja Tereesz minema sõitsid.

All, Katla lõunaranniku kohal, matab aine vaenlane, suur üleminek, kunagist iisolat. Seal oli Vaasa ja Charlottesjäli rand. Nüüd ei tule sealt enam kedagi, kuigi laagrites muudkui oodatakse mahajäänuid – sõpru ja perekonnaliikmeid. Seal kuskil istub ka Ann-Margret Lund oma köögis, keset halli, ta tubades on vaikne ja puhas. Kunagine õpetaja kannab beeži jakki ja ülepõlveseelikut, ta vaatab, kuidas aprikoosid hallitavad. Oleks vist liigne öelda, et politseisse pole ta vahepeal helistanud. AnnMargret laseb oma abikaasa käest lahti. Nagu kõik teisedki, ei oska ta midagi ette võtta selles pikendatud viibimises, kus oleviku tunne vaikselt minema triivib. Aga kui teised lahustuvad oma mälestustesse, jääb tema lihtsalt kadunuks. Ta elu oleks justkui olemata jäänud. Minevik ei oota teda tagasi. Ta uitab niisama tubades ringi, kohendab vanaema pitslinikut ja päevatekke, korrastab kardinaid siinidel. Ja niimoodi, maitsekalt, keeldub ta andumast nendele ekstaasidele, mis inimvaimu maailma koost lagunemisel külastavad. Miski ei nõrgu ta pihkudest, miski ei naase.

Siis kui Katla iisola viimaks halli sisse kreeni vajub, muutub Ann-Margret Lund ilma vähimagi naudinguta valkkehaks.

16. ENTROPONAUT

Kuus aastat varem, kuskil kaugel eemal, hoopis teise iisola serval, ärkab üles üks mees. Aasta on ´72. Ta on ihuüksinda. Presenttelgis on külm ja hommiku pime, mees on magamiskotis kerra tõmbunud. Ta hõõrub külgi, et sooja saada, viledaks kulunud karakulist kampsun kriibib nahka. See paneb vere käima ja nii söandab mees viimaks käe magamiskoti soojast välja pista. Ta kannab magadeski villaseid sõrmeotsteta kindaid. See on tema ametis levinud nõks. Ta sobrab põrandal ringi, leiab pimedas taskulambi ja pusib pool minutit selle kinnijäätunud lüliti kallal. Lõpuks pirn süttib, elektrivalgus on nii armetu, et see vaevu valgustab üheinimesetelki. Mees ajab ennast magamiskotis rätsepistesse ja soojendab käsi. Ta hingab sõrmede peale, hambutu suu võdisemas. Taskulambivihus, telgi siseküljel, on valmistaja nimega tempel «Kooperatiiv «Mikrokosmos»».

Mees paneb käe presendi vastu, see on külm, telk on lume raskusest alla vajunud, insuleeritud. Väljast ei immitse vähimatki valgust, ta ei kuule ka tuule vihinat, torm on ööga vaibunud. Elektronkäekell näitab, et täna on ta sünnipäev, ta on kolmekümne üheksa aastane. Kell on 7.15 hommikul. Oma mikrokosmoses küürutades ronib mees magamiskotist välja, tõmbab anorakjope kampsuni peale ja pistab jalad nöörsaabastesse. Lukk siriseb lahti ja niimoodi, koivad paljad, astub ta telgist välja otse halli.

Kakskümmend kilomeetrit maailma servast sajab vaikselt lund. On hommiku hämar ja mehevare kalpsab lummemattund telgist paar sammu edasi, raagus puu alla. Ta ümber, taigamaastiku mustvalgest unenäost, tuleb kaljuhambaid ja košoti kuusepuude tontjaid rüüsid välja. Läbi lume ja udu imbub värvitu maailma sisse vaevuaimatavat sinist – sealt, kuhu nägemisraadius ei ulatu. See on hommik, sellest valgemaks siin enam ei lähe. Ja selle keskel, raagus puu vastas, seisab täielikult hävitatud inimolend. Ta on entroponaut. Ta on vananev rokkar. Ta nimi on Zygismunt Berg, tal on tumesinised, valge randiga trussikud. Ta kuseb.

Laager asub mäenõlval, kuuskedest piiratud terrassil. Ka allpool oru uduses kauguses kaikuvad lumelabida kaaped, kui entroponaut oma telgiesist välja kaevab. Ja siis – kirvetoksed. Raagus puuoksad käes tuleb Zygismunt Berg üle lagendiku tagasi telgi juurde. Pakse lumehelbeid hõljub, mees on kulunud džiinide kaunad jalga tõmmanud. Anorakjope hõlmad tööhoos eest lahti tehtud ja kapuuts õlgadel – nii jääb ta seisma. Miski liigutas ennast hallis, otse ta ees.

Vaikus. See on see vaikus, kust kõik ülejäänud vaikus on tuletatud. Entroponaut hingab järsult sisse, ta hingamise hääl, verekohin kõrvus on siin nii vali, et see segab kuulmist. Lõkkematerjal nagiseb süles. Ta seisab liikumatult, selg veidi küürus nagu alati. Lumesadugi lakkab, hall seisab paigal koos temaga. Minutid mööduvad, elektronkell randmel tardub loendil «07.48».

Kostab sõrgade samme graniidil. Otse ta ees, kivikõrgendikul, astub kaljukits halli seest välja. Zygismunt vaatab teda teraselt ja kaljukits vaatab Zygismunti vastu. Neil mõlemal on tumedad silmad, külmast niisked. Zygismunt Bergil on taanduv juuksepiir ja

vananeva rokkari ponisaba, alfaisasel on tohutu sarvedest kroon. Looma selja taga hallis libiseb mööda ta kari, värvitud siluetid, sõrgadel sirged jalad paindumas; nad rühivad ülesmäge. *Kozoroogide* sarvi mähkub halli nagu mööduva sõjaväe odapäid, tallede sõõrmeist tõuseb turtsatades aurupahvakaid. Nad lähevad emaste küljel ja viimasena läheb kuningas ise. Kaljukits vangutab oma sarvedest krooni ja taandub halli. Ta jätab entroponaudi sinna üksinda maha.

«Ärge minge,» kostab Zygismunti hale joodikuhääl. «Palun ärge minge!» Ta pillab lõkkematerjali maha ja koperdab mööda lumist kiviseina üles. Sõrmedeta kindad libisevad graniidil, ta jalad ei leia pidepunkti. Ähkides koperdab ta läbi halli, kääbuskuuskede vahel. Kedagi ei ole seal enam, kõik on ära läinud, mida sa lollakas otsid siit?

«*Ärge minge, palun ärge minge*… Sa oled nagu see vanamees! Tead, see, kes käib pargis oravate seltsi otsimas: «Väike Miki, tule siia Miki!» Läheduse vajadus on lihtsalt nii tappev. Ta ei saa.»

«Aga ma olen nii üksi.»

«Sa ei ole kunagi üksi, Zigi. Sul oled ju sina!»

Kakskümmend üks aastat tagasi, talvevaheaja õhtul, seisab Zigi hobutrammipeatuses. Kahe päeva pärast saab viiekümne esimesest aastast viiekümne teine. Ta ümber magab Vaasa aedlinn, on juba hilja ja väljas on pime, aga tal pole kuhugi kiiret. Ema ei oota teda koju. Poiss lõngub edasi-tagasi mööda peatuse puupinki, nahktagi lukud helisevad. Taustaks on talle teeäärse krundi kõrge lippaed, alaline meeldetuletus eraomandist. See ajab teda närvi.

Ta tuleb just rikaste lastele kraamimüümast. Ja veidi enne seda esines ta talvepööripäevapeol oma kuulsa *sprechgesang* îmisega. Algkooli kutid igatahes naersid laginal, neile läks väga peale. Keskkooli sellidest mõned vaatasid, et «näe, mis idioot, ega see tüüp kahekümneseks välja ei ela». Aga Zigit ei huvita need gümnasistid niikuinii. Nad on etableerunud. «Väikesed pihkurid», nagu Zigi neid hellitavalt kutsub – ainult neil on veel lootust.

Zigi on purjus ka ja kohe kindlasti on ta tülinorimise tujus. Aga Fahlu peatuses ei ole sel kellaajal kedagi ja nii peab ta leppima elutu objektiga. Vaata, kuidas ta sõidugraafikule väljakutse esitab, aga sõidugraafik liiga kuse on. Pettunud graafiku väheses agressiivsuses, katsub poiss teda posti küljest lahti kangutada, aga plekk lihtsalt paindub selle peale. Ja kuna Zigi on see kõige hullem värdjas kogu maa peal – see, kes sõidugraafikuid varastab, et teised ei teaks, kas viimane tramm on juba läinud või ei ole – käkerdab ta vajaliku informatsiooniga lehe pallikeseks kokku ja viskab minema. Peatus ikka veel tühi ja Zigi müramise tujus, pole prügikasti *weltanschauung* ta jaoks enam vastuvõetav.

«Mida sa ütlesid?!» Zigi tõukab kahe käega jälki prügikasti, aga see on liiga täissöönud ja endaga rahul, et oma au eest seista. «Ma kuulsin küll, mida sa rääkisid seal. «Märatsev pööbel,» su toon oli selline üleolev ka veel, «*julgeb kätt tõsta eraomandi*

vastu.» Sa arvad, et sa oled ikka päris šikk kutt, eksju? «*Pööbel*», «*julgeb kätt tõsta*». Mis viga vaielda, oleme ju kõik haritud inimesed… Aga tead, mis?»

Prügikast ei tea, millest Zigi räägib. Tal on lumemüts peas, sinna sisse on suitsukonisid kustutatud – see on kõik. Kas poleks siiski võimalik rahumeelsele kokkuleppele jõuda?

«See sulle meeldiks, eksju? Aah? Meeldiks, jah? Söö muna, kodanlane!» Zigi lööb prügikasti jalaga mõlki ja kaotab peaaegu tasakaalu. Jäätmekonteiner lõplikult alandatud, pöörab vaakuv loodusjõud oma tähelepanu peatuse sildile. See laperdab tuules, sinna on kirjutatud «Fahlu». Silt hakkab nagu vesiveski ringi käima, kui Zigi seda hüppelt lööb. Aga maandudes ta libastub ja prantsatab selili. Lumepilv tõuseb õhku ja hetkeks jääb Zigi sinna lamama, puuderlund sajab ta näole, ta naerab. Laternad säravad talveöö tumesinises taevas ta kohal, lumehelbeid hõljub. Seal kuskil ülal, nähtamatus mustas libiseb läinud ajast orbiidile unustatud sidesatelliite. Kõik käib nii armsalt ringi, ilus, tume, hoopide all vaakuv maailm.

Aga Zigi ei ole veel piisavalt pidu pannud. Ta ajab ennast püsti. Kuna ta sõidugraafiku demonteeris, ei tea ta nüüd, kas viimane tramm on läinud või ei ole. Õnneks on noormees ikka veel maailma muutmise hoos ja nii me näeme teda jala tulemas, džiinide põlved lumest valged, nahktagi hõlmad eest lahti ja popiidoli juuksed tuules lehvimas… Ta tuleb mööda aedlinna tänavat, ta läheb jala koju. Ja kahel pool teed, lippaedade taga, tukuvad puitmajad. Ta heidab põlastavaid pilke, hubasus on kodanlik. Ta otsib seda õiget, seda kõige armsamat neist.

Tal on telliskivi käes
Tal on otsa ees vinn.

Noor paberitööstur Karl Lund loeb alumise korruse elutoas ajalehte. Ajalehe päises on torukübaraga kentauri siluett, seriifidega, väärikas šrihtis kiri ütleb «Kapitalist». See siin ei ole mingi isehakanud spekulandi päevakiri, see on turumajanduse koidikuaastail, viissada aastat tagasi algatatud ajaleht, üks maailma vanimaist. Siin ei anta nõkse kiireks rikastumiseks; Kapitalistis käsitletakse kogu poliitilist reaalsust läbi ökonoomilise prisma. Nii, nagu see tegelikult on, teisel pool sajandialguse soovunelmaid. Karl Lund on maailma pärast mures, ta loeb, et mõista, mõistab, et aidata. Siiralt. Sa loeksid seda ise ka, hea meelega – ning oleksid sellest kaalukam inimene – aga paraku ei saa sa Kapitalistist aru.

Zigi ka ei saa. Ta on proovinud, aga ta ei saa. Ega ta väga ei pingutanud ka. Ikaldus Yeesutis, tsaraadiepideemia Saramirizas – need asjad ei puuduta Zigit. Ta ei tunne ennast neist liigutatuna. Talle on need lihtsalt etteheited, negatiivsus. Zigi pole maailma pärast mures, ta ei taha ei mõista ega aidata. Ta tahab midagi hoopis teistsugust ja kohe ta näitab sulle, mis see on. Poiss pingutab ketsipaelu, tänu viinauimale ei hakka tal külm. Ta seisab telliskivi käes valge puitmaja väravas ja võtab hoogu.

Tellis vabaneb heitekäest, Zigi näol on elajalik irve. Kivikamakas katapulteerub edasi talveöö pimedusse, selle lõpus ootab purustamist šarž – see, mis veidigi normaalsemat elu elav inimene noore Zygismunt Bergi jaoks on: nahkköites raamatud,

mahagonilõhn. Aken puruneb tuhandeks väikeseks killuks ja paberitööstur hüppab tugitoolist püsti. Üleval korrusel, nagu halb enne, avanevad tumerohelised silmad.

«Ma ei jaksa enam oodata!» röögib Zigi, tal on küünarnukid pingutusest külgedel ja selg kaardus. «Lõppe, maailm, l õ p p e!» Ta suust lendab sülge ja aurupahvakaid. See on ta hingeõhust viinahaisune leek, ta on draakon.

Karl Lund on ´51 aastal ikka veel noor mees, ta on kolmekümnendate keskel, lendab nagu kuul püssist majauksele ja tõmbab seal spordikingad jalga. Viimased kuu aega on ta oma aiast leidnud prügikotte kirjaga «KODANLANE». Hommikul on kõik kohad prügi täis, rõvedad konservikarbid ripuvad ebaküdooniapõõsastes. Ta tuiskab välja, lööb aiaväravad kahte lehte ja peatub hetkeks. Vaevalt viiekümne meetri kaugusel, tänava keskel, lidub kõigest väest mustas nahktagis kuju. Paberitööstur plahvatab kohalt, ta kihutab poisile järgi.

Zigi mustad popstaari juuksed lehvivad tuules, lainelised, veits rasvased ka. Laternate külmahalod ta selja taga tõmbuvad kokku ja põimuvad oreoolideks lahti, kui Zigi neist mööda tuiskab. Lund lendab ta ketside alt, tagihõlmad laperdavad tuules. Siin, alkoholist tiivustatult, jookseb Zigi läbi oma elu parimate päevade. Aga ketsid libisevad lumel ja ta on suitsetanud üheksandast eluaastast saati. Ja kehalise kasvatuse tund ei ole ta lemmiktund.

Karl Lund käib tihti kolleegidega koos jooksmas. Ja muidugi ta ei suitseta. Ei, ka sigareid mitte. Kuigi Zigi – prügikott kirjaga «KODANLANE» näpu otsas – omast arust nägi teda just üleeile üht suurt ja peenisekujulist ette pistmas. Kuskil seal, maitseka puumaja klaasi taga. Ta ei joo muuseas ka karahvinist brändit ega kuulu Les Mortsi. Ega tegele seksturismiga arengumaades.

Mees kihutab, kõrge kaelusega must džemper seljas, spordikingade valge nahk välgub lumel. Vahemaa kahaneb, Zigi libastub nurga peal, ta stardib uuesti kätelt. Kolmkümmend meetrit, ta kuuleb, kuidas Karl Lund selja taga hüüab: «Pea kinni, raisk!» Peopesad kipitavad, kopsudes veritseb, aga Zigi eest räägib jälle alkoholi pakutav üliinimlik valutaluvus. Tegelikult on ta oma jalalihased juba ribadeks tõmmanud, pärast aastatepikkust niisama vedelemist tulevad äkilised sprindid neile suure üllatusena. Aga Zigi ei tunne midagi. Ta võiks igavesti joosta.

See on muidugi näivus, reaalsus on see, et ta kehal on omad piirid ja pärast kaheksaminutilist tagaajamist annavad need ennast tunda. Raudteeülekäigul jooksevad kaks meest vaevalt kümnemeetrise vahega. Zigi teeb järsu pöörde ja lidub mööda treppi üles, perroonile. Aedlinna vaikuses on jalgade plaginat betoonil, nende kahe järjest ahmivamat hingamist kaugele kosta. Kaks tumedat kuju liigub perroonil laternate valgusvihkudes, vahemaa kahaneb. Üks pilk selja taha ja Zigi näeb, kuidas kodanlasehärra seal hoogsate, kontrollitud liigutustega läheneb nagu tulevikust saadetud *roobot*. Poiss hüppab perrooni lõpus maha, ta sihib aedlinna raudtee-industriaalsetesse soppidesse – sinna, kus ta vedelemas käib. Ta säilitab maandudes tasakaalu ja rassib edasi üle lume. Raudteevalli pimedas, arvab ta, saab rooboti viimaks maha raputada. Et see ka alla ei anna! Tavaliselt ei julge temasugused majast väljagi tulla. Helistavad oma armastatud politseisse ja siis kügelevad seal koos.

Mööda lumist riba, lippaedadest seina ja raudteevalli vahel, tuleb esimesena Zigi. Viina maagia hakkab maha kuluma, ta teeb joostes väikseid kaapseid nagu haavatud uluk. Ta tunneb, kuidas parem jalg krampi lööb. Mingu! Aga enne veel on tal seda vaja üheks viimaseks pingutuseks. Ära nüüd järgi anna, jala-raisk! Õudsalt tahaks suitsu teha.

Ta selja taga tunneb Karl Lund poisi higijälge oma sõõrmeis. Ta tuleb tulevikust, kus maailm ei lõppenudki ära. Kõik inimesed on seal kodanlased ja töölisklass on peaaegu hävitatud. Üks jooksurappuv pilk ümbritsevale ja Karl Lund näeb, kuidas ees ootab garaažidest tupik. Ta pigistab endast viimase välja, valmistub kokkupõrkeks, kavatsusega Zigi seina vastu naelutada. Täie jõuga otsa sõita. Vaid pilk sellele ämblikulogule ja ta teab, et saaks tast jagu. Mees sirutab käe välja ja puudutab ta tagihõlma. Täpselt sel hetkel on garaaži seinani jäänud vaid meetrijagu maad. Zigi tõukab ennast paremalt jalalt otse telliskiviseina vastu, aga krampis teine jalg ei haaku õieti selle õnarusega müüris, mida ta silmas pidas. Plaan teostub poolikult, ta ei jookse mööda seina üles, šefilt nagu seraiidi ensiferant. Ta libastub, aga jõuab sellegipoolest kahe käega katuseservast kinni haarata. Zigi rapsib mööda seina üles, aga Karl Lund saab ta jalast kinni.

«Kurat võtaks, poiss, anna alla!»

Kuid ülal ta kohal, garaaži katusel, kõrgub Zigi sõber ja kannustab teda tagant. Zigi sõber on uhke ja vägev, kuigi ajast sandistatud. Ta lehvib pimedas nagu hall lipp ja kutsub.

Täielikult hävitatud inimolend keerab endale suitsu vastselt halli vajunud Kirde-Samara taigas, Nad-Umai ökoregioonis. Kakskümmend kilomeetrit lõunas algab maailm, Samara Rahvavabariigiga. Neli tuhat kilomeetrit edasi, kirdes, on Katla iisola ja seda, mis nende kahe vahele jääb, ei tea keegi.

«Ära ole naiivne, muidugi ei ole see mingi teispoolsus,» lõpetab Zygismunt mõttetu vaidluse. Ta tõmbab alumiiniumist kurgipurgist tubakaribasid ja asetab neid paberile. Ta varus enne väljasõitu Sapurmat Ulanist kahe kuu jagu suitsumaterjali kaasa. Ratsioonidest peaks piisama. Keskturul pakuti tatratalongide vastu vahetamiseks ainult kuivand purgipõhjasid ja paber ka ei tööta, liimiriba ei kleepu õieti. Paber jääb huule külge kinni, hõõguvat tubakat kukub suitsu otsast rinnale. Entroponaut materdab käega oma jopet, sädemete hõõguvad jaaniussid on ainus värv ta ümber hallis. Ta istub telgi kolmnurkses sissekäigus, jalad väljas, ja otse ta ees, lume sisse kaevatud augus, tossab lõke. Teisel pool lõket kükitab Ignus Nilseni, Kras Mazovi kooliõpetajast sõbra ja apokalüptilise veristaja tontlik hall tsütoplasma. Seda filmilindi kõhedusttekitavat defekti raamivad košoti kuusepuud taamal udus, ta on must-valge ja üdini ebaloomulik.

«Palju õnne sünnipäevaks,» ütleb tontlik hall tsütoplasma.

«Kolmkümmend üheksa,» vastab Zygismunt Berg. «No ja kuidas see nüüd juhtus?»

«Võid juba vabalt neljakümneks ümardada. Ega seal enam vahet ei ole. Sea end valmis, ütle endale kohe, et sa oled neljakümneaastane.»

«Ma olen neljakümneaastane.»

«Neljakümneaastane! Mis juhtus? Oli ju jutt, et kahekümnest vanemaks ei saa! Ega sul ei ole ju mingit plaani selleks ajaks. Mida sa ukerdad siin?»

«Tead, Ignus, haihtuda tahaks…» uneleb mees ja kohendab tukiga lõket. Tumeoranž leegikeel ärkab lõkke südames ellu.

«*Jälle?* Kas pole juba piisavalt haihtutud?»

«Alati saab rohkem, Ignus. Saab vähem maha jätta: paberiradasid, hambaarste…» Zigi paneb kastruli tulele, seal sulab värske lumi.

«Selle hambajamaga nad saavad su kätte ka! Sa oleks ise pidanud, tookord Graadis, sa oleks ise pidanud, eksju, ruuvimeisseliga välja kiskuma need raisad!»

«Ma proovisin, aga see oli liiga valus.»

«Ma ei saa aru, mida sa räägid, mees, ära puterda! Ja pealegi, kui see pole arst, siis ülehindad sa kodanlikku õigussüsteemi. Diskreetsuslepped, nagu augi, on neil ainult *pakazuuha*. Mazovit mäletad?»

Zigi pistab anorakjope põuest proteesid suhu. «Ise sa puterdad kogu aeg. Mis Mazov? Ja pealegi – vaata, kus ma olen! Kes mind siit enam üles leidma tuleb? Isegi entroponautika instituut ei leia mind siit üles.»

«Arvad?»

Zigi pistab pajakinda kätte ja jääb vee keemist ootama. «Arvan jah. Ja pealegi! Seekord ma ei taha enam lihtsalt niisama, riigist välja.»

«No kust siis, Zigi? Riigid on tohutud.»

«Ma tahan maailmast.»

Hall sinetab, lumeväljad ta all. Vesi lööb kastrulis kahisema. «Jumal küll…» ohkab aja tsensorist köndistatud Ignus Nilsen. Mäeselg jätab ta tagurpidihääle õõnsaks, kajata. «Issand jumal, kui kõrini mul sellest haihtumise jamast on.»

Zigi saab suure rahmimise peale jala Karl Lundi haardest vabaks. Ta astub pereisa õlale ja peksab end üles garaaži katusele. Seal ta kõrgub, võidurõõmsalt talvetaeva all, nii noor ja nii vaba. Kodanlane kügeleb alistatult ta ees.

«Aah? Mida sa teed nüüd?» ärpleb Zigi ja žestikuleerib tuusalt oma kätega, nagu ta «paneks alla» seda töösturihärrat. «Mida sa teed, ah? Katsud üles ronida? Ma peksan su sõrmed sodiks!» Ta tambib jalaga garaaži äärt, demonstreerimaks, mis juhtub, kui talle järgi ronida. «Sa k a o t a d! Mina võidan! Sa *fucking* kaotasid just!»

«Hästi paned,» sosistab Ignus Nilsen varjudest. «Ma tegin ka niimoodi nooblilt sellele keskklassile ära. Koos Mazoviga me tapsime neid, saad aru, sadades tuhandetes. Peaaegu miljon kodanlast tapsime ära, oleks rohkem veel tapnud, aga aeg sai otsa.»

«Ma tapan su ära!» röögib Zigi. Mansardkorrusel apokalüpsise sepistaja fiilis on jälle peale tulnud, miski pole keelatud. «Sa hoiad maailma koos, ma tapan su ära. Ma tapan su perekonna ära.»

«Poiss, mine arsti juurde,» lööb Karl Lund käega ja pöörab minekule, aga Zigi mätsib lumepalli käte vahel kokku. Kui see meest matsuga kuklasse tabab, pöörab ta tulivihaselt ringi ja sööstab tagasi. «Raisk, mul on su nägu meeles!»

«*Mul on su nägu meeles*,» toksib Zigi mõnitavalt oma nägu. «Mul on su nägu ka meeles, ma tean, kus sa elad!» Lund hõljub Zigi ümber, lumehelbed sulavad ta mustadel juustel.

«Tule alla raisk, tule alla, kui sa nii kõva mees oled!»

«Oo, ma tulen!» virutab Zigi lumepalliga alla, aga mees põikab eest ära. «Ma tulen koos surmainglitega alla, neil on nahkmantlid seljas, su perekond on surnud! Pederast!»

«Väga stiilne,» kiidab Ignus Nilsen varjudest takka, «hästi panid selle vihje erikomiteelastele. Sa oled poeet. Aga tegude poeet, mitte sõnade!»

«Ma vägistan su naise ära!»

«Sa oled tules, poiss, sa oled tules! Pane edasi!»

«Sa lähed Yekokataasse asumisele, ma riigistan su ettevõtted!»

«Nüüd läheb liiga teoreetiliseks, sa ära sinna mine, see on libe jää. Sa ju tead, et sa tegelikult midagi ei tea sellest värgist. Ütle talle, et ta on pede!»

«Pede!»

Raevunud Karl Lund katsub üles ronida, aga Zigi lööb talle ketsiga sahmaka lund näkku ja hakkab juba ta sõrmede peal hüppama, kui mees alla tagasi kukub.

«Okei, nüüd on hea aeg leebet lasta, aga enne ütle veel midagi ägedat talle!»

«Pede!»

«See kõlbab kah,» ütleb Ignus Nilsen ja Zigi nahktagis kuju kaob garaažide pimedusse.

Üks siluett koorub sinihallist välja, lummemattund kallurauto suurte rattakummide kõrval. Nad-Umais on ikka veel poolvalgus ja hall. Zygismunt Berg tuleb üksi mööda teed mäeserval, üüratu seljakott seljas ja vananeva rokkari ponisaba sügaval kapuutsi all peidus. Anorakjope karvase servaga kapuuts suitseb nagu nagu korsten. Mees rühib, kaks suusakeppi käes ja suits hambus, läbi entroponeetilise katastroofi.

«Kui Mazov enam maailmarevolutsiooni ära oodata ei jaksanud…»

«Sa mõtled, siis kui ta endale kuuli pähe lasi, sellepärast, et ta oli koletiseks muutunud? Või sellepärast, et ta oli kaotamas.»

«Ei ole nii,» Ignus Nilsen lehvib nagu hall lipp ta vasakul käel. «Mazov oli õrna hingega, kõikjal vohas reaktsioon, kuitahes palju me neid ka ei tapnud, neid tuli alati juurde. Ja siis veel need tagasilöögid, Revacholis vajus kõik täiesti ära. Ta oli kurb lihtsalt, ta ei arvanud, et ta koletis oleks.»

Zygismunti üksikud kirsajäljed jooksevad teel, kuusepuude vahel. Suusakepitorked nende kõrval. «Ütle mulle – see, et võim sinu kätte läks, palju see maksma läks? Mitu seltsimeest see maksma läks? Ütle mulle nii, nagu päriselt oli seekord. «Seda, et Mazovi idee jälle töötab, teadsin ma siis, kui teised kommunistid mind tapma tulid!» Oli nii? Või ei olnud?»

«Muidugi mitte, sa tahad meist halvimat eeldada, Zygismunt. Selleks, et sa ei peaks enam millessegi uskuma. Et sa saaksid teha seda, mida sa siia tegema oled tulnud. Ütle, millal meil siis kaadripuhastust oodata on? Meil kahel. Millal sa üksi edasi lähed?»

«Ausalt, ma olen selle peale mõelnud küll, Ignus.»

«Mõtle siis pealegi, aga tea, et see ei olnud kõik mõrv ja tapmine. Siis kui ma üle võtsin, siis kui see kõik lõpuks minu käes oli, see oli joovastav tunne. Kujutad sa ette, kogu riik on sinu oma? See oli ainult headusest tehtud, see tunne. Ma hoidsin Graadi õrnalt, nagu arhitekt hoiab paneelrajoone…» hallide kastide laotus säriseb Ignuse rinnus,

aknana ajaloo sisse, «nagu tikutopse pihus. Ja ma lubasin, et nüüd, kui mulle on võimalus antud – ma teen kõik inimese heaks. Ja tead, ma ei valmistanud endale pettumust.»

«See ju libises kõik ära, ainult üks ekstraisolaarne koloonia jäi, mingi kaljukitsesitt!»

«Ära ole nii väiklane. Ole skeptiline, aga ära alahinda Samarat. Mu süda on Samarasse maetud. Kui me taandusime siia…»

«Just nimelt *taandusite*! Miks te jälle taandusite? Miks minu kutid alati taanduvad?»

«See oli paratamatu. Ja mina ei kavatsenud fatalistiks hakata. Kindaid nurka visata. Ma andsin kõik selle koloonia heaks. Minu Samara Revolutsiooniline Vabariik!»

«Õige jah, «Rahvavabariik» on seniilne.»

«Ma ei andesta neile kunagi, et nad niimoodi tegid. Pärast mind selle ära lörtsisid. Milline seniilsus! Ma ei andesta seda kunagi!» on tontlik hall tsütoplasma nördinud.

Entroponaut läheb üle avatud tõkkepuudega mägisilla. Valveputkad tukuvad lumes, tühjalt, kahel pool teed. Silla lõpus ütleb silt «Nemengi Uul - 36 kilomeetrit». Ja edasi, läbi lumise halli, Umai mäestiku taiga. Veel kaks nädalat tagasi riisuti siit maapõuest maailma suurimaid fluoriidi, tungsteni ja tsingi varamuid, üliharuldast samarskiiti… tsehhid lõgisesid, tööstusjäätmed värvisid ökoregiooni karged hõbevirded roostevahuseks. Aga mitte enam, nüüd on siin vaikus ja rahu. Ja mööda kallurautoteed läheb entroponaut alla oru tumedasse prakku, kus kuusepuumets ta ümber tumetab. Ja tema ees, lumisel teel, jookseb sõrajälgede ribu-rabu.

«See oli suurejooneline! See oli enese kaotamine, täielik andumine rahva heaks. Ma olin valitsemise masin amfetamiini all, ma ei maganud kunagi. Meist keegi ei maganud. Me ehitasime kõik selle üles, eimillestki. Jikuutide abiga, see oli rahvaste vendlus. Nad austasid meie relvi ja meie nende rõõmsat meelt ning tantsu. Kuue aastaga tõusis eimillestki riik. Töölised töötasid ennast surnuks, nad sõna otseses mõttes surid ehitusel, viiendat päeva järjest rabades, südameatakki, väsimusse…»

«Püssikaba kuklas?»

«Sa arvad nii, aga sa eksid. See oleks nüüd niimoodi, muidugi, aga siis ei olnud. Sa ei suuda seda ette kujutada, mis siin juhtus, kuidas see oli. See läbis maailma nagu õnnejoovastus!»

«Õnnejoovastus? Amfetamiin oli teil üldlevinud siis, meditsiiniliselt testimata veel.»

Aga Ignus ei kuula. «Ma ütlesin kohutavaid asju, jah! Ma seisin valgel hobusel, lumetormis ja pidasin kõnesid. Mägedes, ehitusplatsil… Ma vibutasin oma mõõgaga, mõõgal olid hõbedased päiksekiired käepidemel. Ja kõikjal mu ümber lehvis valgeid lippe, kroonsarvedega vapid, hõbeniidiga, viisnurk sarvehaarade vahel, harud taeva poole. Kõik, kes minuga siia kaasa tulid, said õnnelikuks, Zigi! Kommunism on vägev! Usu kommunismi, see on vaimustusepuhang! Ma luban! See on ilus, kui sa inimesse usud, aga ilma selleta!»

«Ilma selleta ei ole midagi.»

«Mitte midagi. Oli lumetorm, aga valge oli, hommik oli. Kommunism on valge, see sätendab! Kommunism on hommik, see on juubeldus!» Hall hakkab entroponaudi ümber

ohtlikult taanduma. Maailm valgeneb, Ignuse rinnust tihub kuusepuude hämarasse kiirepärgasid. Langev lumi sädeleb nende käes nagu hõbedane konfeti, värvus hiilib ohuna maailma sisse. Zygismunt lööb jalaga maha. Ta katab kõrvad kätega ja karjub: «Aitab! Lõpeta!»

«Aitab, lõpeta…» rullub üle laane nagu mõõgaga õhu sisse lõigatud.

«Ma palun vabandust, Zygismunt, sõber,» kõlab moonutise hääl. Mees hingeldab kesk metsateed, on jälle hämar ja poolvalgus. Hall naaseb, entroponaut hingab kergendunult. «Sa tahad, et ma… et ma oma mõistuse kaotaksin?»

«Ei, ma tahtsin lihtsalt, et sa aru saaks, kui hästi kõik siis oli. Milline aeg see oli. Milline ilus aeg! Vabandust…»

«See aeg on läbi. See on su perfokaartide ja sita sisse mattunud. Keegi ei oska enam öelda, mis seal oli. Keegi ei tea, milline see tegelikult oli. See on paigalt nihkunud. See, mis tegelikult oli, on kadunud, ainult hall on jäänud. See on mulaaž. Sa ju tead seda. *Mina* ju tean seda.»

«Need on su tüdrukud, kes niimoodi räägivad,» sosistab tsütoplasma vaikselt Zygismuntile kõrva. Kuusepuud õõtsuvad, hallis on hämar, aga võrgutavalt pehme. «Need on su tüdrukud, tüdrukud ei usu millessegi, kõik tüdrukud on kodanlased, Zigi.»

«Nad ei olnud kodanlased.»

«Nad olid kodanlased, iga viimane kui üks neist. Nad lugesid oma tüdrukute ajakirju. Revacholi pursuide mood ja parfüümid, süütuse kaotamise jutud. See kõik on kodanlus. Iga tüdruk on tegelikult kodanluse relv.»

«Sa ei tundnud neid, sa ei tea, millest nad mõtlesid. Keegi ei tea, millest nad mõtlesid. Mina ka ei tea, aga see ei olnud kodanlus, Ignus. See oli midagi muud.»

«Kui sa niimoodi soovid, siis palun. Aga usu parem inimesse, mitte neisse, usu kommunismi.»

«Ma ju proovisin, aga ma ei saa! See ei tule mul välja… ma ei ole kommunisti tüüpi.»

«Aga miks sa siis minuga räägid? Mina ju olengi kommunism ise, see tont, kes käib mööda maad. Miks sa siis minuga oled olnud kõik need aastad, kui sa kommunismi ei usu?»

«Vihast nende vastu, kellel on elus paremini läinud, Ignus. Ja pealegi – sa oled koletis, grotesk. Kes siis ei armastaks koletiste seltsi?»

«Ma ei ole koletis.»

«Sa oled koletis, nad kutsuvad sind «apokalüptiliseks veristajaks». Keda teist sa veel tead, keda niimoodi kutsutaks? Kedagi ei kutsuta! Kõik see Graadi veresaun käis sinu kätest läbi, igal pool on sinu allkiri all. Ja taandudes, isegi siis, kui Mazov enam käske ei andnud, sa lasid vaenlase sõdurid puude otsa tõurastada. Kaksteist tuhat tükki. Sa viilisid kuusepuud teivasteks, sa tegid teibametsa, see oli rõve, Ignus!»

«See oli sellepärast, et nad laseksid mul oma riiki ehitada! Oma tulevikuriiki. Saad aru, nad ei oleks meid kunagi rahule jätnud… Nad oleks meid surnuks küttind nagu ulukeid!»

«Nii võib olla küll, kuid siiski: ekstsess. «Veristaja» – vaata, mis sust saanud on!»

Inimkõne kõlab halli vaikuses kohatult. See kajab puude hämaras, kui Zygismunt tuleb läbi lume. On K. Voronikini, vahva entroponaudi vana nõks, et hallis peab räuskama. Muidu kisub nukrameelseks ja minevik tuleb peale. Aga Zygismunt ei pea seda kartma. Juba siis, kui ta esimest korda halli tuli, avastas ta oma suureks meelehärmiks, et ta ei saa tagasi nagu kõik teised. Või õigemini – saab küll, aga mitte sinna, kuhu ta tõesti tahaks. See teeb ta Mazovi ideele vajalikuks. Lundi laste kadumine on Zigile sõna otseses mõttes entroponeetilised erivõimed kinkinud.

Hommik on läbi, läheb pimedaks. Mõnikümmend kilomeetrit edasi algab süvahall ja maailma päevaajad ei registreeru seal enam üldse. Selleks ajaks tuleb patareisid säästa. Ta kaalub, aga lülitab siis ikkagi taskulambi sisse. Lumi sillerdab lambi valgusvihus, Zygismunt suunab ta oma armetule sõbrale. Ignuse defekt paistab läbi.

«Vaata ennast! Sa oled hale. Kõigile oleks parem, kui nad puhta töö oleks teinud. Parajad asjaarmastajad! Ma oleksin kõik su filmirullid põlema pistnud. Nii julm kuidagi, ripud siin…»

«Aga siis ei oleks sa mind kunagi tundnud, Zigi. Mõtle, kõik need ajad, mis me koos oleme veetnud. Kõik ei ole ju ainult halb olnud.»

«Mis mul endast? Ma räägin sinust. Kas poleks siis parem see ajalugu, kui sind ei oleks siin? Teibametsa poleks ja amfetamiini, köndistatud tsütoplasmat, kellele seda vaja oli?»

«See ei tähenda niikuinii midagi enam,» venitab Ignus, «sa ju tead seda. Ei ole vahet, kui palju me tapsime. Maailm lõpeb. Varsti ei mäleta mind enam keegi. Sinust rääkimata. Kui isegi selle ilma vägevaid ei mäletata.»

«Nii ongi parem. Nii on õige. Ja *selle ilma vägev?* Rõve peletis oled, märatsesid ringi siin maailmas!»

«Ka sina märatsesid! Vaata oma kätt, Zigi! Ärgem unustagem…»

«Üks sõna veel! Ütle ja sa oled läinud!» käratab entroponaut. «Sinuga võrreldes ma ei ole midagi teinud! Ja üldse! Kes meist on Revolutsiooni komissar? Kas sina oled?»

«Ei ole!» väreleb Ignus, ta kardab. «Anna andeks, sõber, kümme tuhat vabandust! Sina üksi oled Revolutsiooni komissar – Zygismunt Berg – oma mõistuse partei ladvik. Mul pole mingeid volitusi. Kõik, mis mul on, on see alandlik kriitika, mille ma endast kirjutanud olen. Võta see. Aga ära tapa mind. Teiselpool mind on eimiski. Ma teen ükskõik mida, et jääda. Ükskõik, mida. Ma olen lootus.»

«Sa tead, mida ma tahan. See on viimane asi. Hakka rääkima!»

Aga Ignus on kõnevõimetu. Tal puudub suu. Filmilindi defekt hubiseb pimedas, taskulambivihus, see on julmuse tipp. Nõutakse võimatut. Ta ümber metsaõhus levib ebamugav vaikus. Kõigil on piinlik. «Miks, Ignus?» kordab entroponaut ja naaldub lähemale, taskulambiga ajaloo südamesse piiluma. «Miks sa seda tegid, see ei maksnud ju midagi. Ma saan aru, sa riisusid pangad tühjaks, see oli vajalik. Isegi sümfooniaorkestri sa võtsid kaasa oma taandumisele. Vägisi. Rahvale ju meeldib muusika. Aga miks *see?* Kellele see rõõmu valmistas? Miks «Harnankur», see mudel ei maksnud ju midagi! Ütle mulle seda ja sa võid jääda.»

«Aga ma ju ei tea,» kostab pahupidihääl kurvalt, helirada aeglustub. «Ma ei tea midagi, mida sina ei tea.»

Rohkem ei räägita. Entroponaut raputab ennast. Lund pudeneb ta õlgadelt, anorakjopelt. Ta läheb üksi edasi. Jäätund masinaröopaid jookseb seal, sõrajäljed lumel, taskulambivihus. Ja siis, kui kaljukitsede kari viimaks pimedast välja koorub, on nad keset teed paigale tardunud. Nagu loodusloomuuseumi eksponaat. Mõni emane vahel nõksatab kohalt, norsatab, see on närviimpulss, lihasvärin. Topistel on seljad juba lumes, aga koonud ikka veel auravad, nad hingavad veel – mõned paar päeva, mõned nädala. Anorakjopes kuju liigub karja vahelt läbi, professionaali ükskõiksusega, kuni taskulambivihk heidab alfaisase sarvkrooni varjuna kuusepuudest müürile. Zygismunt vaatab looma klaasistunud silmadesse. Ajataju on seal lagunenud. Automatooni primitiivne ajuripats eksib inimesest varem halli sisse ära. Äärealade jahimehed käivad niimoodi entrokataas küttimas. Nad lähevad sellest muidugi ise ka lõpuks peast segi, ega tule üks päev enam tagasi. Aga mitte Zigi, tal on erivõimed. Ta võtab pussnoa vöölt ja lõikab valkkehal kõri läbi.

17. HARNANKUR

Sada viiskümmend aastat tagasi, ühel teisel iisolal, Graadi iisolal, Mirova linnas sajab lund. On südatalve õhtu, aga tuhanded inimesed on sadamasse kogunenud. Kai kihab neist, taustal laotub keiserlik Graad – kirikutornid ja korstnad. Rahvas lehvitab, nad jätavad hüvasti taevasse kerkiva õhulaevaga. Puidust ja niklist luik tõuseb üles tuisu sisse, ta rõdukorvidelt lehvitab rahvale vastu maailma esimese interisolaarse lennu reisijaskond: uhkelt riides pürjelid, ees enneolematu seiklus. See on hall, hirmuäratav, kuid samas nii meeleolukas ja unustamatu kogemus. Tänapäeva tehnika, luksuslikult polsterdatud õhulaeva näol, teeb selle nüüd ka tavalise, kui ehk tavalisest veidi paremal järjel kodaniku jaoks võimalikuks. Ning teisel pool halli – oo müstilist halli! – ootab Katlamaa, Vaasa ta kuninglik pealinn.

Hetk on monumentaalne, ajakirjanikud parvlevad, välklambid sähvivad. Pirnikesed fotoaparaatides põlevad läbi, nende valgus paneb lumehelbed õhku tarduma. Nii püüab säriaeg ka Nadja Harnankuri kinni. Operetitäht sööbib fotole peainseneri käevangus, pikk ilus kael õieli ja karvamüts peas. Ta naeratab ja lehvitab taskurätikuga oma nimekaimule taevas. Lahkuval õhulaeval ilutseb vanas graadi tähestikus kiri «*Harnankur*». See on Nadja menu tipp.

Kaks päeva hiljem siseneb interisolaarne lend halli ning seejärel, vaevalt kuue tunni pärast, leiab aset hälve õhulaeva kursis. «Harnankur» jääb teadmata kadunuks, tuhat viissada reisijat pardal. Arvatakse, et lend kaldus kaardistamata entroponeetilisse massi, ülisüvahalli.

Aga *kes* nii arvavad? Para-ajaloolased. Haihtumisnohkarid ja paar hullu SRV hallifanaatikut. Sellised mehed nagu K. Voronikin, oma mõistuse kaotanud entroponaut ja kommunist Samara Rahvavabariigist, ning rahvusvaheliselt tunnustamata autoriteet ajaloo vallas, Inayat Khan, kes vist küll enam ei ela oma ema keldris. Kuid siiski. See osa

ajalooteadusest, mida Khani ja Voronikini masti mehed põlglikult *meinstriimiks* kutsuvad, ei tunnista «Harnankuri» nimelise õhulaeva olemasolu. Esimene interisolaarne tsiviillend oli «Anastasia Lux», ja seda hoopis järgmisel kümnendil.

Seitsekümmend viis aastat hiljem, sajandivahetuse revolutsioonide vaibudes, oli «Harnankur» enam-vähem ununenud. Dokumentatsioon ajalehearhiividena võis küll hävida, näiteks Graadi revolutsiooni tulekahjudes, ent siiski – sündmus oleks selle jaoks liiga mastaapne. Kui isegi haihtuva komissari, Julius Kuznitski taolise mutrikese puhul tõestab ajalooline mälu ennast tagantkätt, siis kuhu kadus maailma esimene interisolaarne lend, tuhat viissada inimest pardal? Revolutsioonijärgsel sajandil vajus «Harnankur» lõplikult ajaloo varjusurma. Kuni viiekümnendateni, mil huvi haihtumisjuhtumite vastu võttis arenenud maade keskklassis järsku subkultuuri mõõtmed – kindlasti mitte vähem seletamatu fenomen. Need oma žanri menuraamatu «Los Desaparecidos» järgi desaparetistideks ristitud, enamasti noored, vastassugupoole seas suurema menuta mehed, hakkasid huvi tundma ühe foto vastu: keegi Nadja Harnankur, marginaalselt huvitav haihtumisjuhtum, seisab sadamas. Ta lehvitab, karvamüts peas, peainseneri käevangus. Taamal on ebamaised rahvamassid ja nad kõik lehvitavad millelegi taevas. Taevas aga on mõistatuslik tühjus.

See tühjus on haihtumisnohkarite püha graal. Desaparetistide arvates sobib sinna lumesaju keskele veenvaim nende tõestusmaterjalist. See on samanimelise õhulaeva tööstuslik presentatsioonimudel, mille kommunistid Graadilt Samarale taandudes oma siis veel Revolutsioonilisse, nüüd Rahvavabariiki, kaasa võtsid. Originaal on väljapanekul Sapurmat Ulani entroponeetikamuuseumis ja kommunistid võtavad seda väga tõsiselt. Kahju ainult, et keegi kommuniste endid tõsiselt ei võta. SRV entroponaut K. Saronovitš Voronikin argumenteerib oma memuaarides: laev pidi olemas olema, kuna mudel on inseneritehniliselt teostatav. Teisisõnu, sellega saanuks üle tuhande inimese kõigi mugavustega kommertsreisil läbi halli viia. Sellise tööstusprojekti valmistamine pidi olema oma ajastu hiilgav teadussaavutus. Miks jätta kõik see töö kaubanduslikult atraktiivseks ettevõtteks teostamata? See ei oleks sugugi diamaterialistlik.

Kriitikud ütlevad, et üle kahesaja välitöö hallis on oma jälje jätnud. Voronikini sõnul teostatav projekt jäi – jälle tema enda sõnul – esmareisil igavesti kadunuks. Kas siis mudel ikkagi töötaks? Kas «Harnankur» võib olla «Anastasia Luxi» mingit sorti ebaõnnestunud prototüüp? Miks puudub igasugune dokumentatsioon?

K. Voronikin aga väidab, et mudel tehti laevaks valmis, laev kaldus kursilt ja kohtus hallis senitundmatu nähtusega.

18. KOLM ÕLITAIGNAS LIHAPIRUKAT

Kõrghoone akendest seina taga helendab Mirova, Graadi pealinn, sada nelikümmend kaheksa aastat hiljem. Ajaloo palavikuöödel õhiti kogu keisriaegne arhitektuur. Siis aeti märatsejad välja, nüüd on linn demokraatia poolt uueks loodud, valgusest hõõguvaks vaimuks. See on kohutav, kontrolli alt väljunud elukeskkond, alalises liikumises pilvelõhkujate klaasipeegelduste pinnal. Ka Mirovat tohib vaadata vaid peeglist nagu mõnd mütoloogilist õudust. Ta liikumine on Graadi pidurdamatu majanduskasv, füüsiliseks saanuna; tõeline termodünaamiline võimatus kehtestab ennast niimoodi. Metrood libisevad, liikluse pärlijõed keerlevad päeval ja ööl. Siit kuuekümnendalt korruselt tuleb nähtavale närvikeskus Noo. Noo on ühe rahvuse – Graadi rahvuse – arrogantsi tipp, finantspoolsaar. Siinsed teadlased väidavad: kunagi oli maapind kaetud geosfääriga, siis biosfääriga, nüüd on noosfääri aeg. Mõistus katab maad ja Noo pilvelõhkujad on selle võrgustiku troon. Mõistuse troon. Siin teeb ta oma tehteid kaugekõnedes, nähtamatutes ülekannetes. Ta mõtted on hoomamatud finantsinstrumendid. Keegi ei tea, mis nad on või kui palju nad maksavad. Klaaside peegel on musta värvi – ilmselge, et interisolaarne reaal – aga mis on inimene? Inimene on valgus.

Rahvavabariigi teadlaskond, välja heidetud märatsejate kolmas põlvkond, naerab selle peale. Samaras on kasutusele võetud ka neljas termin: entroposfäär. Lainevõrrandid, Samara rehkendused, on paljulubavad. Iga hetk pühib see ilus asi Graadi maa pealt. Seal vaevuaimatavas kohas, kus kommunismist saab nihilism (kindlasti veel peenem üleminek, kui laste sõbrast laste ahistajani), tundub partei tippudele: miks mitte? Meie idee enam teie seas südameid ei võida – ning olgem ausad – ei hakkagi võitma. Meile meeldib see idee, maailmale millegipärast enam mitte. Kadugu pealegi, kui ta kord juba selline on.

Siis kui Sarjan Ambartsumjan oma Noo katusekorruse aknale selja pöörab, on selle päevani jäänud veel vaid kaks aastat. Tuleb klassikokkutulek, siis variseb Põhjaväil kokku ja vallandunud sündmusteahelas saab ilmsiks, et see, mis Ambartsumjani selja taga kumab, polnud midagi vähemat kui stiihia viimane arenguetapp.

Kõik valgus tuleb väljast. Lund hõljub seal akna taga, aurustub ammu enne tänavatasandit, kuuskümmend korrust allpool, Noo mõtete huugamisest. Mirovas ei ole enam kunagi talv. Ainult siin taeva all ta kestab veel. Saalis on külm, tugisambad joonistuvad hämarast välja. Telefon heliseb. Ambartsumjan läheb paljajalu, ülikonna väel. Ta ümber klaasvitriinidel tantsib lumehelveste varje, seal puhkab maailma suurim erakogu haihtumismemorabiiliat. Kunagi enne, kui Ambartsumjan sai viiekümneaastaseks masuudimiljardöriks, oli ta vastassoo seas suurema menuta noor mees. Üks esimesi. Telefoni helin üksi rikub saali väärikat vaikust. Mees võtab kirjutuslaua taga istet, klõpsab kõlari sisse. Ta asetab vabaks jäänud käe Ramout Karzai kolbale kirjutuslaual. See on autentne.

«Ma kuulen.»

«Keegi mees Katlast, Vaasa suunakoodiga,» teatab truu sekretär. «Räägib küll, et number anti erakogu oksjonilt, aga mina arvan, et ta vist tahab laenu.»

«Miks?»

«No see kaugekõne, see on vastaja kulul.»

Ambartsumjan mühistab naerda. «Vastaja kulul! No hea küll, ühenda. Aga laenu…» jääb mees ootama, üks käsi Ramout Karzai kolbal, teine hallis habemes. Ta on hiiglase kasvu.

«Laenu te ei anna,» ütleb sekretär.

«Just nimelt. Põhimõtteliselt ei anna. Ühenda.»

Kõlar lülitub kaugekõnele ümber, selle riidega kaetud tsikuraadist imbub saaliõhu sisse halli. Signaal jookseb entroponeetilise jadana läbi Suure Tundmatu, Katlast Graadi. Releejaamad puhastavad kõnet tee peal ajaloo mürast, aga miski hiilib ikka ja alati traatidesse – kummitusraadiojaam. Ta vaikne hääl oma mõistmatus keeles meenutab, milleks ta siin on. Lõpetamaks elu. «*Aasimut-Boreas-Sektor*…» läbib peidetud raadiosagedusel eetrit ja kaob. Ambartsumjan on sellega harjunud. Seal keskel kõlab kolmest tuhandest kilomeetrist hallist moonutatud inimhääl. See ütleb: «Halloo, tervist, minu nimi on Inayat Khan.»

«Kes?»

«Inayat Khan.»

«Okei, Yat Khan, kust te mu numbri saite?»

«Ina-yat Khan. Norrsköpingu messilt, oksjonilt anti. Paluti helistada teie… hobi asjus. Kas te ikka olete härra…» mees kohmitseb millegi kallal, «härra Ambartsumjan?»

«Jah, see olen mina.»

«Ja teie kogute haihtunud inimeste asju?»

«*Haihtunud*,» sosistab hall kõlaris järgi.

«Jah, ma kogun neid,» vastab Ambartsumjan, «ning ei, see ei ole mu *hobi*. Ma panen oma südame sellesse, mida ma teen. Ma võtan seda tõsiselt.»

«Ma võtan ka. Te võite selles kindel olla.»

«Kas ikka võin? «Haihtunud inimeste asju» – no millest me räägime! Korrektne termin on ikka «haihtumismemorabiilia».» Ambartsumjan vajub rahulolevalt tugitooli, saali hämaras. Hästi öeldud. Tugitool on kallist nahast.

«Kuulge, ma tean, mis on korrektne termin, eksju.» Khan hakkab vaikselt närvi minema. Desaparetistide vahelised kokkusaamised on harva südamlikud, kisub kemplemiseks. «See ei ole mu päris esimene ost, mille pärast ma helistan. Ja ei, ma ei soetand seda endale ka paberiraskuseks. Kui te seda kardate.»

«Et teil on siis professionaalne kogu?»

«Te ei küsiks mult seda, kui te annaksite mulle võimaluse rääkida, *mis* asja ma just ostsin!»

«Kui *ulatuslik* on teie kogu?»

«No näete! Te ju ei lase!»

«No küll ma lasen. Ma tahaks ikka enne teada ka, kellega ma räägin.» Ambartsumjan ei tõsta häält, nohkari vingumisest on sinna jäänud vaid vaevuaimatav värelus. Pärast aastatepikkust treeningut. Vinnid on ka pigem psühholoogilised. Ta hall habe on autoriteetne. Mees silitab Ramout Karzai kolpa nagu lemmiklooma.

«Oma kroonjuveeliks pean ma igatahes «Harnankuri» tehnilist mudelit,» prahvatab Khan välja, vinguv noot hääles.

«Kellega sa räägid seal?» Naisterahva hääl taustal rikub hetke dramaatilisuse. «Tule sööma, toit jahtub ära!» Kuigi Khan summutab käega kõnetoru, kostab saaliõhus ikka: «Ema, las ma räägin! Ära sega!»

«*Ema*,» sahiseb hall vastu, «*see on minu ema*.»

Ambartsumjan vangutab pead. Ta naaldub lauale lähemale. «Ja *teil* on «Harnankur»?»

«Jah, mul on see,» teatab Khan.

«Koopia?»

«Ei, ma käisin raksus seal Sapurmat Ulanis. Muidugi ei ole mul originaali. Ja teil ka ei ole!» Khan kogub end hetke. «Ma saan aru, et teie valduses on siis teine koopia, jah? Selleks ma helistangi. See on lepingusse sisse kirjutatud, omaniku vastutus. Ma pidin teilt hooldusjuhendi saama.»

«Kas te ikka teate, mis asi see on?» Ambartsumjan on surmtõsine. «Kas te teate, kui *tähtis* see on?»

«Peale selle pole midagi jäänud.»

Ambartsumjan noogutab aeglaselt. «Õige, te peate talle… aega pühendama. Hoidma teda. Te peate ta peale mõtlema, nagu tüdruku peale, saate aru? Nagu ilusa tüdruku peale. Olete te kunagi näinud üht? Te peate olema vastutustundlik, see ei ole mänguasi.»

«Mis mõttes *mõtlema* ta peale?»

«Selline on hooldusjuhend. Ega te ei arvanud, et ma teile lülitist räägin? Näiteks – kas te teadsite, et oli ka kolmas koopia?»

«Kolmas koopia?» ei saa Khan aru.

«Muidugi te ei teadnud…» Ambartsumjan voldib käed rinnale, kaalukalt. «Nüüd siis teate – oli ka kolmas koopia. Sellest jäi alles ainult tühi vitriin. Te peate teda vaatama. Kogu aeg. Ärge laske teda oma silma alt ära. Ärge jätke teda üksi. Ja kui jätate, siis mõelge ta peale. Arvate, et see on kokkusattumus, et nad originaali muuseumis hoiavad? Mõelge, sajad inimesed käivad mööda, iga päev. Vaatavad teda. Ja siis, kui muuseum on kinni, vaatavad öövahid.»

Khan ei ütle midagi, hall nagu tondi ümin kõlab eetris.

«See on võimatu objekt,» võtab Ambartsumjan kokku. «Maailm ei toeta teda enam.»

Hall hangub oru põhjas, kaks aastat hiljem. Metsavaheteel ei ole enam hingelistki. Verepiiskade riburada jookseb lumel, mööda tee tumedat tunnelit, saapajälgedega võidu. Mööda kuusepuude hiiglastest, lume all kössis, kuni ristumiseni peateega. Seal ristmikul on punane loik maas ja selle kõrval tossab mahajäetud lõke. Lõkke peal on isetehtud kaadervärk. Kaks roigast hoiab kolmandat põiki üle kustunud tuleaseme. Lumes vedeleb puhtaks järatud konte.

Ja edasi! Mööda maanteed, kus masinad enam ei sõida. Jäätund elektritraate lookleb pimedas. Tilk jookseb tilga haaval lumetekil; ja saapajälgi. Kohutava otsusekindlusega. Tee ääres kraavis magab roomikmasinate vrakke, masuuditankla tume kuju kössitab taamal maanteekurvis.

«*Oreool-Laudanum-Ultra-Ultra-Trikoloor-Nadir-Ellips*…» Miski kerkib. Kostab terase kriiskamist.

«Öelge mulle, et te saate aru, millest ma räägin ja hakkate seda tegema!» käsib Ambartsumjan.

«Ma arvan jah. Ma proovin.»

«Ärge proovige, tehke! Küll te lõpuks aru saate. Pärast seda, kui kolmas kadus, ma muutusin pehmelt öeldes paranoiliseks. Siiamaani, kui ma tuppa sisse astun ja tuled põlema panen, ma kardan, et see juhtub jälle. Et seal on tühi vitriin keset tuba. Või et selles toas ei ole üldse mitte midagi. Teil saab ka niimoodi olema. Siis te saate aru, millest ma räägin.»

«Mis mõttes te kardate, et see juhtub *jälle?*» ei jää Khanile tähele panemata. Ambartsumjan on vait. Ta toksib kolpa laual.

«Mis mõttes jälle?» kordab Khan.

«Ma kaotasin ta ära. Nii juhtus. See oli ka minu oma, see kolmas. Aga teate, see ei olnud nagu tavaliselt. Siis kui mingi asi ära kaob. Võtmed näiteks, või midagi kallist. Olete te tundnud seda? Kokku puutunud sellise nähtusega? Sellise tundega?»

Khani häälest on professionaalne ülbus nagu käega pühitud. «Olen,» ütleb ta.

«Siis te teate, millest ma räägin. Keegi teab, millest ma räägin…» Mehe käsi libiseb Ramout Karzai kolbalt. Kauge õhulaeva prožektorivihkusid libiseb väljas saali akna taga, põrandal hiilivad sammaste varjud. «Millal see algas teil?» küsib Ambartsumjan.

«Kaheksateist aastat tagasi. Siis oli esimene kord. Sealt edasi…» Khan jääb vait.

«Sealt edasi tuleb järjest tihemini, eksju?»

«Jah,» vastab Khan. «Ja muude asjade peale ka.»

«Mis asjade peale?» Ambartsumjan on nüüd kõrvaga vastu kõlarit nihkunud, rinnuli laua peal. «Kas kõikide asjade?»

«Jah. Kõrvaltänavad, tüdruk sõidab jalgrattal, ja valgus, või siis kui mingi hobune vaatab. Eriti loomad…»

«Kogu maailma peale?»

«Jah. Kogu maailma.»

Kahel pool maanteed kerkib raskeid roomikmasinaid, rauast reliikviaid üles halli. Nad keerlevad, abitud kehad, lund langemas roostes karkassidelt. Aine degradeerub nii, tilk tilga järel nagu analoog-rütm jookseb punast läbi värvitu maailma. Rahvusvaheline tähestik peidetud madallainesagedusel «… *Nadir-Ellips-Gamut-Aasimut*…» ja nii kuni asula piirini välja.

Nemengi Uul on kummituspaneelrajoon. Tänavad on tühjad, seal kummalgi pool orgu tõuseb kolmekordseid betoonehitisi mäenõlvadele. Üksik jalgratas ripub kiige kõrval õhus, muidu on kõik täiesti normaalne. Selvekaupluse aknad, rahvamaja möödub. Jalajälgi jookseb treppidest üles haiglaukseni, kus tabalukk on lahti murtud. Ta pääseb… ta pääseb ära! Koridori pimedas sahiseb «… *Trikoloor-Sektor-Iikon-Oreool-OreoolNadir*.»

Side lõpp.

«Ja nii on see olnud teil kaheksateist aastat? Mul on kaksteist.» Ambartsumjan vajub tooli tagasi, sügavale naha sisse.

«Siis läheb veel hullemaks. Aga lõpuks…» Khani hääl sahiseb halli kõveras: «Lõpuks see muutub kuidagi… see on kuidagi hea, see tunne.»

«Hea?»

«Jah. Nagu kõik saaks korda.»

«Nagu kõik saaks korda,» ohkab Ambartsumjan. «Mul ei ole seda enam. Ja nii ongi parem. Ma müüsin enda oma maha. Allesjäänud mudeli. Ammu juba. See lõputu vaatamine, kohustus…» mees kogub ennast, «see kurnas mind.»

«Niisama müüsite maha?»

«Niisama jah, odavalt ka veel, esimesele pakkujale. Mees tundus õige. Ta nii tahtis ka, see oli tähtis. Selline peab olema, kes hoolitseks asja eest. Selline, kes vaatab teda palju ega lase tal ära kaduda. Nagu mina. Tuhat viissada inimest ikkagi…»

«Aga registris ütleb ikka veel, et see on teie käes!»

«Mis registris?»

«Oksjoniregistris,» kostab Khani järjest teravam hääl. «Muidu ma ei räägiks ju teiega! Ma räägiksin uue omanikuga.»

«Ei, ma ei saa aru, see mees pidi ta ise registreerima. Olete te kindel?» Ambartsumjan tõuseb püsti, teeb lauale tiiru peale, kolp ikka veel käes: «Võib-olla…»

«Kellele te müüsite selle? Kui te mäletate ikka.»

«Muidugi mäletan, okei,» turtsatab Ambartsumjan, «Berg oli ta nimi. Erakollektsionäär.»

«*Zygismunt* Berg?» sähvatab kõlarist. «Mustade juustega, kõhn?»

«Umbes selline jah. See oli… mis ta nüüd oligi? Kümme aastat tagasi, aga jah. Zygismunt Berg.»

«Olete te täiesti kindel? Oli ta ropu suuga? Ei, öelge parem, kas ta rääkis aktsendiga? Nagu ta oleks Vaasas elanud?»

«Jumal, ma ei mäleta selliseid detaile… Võis olla aktsent. Miks see nii tähtis on?»

«Ja te ütlesite kümme aastat tagasi? Mis aastal t ä p s e l t?»

«´59. Või ´60. Miks?»

«Ja igal juhul oli see pärast ´57-ndat?»

«Täiesti kindel, kuulge, mul on ju paberid olemas siin! Aga palun,» kamandab Ambartsumjan kolbaga kõlari suunas, «miks see järsku nii tähtis on?»

«Sellepärast…» hääl tsikuraadis võib iga hetk elevusest plahvatada, «et ´57 aastal sai see mees surma!»

Hiiglasekasvu masuudimiljardör küürutab laua kohale: «Öelge uuesti, m i d a?»

Aga Khan teisel pool kõnet ei kuula enam. «Niidiots!» prahvatab ta. Ja viimane asi, mida Ambartsumjan kuuleb, on mehe kaugenev hääl aina kasvavas sahinas: «Ema, ema! Ma leidsin niidiotsa!»

Kaks aastat hiljem.

Mirova taevavaksali perroon on öiselt tühjaks jäänud. Ülejäänud reisijad on ammu kodus. Puhvritesse põkkunud magnetrong puhkab linna kohal, perrooni küljes. Vagunite viiekordseid liistakaid kõrgub ja nende kõrvalt, läbi lumetormi, astub roobot.

Hääl läheneb. «Tzuut-tzuut-tzuut,» teeb roobot sammudes. Suur paks piloot ta kukil, kokpitis, pöörab rooboti pead. «Ti-diri-diit,» vastab juhtimissüsteem. Masinavärk korrigeerib kurssi, ta kalasabamustrilise mantli hõlmad lehvivad tuules.

«Kuulge, päriselt ka! Äkki aitab juba,» toriseb kleenuke blond mees rooboti kõrval. Ta pea lõhub. Selja taga laiub kuuepäevane rongijooma, täis lakkamatut haihtumise pläma: Ambartsumjanist ja Zigist, Ramout Karzai kolbast ja haihtunud õhulaevast, millel olevat «omadusi», mis Khanile tüdrukuid meenutavad. Aga see harrastus-entroponeetika läks nii morbaseks ära, et keegi ei tahtnud sellest eriti teada. Ja siis nad olid juba baar «Panoraami» laval ka ja laulsid karaoket. Kõik kolmekesi: «*Now I´m so happy I found you!*»

«Tzut-tzut-tzut,» kiirendab roobot hoopis. Piloot on masinal pea kuklasse tõmmanud, sellepärast. See tähendab kiirendust. Roobot tuleb ja paks mees kilkab ta kukil, türkiis-oranž-violetne sall tuule käes lehvimas.

«*Hydrauliczny operatywny, rozpoczynają: diagnostyków,*» ütleb roobot rooboti häälega ja vaarub.

«Hydrauliczny operatywny, rozpoczynają: diagnostyków,» ütleb roobot rooboti häälega ja vaarub.

«*Systemy broni operatywny,*» vastab roobot. Kleenuke blond ulatab tõrksalt piloodile pudeli. See paneb kütuse masina suule. Masin kulistab ja punast värvi nestet tilgub lumele: «*Paliwo rezerwuje przy: jedzicie setka procent.*»

«Edasi!» osutab paks mees tuisku.

«Oota!» ütleb roobot ja kohendab kandamit.

«Oled valmis?»

«Valmis. *Rozpoczynają: szukają i ratunkowe protokoly!*» ütleb roobot. Aga vaid kolm sammu jõuab ta võtta – «tzuut-tzuuttzuut…» – kui kaugel teisel pool perrooni astub keegi tuisust välja. Roobot ehmatab, paks mees kukub ta seljast maha, blond põikab vaistlikult kõrvale. Tagaotsitav agent Tereesz Machejek tõmbab pistoleti põuest ja Mees Sisejuurdlusest teiselpool perrooni samuti. Ta selja tagant tuisu seest ilmub veel kaks Koostööpolitsei agenti, pistoletid laskeasendis. Nad sihivad ja tagaotsitav agent Machejek sihib neid vastu.

«Kurb on vaadata,» ütleb Mees Sisejuurdlusest, «kui kaugele ta on langenud. Mõelda vaid, kakskümmend kaks lahendatud juhtumit. Aga nüüd – kompulsiivne haihtuja.»

Taevavaksal ripub õhus nagu must vaim Mirova hõõgumise kohal. Seal perroonil, tuisusel tänaval taeva all seisab endine agent Tereesz Machejek. Mees Sisejuurdlusest näeb siiamaani ta ajamata habet, üle õla heidetud lipsu ja joodiku nägu. Aromatiseeritud marjaveini jäätub lõual, tubakarandilised hambad moonduvad naeratuselaadseks ilmeks. Kaks sõpra žestikuleerivad midagi lume sees küürakil. Nad on paanikas.

Mees Sisejuurdlusest kannab korrektset musta mantlit ja musta ülikonda. «Ega sa ei arvanud, et sa võid *KoMilist* niisama kaduma minna?!» hüüab ta tuisku. «Paned relva maha, tuled rahulikult sisse ja keegi ei saa viga. All on kakskümmend meest. Siit ei ole pääsu!»

Hullunud agent röögib midagi vastu, aga tõusvas tuules ei ole seda kuulda. Sisejuurdluse verekoer kergitab kõrvasid: «Mida?!»

«Františeк Vapper!!!» kostab teiselt poolt perrooni, koos pistoletilasuga.

«Ei!» karjatab Khan.

Zigi lööb jalaga ukse lahti. Aegluubis. Pinde lendab, luku selgroog annab raksuga järgi. Uks tuleb hingedelt lahti ja ripub seal armetult. Raamide vahel lõngub palja ülakehaga poiss, veinipudel paremas käes. Ta leemendab amfetamiinilistest, igatseb hellituste ja ilu järgi. Ta on seitseteist aastat vana, kolm aastat on jäänud ta säilimistähtajani. Poiss pistab endale vasaku käe püksi.

«Milline teist kodanlaselibudest keppida tahab?»

Zigi ees avaneb soliidse sisekujundusega elutuba. Paarkümmend keskklassi noort istub seal, majapeol. Pooled neist on tüdrukud, aga mitte ükski ei taha Zigiga magada. On järgmise päeva õhtu – vana aasta õhtu. Kahe tunni pärast saab ´51. aastast ´52. ja need noored on Zigi uued koolikaaslased. Umbes nüüd on see koht, kui nad mõtlevad, et vahest poleks pidanud Zigit kutsuma

«Aitab!» hüppab Ilus Aleksander diivanilt püsti. Aga ta ei jõuagi kunagi öelda neid sõnu: «Kao välja, raisk!» Ta ei jõua reeta oma sõpra Zigit, sest tõele au andes – Zigil ei olegi sõpru. Zigi on leemendav peletis, ta karjub: «Zigi, löö esimesena!!!»

Ja siis lendab punase veini pudel Ilusale Aleksandrile näkku. Noormees, kaunis nagu Absolom, paneb käed näole. «Issand jumal, mu nägu!» vaatab ta veini oma kätel ja peab seda vereojadeks.

«Ta nägu!» karjatab Aleksandri tüdruk, üks paljudest, diivani taha hüpates.

«Tegi Aleksi näo katki…» kahiseb toatäis. Ilus Aleksander ise on leinast pimestatud. Ta veininiredes nägu moondub võimatult kauniks lahingukarjeks. «Aaahhh…» vallandub ta huulilt. Poiss hüppab Zigi jalgadesse: «Mu nägu! Ma tapan su ära!»

Higine narkomaan ja liibuvas särgis meeskaunitar aelevad põrandal. Zigi katsub püsti saada, aga Ilus Aleksander ei lase. Ta peksab rusikatega nii kõvasti kui jõuab. Ja see on ikka väga kõvasti. Paistab, et aset on leidnud valearvestus. Zigi unustas, et Ilus Aleksander käib pärast tunde võimlas, kõigile lihasgruppidele võrdselt tähelepanu pühendamas. Zigil on valus. Põrandalamp läheb ümber. Ja kellegi joogitops. Keskklassi noorus tiirleb löökide madalates veealustes tabamustes Zigi kolba sees. Kostab hääli, tüdrukute hääli. Need ütlevad: «Narkomaan, *kaotaja!*»

Poisi käsi krabab ümberringi, aga ühtki relva ei satu ta sõrmede vahele. Ah, oleks mõõk, ilus mõõk! Tagurpidi viisnurk käepidemes. Nagu päikesekiired.

«Kurat küll, lähme Aleksile appi…» Hakkajaid poisse läheneb. Ja jalahoope otse kõhtu. Zigi viskleb, sitke lihaskeha haardes.

«Uluk. Alati uluk,» sosistab tsütoplasma.

Sisejuurdleja mantlihõlm lehvib. Seal musta kanga sees on tilluke kuuliauk – asjatu, lollakas vastupanu. Kolm püssirohupahvakat lendab vastusena tuisku. Endise Koostööpolitsei agendi põlvekeder plahvatab tabamusest. Esimene lask pühib Tereeszi jalust, teine tabab õlga. Kõõlustest ja vereklompidest lärakas tuisus.

«Ffran… ti…» kuuleb Khan oma sõpra häälitsemas. Ta tõstab pea lumest. Tereeszi kartulikarva juuksed lehvivad tuules, need on verepritsmelised. Suvalist värvi silmad on tuisu käes niisked. Nii ajab kojko end põlveköndi peale püsti. Pistolett väriseb, püssirohtu pudeneb torusse. Ta mantlipõuest voolab laskemoona kuullaagreid, aga Tereesz ei leia neid lumisest vereloigust üles. Ta haavatud käsi ei saa laadimise peene näputööga hakkama. Kõik läheb segamini.

Kolm mantlites kuju läheneb mööda perrooni. Ettevaatlikult, seljad küürus nagu šaakalitel. Tereesz kukub selili, taganeb roomates. Ta veab oma riiete märja kaltsuga lume sisse vererada. Khani ette auravasse basseini jäävad pistolett ja püssirohi maha. Mantlirootsud tiibadena lehvimas, pühib kolm Koostööpolitsei agenti Khanist mööda. Mees Sisejuurdlusest laseb põlved nõtku. Ta võtab hoogu, pistolett käes. Khan vaatab juhmistunult, kuidas Tereesz saab surmainglilt pidemega näkku ja nõksatab.

Nii ei märka keegi Jesperit loiku küünitamas. Ta ei tea, miks, aga ta peidab sõbra ametirelva endale põue. Nagu memorabiilia.

Zigi lendab aiaväravast välja. Kaks poissi viskavad teda nagu kartulikotti kätest ja jalgadest. Poiss maandub kägaras aedlinna tänavale. Valge lippaed helendab ta kõrval, pimedas. Värav jääb irvakile, poisid lähevad. Enne veel, kui maja uks mütsuga kinni tõmmatakse, kostab seest muusikat. Seal on pidu jälle käima saadud. Aga siis – vaikus.

Lumehelbeid sädeleb. Katla talveöö on jäiselt selge ja Zigi selle all ajab end vaevaliselt selili. Keha ei allu ta käskudele. Ikka veel palja ülakehaga aeleb ta lumes. Armas maailm, hukule määratud, tiirleb ümberringi. Ta mustades silmades, suurtes nagu tõllaratastes, säravad tänavalaternate kiirepärjad. Poiss hakkab naerma, koerad hauguvad. Ja nende haukumine paneb kõik naabruskonna koerad haukuma.

«Ilus uluk,» sosistab tsütoplasma, «kommunism armastab sind. Aja ennast köndi peale püsti, mine tagasi ja verista kogu see majatäis!»

Zigi haarab peotäie külma lund ja hõõrub seda näkku. Lumi muutub ninajuurel punaseks marjakisselliks. Ta lööb lumepalli oma paistes silmakoopasse. Pimedus, kõrvakuulmise kumeras kajab koerte haukumist.

«Viska siis akengi sisse! Ütle neile, et nad on kodanlased!»

«Nad ei saa ju aru!» röögib Zigi. «Nad ei tea, misasi see kodanlane on! Kas sa siis ei saa aru, et see ei solva neid enam! Nad ei tea, mida see tähendab!»

«Mis mõttes ei tea, mida «kodanlane» tähendab?»

«Just selles mõttes,» ägiseb Zigi ja virutab käega lumme. «See on suvaline ajalooline sõna, romantiline isegi. Nagu «kürass» või «kokett»…» Ta katsub ennast küünarnukkidele ajada, aga ei jaksa, vajub kokku. Aiast kostab lume krudinat kellegi kingatalla all.

«See tuleb sind tapma! Jookse, uluk!»

«Vait!» sosistab Zigi.

Kõik koerad jäävad korraga vait. Kuskil sahiseb üks õbluke mantel. Talve lõhn tõuseb ninna, see on nii magus, et poiss ei julge enam hingata. Ta hoiab hinge kinni ja eemal pimedas krudiseb lumi. Ta teab, mis need sammud on. Need sammud on häving. Tema häving ja Iilmaraa oma. Sinna kummardaski lähtetsivilisatsioon, tuhat viissada aastat tagasi, sinna haihtus ta ajaloost, koos kõigi oma sammaste ja iidsete keelpillidega. Nii ei teagi keegi tegelikult, kust need rahvused tulid. Kõik need inimesed. Aiavärav vajub krigisedes lahti. Kõlab nagu mälestus, läinud juba nüüd, kui see juhtub. Zigi ei saa aru, millest selline kohutav tunne. See peab olema Samara amfist. Poiss ei jaksa enam, ta hingab välja. Hõbedane hingeõhk tõuseb puruks pekstud suult.

Hukatus seisab ta kohal ja hingab.

Kakskümmend üks aastat hiljem sammub entroponaut mööda Nemengi Uuli tühje haiglakoridore. Kahest värskelt nülitud kitsekoivast ta seljal tilgub verd linoleumile, tal on kummaski käes masuudikanister. Mees lööb jalaga ukse lahti. Ta sammub üles mööda tuletõrjetreppe, suure terasest ukseni. Seal ta peatub viimaks ja paneb kanistrid maha. Masuut kumiseb neis.

Entroponaut tõmbab tangid nagu mõõga seljakotist. Raud naksatab. Terase hääl kajab mahajäetud laatsareti trepikojas. Ja tagasi läbi süvahalli, mahajäetud kummituspaneelrajooni, maanteele, masuuditanklasse, ristmikule kajab ta. Mööda vererada lõkkeasemeni. Ja tumedasse metsa, loodusloomuuseumi, kus hallitusseeni kasvab isaste sarvedel ja tallede sõõrmeist ei tõuse enam aurupahvakaid. Nad hingavad ikka veel, aga mitte hapnikku, vaid puhast halli.

Uks lendab lahti ja entroponaut astub haigla katusele. Hall siiruviirutab seal. Anorakjopes mees astub tast läbi, kanistrid käes ja kitsekoivad seljal. Ta viskab anumad maha ja lööb neid jalaga edasi, kanistrid libisevad katusel, lume peal. Masuuti loksub. Entroponaut laseb käega läbi oma taanduva juuksepiiri ja vananeva rokkari ponisaba. Tema ees maandumisplatvormil, presentkatte all hõljub väikemaja suurune kogu.

Seljakott kukub lumme. Ta haarab katet pingul hoidvast kaablist. Õline teras libiseb ta kinnaste vahelt. Mees pingutab kaablit, kogu õõtsub sellest hallis. Karabiiner klõpsab kinnitusest lahti ja Zygismunt laseb kaablil virisedes minna. Tume presentkate kerkib linnuna üles halli ja selle alt tuleb nähtavale väikeõhulaev; robustne rauast kamakas hõljub nagu soomustatud aprikoosikivi ja trossid hoiavad teda maa küljes kinni. Mööda laeva soomusplaate jookseb trafaretiga lastud kiri: «Roo 501», Samara väikeõhulaeva mark.

Kõrgel haigla kohal laperdab presentkatte lipp. Zygismunt Berg vaatab maandumisplatvormilt, kuidas see halli sisse mähkub. Ta hakkab trossi mööda üles ronima.

Alles poole tunni pärast avaneb hermeetiline uks sissepoole. Sisinal. Hapnik voolab kokpitist välja, illuminaator ja mõõdikute klaasid värvuvad atmosfäärivahetusest uduseks. Higine Zygismunt Berg ronib uksest sisse. Väikse magamistoa suurune ruum rapub ta jõupingutusest, laev kõigub. Ta viskab anorakjope vihaselt põrandale ega pane seda enam kunagi selga. See on praktiline, seda küll. Ja entroponaudile lausa vormirõivaks. Aga temale isiklikult seostub jope hoopis moehullusega, mida ta silmad ei

oleks kunagi pidanud nägema – diskoga. Mees hakkab talje ümber seotud nööre sisse kerima. Ta ei ütle ikka veel midagi, ei ühtegi sõna, kuigi ta on kukkumistest sinikaid täis. Ta isegi ei ropenda. Alguses tuleb seljakott, siis kitsekoivad. Ja kõige viimasena kolisevad laevakere vastas kaks masuudikanistrit.

Ta vajub seina najal kurnatult kokku ja puhkab seal hetke, keerab endale suitsu kõrva taha valmis, kougib kaardirullid välja. Tikutoos hambus rivistab mees kaardid kokpiti aparaatidest vooderdatud seinale. Aerofotod jooksevad seal rivis: Nad-Umai tumeroheline taiga, Nemengi Uuli betoonkastidest kobarake. Ja selle ääres kunagine maailma piir, nagu halli vesivärviga tõmmatud. Tohutu tühi lahmakas täis asimuute, ellipseid ja sinusoide algab sealt, kus maailm lõppeb. Ja sellestki geomeetrilisest rägastikust kaugel eemal, üksindustest uhkeimas, tsükli silmas, kuhu ükski siht ei vii, jookseb tillukestest punktidest viirg, kauge tähtkuju, superpositsioon. See on lõpp.

Rodionovi süvik asub halli südames, neli tuhat kilomeetrit maailma servast. Sinnalend võib võtta aastaid. Mees vaatab ja ta käel, valgeks tõmbund sõrmenukkidel jookseb tätoveering, numbrid nagu pärlid kees: «5; 12; 13; 14».

Zygismunt Berg keerab süütevõtit. Tuled süttivad kokpitis, kuldsed udulaternad kesk halli. Elektri surin läbib õhulaeva nagu nurrumine, noolekesed hüppavad indikaatorite klaaside taga. Tere tulemast, entroponaut.

Mees vajutab Samara tähistuses START-nuppu laeva Stereo 8 lindimängijal. Tüdruku lipsulises käekirjas sildike ketta peal ütleb: «Zigi Maailma Lõppu Sõitmise Mix-tape». Kui lint pöörlema hakkab, jääb südameke nime «Zigi» viimase «i» peal kõige keskele. Krappidest kostab viiekümnendate *rock*-muusikat, nüüdseks põhja kõrbenud suru joodikute bändilt. See on ilus laul, millest kodanlased paraku aru ei saanud. Rada #1 – «*Helvetti*» – oli liiga keeruline, liiga tume ja liiga ägedate sõnadega nende etableerunud, emakakujulise muusikamaitse jaoks. Määndugu nad põrgus. Selleks ajaks, kui hall nende kööginurkadesse tungib ja nad valkkehadeks teeb, on vaatamata ponnistustele suurema publikumenuta jäänud ansambli liikmeskond end juba ammu Lemminkäise külapoe ees surnuks joonud.

Zigi paneb suitsu põlema. Ta nõksutab peaga rütmi kaasa, karakulist kampsuni väel, kesk kokpitti. See musa on ehe. See ütleb nii, nagu on. Aga midagi on ikka veel puudu.

«Sa unustasid oma tagi maha, Zigi!» ütleb häving pimedas, tüdruku häälega. Aga Zigi ei julge oma paistes silmi lahti teha. Ta teab, mis seal tegelikult ootab. Lumi lõhnab ümberringi, ta purustatud kapillaarides. Oo kodanlik parfüümike!

«Uu-uu!» laulab häving, «su tagi.»

«Ütle mulle… häving…» kähistab Zigi talve pimedas ruumis, «on see ka *äge* tagi?»

«Päris lahe tagi jah.»

Lukke heliseb ta kohal. Verd voolab suhu, silmakoopas sulab lumepall. Ta köhib: «Kraps häving… et sulle siis… meeldivad tagid?»

«Meeldivad.»

«Ja sa tead, kes ma olen?»

«Muidugi!» hüüatab häving rõõmsalt. «Sa oled Zigi – kooli kõige paham poiss.»

Kakskümmend üks aastat hiljem teeb Zygismunt Berg laeva tööriistakasti lahti. Seal mutrivõtmete peal vedeleb must nahktagi. See on tema tagi. Ta tõmbab selle endale selga. Õlad ei istu enam õieti, selg on küüru vajunud. Ka lukk ei lähe õllekõhu ümber kinni, aga las olla. Nii ongi äge. Ta jätab hõlmad eest lahti. Seljal jookseb seitse valget triipu, need näevad ikka veel raskelt kurjad välja. Niimoodi seisab entroponaut oma väikeõhulaeva kokpiti uksel ja heidab ponisaba üle õla.

Välja hangund halli sisse kostab suru *rock*'i. Suupill ulub. Võiks öelda, et Zigi *ise-chillib* seal ukse peal.

♫ *Mutta mikä on maa?*
Se on Helvetti

… ümiseb ta kaasa ja lööb peopesaga ohunupule. Nii kostab rauast kaadervärgi kolksatus takti algusesse, propellerite telikud kukuvad alla. Laev hakkab muusika sisse lõgistama, ta tiivikud voldivad end halli sees lahti nagu lopsakad terasest õielehed, terad allapoole rippu. Ja see, mis läheneb, on laulu kõige ägedam sõnade koht:

♫ *Se ei ole mikään kauhupaikka…*

… laulab ta ja tuttav tagurpidi keeratud koor liitub temaga. Koos on nad viimast korda vägevad:

♫ *Enneminkin siinnä on surullista*

Ignus Nilseni tontlik hall tsütoplasma seisab all maandumisplatvormil, end lahti voltivate tiivikuterade vahel.

Zygismunt jääb teda vaatama ja Ignus vaatab Zygismunti vastu. Hall voolab sisse ja välja tsütoplasma hubisevast südamest. Üksnes veidike heledam klomp on Ignus tõusvas süvahallis. Aine vaenlane triivib tast läbi, tiibadena.

«Kommunism andestab sulle,» ütleb ta, «kommunism mõistab.»

«Ignus,» pomiseb entroponaut, «anna andeks.»

«Antud juba. Ka Graadis oli meil üks sinu masti mees. Ion Rodionov oli ta *nom de guerre*. Ka teda pidasin ma sõbraks. Sa vist tead seda nime?»

«Süviku järgi.»

«Aga sa ei tea, kes ta oli? Ta oli Revolutsiooni matemaatik, partei tipus, koos minu ja Mazoviga. Keegi ei tea seda. Ega seda, miks ta «Harnankuri» mudeli Graadist kaasa võttis.»

«Aga *mina* ju ei tea seda!» pillab Zygismunt suitsu suust.

«Muidugi sa ei tea. Seda teab ainult Revolutsiooni komissar ja käputäis lähikondlasi. See mees on tõeline non-entiteet. Kogu ta elutöö on selline. Kui nad juba

dialektilist materialismi vastu võtta ei suutnud, kuidas oleksime neile selgeks teinud *nihil*mati?»

Zygismunt on vait. Laul lõppeb.

«Ta tahtis seda massilise ärajätmise relvana kasutada. Kodanluse vastu. See oleks olnud meie vastus aatomrelvale. Sa ju tead, et Samaras ei ole uraaniumi. Aga ta ei leidnud seda kohta üles.»

«Meie leidsime,» ütleb SRV entroponaut. Õhulaeva maas hoidvad trossid laksatavad piitsadena lahti.

«Kahju. Mulle ei ole see materialismi tiib kunagi meelt mööda olnud. Kohutav, kui neil peaks õigus olema. Ma armastan maailma, igat viimast kui aatomit tas. Aga kui maailm meie ideed enam vastu ei armasta, siis olete sina ja Rodionov teiseks parimad. Ka minu nimi on ju sõjanimi,» ütleb Ignus Nilsen, «ja vähemasti ei ole me niimoodi enam ulukid.» Krappidest hakkab kostma maailma kõige kurvemat kriginat, rada #2: «*Grave*», haihtunud dodekafooniliselt heliloojalt, *comte* de Perouse-Mittrecielt.

«Hüvasti, Zygismunt.»

«Hüvasti, Ignus,» ütleb entroponaut ja tõmbab õhulaeva ukse enda tagant kinni. Ignus jääb üksinda haigla katusele. «*Enneminkin siinnä on surullista*,» ümiseb tont ikka veel, kui tiivikud hakkavad vaikselt ta tsütoplasmast läbi keerlema. Aga nende terad liiguvad järjest kiiremini ja kiiremeni.

Zygismunt Berg seisab illuminaatori ees, käed hoobadel. Kangid tõusevad põranda seest, käigukastidest, nagu kaks harulist sarve. Mees lülitab transistorradari sisse. Ta krutib aparaadi peidetud raadiojaamale, poole seina suurune raal arvestab laeva kursi selle läkituse järgi. Signaal tuleb loendamatutest eri punktidest, superpositsiooni tähtkujust, nelja tuhande kilomeetri kauguselt. Krapist kostab keelpillide vibratsiooni sisse ta kõnekomponenti. Kiisuhäälega tüdruk kordab seal lõputus ringis, läbi kõigi aegade, mis tema jaoks – Rodionovi süvikust vaadates – on üks ja sama, üheaegne ja mõõtmatult keerukas sündmus. Täiuslik suletud süsteem: «*Aasimut-Boreas-Sektor-Oreool-Laudanum-Ultra-Ultra-Trikoloor-Nadir-Ellips-Nadir-Ellips-Gamut-Aasimut-Trikoloor-Sektor-Iikon-Oreool-Oreool-Nadir*».

Entroponaut tõmbab hoovad alla ja tagasi. Ta silmad punetavad. Väikeõhulaev stardib haigla katuselt, maandumisplatvormilt. Hall tõmbab tiivikute tuulest spiraalidesse, terad pühivad Ignus Nilseni laiali.

Kaks meest lehvitab vilkuritest sini-punases tuisus. Nad kaugenevad aeglaselt, taevavaksali perroon jääb lumetormi sisse maha. Tereesz teeb taevas silmad lahti, ta ei tunne oma jalgu. Kõik keerleb ja kiirabiõhulaeva tiivikute müra põksub ümberringi. Ta kohal seisab mustas ülikonnas mees, südamemonitori ekraanist valgustatud. See mees on Mees Sisejuurdlusest. Ta on surmaingel.

«Ma ei tunne oma jalgu,» köhib Tereesz.

«Nii juhtub, kui sa KoMili pihta tule avad.»

«Sina!» Tereesz katsub istukile tõusta, aga ta on randmeidpidi esmaabiraami küljes kinni: «Kuidas?»

«Paraku ei saa ma sellele küsimusele vastata.»

«Kontšalovski…» Endine agent vajub tagasi raamile. «Ulrichi ma andsin sulle, aga... Kontšalovskit ei ole ju olemas, kuidas sa… kes sulle…» Ta hakkab oma parema käe rannet sidemest lahti kiskuma.

«Sa oled narkomaan, Machejek, sellepärast. Teiesugused on alati hooletud. Mitu aastat sa seda teinud olid juba, enne kui see mees südameataki sai? Kaks, viis?» Sisejuurdleja tõuseb Tereeszi kohalt püsti, aga side naksatab lahti ja mehe kanüüliga käsi haarab ta lipsu järgi.

«Sina,» köhib Tereesz talle näkku, lips rusikasse pigistatud, «sa pead mind aitama!»

Paarimees juba läheneb püssikabaga, aga agent osutab talle käega: «Oota!»

«Ma leidsin asju! Vaasast! Ühe suletud juurdluse kohta. Deerek Trentmöller on ta nimi, ta on lapsi tapnud, kakskümmend, rohkem veel ja võib-olla Lundi lapsed ka, palun…»

«Lase lahti!»

Langenud agent laseb lipsust lahti ja vajub kokku: «Mul on märkmik, seal on kõik olemas, luba mulle! Ma ei oleks muidu jooksnud, sa pead need järgi vaatama...»

Surmaingel seisab ta kohal ja pühib oma lipsu verest puhtaks. Kojko rapsib kaugel allpool märkmikku otsides: «Sa võid selle eest medali saada! Ametikõrgendust kindlasti…» Mees Sisejuurdlusest pöörab talle selja ja paarimees tõttab Tereeszi kätt tagasi raami külge siduma. «Palun,» kostab murduv hääl mootori müras. Lips tiivikute tuules lehvimas, vaatab sisejuurdleja õhulaeva kõhust alla tuledes linna. «Jäta see, Machejek. Deerek Trentmölleril ei ole sellega midagi tegemist, neid kadumisi ei ole raporteeritud.» Peen inimsuse varjund käib ta häälest läbi: «See on ainus ilus asi selle loo juures.»

Ees tuisus vilguvad haigla maandumisplatvormi tuled, taamal tõuseb Noo pilvelõhkujatest okkaline troon linna valguslaotuse seest.

Seal vaatab masuudimiljardör, kuidas kiirabiõhulaeva tilluke valgusest täpp teisel pool Veera jõge tuisu sisse kaob. Noo mõtted jahtuvad ta ees, kursid langevad ja Graad läheb sõtta. Homme algab üldmobilisatsioon. Enam palju pole jäänud. Üle kolme tuhande ühiku jagu haihtumismemorabiiliat laiub mehe selja taga, aga seda vaadet siin peab Sarjan Ambartsumjan nüüd oma kollektsiooni juveeliks.

Ta käe all puhkab magnetpostisaadetis, õhtuse rongiga Vaasast saabunud klaasvitriin. See on tühi.

19.MA EI OLE NALJA ASI

Nelikümmend kuus tundi hiljem, kuuskümmend korrust allpool. Hotelli fuajee on öiselt tühi ja läigib nagu hauakamber mustast marmorist. Vastuvõtulauas kostab raadio mängu, tüdruk kuulab murelikult, kuidas Meski aatomristlejaid luurab süvahallist, siinsamas aga hiilib tööstuslik spionaaž. Nad on kõikjal. Nii kajab sõjauudiseid ka saalist vastu, kui automaatuste vahelt tuleb kilejopes mees. Tuisupilv saadab teda, ta tõttab ja taustaks jookseb hõõguvvalge kiri «HOTELL INTERGRAAD». Tüdruk ei märka teda, ka turvamees on hirmust kütkestatud ja nii astub külaline neist otse mööda, residendi eralifti. Uksed sulguvad ta järel. Lifti kuldses valguses üksi jäänud, pöörab ta seljakoti rinnale, aasad ikka veel õlgadel, nagu talle seda kuuendas klassis õpetati.

«Tee nii, Khan, nii on ilgelt šeff.»

Khan sorib koti küljetaskus. Metalli helin, võtmekimp tuleb nähtavale. Seal ripub ta Saalemi puitmaja snepri võti, esiku täkkeline vasar ja alumiiniumist jurakas enda keldrikorrusele lukustamiseks, kõik kasutud, vanarauaks muutunud; kõik peale ühe – kuldse võtme, mille hambumus näib kõrgtehnoloogiliselt peen, justkui sellelaadseid üheaegselt keerates käivituks enesehävitusprotokoll, surnud käe tüüpi perimeeterkaitse, vastulöök oleks tagatud ka ülemjuhatuse hukkumise korral ennetavas aatomrünnakus.

Khan pistab oma viimsepäevavõtme lukuauku ja keerab vastavalt juhendile: kaks korda vasakule, siis paremale, uuesti vasakule. «*Ambartsumjan, Sarjan Asaturovitš*» on vaskplaati graveeritud, lukuaugu järel. Kõlari sahin lõikab lifti vaikusse: «Härra Ambartsumjan, ma olin mures…»

«Ma ei ole härra Ambartsumjan. Ma olen Inayat Khan.» Mees demonstreerib võtit, suutmata otsustada, kuhu ta seda näitama peaks. Ainult ta ise vaatab endale peeglitest vastu, tutimüts viltu peas ja lumi kilejope õlgadel sulamas. Ta on habetunud, näeb kohutav välja. «Mulle anti see, hädaolukorraks. Mis on nüüd. Miks te mu kõnedele ei vasta?»

«Sa räägid nagu Ismael.»

«Vabandust, mida?»

«Sa räägid täpselt nagu Ismael.»

«Ah jaa… kas sa Ismaeli mäletad?»

«Ma *olen* Ismael,» vastab truu sekretär ja lift nõksatab paigalt. Kiirendus läbib Khani. «Te olite mures? Miks? Miks te vastu ei võtnud?»

«Ma…» Sekretär kõhkleb. «Ma pole härraga kaks päeva ühendust saanud. Viimane instruktsioon oli peatada kõik kõned, mitte kedagi sisse lasta.»

«See oli üleeile?»

«Jah, siis kui härra teie saadetise sai, Inayat Khan.»

«Hästi.» Khan noogutab peeglisse, lörtsilobjakad sulavad prilliklaasidel. Ta võtab prillid peast ja pühib neid kilejope varrukasse. «Ja midagi muud ei ole tulnud? Vahepeal? Koostööpolitseist?»

«Nagu ma ütlesin, ma pole härrast kuulnud.»

«Õige jah…» Liftikuubik libiseb hääletult edasi, üles taeva poole. Kõrvad tahavad rõhuvahetusest lukku minna. Khan neelatab, teeb liftile tiiru peale ja jääb siis näoga ukse poole seisma, seljakott ikka veel rinnal.

«Härra Khan,» sahiseb kõlaris järsku.

«Jah?»

«Palun vaadake, et härraga kõik ilusasti oleks. Öelge talle, et ma palusin ühendust võtta.»

«Miks ei peaks olema?» Lift aeglustab, käed tõusevad külgedelt nagu kaaluta olekus. «Miks härraga kõik ilusti ei ole?» küsib ta. Aga sekretär ei vasta. Liftiuksed avanevad Khani ees: «Till…» Valgusvihk lõikab saali pimedasse, kuuekümnendale korrusele. Tuul ulub seal, ta puhangus lehvib vitriinidelt katteriideid nagu tonte. Ja lumi tuiskab. Nii mattub maailma suurim erakogu haihtumismemorabiiliat aeglaselt hangedesse.

Kostab kingade klõpsumist linoleumil. Mees Sisejuurdlusest tuleb mööda öist haiglakoridori, kohvertelefon käest rippumas, ketiga randmele lukustatud. Tilluke meelespea särab revääril, helesinisest emailist rinnamärk. Kaks politseinikku valvavad intensiivpalati ustel. Üks magab.

«Miks sa magad?» Sisejuurdleja kummardub ta kohale. «Ma olen Meski infiltraator ja selles kohvris on viiekilotonnine lõhkekeha.» Ohvitser teeb silmad lahti ja hõõrub neid hämmeldunult, paarimees vaatab õudusega pealt. «Mirova keskhaigla näol oleme just kaotanud asendamatu strateegilise ressursi. Kolm tuhat Graadi kodanikku on hukkunud. Sellepärast, et sina ei täitnud oma tööülesannet!»

Ohvitser kargab püsti ja ajab rinna kummi, pilk ikka veel unesegane. Sisejuurdleja sellest ei leebu. «Mida sa seisad siin? Kas see teeb midagi paremaks, kui sa püstijalu magad? Kes ma olen? Kus on mu töötõend? Miks ei ole ma esitanud oma külalise nimesilti?»

Kahepoolsed metalluksed pendeldavad sisejuurdleja selja taga, ta läheb pimedas saalis ja ohvitserid koridoris hingavad kergendunult. Kilekardinatega eraldatud kuubikud mööduvad tast mõlemat kätt, aknapoolseist viimane helendab meditsiinilisest aparatuurist. Mees teeb kannapöörde, tõmbab kilekardinad lahti: «Machejek, mul on vaja, et sa helistaksid oma sõpradele. Mul on vaja, et sa kutsuksid nad tagasi. Kohe.»

Voodipäitsis seisab morfiinitilguti, morfiini tilgub. See ei ole hea märk, toide pidi ammu kinni olema. Purustatud agent vaatab aknast välja, seal sajab paksu lund: «Sul ei ole mulle midagi anda.»

«Mul ei peagi olema sulle midagi *anda*.»

«Ma tean küll su juttu. «Ei ole raporteeritud…». Sa ei tea uurimisest midagi. Sa oled *duch, sjawa*. Sinusugused oskavad ainult kummitada.»

Duch, sjawa. Tavaliselt on need töötud kodanikud, kes lahutavad oma meelt igasuguste kummituste ja tontidega, mis libisevad riigiaparatuuris ja koovad nende vastu valede võrku. «*Meiesugused*, Machejek. Meiesugused on Koostööpolitsei agendid. Koostööpolitsei eesmärk ei ole uurimine. Koostööpolitsei eesmärk on maailma jätkumine senisel kujul.»

Machejek pöörab pilgu aknalt: «See sinu maailm senisel kujul on üks paras türaauk.»

«Sohoh!» Sisejuurdleja teeskleb üllatust. «Selline filosoofia. Sulle siis meeldib Saint-Miro plaan inimkonna jaoks?»

«Ainus nihilist oled siin sina, *duch*.»

«Et sulle siis ei meeldi Saint-Miro ja tema plaan inimkonna jaoks?» Sisejuurdleja näojooned teravnevad, ta astub voodi kõrvale, südamemonitori rohekasse kumasse. «Aga *veel* ebanormaalsemad asjad jälle meeldivad? Või sa ei tea, mis seltskonnas su sõber liigub? Su ebanormaalne sõber. Mina ka ei teadnud. Mis see nende *hobi* on, millega nad tegelevad…»

Machejek tõuseb istukile, õlaside värvub trotsist punaseks. «Khan või? Khan on geenius. Sa ei saa teda peatada.»

«Jah,» sisejuurdleja kehitab õlgu, «ta teab, mida ta teeb. Erinevalt sinust. Kutsuks ta nüüd tagasi.»

Sellest mööndusest Machejeki-laadsele piisab. «Tead ei, taat. Lõpeta küsimine. Keera parem *morffi* juurde. Ma ei ulata.» Ta vajub haiglapatja, õnneks teevad naeruspasmid talle haiget ja pillerkaar lõppeb.

«Ma arvan, et sa oled piisavalt narkootikume saanud.»

«*Narkootikume*…» mõnitab Machejek.

Sisejuurdleja vaatab teda põlastusega. All haiglavoodis vedeleb higine mehevare, paljas ülakeha veritseb, eritab higi. «Et sulle siis meeldib siin, jah? Oled rahul oma osaga, Kontšalovski?»

Tereesz ulbib morfiinilahuses. Tumedad lained uhuvad tast üle, lumeräitsmeid langeb vette. Ta põleb külmalt. Šanss! Lapse käed hoiavad teda pinnal, õlgadest. Pisikesed tugevad käed… ta on armastuse sõdur. «Jah,» vastab ta ja vaatab, kuidas roheline täpike südamemonitoril põrkab. Rahustavalt, rütmiliselt. «Siin on okei. Nad ütlevad, et ma ei saa enam normaalselt kõndida, aga tead, mis? Ma ei olnudki kuhugi minemas. Ma vihkan seda riiki. Ma vihkan Graadi. Ma vihkan Koostööpolitseid ja Moraalinterni ka. See on mulle ainult tööriist, ma olen ise ka ainult tööriist. Ma tean seda küll... miks ma siin olen. Kes mu üles andis. Ära raiska õhku, ma ei ole idioot. Ma tean, et mu töö on tehtud.»

Heleroheline jutt jääb pimedusse maha.

«Mis ta sai mu eest? Khan? Mis sa andsid talle?»

Kostab tuule ulgumist, tossumuster jookseb hangedes, katusekorrusel. Maailma juhtiv ekspert haihtumise alal astub ettevaatlikult, lumehelbeid tantsib fookusest sisse-välja. Ja seal nende taga, ta diamaterialistiprillid. Terased, tumedad silmad jälgivad, helbed prilliklaasidele kleepumas. Mees kükitab aeglaselt, kostab kilejope krudinat. Käsi sirutub, korjab midagi hangest.

Tuul raugeb ümberringi, draperiisid vajub elutult maha. Tume riie võtab taas vitriinide vormi ja Inayat Khan seal keskel, ühel põlvel, käes inimese kolp. Ta vaatab sügavale silmakoobaste musta. Kuuskümmend tuhat reaali on laiali pillutud, kaugele siit – Ergi kõrbe, kuhu eepose kangelane läks jumalalt audientsi paluma. Kuuskümmend tuhat sügavat auku on kaevatud. Asjata. Khan puhub ja lund lendab Ramout Karzai silmist, lõug klambritega kinni löödud ja suu tumm. Oda murtud, lipukangas matuselinaks.

«Härra Ambartsumjan!»

Khan tõuseb. Ajast räbaldunud plagu lainetab seinal, trossidega pingule tõmmatud. See on üüratu, Iilmaraa trikoloori värvides. Tõuseb tuulehoog ja sama värvi sall lööb mehe kaelas lehvima, sama värvi müts on peas. «Ambartsumjan!» Khan läheb, laseb käega üle klaasvitriini. Lumekorra alt paistab odavarre pilpaid, antiikne roostetanud otsaga pea. «Me peame rääkima!»

Tutimütsi halvaendeline vari nihkub töölauale, pabereid lendleb seal, kõlari astmikpüramiid on lumme mattunud. Käsi lifti valgusvihust pikaks venitatud varjul võbeleb järsku, nagu koll. Kostab pingutuse äginat, vuhh! Kolp lendab vastu kõlarit tuhandeks killuks.

«Kus mu asjad on?! Kus nad on?!»

Mees läheneb, teel väljapaneku vitriine ümber pöörates. Klaase puruneb. «Mulle ei meeldi, kui mu asjad on kadunud! Mulle ei meeldi see *mitte üks teps!*» Ta peatub, kaks kätt mahagonil, pühib laua ainsama liigutusega pabereist-kirjatarvetest puhtaks. «Kuidas ma nüüd teadma peaksin, kuhu sa panid selle?» Ta vahib ümberringi. «Oli ju jutt?! Kas ei olnud *jutt?* Sina saad laeva, sina vahendad, kõik saavad oma asjad. Kus *minu* asjad on?!» karjub ta, maast laeni akende rivi silmanurgast vilksamas. Keskmine, klaasidest suurim on seestpoolt puruks visatud, klaasikildude kolmnurgad osutavad väljapoole, lund tuiskab sisse. Ja Mirova hõõguvkuldset valgust. Akna ees suures hanges läigib tagurpidi pööratud vitriin. Paljad juhtmed, lüliti.

Khan pöörab pea, plahvatab kohalt, paberimaaling jääb tast maha. Otsaseinale, kirjutuslaua kohale. Lumeniiske paber lainetab seal, akvarellitehnikas Gon Tzu voolab aegamisi laiali: draakonivuntside must millimallikana ribipurjedesse, pillirooturvis vikerkaareks. Varsti teda pole enam, aga veel on näha, kuidas Gon Tzu jagab – sulle üks, sulle üks ja sulle üks – oma meestele surematuks tegevaid virsikuid. Aga Khanil ei ole selle jaoks silmi.

Ta kaevab, tuule vihin kõrvus. Ta on oma käpikud kätte tõmmanud. Vitriini kast tuleb lume seest välja ja mees pöörab selle õigetpidi, tõmbab sealt pabereid välja. Kalleid pabereid. Koostööpolitsei vimpliga kausta, röntgenpildi kellegi irevil hammastest, isikutuvastuse foto lendab kausta vahelt tuulde. Sinkjas tätoveering, võimatu meenutus sõrmenukkidel: 5, 12, 13, 14. Khan püüab foto kinni, topib seljakotti rinnal, koos ülejäänutega. Koos läbisõiduloaga Kukuškinasse, Graadi Samara oblastisse, koos Rahvavabariigi valepaberitega. Need jäävad kõige peale, tagurpidi viisnurk valgesse passikaande trükitud.

Vitriini põhjas särab peaauhind, Rodionovi süvik. Khani suu paotub, ta sirutab käe. Perforeeritud tumesinine metall-leht laulab nagu saetera ta sõrmede vahel, linna valgus tuhandetest täpikestest läbi paistmas. Punktide järel jookseb kaardi legend, Voronikini käekirjas. Ta loeb ja tähistaevas sirab ta tõmmul näol.

Machejek naeratab kurvalt. «Oli see hea?»

Sisejuurdleja ei vasta, kohvertelefon avaneb Tereeszi põlvedel. Tuled süttivad sees, ta enda tuvivapiga märkmik libiseb klahvidelt, fotopaber vahel läikimas. Võõras.

«See pidi midagi väga head olema.» Mees mõtleb hetke. «Nüüd on sul Vaasa kodanik, kelle minekuid ja tulekuid sa ei saa kontrollida, on nii? Sa ei saa talle midagi

teha, ta on kollaborant… aga ta mängis su üle. Sa ei teadnud ise ka, mis asju sa talle andsid!»

«Need ei olnud *head*, Machejek,» käratab sisejuurdleja, «ma eksisin! Ma eksisin veel palju rohkem kui sa arvad ja see ei saa sulle meeldima. Su enda kahtlusalune on ohver.» Ta võtab märkmiku kätte. «Mis sa arvad, miks su juhtumeid raporteeritud ei ole? Sa ju nägid neid, Machejek! Räägime sellest. Või ei taha enam? Ei taha Deerek Trentmöllerist rääkida? Nüüd ei ole enam naljakas?»

Sisejuurdleja paneb käe mehe huugavale laubale. «Need asjad juhtusid, sa nägid neid ise oma silmaga. Ja nüüd neid ei ole juhtunud. Kuidas see võimalik on?»

«Sellel ei ole sellega midagi pistmist.» Tereesz hingeldab, pupillid katavad ta suvalist värvi iiriseid. «Sa ju ise ütlesid nii. Ainult Khani plaan on nüüd tähtis.»

«Khani plaan on ebanormaalsuse tipp. Rodionovi süvik! Vaimuhaiged kommunistid, kurat, surgivad ja teie kõik elate sellises maailmas. Mõtlete selliste asjade peale, tegelete nendega… Teile meeldivad igasugused objektid, jah? Mul on ka üks. See jõudis minuni täna, Vaasast. Ma lasin seda endale viis korda telefaksiga uuesti saata.» Mees vangutab vihaselt pead. «Ei tulnud teistsugune, kogu aeg tuli ainult see. Las ma näitan sulle ühte fotot, Machejek, kuna sa muidu täiskasvanud inimese kombel käitutud ei saa ja oma sõpradest on sul ka nähtavasti ükskõik pärast oma suurt ohverdust.» Ta võtab fotopaberi märkmiku vahelt. «See siin on ainus Deerek Trentmölleri varadest, mis sinu juttu kinnitab. Ta ise ilmutas selle oma pimikus. Sina nägid seda ka, oma masinaga. Ilmutuse kuupäev on 29. august, ´52. aasta. Kaks päeva hiljem saatis ta selle koos negatiiviga Vaasa fotolaborisse. «Negatiiv ei ole rikutud, ilmutis on sama». Kuu aega hiljem kinnitab keskfotolabor järelpäringu peale: «Negatiiv ei ole rikutud, ilmutis on sama». Zeul kinnitab, et läätses ei esine defekte ja Trigat teeb kaamera aparatuuriga kolmsada proovikaadrit. Kõrvalekaldeid ei ilmne. See mees uuris seda aparaati kuus aastat, kuni mälutõbi algas. Ma arvan, et ta oleks seda eluaeg uurinud. Nagu teie.»

Tereesz hoiab ebaühtlaselt lõigatud servadega fotopaberit käes, daatum ja templid tagaküljel. 29. august. ´52. aasta.

«Pööra seda!»

Higi jätab paberile pleki. Fotolabori templid. «Zeul». «Trigat».

«Sa ei julge seda vaadata, jah? Sa ei peakski julgema. Mitte keegi ei peaks, selliste asjadega ei tohi tegeleda. Need tuleb unustada. Aga Machejek – mul on kahju. Mul on *vaja*, et sa oma sõbrad tagasi kutsuksid. Sa pead seda tegema.»

Valgus libiseb foto pinnast läikena üle, kui Tereesz seda pöörab. Seal on kolletund suvine päev, paigale tardunud. Vihma sajab kaljunukile, kibuvitsapõõsaste ees on nemad kolmekesi, väikestena, võidukad naeratused näol. Khan seletab aprikoosidest ja Gon Tzust, ta ise koos Jesperiga vaatab enda ette, rannavari käes. Kolm poissi hoiab rannavarje eimillegi kohal.

«*Mis see on?*» Täpike südamemonitoril tardub.

«See on see, kuhu su sõbrad on minemas. See on teie Rodionovi süvik.»

«Te olete retušeerinud selle…» Tereesz pöörab lehte, paaniliselt, nagu ta otsiks neid pöördelt. «Miks te teete seda? Miks te teete muga nii?!»

«*Meie* ei tee midagi. Mingeid *duche* ja *sjawasid* ei ole olemas, narkomaan. Me oleme inimkonna sõbrad. Millal sa juba aru saad? See ei ole inimene, kes selle retušeeris. Sa lihtsalt ei taha selle peale mõelda. Teist keegi ei taha. Nii ongi õige. Jätame selle.» Mees Sisejuurdlusest tõstab toru hargilt ja vajutab kordusvalimise klahvile. Kutsumistoon. Tereesz pöörab pea ära, aga sisejuurdleja võtab ta lõuast: «Ära nüüd lõpeta! Sa ei ole ainult halba teinud. Sa tegid nad mõlemad korda: Hirdi ja Trentmölleri. Sina koristasid selle õuduse ära nende peadest. Me oleme peaaegu paigas.» Torust kostab naise hääl: «Hotell «Intergraad»…»

Foto pudeneb Tereeszi sõrmist: «Aga see ei ole ju *võimalik!*»

«See ei olegi võimalik,» ohkab surmaingel, «ainult maailm senisel kujul on võimalik. Me ei uuri neid asju, me ei surgi neis. Me lepime. Me unustame. Me ootame ja me oleme kaitstud.»

«Hotell «Intergraad», ma kuulen.»

«Palun ühendage mind sviidiga number 4001.»

«Ismael.»

«Kas sa kuuled mind?»

Khani hääl kostab ümberlülituslauda. Truu sekretär seisab juhtmeposu ees, tuhandeid metallist pistikuid jookseb analoogpesadesse. Tulukesi vilgub. Tal on roosa särk pintsakukaeluses, klõps-klõps vahetab noormees juhtmeid laual, harjumuspärase vilumusega: «Ma kuulen.»

«Härra on ennast surnuks hüpanud. Ma loodan, et te mõistate, et ma oleksin võinud selle ütlemata jätta. Ma oleksin võinud niisama hoonest väljuda. Ma loodan, et te saate sellest aru ja kutsute võimud alles kümne minuti pärast. Härra oleks soovinud, et see niimoodi läheks. Et mind ei peatataks, et uurimine ei raiskaks mu aega.» Nii dikteerib Khan, tuule ulgumise kostel. «Aega, mida mul ei ole. Kas te saate must aru? Öelge, et te saate must aru ja teete nii.»

Selja tagant kõlari tsikuraadist kostab katkevat raginat, nagu nuttu.

«Kas te saate must aru?» kordab ta ja kõlar sahiseb: «… kümme minutit…»

«Hästi.»

Khan pöörab pea ja vaatab. Ta jalge all kumab laotus. Sinna heitis ennast mees, kes kartis, et maailm on haihtumas, aga tema ei karda enam ammu midagi. Ta ees on Noo ja sügaval prilliklaaside ja silmamandlite taga jookseb mõtteid. Korrastatuid, strateegilisi. See on laiaulatuslik päästeoperatsioon, ta koosneb sellest nüüdseks täielikult, ühtegi mõtet ei jää üle. Nad kutsuvad teda küll Khaniks veel, aga tegelikult on ta kahekümneaastases positsioonisõjas täiustunud taktikaline juhend, kohanemisvõimeline manööver, mille autoriks ja täidesaatjaks on tema ise – armastuse türann, totaalne maailmavaade üheainsa inimese teenistuses. Teisi on, aga teda ei ole võimalik peatada. Õudused külastavad teda, viimasel ajal ei mäleta ta enam nende nimesidki, vanused lähevad segamini. Kaasa vaatab enne magamaheitmist talle otsa, unustusest kängar silmnäo asemel. *Horror-mnemoturnee*. Ja inetumat veel, öised kaugekõned süvikust: «Sa tead, kes ma olen. Paks mees, ma ei ole su mängukann. Jäta

meid!» Kuidas ta nuttis, kui ärkas, aga enam see ei juhtu. Vastumeetmed on käiku lastud, ta teab küll, mis oli. Ja mäletab. Igavesti.

Nii seisab mees hoone kuuekümnenda korruse purunenud aknal, türkiis-oranž-violetne surilina õlgadelt lehvimas. Ta on superkangelane. Tüdrukud – ta tuleb teid päästma.

Ta tuleb seljakott pungil üle lummetuisand põranda, alla mööda tuletõrjetreppe. Seal vahetab ta residendi eralifti külalise oma vastu. Ta laskub üheksateist korrust allapoole, koos vesperi ärimehe ja selle eskortidega, manab naeratuse esile, astub neljakümnendal maha ja pühib selle näolt. Pool tundi varem kui elektroonik on allkorrusel liftiuksed murdnud – ja nelikümmend viis minutit varem kui Khan parklakorruselt lumisele tänavale väljub – tuleb ta jalanõusid jalast võtmata sõbra nime alt üüritud sviiti.

Esikus on hämar, Khan ei süüta tulesid. Ta teab, mida see tähendab. Kingariiulil kössitavad kolmetuhandereaalised siledaks kulunud seemisnahast kingad, verepritsmetest täkitud beež Perseus Blacki poolmantel ripub nagis – Jesperi jaoks on liiga morbiidseks läinud.

Tühjades tubades kostab telefoni helin. Mees astub selle järgi magamistuppa, ase on tehtud, õhk värske, keset tuba valgel lauakuubikul mustab astmikpüramiid. See on süsimustadest rahapatakatest laotud. Khan teeb seljakoti kõhu peal lahti, pakib surilina spordikotti ümber ja hakkab rahapatakaid endale kukrusse laduma, külma helina saatel. Sada, tuhat, kümme tuhat, sada tuhat, viissada tuhat reaali. Kaheksasada tuhat reaali. Kõige all nagu hauakambris puhkab Tereeszi ametirelv. Nikkel läigib hämaras, ta paneb selle kõige peale, siis tõuseb.

Khan vaatab telefoni tühjal laual, punane tuluke kustub ja süttib seal, helinaga koos. Hetkeks see lakkab, möödub pool minutit, siis algab uuesti. Mees asetab käe torule, mõtleb. Näpud tõmbuvad higiseks. Ta tõstab toru ja asetab selle tagasi hargile. Siis tõstab uuesti, seekord kõrva äärde. Tumekollased sõrmed liiguvad nuppudel. Kui kuueteistkohaline seeria on lõppenud kostab torust vaikus, seejärel katkendlik kutsumistoon, signaal teise maailma. Ja kui teisel pool viimaks toru tõstetakse, täidab hall terve toa. Ühendus. Nagu kauge ookean. Vaevukuuldav hääl ta lainete murdumises: «Halloo?»

«Ema, ma ei tule enam koju.»

Kaks kuud hiljem, neli tuhat kilomeetrit põhjas, teisel pool jikuudi reservaati.

Kunagine Kirde-Graadi taiga laotub silmapiiri kõveruseni, mõõtmatus kauguses hõbetab hall. Ja tema ees tuultes lainetab kaheksasada miljonit hektarit puudemerd. Maailm. Lumetähniline laotus õhkab hapnikku talveõhtu atmosfääri. Isegi põlisrahval on siin keelatud käia. Neid jäiseid kuuptonne hingab kogu Graad, need on ta kopsud – Graadi kopsud. Hüdrometeoroloogiline kaitseala, hapnikupark. Tormihall mootorkaarik seisab metsavaheteel, suure välja ääres, salongituled sees nõrkemas. Plii-happeaku tühjeneb aeglaselt. Esitulede klaaskuplid kustuvad detsembrilõpu hämarasse. Masina masuudipaagist lookleb pumba juhe välja, kolmekümne nelja aastasel mehel on tühjaks

valatud kanister käes. Lumivalge interjöör ta ees lõhnab kütuse järgi, valged istmed tilguvad sellest, valgest nahast rool ja armatuur.

Ta tõmbab tikku, see kustub ta külmast punaste sõrmede vahel, tuul puhub. Mees varjab peopesaga toosi, tõmbab veel ühe, esimene ei tee midagi. Teise peale lahvatab mootorkaarik leekidesse. Üksik küünal süttib keset hämarduvat maailma. Valge nahk praksub põledes mustaks, söehelbeid koorub tast üles, tõuseb. Tagaistmel süttib valge reisikohver. Seal kägardub ta pass kaante vilisedes kokku nagu surev ämblik, Mälini kirjad hõljuvad heleda tuhana õhku. Ja kogu ülejäänud memorabiilia, mis juba kuhugi kadunud pole. Joonis süttib ta silme ees, sünnimärgid Anni seljal kaovad. Soojus huugab mehe näol, ta suleb silmad. Täpikesed tantsivad seal hetke; ja silmade rägu, mille täpset värvi ei oska enam öelda; nägu, mis ei tule enam meelde. Üks suudlus õpetaja tütrega, metsa hämaras, mida keel ei mäleta, aga milleta ta ise oleks mõeldamatu. See kõik kustub.

Kunagine sisedisainer ajab suunupu torru, hõõrub veritsevad igemed pulbriga kokku ja heidab ülejäänud ninakommi põlevasse mootorkaarikusse. See sädeleb süttides. Siis võtab ta hoogu ja hüppab üle jäätund jõenire. All ulatub kõrkjatutte jää seest välja, taamal lookleb metsatee. Ta ees laiub juusheinast luht, lund sajab luha kohal. Ja kuuskedest saehambuline müür selle taga, siksakiline unenägu. Puude okstelt poetub lumeviirge tuulde nagu pulmalinte.

Ta läheb, blond juuksesalk laubal värelemas, silmad tuulest niisked ja helesinised. Ta kannab lumivalget poolmantlit sel puhul, tal on valgest seemisnahast kingad jalas; mantli krae nurkadel on hõbedased ankrud, meremotiiv. Ta siluett helendab hämaras, sihvakas nagu surfilaud, veepudelid kolksuvad üleõlakotis. Keegi ei tea, kuhu ta läheb. Keegi ei tea, kus ta on – tilluke valendav täpp suurel härmatund väljal. Ja teisel pool välja ootab metsapiir, hämarus puude all on hapnikust pilgeni, see on kutsund kogu teadliku elu. Ta siseneb, okastest maapind vetrub talla all, tuul raugeb ja ühtegi kellukest ei helise seal. Ei kellegi häälekest. Nii ongi parem, nii on õige.

Söestunud mootorkaarik jääb tast teepervele maha.

Kuu aega hiljem, kuus tuhat kilomeetrit lõunas.

Metroorong tuiskab maa all tunnelis. Vagunid on öiselt tühjad, kostab terase vingumist. Khan nõjatub ukse vastu, seljakott seljas. Ta vaatab alla mööda viraažis väänduvat vaguniterivi, metroo terasest ussikõhtu. Seal istub mõni üksik inimene, säästurežiimil tulede valgel. Graadiriik on sõjajalal ja öösiti väljas käimine ilma eriloata keelatud. Üks öö, kui ohvitserid teda rongijaamas kumminuiadega toksima tulid, ostis ka Khan endale sellise. Ta magab nüüd jaamapinkidel ja öösiti avatud kohvikute laudade taga, hotelle ta väldib. Inimestel on komme seal kaduma minna.

Tööstuse kollane valgus tuiskab aken akna haaval sisse, metroorong väljub tunnelist, tõuseb üles sillale. All mustab Peremennaja Veera alamvool, vikerkaarevärviline kirme peal ja ees, jõe kallastel tõusevad gaasihoidlate hiiglaslikud silindrid, kurgiistanduse helgiheitjad rivis. Ja hüdroelektrijaam. See on Polüfabrikaat, *türannopol*, inimasula megapolisejärgne, eelviimane arengujärk. See osa tast, kuhu Khan on tulnud, oli kunagi Lenka, Zsiemski pealinn. Siin sündis Františ̌ek Vapper. Ja Tereesz

Machejek, aga selleks ajaks oli kasvaja juba ammu Lenka alla neelanud. Graadi teadlased prognoosivad, et järgmise kümne aasta jooksul kasvab Polüfabrikaat Mirova ja selle äärelinnadega kokku, moodustamaks inimasula arengujärkudest viimase, elamiskõlbmatuks muudetud geosfääri osa, ökoloogilise katastroofi tsooni – nekropoli. Nii ei lähe, ammu enne pühib hall siinse maajao.

Silmapiiril, lahe kohal triivib Graadi ristlejate mustasid karkasse loodesse, hävitajate parved eostena kõhtudest pudenemas. Need on reservväed. Täna õhtul tungis Meski sõjalaevastik Graadi iisolale, koduiisolale. Ka Katlast, Holodnaja Zemlja oblastist ei tule häid uudiseid. Vangerdus läheneb üle boreaalplatoo. Kolmkümmend viis miljonit inimest kuulab ringhäälingu vahendusel sõjauudiseid, rongiakna taga, Polüfabrikaadis. Nad kõik on kojkod. Ainult üks ei kuula, ta teab niigi, mis saab. See mees on nihilist ja tema järgi ongi Khan siia tulnud.

Ta astub peatuses uksest välja, tõmbab jope luku eest kinni. Perroonil on tühi ja vaikne, lõunapoolse hilistalve jahe. Paplid sahisevad tuules, tööstustuhka pudeneb puude okstelt. Mees laskub mööda kõmisevaid treppe alla tänavatasandile, ta läheb poolenisti ümbervajunud uberike vahelt. Jäätmehoidla kõrgub nende kohal, võitmatu monument, hõbedased silindrid viietuhandevatistest prožektoritest hiilgamas. Tänav ise on halvasti valgustatud, puumajad kössitavad kahel pool teed, jää praksub jalge all poriloikudes. Tee on asfalteerimata.

Khan peatub ühe iseäranis halvas korras kahekordse uberiku ees. Hoone puitfassaad naksub tuulehoos, ähvardab iga hetk ta peale kokku vajuda. Ta kontrollib pastakaga käeseljale kirjutatud aadressi ja läheb siis trepist üles, esiku kassikusest ammoniaagilõhnalisse pimedusse. Tikk süttib, kaks tulekeelt tantsib Khani prilliklaaside kumerais, ta otsib korterit number kolm.

Sealt tuleb trussikutes vanamees uksele, nahk rinnakorvi peal rippu ja otsekui palsameeritud. Kunagi oli ta noor ja hurmav oma äärmusliku maailmavaatega, irvitas kõige ning kõigi üle ja võttis rahulikult neid väikseid asju, mis tavalise inimese rajalt maha viivad. See klounaad, koos põhjamaa naisele omase sotsiaalse süütundega, teenis kojkole välja ta elu suurima vedamise – Zigi ema. Abielu aga osutus tema jaoks farsiks. Pealegi ei lubanud naine ennast Zigi nihilistist isa äranägemise järgi distsiplineerida. Zigit isa ei distsiplineerinud, temast ta hoolis. Piisavalt igatahes, et poiss Vaasasse maha jätta. Peksumaias nihilist ise läks Polüfabrikaati tagasi, vehkis seal kangi, hoidis tervist, et tõelise nihilisti kombel saja-aastaseks elada; maiustada iga vastiku tunni kallal, teades, et neid on veel palju ees.

See kõik on Khanile selge, see on tal seljakotis kausta vahel. Ta tahab teada, mis juhtus, kui Zigi kolm aastat pärast tüdrukute kadumist isale Graadi järgi tuli. Mis Zigi ja tüdrukute vahel juhtus, mis tast maha jäi. Kojko-näss juhatab ta kööki, pesemata nõude keskele. Khan lööb viinapudeli koos saja reaaliga vakstule, kojko-näss keerab korgi maha, pits keskmise ja nimetissõrme otsas.

«Mitte, et ma talle sellega mingeid jamasid tekitaks, ärge saage must valesti aru,» vaatab Khan täidetud pitsi enda ees. «Kõik on nii, nagu ma telefonis rääkisin, aga…» Ta mõtleb hetke ja kallutab siis viina endale kurku.

«Poiss teab küll, kes ma olen. Ma olen nihilist.» Ka vanamees lööb pitsi lauale: «Tule vaata, kuidas vägev nihilist seisab surmaga silmitsi, täna õhtul kell kaheksa, rahvamajas. Surm on suur ja kohutav, aga… aga nihilist ei ole… mis ta nüüd oligi?» Ta paneb näpu suule ja katsub meenutada. Aga vaim ei tule peale, tuju on rikutud ja keha vajub õlgadest longu. «Varsti on lõpp ka, mis seal enam vahet on.» Vanamees noogutab ukse poole: «Kõik on nii nagu ta selle jättis.»

Vihikulademed kõrguvad tornidena konku seinte najal. Khani vari seisab ukse ees, virnade vahel, köögi valgus paistab selja tagant sisse. Siis, kui mees ühe vihiku järgi ulatab, hakkab kogu ülejäänud virn ta peale kokku vajuma. Ta vaatab abi otsides Zigi isa poole, õlaga kõikuvat torni seina vastas hoides. «Lase olla,» köhatab see, «kõik on üks ja sama. Üks ja sama lugu.»

«Mis mõttes?» Khan astub sammu tagasi, ruudulisi vihikuid voolab põrandale kokku, iga kaane peal on Zigi lohakas käekirjas tüdrukute vanused. Viis, kaksteist, kolmteist, neliteist.

«Üks ja see sama lugu, noh!» Kojko-näss keerab Khanile selja, istub köögilaua äärde maha. «Imelik lugu. Eks see ole meie kõigi jaoks üks parajalt imelik lugu, ja kas nüüd õnneliku lõpuga…» Khan hakkab vihikuid spordikotti pakkima. Siis, kui ta punnis kott üle õla ukse ees seisab, vaatab kojko-näss ikka veel köögi väiksest aknast välja. «Nad tahavad selle maailma halli uputada, tead. Meskid. Nad raadios räägivad, et tulevad *sõimed*. Et me kõik passime seal, suud ammuli. Ja nemad vaatavad, et me oma keelte kätte ära ei lämbuks ja söödavad meid. Äpardumine, see ei ole enam nihilismus, see on farss, ma olen seda näinud küll, see on Lomonossovimaa valkkehade karantiin! Kogu maakerast tahab Lomonossovimaa teha.»

Khan toksib kinganinaga uksematti. «Et hästi siis, ei tea, peaks minema hakkama…»

«Eks ta üks pettumus ole, see Saint-Miro, aga tead, poiss?» Vanamees vaatab Khanile otsa, silmaterad viinaheldimusest läikivad, mustad nagu hobusel: «Ma arvan, et sealt on veel midagi tulemas…»

Vagunid kustuvad Khani ees, üks teise järel, tunnel neelab rongi alla. Ta istub akna ääres, kumedas vaikuses, kõrvad on rõhuvahetusest lukku läinud. Rohelised tuled tähistavad väljapääse, muidu on vaguneis pime, terase vingumine. Ta võtab taskulambi, laob selle patareisid täis, maailm ruudulisel paberil ilmub pimedusest ta sülle. Khan istub, vihikute patakas paremat kätt, ja loeb.

Lehekülg lehekülje haaval hargneb ta ees, taskulambivihkudes. Iga detail on jäädvustatud seal, autisti tähelepanuvõimega, iga sõna ja liigutus tallele pandud. See ei olegi niivõrd lugu kui tehniline joonis, ühe mälestuse tööstuslik mudel. Juhised tuleviku heatahtlikule jõule, mille alusel see saaks Zygismunt Bergi kadunud maailma kokku tagasi panna. Lõika, voldi, kleebi. Telliskivi trajektoor talveöös, elutoa akna koordinaadid. Tuttav aadress, tüdrukute maja Vaasas, Fahlu peatuses. Aedlinna rägastik tuleb lahtivolditaval kaardikesel nähtavale, punktiir tähistab põgenevat poissi.

Ja meteoroloogilised detailid lehekülje nurgas. Õhurõhk ja -niiskus. Kaheksateist kraadi külma. Järgmisel õhtul Ilusa Aleksandri juures: diivanid seina ääres,

kuuefaasiline kaklus tantsusammudena põrandal. Ja siis – suur pimedus. Üksainus hääleke helisemas ta kohal, poisi kohal, koos tagi lukkudega. «Sa oled Zigi – kooli kõige paham poiss.» Khan aimab halba, ta pühib prilliklaase taskurätikusse, hape keerleb kõhus. See on lähenev armukadedushoog.

«Ja sina, kraps häving, oled kooli kõige ilusam tüdruk.»

Ent lehepöördel ei oota teda tütarlapse nimi, tuttav ringikesega «å» selle keskel. Seal ootab selle puudumine. Teda ja maailma ta ümber ei ole enam, kuupäevad lehtede all jooksevad aastavahetusest edasi, kord või kaks iga nädala kohta, aina harvemini. Kuni kahekümne kaheksanda augustini välja. Aga lehtedel endil on tühi ruudustik. Khan haarab istmelt järgmise vihiku ja lehitseb seda, siis järgmise, ta kougib seljakotist ülejäänud kladed välja, neis kõigis on see sama lugu. Imelik lugu.

Perrooni valgus tulistab vagunid sõelapõhjaks. See kiirgab aknarividest sisse, aken akna haaval. Khan tõstab pea ja ta prilliklaasid süttivad. Kaks helendavat illuminaatorit, lõpppeatus – ta ei saa aru. Paks helesinise kravatiga idioot, kuskil on Zygismunt Berg, kes teab, et ta loost on jäänud ainult kestad. Magnetlint sahiseb, südameke üksi keerleb plastikkettal. Ja numbrid, need on tal ka, maailmast lahutamatud kuni lõpuni. Ta katapulteerub, läbi ülisüvahalli, oma terasest aprikoosikivis selle suunas. Khani enda mälestus aga moondub ta peas. Varukoopiad on kustunud, üks teise järel, jätnud ta üksinda. Ta ei jaksa seda niimoodi kanda, aga ilma selleta ei suuda.

Täna õhtul uinub ta jaama peldikus, pappõhukestest seintes kuubikus. Ta on ennast seina vastu kerra tõmmanud, uks on lukus. Ta keha katab kolmevärviline surilina, ajast räbaldunud. Narmad pühivad põrandat, kui mees külge keerab, vähkreb. Ta ei saa und, midagi on valesti. Midagi on väga valesti. «*Räägi, sul on alati nii ägedad ettekanded. Ajaloos ja loodusõpetuses…*» Mees teeb silmad lahti ja vaatab ta näo ilmetusse känkrasse, siledad blondid juuksed langevad kahhelplaadile. Laps puhkab põrandal, otse ta vastas. Ei hinga, ei lõhna.

«Kus sa oled?» Madal vibratsioon, nähtamatu kaasa ei vasta. Khan tõmbab ennast nii kerra, kui saab, aga külm ei lähe luudest. Ta kordab: «Ma olen maailma lõpus. Ma olen maailma lõpus.»

Kakskümmend üks aastat tagasi astuvad väiksed paljad jalad mööda aedlinna eramaja treppi alla. On talvepööripäeva öö ja veresooned jooksevad poolläbipaistva naha all. Iga küüs on vaarikapunane kalliskivi, varbad tõmbuvad trepiastme jaheda peale kokku. Tumerohelised silmad. Öösärgi serv lehvib tuuletõmbest ümber ta sääremarjade.

Nii astub Målin Lund allkorrusele, põrandavaibale. Pimedas toas helendab puruks visatud aken. Kardin paisub purjena, põrandal vedeleb telliskivi ja esiku uks on lahti. Ta ise on peegel, peegel! tas on maailmast täiuslik koopia. Aga midagi on valesti. Alati on olnud. Ta pind on veatu, varateismeline, hõõguvalt puhas. See on valgus, mis eksib. See on maailm ise.

Kaks noort tüdrukut astub pimedas kolmanda kõrvale. Kõige vanema käe otsas osutab neljas, pisike, hea võõrasema võlukepiga akna poole. Aken ripub nagu mõranenud naeratus raamidel.

«Näe, vaata!» ütleb ta, «See läheb valesti.»

KIRJUTANUD - ROBERT KURVITZ
TOIMETANUD - MARTIN LUIGA
KAANE KUJUNDANUD - ALEKSANDER ROSTOV
MAKETT/KÜLJENDUS - INDRE SUUR
WORLDBUILDING - ROBERT KURVITZ, MARTIN LUIGA, KASPAR KALVET, ARGO TUULIK

MASSITOIMETUS - TRIIN RUUBEL, MÄRT EMIL BELKIN, EGLE TANNENBERG, JÜRI FRANCISCUS LOTMAN, KASPAR KALVET, KAUR KENDER, ARGO TUULIK, HELEN HINDPERE, LILIAN MARIE MERILA, IVAR SAVIN
ANTI-PLAGIAAT - MÄRT EMIL BELKIN
KEELEKORREKTUUR - MARIA TUULIK (EESTI), RAFAŁ GRZENIA (POOLA), KADRI SAMMEL (VENE), TAAVI EELMAA (SOOME), CAROLINA PIHELGAS (ROOTSI)

TRÜKKINUD - UNIPRINT
KIRJASTANUD - KIRJASTUS «ZA/UM», TALLINN, 2013